

माणिकचन्द्र दि जैन ग्रन्थमाला ग्रन्थांक ५५

प्रभाचन्द्रस्य

आराधना-कथा-प्रबन्धम्

(कथाकोशः)

(एकमेव हस्तप्रतिसे, सशोधनात्मक प्रस्तावना
आदिके साथ, सम्पादित)

सम्पादक

डॉ आ ने उपाध्ये, एम् ए, डी. लिट्
प्राध्यापक, जैनविद्या और प्राकृत,
मैमर विठ्ठलविद्यालय मैमर

प्रकाशक

भारतीय ज्ञानपीठ

माणिकचन्द्र दि जैन ग्रन्थमाला
ग्रन्थमाला सम्पादक
डॉ आ ने उपाध्ये व प कैलाशचन्द्र शास्त्री

प्रकाशक
भारतीय ज्ञानपीठ
प्रधान कार्यालय
बी/४५-४७, कॅनॉट प्लेस, नयी दिल्ली-१,१०,००१
प्रकाशन कार्यालय
दुर्गाकुण्ड मार्ग, वाराणसी-२,२१,००५

प्रथम संस्करण
वीर निर्वाण संवत् २५००
विक्रम संवत् २०३१
सन् १९७४
मूल्य सात रुपये

मुद्रक
मन्मति मुद्रणालय
वाराणसी

MĀNIKACHANDRA D JAINA GRANTHAMĀLĀ N 55

PRABHĀCANDRA'S
Ārāḍhanā Kathā-Prabandha
OR
KATHĀKO 'A

Edited

From a Rare Ms , along with a Critical
Introduction etc

by

Dr A N. Upadhye, M A , D LITT
Professor of Jamology and Prākṛits
University of Mysore, Mysore

Published by

BHĀRATĪYA JÑĀNAPĪTHA

Mānikachandra D Jaina Granthamālā
General Editors
Dr A N Upadhye & Pt Kailash Chandra Shastri

Published by
Bhāratīya Jñānapīṭha

Head Office
B/45-47, Connaught Place, New Delhi-1, 10 001
Publication Office
Durgakund Road, Varanasi-2, 21,005

First Edition
V N S 2500
V S 2031
A D 1974

Price Rs 7 00

TABLE OF CONTENTS

	Pages
General Editorial	7-8
Introduction	9-31
1 Ms -material	9
2 Text-presentation	10
3 Ārāḍhanā-kathā-prabandha or Kathākośa	11
4 Linguistic peculiarities of the Text	20
5 Prabhācandra the Author	27
6 Editor's Submission	30
Hindi Introduction	33-37
Sanskrit Text Ārāḍhanā-kathā-prabandha	1-147
Index of Proper Names	149-170
Index of Verses quoted	171-172
Errata	173-174

प्रधान सम्पादकीय

प्रभाचन्द्रका यह 'कथाकोश' विभिन्न दृष्टियोंसे महत्त्वपूर्ण है यद्यपि न्यायकुमुदचन्द्र और प्रमेयकमलमार्तण्डके रचयिताके साथ इन प्रभाचन्द्रकी एकरूपता अभी तक एक रहस्य ही बनी हुई है। माणिकचन्द्र ग्रन्थमालाके अन्तर्गत उसके ५५वें पुष्पके रूपमें इसे उपस्थित करते हुए हमें बड़ी प्रसन्नता है। स्व श्री नाथूरामजी प्रेमीने इस ग्रन्थमालाके लिए क्या कुछ नहीं किया ? उनके पास इस 'कथाकोश'की एक ही प्रति थी और उसे वह विभिन्न विद्वानोंके पास भेजा करते थे। अन्तमें, सोभाग्यसे यह प्रति मेरे सहयोगी डॉ० आ० ने उपाध्येके हाथोंमें आयी। वे इस ग्रन्थका सम्पादन कर और उसे प्रकाशनार्थ इस ग्रन्थमालाको देकर आत्मतुष्टिका अनुभव करे यह उचित ही है, क्योंकि ऐसा करके उन्होंने स्व प्रेमीजीके प्रति अपने कर्तव्यका ही निर्वाह किया है।

भविष्यमें यदि कुछ और प्रतियाँ प्राप्त होती हैं तो इसके अनेक स्थलोंके सन्देहास्पद अशोका निराकरण किया जा सकेगा और ग्रन्थको अपेक्षाकृत अधिक समीक्षात्मक रूप प्रदान किया जा सकेगा। यद्यपि कथाकोशकी भाषा विगुद्ध रूपसे शास्त्रीय स्तरकी नहीं है फिर भी इसकी अपनी विशेषता है, क्योंकि इसका सम्बन्ध मध्य-इण्डो-आर्यन तथा नव-इण्डो-आर्यन भाषा-परिवारोंसे है। इस ग्रन्थमें वर्णित कथाओंके अन्य रूप पुराणों और अन्य कथाकोशोंमें भी पाये जाते हैं, जिनके साथ तुलनात्मक अध्ययनकी दृष्टिसे ये कथाएँ उपयोगी हैं। बृहत्-कथाकोशकी अपनी विद्वत्तापूर्ण प्रस्तावनामें डॉ० उपाध्येने उनपर विस्तारसे प्रकाश डालते हुए भगवद्गी-आराधनाकी टीकाओंको उनका स्रोत बतलाया है।

INTRODUCTION

1 Ms MATERIAL

The present edition of the *Ārādhana-Kathā-Prabandha* (AKP) or the *Kathā Kośa* (KK) is based on a single Ms, so far available, described below

This is a paper Ms, belonging to the late Pt Nathuram Premi, Bombay. It is now presented to the Bhandarkar O R Institute, Poona. Its No is 1 of 1974-75. It contains 118 folios, measuring 25.0 by 11.4 cms. The first page of the first folio and the second page of the last folio are blank. Each page contains ten lines and each line 37 to 40 letters. On the left and right sides there are three margin lines. The entire Ms is written in black ink. Here and there, the titles etc are rubbed with red powder. Basically this Ms is carefully written with clear-cut letters very often with *padī-mātrās*. The Prākṛit verses are, however, not carefully written, and even the Sanskrit portion contains scribal errors. The three sibilants, ś, ṣ and s are not properly distinguished, *ch* and *th* are confused, and, in short, the spelling of even some Sanskrit words inclines towards what might be called Prākṛitic or vernacular pronunciation. The very nature of the Sanskrit language of the author makes room for such a tendency. Separation of words and absorbed vowels are indicated by a stroke, so also *anagrahas*,

श्रीमान् साहू शान्तिप्रसादजी और उनकी विदुषी पत्नी श्रीमती रमा जैनने इस ग्रन्थमालाको जो महान मरक्षण प्रदान किया है उसके लिए हम उनके कृतज्ञ हैं। हमारे कतिपय जैन भण्डारोमे मस्कृत, प्राकृत और अपभ्रंशके छोटे-बड़े अनेक ग्रन्थ उपेक्षित पड़े हुए हैं। जैन साहित्यके क्षेत्रमे कार्य करनेवाले सभी उत्साही विद्वानोको चाहिए कि वे समयका लाभ उठाते हुए उनके सम्पादनमे अपना सहयोग दे। सभी विद्वानोमे हमारा यह अनुरोध है कि हमारे आचार्य जो अमूल्य साहित्य उत्तराधिकारमे हमारे लिए छोड़ गये ह, हम अपना कतव्य मानकर उसे प्रकाशमे लाये।

डॉ हीरालाल जैनके स्वर्गवासी हो जानेपर उनके पुराने सहयोगी और अभिन्न मित्र डॉ उपाध्ये इस दिशामे उनके सारे कार्यभारको एकाकी ही उठाये हुए हैं, जो ब्लाघनीय हैं। भारतीय ज्ञानपीठके सचालक मण्डलने मुझे उनका सहयोगी चुना इसके लिए मे अपनी कृतज्ञता व्यक्त करता हूँ।

डॉ उपाध्येने कथाकोशका सुसम्पादन कर एक ओर सुन्दर सस्करण इस ग्रन्थमालाको दिया जिसके लिए मे उन्हें धन्यवाद देता हूँ। यह अवश्य ही इस मालाका एक सुन्दर पुष्प प्रमाणित होगा।

—फेलाशचन्द्र शास्त्री

INTRODUCTION

1 Ms MATERIAL

The present edition of the *Ārāḍhanā-Kathā-Prabandha* (AKP) or the *Kathā-Kośa* (KK) is based on a sigle Ms, so far available, described below

This is a paper Ms, belonging to the late Pt Nathuram Premi, Bombay. It is now presented to the Bhandarkar O R Institute, Poona. Its No is 1 of 1974-75. It contains 118 folios, measuring 25 0 by 11 4 cms. The first page of the first folio and the second page of the last folio are blank. Each page contains ten lines and each line 37 to 40 letters. On the left and right sides there are three margin lines. The entire Ms is written in black ink. Here and there, the titles etc are rubbed with red powder. Basically this Ms is carefully written with clear-cut letters very often with *padī-mātrās*. The Prākṛit verses are, however, are not carefully written, and even the Sanskrit portion contains scribal errors. The three sibilants, *ś*, *ṣ* and *s* are not properly distinguished, *ch* and *th* are confused, and, in short, the spelling of even some Sanskrit words inclines towards what might be called Prākṛitic or vernacular pronunciation. The very nature of the Sanskrit language of the author makes room for such a tendency. Separation of words and absorbed vowels are indicated by a stroke, so also *avagrahas*,

signs of additions etc on the top of the line Some missing letters, in a few cases, are added on the margin The entire Ms is subjected to corrections with yellow paste, and, in many places, one wonders why an apparently acceptable reading is subjected to a questionable correction The sentences generally end with *dandas*, and the story—titles etc with double *dandas* with *cha* in between Here and there the stories show a continuous numbering

The Ms opens with the symbol of *bhale* which looks like the number 60 in Nāgarī It is followed by the salutations and the text

ओं नमो वीतरागाय ॥ प्रणम्य etc

It ends in this way

इति भट्टारकश्रीप्रमाचद्रकृत कथाकोश समाप्त ॥

संवत् १६३८ वष थावणशुदि ३ रवो । श्रीमूलसवे । सरस्वतीगच्छे । वलात्कार-
गणे । श्री कुन्दकुन्दाचायान्वये । भट्टारकश्रीपद्मनन्दिदेवास्तपट्टे म० श्रीसकलकीर्त्ति-
देवास्त० म० श्रीभुवनकीर्त्तिदेवास्त० म० श्रीज्ञानभूषणदेवास्त० म० श्रीविजयकीर्त्ति
देवास्त० म० श्रीशुभचन्द्रदेवास्त० म० श्रीसुमतिकीर्त्तिदेवास्त० भट्टारकश्रीगुणकीर्त्ति
गुरुपदेशात् स्वात्मपठनार्थं लिख्यापित ॥छ॥

2 TEXT-PRESENTATION

The editor has depended only on one Ms in presenting the text of AKP Despite many efforts and waiting for a number of years, he was not able to find another Ms What appear like scribal errors alone have been corrected There are *dandas* in this Ms but in the printed text, they have been adjusted more suitably and a few more added here and there In some places commas, hyphens etc are added for a better understanding of the text The

rules of Samdhi are not rigorously enforced. On the whole the editor has tried to be as faithful as possible to this Ms. If some emendations are made, the actual readings are given in the footnotes. Some of the grammatical irregularities could have been easily corrected, but they are allowed to remain as they are, because they constitute the speciality of the author's idiom, and in a way they go back to the original from which the author is adapting his text. In matters of orthography some uniformity is adopted following the conventions laid down by the Bhāratiya Jñānapīṭha in its 'Instructions to Editors'. The Nos. of stories are put in a continuous manner, and the Gāthās from the Bhagavatī Ārādhana are added at the beginning of the stories.

3 ĀRĀDHANĀ-KATHĀ-PRABANDHA OR KATHĀKOŚA

The author would give the title Ārādhana-kathā-prabandha (AKP) to this work which is a collection or a compilation of stories connected with the topics of Ārādhana. In the concluding colophon it is also called Kathākośa (KK). The Ārādhana consists in firm and successful accomplishment of ascetic ideals, namely, Faith, Knowledge, Conduct and Penance, prescribed in Jainism, in maintaining a high standard of detachment, forbearance, self-restraint and mental equipoise at the critical hour of death, and in attaining spiritual purification and liberation. The Bhagavatī Ārādhana, also called Mālārādhana, is an important text entirely devoted to the discussion about Ārādhana.

The stories in this Prabandha are connected with the (Bhagavatī) Ārāḍhanā. As a matter of fact, the author quotes the first two Gāthās of the (Bhagavatī) Ārāḍhanā at the beginning of his work. The stories are introduced either with Sanskrit sentences often with a metrical ring or portions of Gāthās from the (Bhagavatī) Ārāḍhanā. This clearly indicates that this Prabandha gives stories to illustrate the direct and indirect references in the (Bhagavatī) Ārāḍhanā of Śivārya or Śivakoṭi, and it is not unlikely that their basic source is some old commentary (possibly in Prākṛit) on that text. There has been a good deal of commentarial and expositional material in Prākṛit, Sanskrit and Kannaḍa on this Ārāḍhanā text, but all of it has not come down to us.

The following table indicates how different stories, in their serial order, are connected with the Gāthās of the (Bhagavatī) Ārāḍhanā.

<i>Ārāḍhanā-Kathā-Prabandhā</i>	<i>Bhagavatī Ārāḍhanā</i>
1 to 13	1-2 (see also 44, 45)
14	201
15	346
16	348
17	547
18	589
19	732
20	739
21	740
22	737×1
23	759

*Ārādhana-Kathā-Prabandha**Bhāgavatī Ārādhana*

24	772
25	773
26	822
27	849
28	874
29	909
30	915
31	935
32	949
33	950
34	951
35	1061
36	1063-65
37	1082
38-39	1100
40-43	1101
44	1128
45	1129
46	1130-32
47	1140
48	1144
49	1218
50	1236
51	1286
52	1287
53	1355
54	1356
55	1357
56	1358

*Ārāḍhanā-Kathā-Prabandha**Bhagavatī Ārāḍhanā*

57	1359
58	1374
59	1381
60	1388
61	1392
62	1393
63	1539
64	1540
65	1541
66	1542
67	1543
68	1544
69	1545
70	1546
71	1547
72	1548
73	1549
74	1550
75	1551
76	1552
77	1553
78	1554
79	1555
80	1556
81	1557
82	1649
83	1650
84	1800
85	1802

*Ārāḍhanā-Kathā-Prabandha**Bhagavatī Ārāḍhanā*

86	1806
87	*2073
88	2074
89	2075
90	2076
90*1	48*1
90*2,3	87
90*4	92
90*5 to 14	113
90*15	201
90*16	262
90*17	328
90*18	346
90*19	356
90*20	373
90*21	430*1
90*22	732
90*23-*26	737
90*27	737*1
90*28-*30	739
90*31	740
90*32	*746

It will be seen that, so far as the first 90 stories are concerned, Prabhācandra is following more or less the order of the Gāthās in the (Bha) Ārāḍhanā. With regard to the stories 90*1 onwards, not only the order is disturbed but one finds also that some of the stories given in the first part are repeated. Though the first two Gāthās

later on to the first part. The order of the references to the (Bha) Ārādhana is not only disturbed but some stories are also repeated as remarked above. There is no clearcut evidence to state whether both the parts are composed by one and the same Prabhācandra in the early and later part of his career, or composed by two different persons, Prabhācandra Pandita and Bhaṭṭāraka Prabhācandra. To me, the former alternative looks more probable, though it is equally possible to plead for the second, in view of the only Ms on the basis of which the case is to be argued. The style and presentation of contents are nearly alike in both the parts. The only difference in style is that in the first, the stories are introduced with Sanskrit sentences in Āryā metre, but in the second most of them with bits from Gāthās of the (Bha) Ārādhana. The make up of the last story is rather peculiar. As our edition is based on a single Ms, the form of our text has its limitations, and it can become more authentic when some additional Mss are used.

Further, Nemidatta (beginning of the 16th century A D) also follows this very order in his Kathākośa with minor additions and omissions and leaves some indication about this division at the close of his story No 82, especially in the verse No 21. So it is quite likely that Prabhācandra himself is responsible for this two fold division and it can be explained in this manner. As discussed in my Introduction to the Brhatkathākośa (Singhi Jam Series Bombay, 1943) these stories were originally included in the commentaries of the (Bha) Ārādhana plenty of which were known to Aparājita and

Āśādhara . It is quite likely that these commentaries, in Prākṛit, Sanskrit and Kannada, differed among themselves on the number, nature, etc, of the illustrative stories connected with a particular Gāthā . Prabhācandra might have first completed his Prabandha with 90 stories following one source, but later, when he came across another commentary, or even a Kathākośa, giving more tales, he added the supplementary section, thus incorporating most of the stories associated with Ārādhana . This mixing up of two sources has led to some repetition of stories see, for instance, Nos 14 and 90+15, 15 and 90+18, 19 and 90+31 . A few of them differ in their length . It has been shown in my Introduction to the Brhat-kathākośa that the Kathākośas of Harisena, Śrī-candra, Prabhācandra and Nemidatta are closely linked with the (Bha) Ārādhana . The distinction made by Dr Kalburgi between the Bhagavatī Ārādhana and Mūlārādhana and the genealogical table sketched by him on p 238, also see p 234, betray that he has not handled the original texts, has just used second hand material without much understanding, and has put forth uncritical speculation . It is my earnest request to researchers in Kannada literature not to take his statements as basis for further deduction and research (See Dr M M Kalburgi Kavirājamārgada paṇsarada Kannada Sīhitya, Dharwar, 1973) . With the second Gāthā of the (Bha) Ārādhana are connected the opening stories of Pātrakesarin, Akalaṅka, Sanatkumāra and Samantabhadra . The stories on the eight limbs of Samvaktva, No 6 to 13, are identical (see No 6, p 21, line 15) with minor differences

(here and there) with the stories found in the Sanskrit commentary of Prabhācandra on the Ratnakaraṇḍāka-Śrāvakācāra, I 19 20 Further, the last story, No 90*32 is identical with the story No 6 from the Puṇyāsrava-Kathākośa of Rāmacandra Mumukṣu (Sholapur 1964) The format of the story, especially with that opening verse in Sanskrit (*gopō* etc), is more natural and genuine in the Kośa of Rāmacandra Mumukṣu than in that of Prabhācandra A comparison of the both these texts shows minor differences in readings, and some of them agree with those in the Ms Pha of the Puṇyāsrava-K

This Prabandha of Prabhācandra deserves to be compared in details with other Kathākośas connected with the (Bha) Ārādhana A modest attempt is already made by me in my Introduction to the Brhat Kathākośa (pp 60 ff, 72 ff 90 ff, especially 92 ff) to which critical readers are referred As already pointed out, Prabhācandra's stories Nos 1, 2 and 4 give details about some eminent authors, Pātrakesarīn Akalanka and Samantabhadra Though the earlier sources are not known to us, at Prabhācandra's time these details about those authors were current Pātrakesarīn's understanding of the Devāgama (of Samantabhadra), his finding of the definition of inference (*anyathānupapānam* etc) and his composing a hymn (*īmendraguna-saṁstuti* etc) are quite interesting details about him The verse *nāhamkāra* etc in the story of Akalanka is found in one of the Śravana Belgol inscription (Epigraphia Carnatica II, No 67, verses 23 and 7) of 1128 A D and the verse *pūrvam*

Pāṭaliṣṭra etc (quoted along with *Kāñcyām* etc) is not found in the above record but is given at the close of some Mss of the *Svayambhūstotra*. In the story of *Samantabhadra*, Śivakoṭi is put as a convert to Jainism who later on accepted (as the story goes) renunciation and composed *Mūlārādhana* in 40 Sūtras (Sections ?), *arha*, *linga* etc summarising in 2500 (*granthas*) the work of *Lohacārya* which contained 84000 (*granthas*). The enumeration of the topics indicates that the *Bhagavatī Ārādhana* of Śivārya is in view.

4 LINGUISTIC PECULIARITIES OF THE TEXT

The Sanskrit expression and style used by *Prabhācandra* in this *Kathākośa* are of a popular type, and much of it can be appreciated only by presuming that he is writing with some sources in *Prākṛit* before him. For understanding the back-ground of this study, the readers may be requested to note my observations in this regard in my Introduction (pp 94 ff) to the *Brhat-Kathākośa* (Bombay 1943) and to that (pp 23 f) of the *Punyāsravakathākośa* (Sholapur 1964). A good monograph on this subject is available now in the 'Lexicographical Studies in Jaina Sanskrit' by B J Sandesara and J P Thaker (Oriental Institute, Baroda 1962).

Though the Editor has normalised the spelling to a great extent, the Ms takes a good deal of liberty in using ś, ṣ and s, for instance शमिला=समिला (130 8).

The text, as it stands, does not enforce *Samdhā* in all the places in fact, it is optional and conveniently practised. One can collect such instances on any page.

There are some instances of *ka* suffix without any appreciable change in the meaning मेंढक (46 9), चरक (65 14), मञ्जनक (9 2) The word मृतक (65 13) shows change in meaning

Certain words may be noted for their striking spelling वाराणसी (11 10) for वाराणसी, सन्मुख (79 1) for समुख, चाणान्य (103 19) for चाणन्य, चतुवेद (114 4) for चतुवेदो, मत्सी (60 5) for मत्सी There is no clear distinction made between Fem nouns ending in -i or -ī Nouns ending in -u are often reduced to -a ending सोमशर्मशिवशमा (49 21), सोमशस्य (138 20) for शर्मण A noun ending in -s is taken as -a ending (Fem) जीवद्यक्षापुत्री (73 19)

An indeclinable particle like प्रत is treated as a noun (on par with प्रमात) ending in -a and one gets the form प्रते (98 11) One can compare the Prākṛit usage अहे for अथस्

Some liberty is taken in gender, for instance, वर्षान् (93 16) for वर्षाणि (meaning year)

Coming to Declensions, the Acc once stands without any termination धर्म उपदिशन्तम् (20 6) Instr is used for Abl सागरदत्तेन (generally for -दत्तात्) पुत्रो जात (40 3), note also बहुलेन कोपात् (45 22) for Loc शलेन (for गले) प्रोत (45 10) Gen is often used for the Dative राजस्य दत्ता (17 22), राज कथितम् (12 11) In a compound expression राज takes the place of राजस्य प्रजापालराज (22 9) राजो निरुत (53 21) is a loose usage either राजो should stand for Nom sg , or it is a mistaken paraphrase of राज्ञो विष्णुत Loc is used for Acc रात्रौ (for रात्रि) गमयिष्यति (42 2), for Abl रात्रिमोजने (for भोजनात्) निवृत्त (64 22) The use of Loc आत्रवृक्षे (for आत्रवृक्षस्य अथ) is interesting (31 21)

लघुना निषिद्धेनापि etc (67 25) may be looked upon as Instrumental Absolute

As to the irregular usage one may note सानन्देन for सानन्दम् (21 23) and सप्तवारान् for सप्तवारम् (57 4)

There are some cases of the confusion of Ganas of roots, for instance, भक्षित्वा for भक्षयित्वा (38 2, 47 9), खन्यत for खनत (51 1), न्यसन् for न्यामयन् (145 25), and रुञ्जयित्वा for रुञ्जित्वा (89 4)

There is one case where the Imperative form is used for that of the Present यदि रागीहार मे देहि (=ददासि) तदा (45 8)

No clear cut distinction is made in the use of Primitive and Causal base in some places बन्धयित्वा for बद्ध्वा (22 4, 31 8, 53 14), परिणयिष्यासि for परिणेष्यासि (125 22), रक्षय for रक्ष (5 8), and याचयत for याचमानस्य (84 5)

There are some cases of the use of Past Passive for the Past Active निन्दित for निन्दितवान् (24, 18), ज्येष्ठ औषध दत्तम् for दत्तवान् (67 25), and आश्रिता for आश्रितवती (144 19)

There are some irregular forms of the Gerund used by the author आकारयित्वा for आकार्य (38 5), नियन्त्रित्वा for नियन्त्रय (42 26), जातिभ्रमीभूय for भूत्वा (76 26) and अलङ्कृत्वा for अलङ्कृत्य (143 24)

There are some instances of irregular agreement both in nominal and verbal forms रामदत्ता देवो जात (for जाता, 17 17) स गर्दभी जाता (86 16), विनय कर्तव्य (117 11), अहम् अनाकार्षीत् (for *कार्षम् 20, 19)

The use of the particle *nāma* deserves to be noted पुत्री श्रीधरा नामा (for नाम, by name) जाता (17 20), विजयो नामा (for नाम) जात (18 26), सगमनामो (for *नामा, 91 20)

There is a peculiar use of *lagna* after a verbal form

The presence of it after Infinitive can be understood as in समर्थयितुं लग्न (7 11), कर्तुं लग्न (72 11), and has its correspondence in NIA, करने लगा in Hindi and करू लागला in Marathi. But the variety of usage seen in this text needs more investigation. With Present tense (active base) मारयामि लग्न (39 2, 53 9), आगच्छामि लग्न, मारयसि लग्न (16 20), आगच्छति लग्न (6 8), याति लग्नम् (113 1), (with passive base) मार्यसे लग्न (81 7), मुच्यते लग्न (19 14), निगृह्यते लग्न (87 13)

Then there are certain idiomatic usages and expressions which often have their counterparts in some of the modern Indian languages पत्र न मित्रम् (6 22), cf Marathi पत्र फोटणें, बुड्डिका दत्ता (71 21) cf बुटी देणे किंवा मारणे in Marathi मृत्वा (84 2), in the sense of मरून किंवा लादून in Marathi, कथयितुं नायाति (73 9), cf similar expression in Marathi and Kannada, तस्योपरि रुढ (119 16), प्रजापालस्योपरि चलित (128 12), ग्रीवाया चम्पितो मृत (95 8) पृष्ठ लगतु (104 11), न कल्पते (94 17), पूर्यते बहु (103 2), गमन करोति (21 24)

This edition is based on a single Ms, so one cannot be always certain about the accuracy of some readings. Still the lexical material in this Kathākośa is quite rich, and a few words of interest may be noted here (D = Deśī, Sk = Sanskrit Pk = Prākṛta)

अर्जिका (132 22) a nun cf आर्यिका, आर्या

आराति (78 24), worship, prayer (with lamp-waving), cf

Sk आरात्रिक, in NIA आरती

आरोम्य m (123 13), without ailment

उक्कम्न (51 20), strangling the neck in a noose

उडु (70 6), elsewhere ओडु, a stone digger, Kannada ओडु, one who works in a quarry

लघुना निषिद्धेनापि etc (67 25) may be looked upon as Instrumental Absolute

As to the irregular usage one may note सानन्देन for सानन्दम् (21 23) and सप्तवारान् for सप्तवारम् (57 4)

There are some cases of the confusion of Ganas of roots, for instance, भक्षित्वा for भक्षयित्वा (38 2, 47 9), खन्यत for खनत (51 1), न्यसन् for न्यासयन् (145 25), and लज्जयित्वा for लज्जित्वा (89 4)

There is one case where the Imperative form is used for that of the Present यदि राणीहार मे देहि (=ददासि) तदा (45 8)

No clear cut distinction is made in the use of Primitive and Causal base in some places वन्धयित्वा for वद्ध्वा (22 4, 31 8, 53 14), परिणयिष्यसि for परिणेष्यासि (125 22), रक्षय for रक्ष (5 8), and याचयत for याचमानस्य (84 5)

There are some cases of the use of Past Passive for the Past Active निन्दित for निन्दितवान् (24, 18), ज्येष्ठ औषध दत्तम् for दत्तवान् (67 25), and आश्रिता for आश्रितयती (144 19)

There are some irregular forms of the Gerund used by the author आकारयित्वा for आकार्य (38 5), नियन्त्रित्वा for नियन्त्र्य (42 26), जातिस्मरीभूय for भूत्वा (76 26) and अलङ्कृत्वा for अलङ्कृत्य (143 24)

There are some instances of irregular agreement both in nominal and verbal forms रामदत्ता देवो जात (for जाता, 17 17), स गर्दमी जाता (86 16) विनय कर्तव्य (117 11), अहम् अनाकार्षीत् (for °कार्षम् 20, 19)

The use of the particle *nāma* deserves to be noted पुत्री श्रीधरा नामा (for नाम, by name) जाता (17 20), विजयो नामा (for नाम) जात (18 26), सगमनामो (for °नामा, 91 20)

There is a peculiar use of *lagna* after a verbal form

The presence of it after Infinitive can be understood as in समर्थयितुं लभन् (711), कर्तुं लभन् (7211), and has its correspondence in NIA, करने लगा in Hindi and करू लागला in Marathi. But the variety of usage seen in this text needs more investigation. With Present tense (active base) मारयामि लभन् (392, 539), आगच्छामि लभन्, मारयसि लभन् (1620), आगच्छति लभन् (68), याति लभन्म् (1131) (with passive base) मार्यसे लभन् (817), मुच्यते लभन् (1914), निगृह्यते लभन् (8713)

Then there are certain idiomatic usages and expressions which often have their counterparts in some of the modern Indian languages पत्र न मित्रम् (622), cf Marathi पत्र फोटणें, बुड्डिका दत्ता (7121) cf बुडी देणे किंवा मारणे in Marathi मृत्वा (842), in the sense of भरून किंवा लादून in Marathi, कथयितुं नायाति (739), cf similar expression in Marathi and Kannada, तस्योपरि रूढ (11916), प्रजापालस्योपरि चलित (12812), ग्रीवाया चम्पितो मृत (958) पृष्ठे लगतु (10411), न कल्पते (9417), पूर्यते बहु (1032), गमन करोति (2124)

This edition is based on a single Ms, so one cannot be always certain about the accuracy of some readings. Still the lexical material in this Kathākośa is quite rich, and a few words of interest may be noted here (D = Deśī, Sk = Sanskrit, Pk = Prākṛta)

अर्जिका (13222), a nun, cf आर्जिका, आर्वा

आराति (7824), worship, prayer (with lamp-waving), cf

Sk अरात्रिक, in NIA आरती

आरोग्यम् (12313), without ailment

उक्कन्मन (5120) strangling the neck in a noose

उड्ड (706), elsewhere ओड्ड, a stone digger, Kannada ओड्ड, one who works in a quarry

- उद्ग (80 2), standing erect, cf उभा in Marathi,
 उद्यानवन (6 12), a park
 उद्वस (138 2), desolate
 कर्पटम् (5 11), garment cf कापट, कपडे in Marathi
 कल्पपाल (35 14), a liquor vendor, cf कलाल in NIA
 कावटिक (129 12), one who brings any load, balanced in two
 hangers, on his shoulder (कावटी in Marathi)
 किट्ट (69 22), dirt
 कुडी (104 5), ?
 कुशी (69 23), a metal piece
 कृदाल (51 11), a digging instrument with wooden handle,
 कुदल in Marathi, गुदलि in Kannada
 केलक (38 21), plantain, Sk कदली, Pk केली
 क्षान्तिका (16 12) a nun, cf कति in Kannada
 खल (69 21), waste, sesamum-oil-cake
 खलीकृत धान्य (84 6), corn collected in the thrashing ground
 (खळ)
 खोटक (70 12), peg, D खोड, a big wooden trap for the legs
 खोलिका (93 16), a cloth-cradle in which a child is made
 to sleep
 गगरी (139 16), a small earthen pot, D गग्गरी, वागरी in
 Marathi
 गोणी (4 13), a jute bag
 गोत्यदुग्ध (124 12), cow's milk, D गोला=cow
 ग्रहिल (15 22), D गहिल्ल, mad
 घात (51 2), a stroke
 घातयित्वा (110 1), having put (in chains), cf Marathi
 घालणे
 घास (68 3), Pk घास, Sk घ्रास morsel
 घोटक (41 6), a horse

- चटन उत्तरण (22 9), climbing up and down, cf Marathi
चढणे उतरणे
- चटुक (84 16), a limb, foot (?)
- चिमुटी (114 20), a pinch, which could be held between the
thumb and a finger
- चोल्लक (53 19), a cloth pack, D चोल्लय
- चोरिका (54 5), stealing, kidnapping, Pk चोरिमा, Sk चौय
- जलखल्ला (67 9), a water-bag (made of skin)
- जूर (81 3), to run down, to get angry
- झकटक (87 18), quarrel, D झगड, Hindi झगडा, Kannada जगळ
- झादित (72 9), shaken off, झाडणे in Marathi
- टिण्ट (127 14), D gambling booth
- टोल्लक (113 5), stroke
- डोकरिका (73 2), an old woman, D टोकरी
- डोम्ब (34 5), D डुब, a tribal person, here a snake charmer
- तपो (56 15), possibly Pk तुओ Sk तुक् a son
- तलार (98 7), city guard, D तलवर
- तैलपली (138 13), खलि f sesamum oil cake, D खलो-तिलपिण्डका
- दवरक-प्रोतन (138-15), inserting thread in a pearl hole
- द्रह (143 8), pond
- धरणक (45 18), sitting before somebody's house to exact
something
- धाटक (111 16), murderer
- धान्यगालन (102 5), corn crushing
- धूमरा (60 13), D , Dusk, darkness, cf Sk धूअ
- निपोलन (61 4), twisting, crushing, Sk निपीडन
- निमिनिन् (43 15), one who interprets omens
- पल्यङ्क (17 3), cot, cf पलग.
- पिट्टन (73 15), beating
- पिट्टारक (34 6), casket

- पादोषयान मरण (101 22) Sk प्रायोपगमन, पादपोषगमन, a mode of
fasting and dying
पापद्वि (40 18) hunting
प्रनाल (12 9), water-outlet
पालण क (107 11), cradle
पिल्लिक (67 13), a young one, D पिल्लग
पुरुषवेपिणी (126 5), Sk पुरुषवेपिणी (?)
प्रवृत्तक (58 13), morning, cf पहाट in Marathi, Sk प्रमात
प्राणहिता (88 21) a shoe, Pk पाणहा Sk उपानहू
फरक (58 8), wooden box (?)
फाल (68 7), a metal piece
वाहिर, बाहिरिका, (ग्राम) बाहिरे (118 19, 129 13, 138 8), outside
बुद्धिका (71 21), jumping in
बुड (71 13), Pk बुड्, to sink
भग्न (50 2), lost in character
भाउआइका (97 16), name of festival
भाटद्रव्य (87 12), rent money
भृत (75 13), filled
भ्रमातुरु (88 19), a traveller
मरकम् (46 7), an epidemic (cholera)
माम (31 16), maternal uncle
मैथुन (नि) क (32 6, 126 8) brother-in-law, cf मेदुन in Kannada
लकुटि (45 19), a club
लडुकेन प्रपञ्चेन (79 11), (by deceiving) with sweets
लयण (146 4), a cave temple
वट्ट (93 8) ?
वदक (4 2), a Buddhist (monk),
वरत्रा (49 21), a strap, rope
वल्ल (42 10) D बल्ल, a kind of corn
वसति (का) (5 23), a Jaina temple, बसदि in Kannada

- वशकम्पा (138 15), a bamboo stud or piece
 वाह्याली (137 9), race-course
 विकुत्राणा (116 23), miraculous transformation
 विरल (65 9), to comb
 विसर (40 10), D , to be miserable
 व्यावुट (50 17), to arrive, to return, D वाहुटिअ
 सन्नपल्ली (68 24), name of a tree
 सपेटिका (63 20), accompanied by a dancing party
 सम्यग्दृष्टिनी (39 10), *f* from सम्यग्दृष्टिन्
 सहिक (128 20), Sk सर्भिक , a gambler
 सलप्य (46 17), having concealed oneself, cf Marathi लपण
 सादि (87 17), D सट्ट, bidding, exchange
 सेल्ल (81 9), D सेल्लि, rope, D सेल्ल spear
 सूत्रकर्तन (59 2), threading the cotton, cf Marathi सूत्रकातणे
 सौलिका (68 18), a crow
 हेरिक (45 16), a spy

It will be seen that many of these words go back to Prākṛit counter parts, show popular Sanskrit spelling, are back formations, or have a different shade of meaning. Some of the stylistic features remind us of the involved gerundive construction seen in the Kannaḍa Vaḍḍārādhane and other similar texts. It is not unlikely that the author had before him some sources in Kannaḍa, besides those in Prākṛit and Sanskrit.

5 PRABHĀCANDRA THE AUTHOR

At present, only one Ms of AKP is available, and, on the basis of it, it is felt that one and the same Prabhācandra has composed the entire AKP which shows two clear cut parts. There are two concluding colophons but

not two opening Mangalas, so it is a continuous work. At the end of the first part, he calls himself (Śrīmat) Prabhācandra Paṇḍita, but at the end of the work, Bhattāraka (-śrī-) Prabhācandra. A common verse concludes both the parts, though the title of the work is differently worded. Ārādhana (sat, or -sat-su-, in the opening Mangala) Kathā Prabandha, or Kathākośa. The colophon (p 112) specifies that Prabhācandra Paṇḍita, residing in Dhārā during the reign or in the kingdom of Jayasimhadeva, composed this work. This is all that he tells about himself. Thus this work can be assigned to the close of the 11th century A D, because Prabhācandra was a contemporary of Jayasimhadeva who came to power by about 1055 A D after Bhoja (c 1018-55) who died of a malady in course of a battle.

Whether this Prabhācandra is identical with any of the other Prabhācandras known to us is a problem difficult to be solved. The late Pt Jugalkishore Mukthar has listed nearly 20 Prabhācandras (Intro pp 57 ff., to the Ratnakaraṇḍaka Śrīvakācāra, Mānikachandīa D J G, Bombay 1925). Of these I am inclined to identify our Prabhācandra (on account of the close similarity of the colophons) with the one at No 12 who wrote a Tīppana on the Uttarapurāṇa of Puspadanta, and also perhaps on the Prameyakamala-mārtaṇḍa during the reign of Bhoja (see Jugalkishore's discussion). It is quite possible (but one cannot be [dogmatic]) that he is the same Prabhācandra as one who wrote Sanskrit commentaries on the Ratnakaraṇḍaka-śrī, Ātmānuśāsana and Samādhiśataka (see the Intro to Ātmānuśāsana,

Jīvarāja J G , Sholapur 1961) There are some stories common between this Kathākośa and the Comm on the Ratnakarandaka-śrā , and both of them are borrowing some stories from the Punyāsrava kathākośa of Rīma-candra Mumuksu (See its Intro p 22, Jīvarāja J G Sholapur 1964) The late Pt Mahendrakumar held that this Prabhācandra is the same as the authour of the Prameyakamala -mārtanda and Nyāyakumruda -candra (Nyāyakumuda-candra vols I & II, Bombay 1938 41, Introductions I, pp 144f and II, 48 f , Prameyakamala-mārtanda, Bombay 1941, Introduction pp 56 f , 67 f , especially p 75) But this cannot be accepted for a number of reasons As already pointed by earlier scholars, there is sufficient ground to suspect that the colophon of the Tīppanaka on the Prameyakamala-mārtanda has got mixed up with that of the basic text, so one has to be very cautious in taking them on their face value Secondly, there is the possibility of some contemporary authors bearing the same name this is all the more true in the case of Jaina teachers and authors Thirdly, any one who reads the Sanskrit prose of this Kathākośa (see the Linguistic Peculiarities of the Text, above) cannot believe that this very author could write the grand style of those two outstanding Nyāya works The Sanskrit expression of this Kathākośa has many peculiarities and defects which are absent in the two Nyāya works Some of our details about Prabhā-candra can be final only after some more Mss of this Kathākośa come to light and the format of the text is critically finalised

6 EDITOR'S SUBMISSION

The text of this Kathākośa is presented here from a single Ms. There are some special reasons for doing so. First, it was the earnest desire of the late Pt. Nathuram Premi, who gave me the Ms., that this Kathākośa should be published. Second, this Ms. was used by a number of scholars in their studies, and its importance, therefore, was quite obvious. Third, besides the scholars to whom Pt. Premi suggested to edit this work, I too approached some in this regard, because my hands were too full otherwise, but the Ms. came back to me without any progress. Fourth I had got prepared a neat transcript of it by an expert copyist in Mysore as early as 1940 for my study of it as presented in my Introduction to the Brhat kathākośa (Bombay 1942). Fifth, our efforts to secure another Ms. were not fruitful. Sixth, my elder colleague, the late Dr. Hiralal, advised me to bring out an edition early so that this valuable Kathākośa is saved from oblivion. Lastly, the quiet campus of the University of Mysore almost induced me to complete some of my undertakings like the Gītavītarāga (already published in this Granthamālā) and this Kathākośa. None is more aware than this editor about the tentative character of the text presented here.

The only Ms. on which this edition is based is now presented by me to the Bhandarkar Oriental Research Institute, Poona, and it is registered there under No. 1 of 1974-75.

My colleague Shri M. D. Vasantharaj, M. A. helped

me in reading the proofs with me, and Shri V G Desai B A , Kolhapur, gave me some suggestions on doubtful readings and assisted me in preparing the Indices and Errata My thanks to both of them

I record my sincere gratitude to Smt Rama Jain and to Shriman Sahu Shanti Prasadaji under whose patronage the Māṇikachandra D J Grantnamālā is progressing It has brought to light many rare works for the first time, and this work too is included in the same Series I offer my thanks to Shri L C Jain who is enthusiastically implementing the publication programme of the Bhāratīya Jñānapīṭha

Karmāny evādhikāras te '

Mysore University
Manasa Gangotri,
Mysore-6 August 5, 1974

A N Upadhye

प्रस्तावनाका हिन्दीसार

प्रति परिचय

आराधना कथा प्रबन्ध या कथाकोशके इस संस्करणका सम्पादन केवल एक ही प्रतिके आधारसे किया गया है। दूसरी प्रति कहींसे भी प्राप्त नहीं हो सकी। उपलब्ध प्रति स्व. प. नाथराम प्रेमीकी थी। इसमें ११८ पेज हैं। यह सन् १९३८ में लिखी गयी थी।

आराधना कथा प्रबन्ध या कथाकोश

ग्रन्थकारने अपनी इस कृतिको आराधना कथा प्रबन्ध नाम दिया है। क्योंकि इसमें सगृहीत कथाएँ आराधनाके विषयोसे सम्बद्ध हैं। इसे अन्तिम सन्धिमें कथाकोश भी कहा है। आराधनामें दर्शन, ज्ञान, चारित्र्य और तप इन चार आराधनाओंका वर्णन है। भगवती आराधनाको मूलआराधना भी कहते हैं। प्रत्येक कथाके प्रारम्भमें ग्रन्थकारने संस्कृत गद्यके साथ पद्य या भगवती आराधनाकी गायिका का भाग दिया है। इससे स्पष्ट प्रतीत होता है कि शिवार्य या त्रिदिकोटीकी आराधनामें दिये गये साक्षात् या संकेतित उद्धरणोंको चित्रित करनेके लिए इस प्रबन्धमें कथाएँ दी गयी हैं। और यह सम्भव है कि उनका मूल कुछ प्राचीन टीका हो जो सम्भवतया प्राकृतमें रही हो। प्रारम्भ की ९० कथाएँ प्रायः भगवती आरा के प्राधान्यक्रमानुसार हैं। कथाकोशके अन्त परीक्षणसे यह स्पष्ट है इन कथाओं तक कोशका प्रथम भाग समाप्त होता है। इसका नाम आराधना कथा प्रबन्ध है। इसके रचयिता प्रभाचन्द्र पण्डित हैं जो जयसिंहदेवके राज्यमें धाराके निवासी थे। दूसरे भागके प्रारम्भमें तो मंगल तक नहीं है। किन्तु इसके

अन्तमे भी वही पद्य है जो प्रथम भागके अन्तमे आता है। अन्तिम सन्धिमे कहा है कि भट्टारक (श्री) प्रभाचन्द्र रचित कथाकोश समाप्त होता है। इसमे सन्देह नहीं है कि दूसरा भाग पीछेसे जोड़ा गया है। इसमे कोई स्पष्ट प्रमाण नहीं है कि दोनों भाग एक ही प्रभाचन्द्रके द्वारा पूर्व और उत्तर कालके रचे गये हैं या प्रभाचन्द्र पण्डित और भट्टारक प्रभाचन्द्रके नामके दो व्यक्तियोंके द्वारा रचे गये हैं। मुझे प्रथमकी ही अधिक सम्भावना प्रतीत होती है।

ब्र नेमिदत्तने (ईसाकी सोलहवीं शताब्दीका प्रारम्भ) अपने कथाकोशमे किञ्चित् परिवर्तनके साथ उक्त कथाकोशका ही अनुसरण किया है। और ८२वीं कथामे कुछ संकेत भी मिलते हैं। अतः यह बहुत सम्भव है कि अपने कथाकोशके दो विभागोंके लिए उत्तरदायी स्वयं प्रभाचन्द्र है। जैसा कि मैंने बृहत्कथाकोश (सिधी जैन सिरीज १९४३) को प्रस्तावनामे चर्चा की है, ये कथाएँ मूलमे आराधनाकी टीकाओमे थीं, उनमेसे बहुत-सी अपराजित सूरि और प आशाधरको ज्ञात थीं। यह बहुत सम्भव है कि प्राकृत संस्कृत, और कन्नडकी ये टीकाएँ, अमुक गाथासे सम्बद्ध कथाओंको लेकर परस्परमे भेदको लिये हुए हों। प्रभाचन्द्रने प्रथम एक आधारको लेकर ९० कथाओंकी रचना की, किन्तु पश्चात् जब वह दूसरी टीकासे परिचित हुआ अथवा एक कथाकोशके परिचयमे आये जिसमे अधिक कथाएँ थीं तो उन्होंने उसमे दूसरा भाग सम्मिलित किया। इसीसे कुछ कथाओमे पुनरुक्ति पायी जाती है। बृहत्कथाकोशकी मेरी प्रस्तावनामे यह दिखलाया है कि हरिषेण, श्रीचन्द्र, प्रभाचन्द्र और नेमिदत्तके कथाकोश भग आराधनासे निकट सम्बद्ध हैं।

भग आरा से सम्बद्ध कथाकोशोंके साथ प्रभाचन्द्रके इस प्रवन्धकी तुलना करना उचित होगा। बृहत्कथाकोशकी प्रस्तावनामे मैंने इस सम्बन्धमे कुछ प्रयत्न किया भी था। प्रभाचन्द्रकी कथा न १, २, ४, प्रमुख आचार्य, पात्रकेमरी, अकलक, समन्तभद्रमे सम्बद्ध हैं। प्रभाचन्द्रके समयमे

इन आचार्योंके सम्बन्धमे जो बातें प्रचलित थीं उनका प्राचीन आधार क्या था यह हमें ज्ञात नहीं है। पात्रकेसरीके सम्बन्धमे उन्हें समन्तभद्रके देवागम स्तोत्रकी प्राप्ति, अनुमानकी अन्यथानुपपन्नत्वरूप परिभाषा, उनके द्वारा जिनेन्द्रगुण सस्तुतिकी रचना आदि विवरण काफी आकर्षक हैं। अकलककी कथामे दिया 'नाहङ्कार' आदि पद्य श्रवणवेलगोलाके शिलालेखमे पाया जाता है तथा 'पूर्व पाटलीपुत्र' आदि पद्य उक्त शिलालेखमे नहीं पाया जाता। किन्तु स्वयंभूस्तोत्रकी कुछ प्रतियोंके अन्तमे मिलता है। समन्तभद्रकी कथामे कहा है कि शिवकोटि जैनधर्मका अनुयायी बन गया और उसके साधुजीवन स्वीकार करने मूलारावनाकी रचना की।

कथाकोशकी भाषा सम्बन्धी विशेषताएँ

प्रभाचन्द्रने मस्कृतिकी जो शैली और वाक्य-विन्यास अपनाये हैं वे प्रायः प्रचलित ही हैं। उनमे-से अधिकांशका मूल्यांकन इसी अनुमानपर किया जा सकता है कि लेखकके सम्मुख कुछ प्राकृत आधार उपस्थित थे। इसकी पृष्ठभूमिको समझनेके लिए पाठकोसे प्रार्थना है कि वे मेरे बृहत्कथाकोश (वम्बई १९४३) और पुण्यास्रवकथाकोश (शोलापुर १९६४) की प्रस्तावना देखें। इस विषयपर वर्तमानमे बी जे सडेसरा और जे पी ठाकरका एक उत्तम ग्रन्थ (*Lexicographical Studies in Jain Sanskrit*) जो ओरियण्टल इन्स्टीट्यूट बडौदा १९६२ मे प्रकाशित हुआ है, दृष्टव्य है।

[आगे विद्वान् सम्पादकने बहुत विस्तारसे उद्धरण देकर इसे स्पष्ट किया जो उनकी अँगरेजी प्रस्तावनासे ज्ञातव्य है]

ग्रन्थकार प्रभाचन्द्र

आराधना कथा प्रबन्धकी उपलब्ध एक मात्र प्रतिसे यही अनुभवमे आता है कि एक ही प्रभाचन्द्रने पूर्ण ग्रन्थकी रचा है जो दो भागोमे विभक्त

है। यद्यपि दोनोंके अन्तर्मे पृथक् मन्विवाक्य है किन्तु आरम्भिक मञ्जुल दो नहीं है। अतः यह एक ही रचना है। प्रथम भागके अन्तर्मे वह अपने को (श्रीमत्) प्रभाचन्द्र पण्डित लिखते हैं और दूसरेके अन्तर्मे भट्टारक (श्री) प्रभाचन्द्र। दोनों भागोमे अन्तिम पद्य एक ही है। यद्यपि ग्रन्थका नाम लिखनेमे अन्तर है। प्रथम भागके अन्तर्मे लिखा है कि जयसिंहदेवके राज्यमे वारा नगरीके निवासी प्रभाचन्द्र पण्डितने यह ग्रन्थ रचा। ग्रन्थकारने अपने मन्वन्धमे केवल इतना ही कहा है। अतः इस ग्रन्थका रचनाकाल ईसवी मन्की ग्यारहवीं शताब्दी है क्योंकि प्रभाचन्द्र जयसिंहदेवके समकालीन थे जो भोजके (१०१८-५५) के पश्चात् लगभग १०५५ ई गद्दीपर बैठे।

यह प्रभाचन्द्र हमारे ज्ञात प्रभाचन्द्रोमे-से किसी एकके साथ मेल खाते हैं या नहीं, इस समस्याको सुलझाना कठिन है।

स्व ५ जुगलकिशोरजी मुस्तारने मा ग्र वम्बईमे प्रकाशित रत्नकरण्ड श्रा की अपनी प्रस्तावनामे बीस प्रभाचन्द्रोका निर्देश किया है। इनमे-से मे न १२ के प्रभाचन्द्रको जिन्होंने उत्तर पुराणपर टिप्पण लिखा है, ओर भोजके राज्यमे सम्भवतया प्रमेयकमलमार्तण्डपर भी टिप्पणी रचा है कथाकोशको कर्ता होनेकी सम्भावना करता है। यह बहुत सम्भव है कि यह वही प्रभाचन्द्र है जिन्होंने रत्नकरण्ड श्रावकाचार, आत्मानुशासन ओर समाधितन्त्रपर सस्कृतमे टीकाएँ रची हैं। इस कथाकोश ओर रत्न श्रा की टीकामे आगत कुछ कथाएँ समान हैं ओर दोनोंमे कुछ कथाएँ रामचन्द्र मुमुक्षुके पुण्याख्य कथाकोशसे ली गयी हैं। (देखो जीवराज ग्रन्थमाला शोलापुरसे प्रकाशित इसकी प्रस्तावना)

स्व ५ महेन्द्रकुमारने प्रमेयकमलमार्तण्ड ओर न्यायकुमुदचन्द्रकी अपनी प्रस्तावनाओमे कहा है कि इनका रचयिता प्रभाचन्द्र ही उक्त टीकाओका रचयिता है। किन्तु अनेक कारणोसे इसे स्वीकार नहीं किया जा सकता। पूर्व विद्वानोंने लिखा है कि इस बातका सन्देह करनेका पर्याप्त

आवार है कि प्रमेयकमलमार्तण्डके टिप्पणका सन्धिवाक्य मूल ग्रन्थके साथ मिल गया है। अतः उसके सम्बन्धमें बहुत सावधानी बरतनेकी आवश्यकता है। दूसरे, एक ही कालमें एक ही नामके कुछ अनेक ग्रन्थकार होनेकी भी सम्भावना है। तीसरे, जो इस कथाकोशकी सस्कृत गद्यको पढ़ेगा, वह विश्वास नहीं कर सकता कि इसी ग्रन्थाकारने न्यायशास्त्रके महान् ग्रन्थ—जिनकी शैली बड़ी प्रखर प्राजल है, रचे होंगे। इस कथाकोशकी सस्कृत गद्यमें जो अनेक विशेषताएँ तथा दोष हैं, दोनों न्यायग्रन्थोंमें उनका अभाव है। यदि इस कथाकोशकी कुछ प्रतियाँ और भी उपलब्ध हो तो प्रभाचन्द्रके सम्बन्धमें अन्तिम रूपसे कुछ और भी विवरण दिया जा सकता है।

है। यद्यपि दोनोंके अन्तर्मे पृथक् मन्विवाक्य है किन्तु आरम्भिक मङ्गल दो नहीं हैं। अतः यह एक ही रचना है। प्रथम भागके अन्तर्मे वह अपने को (श्रीमत्) प्रभाचन्द्र पण्डित लिपते हैं और दूसरेके अन्तर्मे भट्टारक (श्री) प्रभाचन्द्र। दोनों भागोमे अन्तिम पद्य एक ही है। यद्यपि ग्रन्थका नाम लिखनेमे अन्तर है। प्रथम भागके अन्तर्मे लिखा है कि जयसिंहदेवके राज्यमे वारा नगरीके निवासी प्रभाचन्द्र पण्डितने यह ग्रन्थ रचा। ग्रन्थकारने अपने मन्वन्धमे केवल इतना ही कहा है। अतः इस ग्रन्थका रचनाकाल ईसवी मन्की ग्यारहवीं शताब्दी है क्योंकि प्रभाचन्द्र जयसिंहदेवके समकालीन थे जो भोजके (१०१८-५५) के पञ्चात् लगभग १०५५ ई गद्दीपर बैठे।

यह प्रभाचन्द्र हमारे ज्ञात प्रभाचन्द्रोमे-से किसी एकके साथ मेल खाते हैं या नहीं, इस समस्याको सुलझाना कठिन है।

स्व ५ जुगलकिशोरजी मुरतारने मा ग्र बम्बईमे प्रकाशित रत्नकरण्ड श्रा की अपनी प्रस्तावनामे बीस प्रभाचन्द्रोका निर्देश किया है। इनमे-से मैं न १२ के प्रभाचन्द्रको जिन्होने उत्तर पुराणपर टिप्पण लिखा है, ओर भोजके राज्यमे सम्भवतया प्रमेयकमलमार्तण्डपर भी टिप्पणी रचा है कथाकोशको कर्ता होनेकी सम्भावना करता हूँ। यह बहुत सम्भव है कि यह वही प्रभाचन्द्र है जिन्होने रत्नकरण्ड श्रावकाचार, आत्मानुशामन और ममाधितन्त्रपर सस्कृतमे टीकाएँ रची हैं। इस कथाकोश ओर रत्न श्रा की टीकामे आगत कुछ कथाएँ समान हैं और दोनोमे कुछ कथाएँ रामचन्द्र मुमुक्षुके पुण्यास्तव कथाकोशसे ली गयी हैं। (देखो जीवराज ग्रन्थमाला शोलापुरसे प्रकाशित इसकी प्रस्तावना)

स्व ५ महेन्द्रकुमारने प्रमेयकमलमार्तण्ड और न्यायकुमुदचन्द्रकी अपनी प्रस्तावनाओमे कहा है कि इनका रचयिता प्रभाचन्द्र ही उक्त टीकाओका रचयिता है। किन्तु अनेक कारणोमे इसे स्वीकार नहीं किया जा सकता। पूर्व विद्वानोने लिखा है कि इस वातका सन्देह करनेका पर्याप्त

आधार है कि प्रमेयकमलमार्तण्डके टिप्पणका मन्त्रिप्राक्त्र मूल ग्रन्थके साथ मिल गया है। अतः उसके सम्बन्धमें बहुत सावधानी बतानेकी आवश्यकता है। दूसरे, एक ही कालमें एक ही नामके कुछ अनेक ग्रन्थकार होनेकी भी सम्भावना है। तीसरे, जो इस कथाकोशकी मस्कृत गद्यको पढ़ेगा, वह विश्वास नहीं कर सकता कि इसी ग्रन्थाकारने न्यायशास्त्रके महान् ग्रन्थ—जिनकी शैली बड़ी प्रखर प्राजल है, रचे होंगे। इस कथाकोशकी मस्कृत गद्यमें जो अनेक विशेषताएँ तथा दोष हैं दोनों न्यायग्रन्थोंमें उनका अभाव है। यदि इस कथाकोशकी कुछ प्रतियाँ और भी उपलब्ध हों तो प्रभाचन्द्रके सम्बन्धमें अन्तिम रूपसे कुछ और भी विवरण दिया जा सकता है।

कथाकोश

॥ श्री ॥

॥ ॐ नमो वीतरगाय ॥

प्रणम्य मोक्षप्रदमस्तदोप ३
प्रकृष्टपुण्यप्रभव जिनेन्द्रम् ।
वक्ष्येऽत्र भव्यप्रतिबोधनार्थ-
माराधनासत्पुण्याप्रबन्धम् ॥ ६

सिद्धे जयप्पसिद्धे च उव्विहाराहणाफल पत्ते ।
वदित्ता अरहते वोच्छ आराहणा कमसो ॥
उज्जोवणमुज्जवण णिव्वहण^१ साहण च णित्थरण । ९
दसणणाणचरित्त तवाणमाराहणा भणिया ॥

[भ० आरा० १२]

उद्द्योतनमित्यादि—सम्यग्दर्शनादीना स्वय स्वीकृताना लोके १२
प्रकाशनमुद्द्योतनम् । उद्योग सम्यग्दर्शनादीना स्वय स्वीकृताना
द्विनिमित्तमनालस्येनोद्यमन । निर्वाहण गृहीताना सम्यग्दर्शनादीना
त्यागकारणोपनिपाते शतखण्ड व्रजतोऽपि यस्तदपरित्याग । अपरि- १५
हारकत्वमित्यर्थ । साधन तत्त्वार्थाद्यध्यापनरागद्वेषविजयादिना
सम्यग्दर्शनादीना समग्रतासाधकत्वम् । निस्तरण सम्यग्दर्शनादीना
निर्विघ्नतो जन्मपर्यन्तप्रापणम् ॥ १८

[१] तत्र सम्यक्त्वोद्द्योतनकथा ।

- यथा—मगधदेशे अहिच्छत्रनगरे राजा अवनिपालो महामण्ड-
 ३ लेश्वर पञ्चगतद्विजपण्डितैः परिवृतः सातिशयं राज्यं कुर्वाणस्ति-
 ष्ठति । द्विजाश्च सर्वेऽपि सध्याद्वये सध्यावन्दनां कृत्वा श्रीपार्श्वनाथ-
 च दृष्ट्वा निजनिजकर्मसु प्रवर्तन्ते । एकदा चारित्रभूषणमुने
 ६ श्रीपार्श्वनाथस्याग्रे देवागमेनापराह्णे देववन्दनां कुर्वन् पात्रकेसरिणा
 सह महापण्डिता समस्तप्रधाना सध्यावन्दनां कृत्वा श्रीपार्श्वनाथ-
 द्रष्टुमागता । देवागमस्तव श्रुत्वा [पात्रकेसरी] मुनि पृष्ठवान्—
 ९ भगवन्, अर्थं बुध्यसे । भगवतोक्तम्—नाहं बुध्ये । ततस्तेनोक्तम्—
 पुनः पठ । ततो भगवता विगिष्टपदविश्रामैर्देवागमस्तवो भणितः ।
 पात्रकेसरिणश्च एकसंस्थत्वेनेकहेलयैव गब्दतोऽशेषदेवागमावगाह-
 १२ कत्वसंभवात् गन्ते गनैस्तदर्थं चेतसि परिभावयतो दर्शनमोहक्षयोप-
 गमवगादुत्पन्नतत्त्वार्थश्रद्धान्मय एतत्प्रतिपादितमेव जीवाजीवस्तु-
 स्वरूपं परमार्थतो नान्यदिति गृहे गत्वा रात्रौ वस्तुस्वरूपं परामृ-
 १५ गतोऽनुमानविषये सगम्य सजातः । अत्र हि जीवादिवस्तुप्रमेय-
 प्रतिपादितम् । तत्त्वज्ञानं च प्रमाणमनुमानलक्षणम् । तत्कीदृशं
 जैनमते संभवतीत्येव मुहुर्मुहुः सगम्य कुर्वाण पद्मावतीदेव्या आसन-
 १८ कम्पादागत्य भणितः—भो पात्रकेसरिन्, प्रातः श्रीपार्श्वनाथदर्शना-
 दनुमानलक्षणनिश्चयो भविष्यतीत्युक्त्वा श्रीपार्श्वनाथफणामण्डपे
 अनुमानलक्षणश्लोको लिखितः—

- २१ अन्यथानुपपन्नत्वं यत्र तत्र त्रयेण किम् ।
 नान्यथानुपपन्नत्वं यत्र तत्र त्रयेण किम् ॥

- इति देवतादर्शने सजाते जैनमते अतिगमेन सचिस्तस्य
 २४ सजाता । प्रातश्च देवपूजयन् फणामण्डपेऽनुमानलक्षणश्लोकदर्श-
 नात्तल्लक्षणनिश्चये सति सजातहर्षं पुलकितगरीरोऽयमेव देवोऽय-

मेव धर्म इति दर्शनमोहक्षयोपशमविशेषवगादुत्पन्नविशिष्टमम्यदर्शनो जिनोक्त तत्त्व चेतमि पुन पुनश्चिर परिभावयन् द्विर्जर्मणित —मीमामार्थ एव तात्पर्यतच्चेतसि चिन्त्यताम्, कि जैनमतार्थ- ३
चिन्तयेति । तत पात्रकेसरिणोक्तम्—जैनमतमेव सर्वमतेभ्य
श्रेष्ठम्, अतो भवद्भिरपि मिथ्याभिनिवेग परित्यज्य तत्रव रति
कर्तव्येति विवादे सति समस्तानपि तान् राजोऽग्रे वादेन जित्वा ६
जैनमत समर्थ्यात्मन सम्यक्त्वगुण प्रकाशित । अन्यमननिराकरण-
प्रवणो जिनेन्द्रगुणमस्तुतिस्तवञ्च कृत । त च तथाभूत महापण्डित
दृष्ट्वा अवनिपालादयो गृहीतसम्यक्त्वा जिनधर्म एव रता सजाता ९
इति ॥

[२] अथ ज्ञानोद्द्योतनकथा ।

मान्याखेटनगरे राजा शुभतुङ्गो, मन्त्री पुरुषोत्तमनामको, १२
भार्या पद्मावती, पुत्रावकलङ्कनिष्कलङ्कौ । एकदा नन्दीश्वराष्ट्रम्या
पितृभ्या रविगुप्ताचार्यपाश्वेऽष्टदिनानि ब्रह्मचर्यं गृहीतम् । पुत्रयोरपि
प्रणतोत्तमाङ्गयो क्रीडया ब्रह्मचर्यं दापितम् । कतिपयदिनैर्विवाहो- १५
पक्रमसप्रदानादिक दृष्ट्वा पुत्राभ्या पिता भणित —तात, किमर्थोऽय
विवाहोपक्रम क्रियते । पित्रोक्तम्—भवतो परिणयनार्थम् । ननु
तात, त्वया आवयोर्ब्रह्मचर्यं दापितम्, तत्किं विवाहेन । पित्रोक्तम्— १८
क्रीडया तद्भवतोर्मया दापितम् । ननु तात, धर्मे का क्रीडा । ननु
नन्दीश्वराष्ट्रदिनान्येव मया भवतोर्दापितम्, न भवता भगवता वा
तथाविवक्षितत्वात् । तत इह जन्मन्यावयो परिणयने निवृत्तिरस्ती- २१
त्युक्त्वा सकलामद्वयापारान्परिहृत्याशेषशास्त्राणि ताभ्यामधीतानि ।
बौद्धदर्शनपरिज्ञातुस्तथाभूतस्य कस्यचिन्मान्याखेटे अभावात्तत्परि-
ज्ञानार्थमतीवाञ्छात्ररूप धृत्वा महाबौद्धपरिज्ञातु- २४

- धर्मचार्यस्य पाञ्चै छात्रवृत्त्या स्थितौ स चोपरितनभूमौ^१ विजातीय
परिशोध्य वन्दकानां बौद्धव्याख्यानं करोति । तौ चाज्ञौ भूत्वा
३ मातृका पठन्तौ तदाकर्णयत । अकलङ्कदेवश्च तयोर्मध्ये एकमस्थो
नि कलङ्को द्विसंस्थश्चिन्तयति । एवमेकदा तद्व्याख्यानयतस्तस्य
दिग्नागाचार्येणानेकान्तदूषयता पूर्वपक्षतया सप्तभङ्गीवाक्ये लिखि-
६ तेषुशुद्धत्वात्परिज्ञानं न संभवति । ततो व्याख्यानं सवृत्य स व्यायामे
गतः । अकलङ्कदेवेन च तद्वाक्यं शोधित्वा धृतम् । तेन चागत्य
तद्वाक्यं शोधितं दृष्ट्वा उक्तम्—कश्चिज्जेनो यथावज्जैनमतपरिज्ञाता
९ वन्दकवेपधारी बौद्धमधीयानो धूर्तस्तिष्ठति । स परिशोध्य भार्यता-
मित्युक्त्वा शपथादिना सर्वेऽपि परिशोभिताः । पुनर्जिनप्रतिमोल्ल-
ङ्घनं कारिताः । अकलङ्कदेवेन प्रतिमोपरि सूत्रं प्रक्षिप्य सावरण्य-
१२ मिति सकल्पं कृत्वा तदुल्लङ्घनं कृतम् । ततः कथमपि जैनमलक्ष-
यता पुनः काम्यभाजनानि बहूनि एकत्र गोप्या निक्षिप्य एकैकस्य
वन्दकस्य छात्रकस्य च गयनस्य समीपे एकैकमुपामकादिकं दत्त्वा
१५ तानि काम्यभाजनानि दूरादुत्क्षिप्य निक्षिप्तानि । ततो रौद्रे
महति तच्छब्दे समुत्थिते अकलङ्कनि कलङ्कौ पञ्चनमस्कार-
स्मरन्तावुत्थितौ । ततस्तौ बौद्धा[चार्य]समीपे^२ नीतौ ।
१८ भणितं च—भो भो आदेगिन्नेतौ तौ धूर्तौ छात्रवेपधारिणौ जेनो
लब्धाविति श्रुत्वा तेनोक्तम्—सप्तमभूमावेतो धृत्वा पश्चाद्वात्रौ
मारयितव्याविति । ततस्तौ सप्तमभूमौ नीत्वा धृतौ । ततो
२१ नि कलङ्केनोक्तम्—भो अकलङ्कदेव, अस्माभिर्गुणानुपाज्यं दर्शन-
स्योपकारं कश्चिदपि न कृतम् । एवमेव मरणमायानमिति ।
एतच्छ्रुत्वा अकलङ्कदेवेनोक्तम्—मा विसूरय । जीवनोपायोऽद्यैको

विद्यते । इदं छत्रं हस्तेन धृत्वा आत्मानं प्रक्षिप्यावा गृहीतवात्
 छत्रं गत्वा यत्र भूमौ लगिष्यति ततो निर्गत्य याम्याव इति पर्या-
 लोच्य रात्रावेतत्सर्वं कृत्वा निर्गत्य गतो । अर्धरात्रे गते मारणाय ३
 यावत्तावन्वेपितौ तावन्न दृष्टौ । अथ उपरि वाटिकाया पत्तने चान्वे-
 प्यमाणौ तौ न दृष्टौ । ततो निर्गताविति ज्ञात्वा तत्पृष्ठतोऽञ्चवारा
 लग्ना । उच्चलितधूलिरजो दृष्ट्वा तानागच्छतो ज्ञात्वा नि कलङ्के- ६
 नोक्तम्—भो अकलङ्कदेव, त्वमेकसस्थो महाप्राज्ञो दर्शनोपकारकर-
 णार्थमत्र पद्मिनीपण्डमण्डिते सरोवरे प्रविश्यात्मानं रक्षय । मा
 मार्गे गच्छन्त दृष्ट्वा मारयित्वा एते व्याघुटन्ति लग्ना । इति ९
 तद्वचनादकलङ्कदेवो ज्ञादिति सरोवरे प्रविश्य पद्मिनीपत्रं मस्तको-
 परि धृत्वा स्थितः । नि कलङ्कः शीघ्रं नश्यन् रजकेन कर्पटानि
 प्रक्षालयता उच्चलितधूलिरजो दृष्ट्वा क्षुभितचित्तेन पृष्ठः । किमर्थं १२
 भवान्नश्यतीति । तेनोक्तम्—शत्रुवलं पश्येत्तदागच्छति । तत्तु य
 पश्यति तं मारयति । तद्भूयादहं नश्यामीति श्रुत्वा सोऽपि तेनैव
 सह नष्टः । नश्यन्तो तौ द्वौ धृत्वा मारयित्वा उत्तमाङ्गं गृहीत्वा च १५
 पृष्ठतो लग्ना व्याघुट्य गताः । ततो अकलङ्कदेव सरोवराभिर्गत्य
 गच्छन् कतिपयदिने कलिङ्गदेशे रत्नसच्चयपुरं प्राप्तः । तत्र राजा
 हिमशीतलो, राज्ञी मदनमुन्दरी, स्वयंकारितमहाचैत्यालये जिन- १८
 धर्मप्रभावानरता फाल्गुनाष्टम्या रथयात्रां कारयन्ति, सधश्चीवन्दकेन
 विद्यादर्पात्तेन राजोऽग्रे भणितम् । जिनस्य रथयात्रा न कर्तव्या
 जिनदर्शनस्येवासम्भवादित्युक्त्वा मुनीनां पत्रं दत्तम् । ततो राज्ञोक्तम्— २१
 आत्मीयं दर्शनं समर्थयित्वा रथयात्रां प्रिये कर्तव्या नान्यथेति ।
 एतच्छ्रुत्वा राज्ञी उद्विग्ना सजाताभिमाना वसतिकाया गता । मुन-
 यश्च पृष्टाः । किं क्वापि कश्चिदस्मद्दर्शने एतस्य प्रतिमल्लोऽस्ति, य २४
 इमं जित्वा मम मनोरथं पूरयतीति । मुनिभिरुक्तम्—दूरे मान्याखे-
 टादावेतस्मादप्यधिका महापण्डिता जनदर्शने सन्तीति । एतदाकर्ण्य

- राज्ञी उच्छीर्षके सर्पो योजनगते वेद्य इत्युक्त्वा देवस्य विगेपपूजा
 कृत्वा राजकुल परित्यज्य चैत्यालये प्रविश्य यदि सर्वाश्रियो
 ३ दर्पभङ्गात्पूर्वप्रवाहेण महोत्सवेन मदीया रययात्रा भवति,
 तदा ममाहारादौ प्रवृत्तिर्नान्यथेत्युक्त्वा देवस्याग्रे पञ्चनमस्कार
 जपन्ती कायोत्सर्गेण स्थिता । अर्धरात्र आसनकम्पात्समागत्य चक्रे-
 ६ श्वरी देवी, हे मदनसुन्दरि, मा किञ्चिदुद्वेगं कुरु, प्रातः सघश्रीदर्प-
 विध्वंसकस्तव वाञ्छितमनोरथपूरको जिनशासनप्रभावनाकारकोऽ-
 कलङ्कदेवो नाम दिव्य पुरुष आगच्छति लग्न इत्युक्त्वा गता ।
 ९ एतच्छ्रुत्वा राज्ञी सजातपरमानन्दहर्षात्पुलकितशरीरा परमभक्त्या
 देवस्तुतिं कृत्वा प्रातर्महाभिषेकं निर्वर्त्यकलङ्कदेवस्यान्वेषणार्थं
 चतुर्दिक्षु पुरुषा प्रेषिता । तत्र पूर्वस्या दिशि ये गता पुरुषास्तैरु-
 १२ द्यानवने अगोकवृक्षतले कतिपयच्छात्रैः परिवृतो नगरविश्राम
 कुर्वन्नकलङ्कदेवो दृष्टः^१ । छात्रमेकं तन्नाम पृष्ट्वा गत्वा राज्ञ्या कथि-
 तम् । ततो राज्ञी चतुर्विधसधेन सहिता यानजपानसमन्विताकलङ्क-
 १५ देवस्याभिमुखा आगता । तेन दिव्यगन्धविलेपनेश्चार्चितेन दिव्यवस्त्रैः
 परिधापिते राज्ञी सघस्य क्षेमकुशलवार्तां पृष्ट्वा । ततोऽश्रुपातं कुर्वा-
 णया राज्ञ्योक्तम्—सघ क्षेमकुशलेन तिष्ठति । किंतु सघस्य महती
 १८ म्लानता साप्रतमत्र जातेत्युक्त्वा सघश्रीविलसितं सर्वं तस्य कथि-
 तम् । तदाकर्ण्यकलङ्कदेवं समुत्पन्नकोपो भणति—कियन्मात्रो
 वराक सघश्रीर्मया सह सुगतोऽपि वादं कर्तुमसमर्थ इत्युक्त्वा सघ-
 २१ श्रियं पत्रं दत्त्वा महोत्सवेन वसतिकायां प्रविष्टः । सघश्रिया च पत्र-
 दर्शनात् क्षुभितचित्तेन पत्रं न भिन्नम् । हिमशीतलराज्ञाकलङ्कदेवो
 महागौरवेणाकार्यं नीत्वा तेन सह वादं कारितः । सघश्रिया चोत्तर-
 २४ प्रत्युत्तरैर्वादं कुर्वताकलङ्कदेववाग्विभवः दृष्ट्वा आत्मनाऽऽक्तिं प्रति-

पाद्ये केचन द्रोढपण्डिता देशान्तरे मन्ति ते सर्वोऽप्याकाग्निं
पूर्वसिद्धा च ताराभगवती रात्राववतार्योक्तम्—देवि, अहमनेन सह
वाद कर्तुमसमर्थः । ततस्त्वमिमं वादं कृत्वा जयेत्युक्ते नयोक्तम्— ३
एव भवतु सभायामन्तः पटेनाह कुम्भेऽवतीर्यानेन सह वादं करिष्या-
मीति । ततः प्रभाते राज्ञोऽग्रे मघश्चिरोक्तम्—अहम् [न्तः] पटे-
नाद्यप्रभृति कस्यापि मुखमपश्यन्विचित्रपदवाक्यविन्यासरूपन्यास ६
करिष्यामीत्युक्त्वा काण्डपटं दत्त्वा मध्ये बुद्धप्रतिमायान्तराभग-
वत्याश्च पूजां कृत्वा ताराभगवतीरिता । सा कुम्भेऽवतीर्य दिव्य-
ध्वनिना क्षणोपन्यासं कर्तुं लग्ना । अकलङ्कदेवोऽपि तदुपन्यासमन्तः - ९
पटेन क्षणभङ्गं शतखण्डं कृत्वा निराकृत्यानेकान्तात्मकं सर्वं तत्स्व-
मनवद्यस्वपरपक्षसाधनद्रुपणवाक्यं समर्थयितुं लग्नः । एव पण्मा-
सेषु गतेष्वेकदाकलङ्कदेवस्य रात्रौ चिन्तोत्पन्ना । मानुषमात्रो मया १२
सहैतावन्ति दिनानि वादं करोतीति किमत्र कारणमिति पुनः
पुनश्चेतसि वितर्कयतश्चक्रैवरीदेव्या प्रत्यक्षीभूयोक्तम्—भो
अकलङ्कदेव, न भवता सह मानुषमात्रस्यैतावन्ति दिनानि वाद- १५
विधाने सामर्थ्यमस्ति । तारा भगवती इयं भवता सह एतावन्ति
दिनानि वादं करोति । अतः प्रातरुपन्यस्तं वाक्यं व्याधुष्य पृच्छय-
तामेतस्या पराजयो भवतीति । ततोऽकलङ्कदेवो देवतादर्शनात्स- १८
जातपरमोत्साहः सभामध्ये क्रीडार्थं मयानेन सहैतावन्ति दिनानि
वादं कृतः । अद्य वादं जित्वा भोजनं कर्तव्यमिति प्रतिज्ञां कृत्वा
वादं कर्तुं लग्नः । ताराभगवत्याश्चोपन्यासं कुर्वन्त्या कीदृशं प्रागुक्तं २१
तद्वाक्यं त्वयोपन्यस्तं कथयेत्युक्तमकलङ्कदेवेन । देवतावाण्याश्चैक-
त्वात्किंचिदप्युत्तरमब्रुवाणां प्रणश्य सा गता । ततोऽकलङ्कदेवेनो-
त्थाय काण्डपटं विदार्य ताराभगवत्यधिवासकुम्भं दृढपादप्रहारेण २४

स्फोटयित्वा सुगत च पादेन हत्वा मदनसुन्दर्या समस्तभव्याना
चानन्द जनयता गलगर्ज कृत्वा अय वराकसघश्री प्रथमदिन एव
३ जित । ताराभगवत्या च सह जैनमतज्ञानप्रभावोद्द्योतनार्थमेता-
वन्ति दिनानि वाद कृत । इत्युक्त्वा श्लोक पठित ।

नाहकारवशीकृतेन मनसा न द्वेपिणा केवल

६ नैरात्म्य प्रतिपाद्य नश्यति जन कारुण्यबुद्ध्या मया ।

राज्ञ श्रीहिमशीतलस्य सदसि प्रायो विदग्धात्मनो

वौद्धौघान् सकलान्विजित्य सुगत पादेन विस्फालित ॥

९ एवविव च ज्ञानप्रभाव दृष्ट्वा हिमशीतलराजादय सर्वेऽपि जिन-
धर्म एव रता सपन्ना इति । एवमन्येनापि भव्येन ज्ञानोद्द्योतना-
दिक कर्तव्यमिति ॥

१२ [३] अथ चारित्रोद्द्योतनाख्यानम् ।

यथा—भरतक्षेत्रे वीतशोकपुरे राजा अनन्तवीर्यो, राज्ञी सीता,
पुत्र सनत्कुमारश्चतुर्थश्चक्रवर्ती पट्खण्डपृथ्वी प्रसाध्य नवनिधान-
१५ चतुर्दशरत्नाद्युपेत परमविभूत्या राज्य कुर्वन्नास्ते । एतस्मिन्प्रस्तावे
सोधर्मेन्द्रो निजसभाया पुरुषस्य रूपगुणव्यावर्णना कुर्वाणो देवै पृष्ट-
देव, भरतक्षेत्रे कि कस्यापि विशिष्ट रूप विद्यते न वा । इन्द्रेणोक्तम्—
१८ सनत्कुमारचक्रवर्तिनो यादृश रूप तादृश देवानामपि न सभवती-
त्येतच्छ्रुत्वा मणिमालिरत्नचूलदेवौ तद्रूप द्रष्टुमायातौ । दृष्ट च
मज्जनके प्रविष्टस्य चक्रवर्तिन सर्वावयवगत सहजमत्यद्भुत चेतश्च-
२१ मत्कारकारि दिव्यरूपम् । तद्दृष्ट्वा गिर कम्प कुर्वद्भ्यामहो देवा-
नामपीदृश रूप न सभवतीत्युक्त्वा सिंहद्वारे प्रकटीभूय प्रतीहारो
भणित —भो प्रतीहार, चक्रवर्तिन कथय, भवदीय रूप द्रष्टु स्वर्गा-
२४ देवावागताविति । एतदाकर्ण्य शृङ्गार कृत्वा सिंहासने उपविश्या-

कारितो देवौ । ताभ्यामागत्य तद्रूप दृष्ट्वा विपाद कृत । हा कष्ट,
यादृश प्राक्तन मज्जनके प्रच्छन्नाभ्यामावाभ्या दृष्ट रूप न तादृश-
मिदानीतनमतोऽशाश्वत सर्वमिति तच्छ्रुत्वा मण्डनकारिणान्यश्च ३
सेवकैरुक्तम्—न किञ्चित्तदानीतनाद्रूपादिदानीतनस्य रूपस्य बलक्षय-
मस्माक प्रतिभाति । एतदाकर्ण्य तद्वैलक्षण्यप्रतीत्यर्थं जलभृत कलग
राज्ञोऽग्रे तेषा दर्शयित्वा पञ्चात्तान्वहि प्रेषयित्वा चक्रवर्तिन ६
पश्यतस्तृणशलाकया विन्दुमेक ततोऽपनीय तेषा कलगो दर्शित ।
कीदृश प्रागिदानी च कलश इति च ते पश्चा । ततस्तेरुक्तम्—तादृश
एवाय कलगो जलपरिपूर्णो मनागप्यनीदृशो न भवतीति । एत- ९
च्छ्रुत्वा देवाभ्यामुक्तम्—भो राजन्, यथा जलविन्दुरपगतोऽप्येतेर्न
लभ्यते तथा भवद्रूप मनागतमपि न लभ्यते इति । ततश्चक्रवर्ती
वैराग्य गत्वा देवकुमारपुत्राय राज्य दत्त्वा त्रिगुप्तमुनिपाश्वं तपो १२
गृहीत्वा उग्रोग्रतप कुर्वत पञ्चप्रकार चारित्रमनुतिष्ठतो विरुद्धाहार-
सेवनात्सर्वस्मिन् शरीरे कण्डूप्रभृतयोऽनेकरोगा समुत्पन्ना । तथा-
प्यसौ शरीरेऽतिनिस्पृहत्वाच्छरीरचिन्तामकुर्वन्नुत्तम चारित्रमेवानु- १५
तिष्ठति । सौधर्मेन्द्रश्च निजसभाया पञ्चप्रकार चारित्र व्याचक्षाणो
मदनकेतुदेवेन पृष्ट—देव, भरतक्षेत्रे उक्तप्रकारचारित्रस्यानुष्ठाता
कि कोऽप्यस्ति न वेति । ततस्तेनोक्तम्—सनत्कुमारचक्रवर्ती पट्खण्ड- १८
पृथ्वी त्यक्त्वा शरीरादावतिनिस्पृहो भूत्वा तदनुष्ठाता तिष्ठतीति ।
एतदाकर्ण्य मदनकेतुदेवेन चात्रागत्य महाटव्यामनेकव्याध्यभिभूत-
शरीर सनत्कुमारमुनि दुर्धरमनेकप्रकार चारित्रमनुतिष्ठन्तमालोक्य २१
शरीरादौ निस्पृहत्वगुण तदीय परीक्षितु वैद्यरूप धृत्वा समस्त-
व्याधीन् स्फोटयित्वा नीरोग दिव्य शरीर करोमीति मुहुर्मुहुर्ब्रुवाणो
भगवतोऽग्रे पुन पुनरितस्ततो गच्छन् भगवता पृष्ट—कस्त्वम्, २४
किमर्थं चात्र निर्जनप्रदेशे फूत्कार करोषीति । ततस्तेनोक्तम्—वैद्योऽह
भवता समस्तव्याधिमपनीय सुवर्णशलाकासदृश शरीर करोमीति ।

- भगवतोक्तम्—यदि त्व व्याधि स्फेटयसि तदा ससारव्याधि मे स्फेटयेत्याकर्ण्य तेनोक्तम्—नाह तत्स्फेटने समर्थ, तत्रभवन्त एव
- ३ समर्था । अह तु शरीरव्याधिमात्रस्फेटन एव समर्थ इति । भगवतोक्तम्—किमशुचौ निर्गुणे अशाश्वते शरीरे व्याधिस्फेटनेन । तत्स्फेटने हि न किञ्चिद्वैद्यान्वेपणेन निष्ठीवनसपर्कमात्रेणापि तस्य
- ६ स्फेटयितु शक्यत्वादित्युक्त्वा निष्ठीवनसस्पर्गमात्रेण बहुव्याधिमपनीय सुवर्णशलाकातुल्यो बाहुस्तस्य दर्शितस्ततस्तेन मायामुपसहृत्य प्रणम्य चोक्तम्—भगवन्त्यादृश त्वदीय शरीरादौ परमनिस्स्पृहत्वेन
- ९ विणिष्टचारित्रानुष्ठान निजसभाया सौधर्मेन्द्रेण व्यावर्णित तादृश-मेवेदमिहागत्य मया दृष्टमतो धन्यस्त्वम्, मनुष्यजन्म तवैव सफल-मिति प्रशस्य प्रणम्य च मदनकेतुदेव स्वर्ग गत । सनत्कुमार-
- १२ मुनिस्तु परमवेराग्यात्पञ्चविधपरमचारित्रानुष्ठानेन चारित्रस्योद्द्योत-नादिक कृत्वा घातिकर्मक्षय विधाय केवलमुत्पाद्य क्रमेणाघाति-कर्मक्षय कृत्वा मोक्ष गत इति ॥

१५ [४] समन्तभद्रस्वामिना च उभयोरुद्द्योतन कृतमस्य कथा ।

- दक्षिणकाञ्च्या तर्कव्याकरणादिसमस्तशास्त्रव्याख्याता दुर्धरा-
- १८ नेकानुष्ठानानुष्ठाता श्रीममन्तभद्रस्वामी नाम महामुनिस्तीव्रतरदु ख-प्रदप्रवलासद्वेद्यकर्मोदयात्समुत्पन्नभस्मकव्याधिना अहर्निश सपीड्य-मानश्चिन्तयति । अनेन व्याधिना पीड्यमाना वय दर्शनस्योपकार
- २१ कर्तुमसमर्था । अतस्तदुपशमविधि कश्चिदनुष्ठातव्य । स च तदुपशमविधि स्निग्धप्रवरप्रचुराहारोपयोगान्नान्यो भवितुमर्ह-तीति । तत्प्राप्तेश्चात्राभावात् यस्मिन्देगे यत्र म्याने येन च लिङ्गेन
- २४ तथाविवाहारप्राप्तिर्भवति तदाश्रयणीयमिति सप्रधार्य काञ्चीनगरी

परित्यज्य उत्तरापथाभिमुखो गच्छन् पुण्ड्रनगरे ममायात । तत्र च
 वन्दकानां बृहद्विहारे महामन्त्रशाला दृष्ट्वा अत्र मदीयभस्मकव्याधे-
 रुपशमो भविष्यतीति मत्वा वन्दकलिङ्गं धृतम् । तत्रापि तद्व्याध्यु- ३
 पशमहेतुभूतविशिष्टराहारामपत्तेस्ततो निर्गत्योत्तरापथाभिमुखो
 नानानगरग्रामान् पर्यटन् दशपुरनगरं प्राप्त । तत्र च भगवता महा-
 मठं विशिष्टदातृभिः परमभक्त्या प्रतिदिनं संपादितविशिष्टमृष्टाहारो- ६
 पभोक्तृदिव्यानेकभगवल्लिङ्गं समाकुलं दृष्ट्वा वन्दकलिङ्गं परित्यज्य
 भगवल्लिङ्गं धृतम् । तत्रापि भस्मकव्याध्युपशमविधायकस्य प्रचुर-
 तरविशिष्टाहारासंप्राप्तेस्ततोऽपि निर्गत्य नानादिग्देवनगरग्रामादीन्प- ९
 र्यटन् वाणारस्या गत । तत्र च कुलघोषोपेतं योगिलिङ्गं धृत्वा
 वाणारस्या मध्ये पर्यटता शिवकोटिमहाराजाधिराजेन कारित
 दिव्यशिवायतनं प्रचुरतराष्ट्रादगभक्ष्यभोजननैवेद्यसमन्वितं दृष्ट्वा १२
 चिन्तितम् । अत्रास्मदीयभस्मकव्याधेरुपशमो भविष्यतीति ।
 एतस्मिन्प्रस्तावे देवस्य पूजाविधानं कृत्वा नैवेद्यं वह्निं क्षिप्यमाणं
 दृष्ट्वा हसित्वा भणितम्—किमत्र कस्यापि सामर्थ्यं नास्ति येन १५
 देवमन्त्रावतार्यं राज्ञा परमभक्त्या संपादितं दिव्याहारं भोजयतीति ।
 एतदाकर्ण्य तत्रत्यलोकैर्भणितम्—किं भवतो देवतामवतार्यं भोज-
 यितुं सामर्थ्यमस्ति येनेदं वदति भवान् । योगिना चोक्तमस्त्येव । १८
 ततस्तत्रत्यलोकैः राज्ञं कथितम्—देव योगिनैकेन भवदीयदेवस्य
 पूजाविसर्जनसमये दिव्यं नैवेद्यं वह्निं क्षिप्यमाणं दृष्ट्वा भणितम्—
 देवमहमन्त्रावतार्यं एवविधं दिव्याहारं भोजयामीति । एतदाकर्ण्य २१
 राजा सजातकौतुको दिव्यां रसवतीं दधिदुग्धघृतघटशतैः सहिता
 प्रचुरखण्डशर्कराश्चुरसादिसमन्वितां गृहीत्वा ममायात । ततो
 योगी भणितं—भोजयतु भगवान् देवम् । एव करोमीत्युक्त्वा तेन २४

- समस्ता रसवतीमन्त प्रविश्य सर्वमन्त परिशोध्य द्वार दत्त्वा शीघ्र
तत्क्षणादेव भुक्त्वा द्वारमुद्घाट्य भणितम्—रसवतीभाजनानि
३ वर्हिर्नि सार्यतामिति । ततो राज्ञो महत्याञ्चर्ये सपन्ने प्रतिदिनमभि-
नवामधिकामधिका विशिष्टा रसवती कारयित्वा प्रेषयत्यसौ । तत
पण्मासैर्भस्मकव्याधे क्रमेणोपशमे सजाते प्रकृते आहारे स्थिते
६ रसवती समस्ता तथैवोद्भिद्यते । ततस्तत्रत्यलोकैर्भणितम् । भो भो
योगीन्द्र, किमिति रसवती तथैवोद्भिद्यते । तेनोक्तम्—भगवानि-
दानी तृप्तस्तेन स्तोकमेव भुङ्क्ते । एतत्सर्वं तत्रत्यलोकै राज्ञो निवे-
९ दितम् । राज्ञा च निर्माल्येन प्रच्छाद्य प्रनालप्रदेशे धूर्तो माणवको
धृत । तेन च स योगी द्वार दत्त्वा स्वयमेव भुञ्जानो दृष्ट । कथित
च राज्ञ । देव, योगी न किञ्चिद्देवमवतार्य भोजयति कितु द्वार दत्त्वा
१२ स्वयमेव भुङ्क्ते । इति एतदाकर्ण्य राजा रुष्टेन [भणितम्]—
भो योगिन्, मृषावादी त्वम् । न किञ्चिद्देवमवतार्य भोजयसि ।
कितु द्वार दत्त्वा स्वयमेव भुङ्क्षे । देवस्य नमस्कार च किमिति न
१८ करोषीति । एतदाकर्ण्य योगिनोक्तम्—मदीयनमस्कारमसौ सोढु न
शक्नोति । यो हि वीतरागोऽष्टादशदोषविर्वर्जित स एव मदीय-
नमस्कार सोढु शक्नोति तेनाहमस्मै नमस्कार न करोमि । यदि
२० करोमि तदा स्फुटत्यसौ देव । एतच्छ्रुत्वा राज्ञोक्तम्—यदि स्फुट-
त्यसौ तदा स्फुटतु कुरु नमस्कारम् । त्वदीय सामर्थ्यं पश्याम ।
ततो योगिनोक्तम्—प्रभाते सामर्थ्यमात्मीय भवता दर्शयिष्याम ।
२२ ततो राज्ञा एवमस्त्वित्युक्त्वा योगिन दवगृहमध्ये प्रक्षिप्य शतगुण-
परिपाट्या सुभटै हस्तिघटादिभिश्च देवगृहे महता यत्नेन रक्षित ।
योगिनश्च अतिरभसान्मया अपरिभाव्योक्त न विद्म किमप्यत्र भवि-
२४ ष्यतीत्याकुलितान्त करणस्य चिन्तयतो रात्रिप्रहरद्वये शासनदेवता
अम्बिका आसनकम्पात्प्रमागत्य प्रत्यक्षीभूता । ततस्तयोक्तम्—
भगवन्मा चित्तमाकुलित कुरु । यत्त्वयोक्तं तत्सर्वं 'स्वयभुवा भूत-

हितेन भूतले' इत्यादिक चतुर्विंशतितीर्थकरदेवाना स्तुति कुर्वत
तत्सस्फुरिष्यतीत्युक्त्वा भगवन्त समुद्वीर्यं अदृश्या मजाता । भग-
वाञ्च देवतादर्शनात्सजातपरममतोपञ्चतुर्विंशतितीर्थकृता स्तुति ३
कृत्वा समुल्लमितचित्तो विकसितवदनकमल परमानन्देन स्थित ।
प्रभाते च राजा कोत्हलेन समम्ललोकसहितेन आगत्य देवगृहद्वार-
मुद्घाटय योगी बहिराकारित । आगच्छञ्च प्रहृष्टचित्तो विकसित- ६
वदनकमल प्रभाभारसमन्वितो महाप्रतापवाञ्च दष्ट । ततो राजा
चिन्तितम्—योगिनो अद्यापूर्वा मूर्तिर्वर्तते । ध्रुव निर्वाहयिष्यन्ति
आत्मीया प्रतिजामिति । ततो राजा भणितम्—भो भो योगीन्द्र, ९
कुरु देवस्य नमस्कार, पश्यामस्त्वदीय सामर्थ्यमिति । ततो भगवता
'स्वयंभुवा भूतहितेन भूतले' इत्यादिका स्तुति कर्तुमारब्धा । ता
च कुर्वतो अष्टमतीर्थकरस्य श्रीचन्द्रप्रभदेवस्य 'तमस्तमोऽरेरिव १२
रश्मिभिन्नम्' इति स्तुतिवचनमुच्चारयत स्फुटित लिङ्ग निर्गता
चतुर्मुखप्रतिमा जयकारञ्च महान्सपन्न । ततो राज सकललोकाना
च महत्याञ्चर्ये मजाते राजोक्तम्—भो योगिन्, अत्यद्भुतसामर्थ्य- १५
समन्वितो अव्यक्तलिङ्गिक कस्त्वमिति । ततो भगवतोक्तम्—

काञ्च्या नगनाटकोऽहं मलमलिनतनुर्लाम्बुशे पाण्डुपिण्ड
पुण्ड्रोङ्गे शाक्यभिक्षुर्दशपुरनगरे मृष्टभोजी परिव्राट् । १८
वाणारस्यामभूव शशवरधवल पाण्डुराङ्गस्तपस्वी
राजन् यस्यास्ति शक्तिः स वदतु पुरतो जैननिर्ग्रन्थवादी ॥१॥

पूर्वं पाटलिपुत्रमध्यनगरे भेरी मया ताडिता २१
पश्चान्मालवसिन्धुठक्कविषये काञ्चीपुरे वैड्ये [वैदिगे] ।

प्राप्तोऽहं करहाटक बहुभटैर्विद्योत्कटे सकट

वादार्थी विचराम्यहं नरपते शार्दूलवल्कीडितम् ॥२॥ २४

इत्युक्त्वा कुलघोषवेप परित्यज्य निर्ग्रन्थजैनलिङ्ग लघुपिच्छिका-
समन्वित प्रकाश्य एकान्तवादिन सर्वाननेकान्तवादेन विनिर्जित्य

- जिनगामनप्रभावना कृता । अत्र च कुदेवाना नमस्काराकरणात्सम्यग्-
दर्शनमुद्द्योतितम् । सकलैकान्तवादिनिराकरणात्सम्यग्ज्ञानमिति ।
- ३ एतन्महाश्चर्यं दृष्ट्वा शिवकोटिमहाराजस्य अन्येषा च तत्रत्यलो-
काना जैनदर्शने महती श्रद्धा परमविवेक [च] सपन्न । चारित्र-
मोहक्षयोपगमविशेषवगाच्च परमवैराग्यसपत्नौ राज्य परित्यज्य
- ६ तपो गृहीत्वा सकलश्रुतमवगाह्य लोहाचार्यविरचिता चतुरशीति-
सहस्रमख्यामाराधना मन्दमत्यल्पायु प्राण्याग्यवशाद्ग्रन्थत
मक्षिप्य अर्थतोऽर्हे लिङ्गे इत्यादिचत्वारिशत्सूत्रैः परिपूर्णमिर्धत्तृतीय-
- ९ सहस्रसख्या मूलाराधना कृतवानिति ॥

[५] अथ तपउद्द्योतकथा ।

- यथा जम्बूद्वीपेऽपरविदेहे गन्धमालिनीविपये वीतगोकपुरे राजा
- १२ वैजयन्तो, राज्ञी भव्यश्री, पुत्रौ मजयन्तजयन्तौ । एकदा वैजयन्त
पट्टहस्तिनो विद्युत्पातान्मरणमालोभ्य वैराग्य गत्वा पुत्राभ्या राज्य
ददानस्ताभ्या भणित — तात, यदीद मुन्दर भवति तदा त्वया
- १५ किमिति त्यज्यते । ततस्त्याज्यस्य राज्यस्यावयोर्विधाननिवृत्ति-
रस्तीत्युक्ते सजयन्तपुत्राय वैजयन्तनाम्ने राज्य दत्त्वा त्रिभिरपि
तपो गृहीतम् । पित्रा च विशिष्ट तप कुर्वता घातिकर्मक्षय कृत्वा
- १८ केवलमुत्पादितम् । देवागमने जाते वरणेन्द्ररूप विभूति च पश्यता
जयन्तमुनिना निदानबन्ध कृत । ईदृश रूप विभूतिश्च तपोमाहा-
त्म्यान्मे भूयादिति । तत कतिपयदिने निदानवगाद्वरणेन्द्रो जात ।
- २१ मजयन्तमुनिश्च दुर्धन्तपमा पक्षमामोपवामादिना क्षुत्पिषामादि-
परीपहेरातापनादिकायक्लेणेन क्षीणशरीरो महादृव्यामेकदा सूर्य-
प्रतिमायोगेन स्थित । एतस्मिन्प्रस्तावे विद्युदृष्टनाम्नो विद्याधरस्य
- २४ मुनेरुपरि गच्छतो विमान स्वलितम् । ततस्तेन विमानस्वलने कि

कारणमिति सचिन्त्याधो अवलोकयता मुनिदृष्ट । तद्दर्शनात्मजान-
कोपेन मुनेरनेकप्रकार-उपमर्गे कृतेऽपि मुनिध्यानात्त चलिता । ततो
अतीव रुष्टेन विद्याममर्थेनोच्चात्य भरतक्षेत्रपूर्वदिग्विभागे मिहवती ३
करवती चामोकरवती कुसुमवती चन्द्रवेगा चेति पञ्चनदीसगमे
प्रक्षिप्त । तद्देववर्तिनञ्च लोका सर्वेऽप्याकार्य भणिता । अयं च
राक्षसो भवतो भक्षयितुमायात इति मत्वा मार्यताम् । ततस्तमिलित्वा ६
दण्डपापाणादिभिः कुट्ट्यमानोऽपि गन्धुमित्रममचित्तेन दुःमहोपमर्गं
जित्वा घातिकर्मक्षयं च कृत्वा केवलमुत्पाद्य जेपकर्मक्षयं च कृत्वा
मोक्षं गत । निर्वानपूजार्थं देवागमने जाते यो जयन्तमुनिधरणेन्द्रो ९
जातस्तेनागतेन निजबन्धुशरीरं दृष्ट्वा मदीयबन्धोरेनेरुपमर्गं कृतं
इति ज्ञात्वा कुपितेन सर्वे लोका नागपाणर्वद्वा । तेष्वोक्तम्—देव
वयं न किञ्चिज्जानीम एतत्सर्वं विद्युदृष्टविजृम्भितमित्याकर्ण्य कुपितो १२
नागपाणेन तं वद्ध्वा ममुद्रे निक्षिप्य मारयन् धरणेन्द्रोऽपि दिवा-
करदेवनाम्ना महर्द्धिकदेवेन भणित —किमनेन वराकेण मारितेन ।
चत्वारि भवान्तराणि । पूर्ववेरविरोधादनेनायं मारित । वरणेन्द्रे- १५
णोक्तम्—पूर्ववेरविरोधमनयोर्मे कथय । ततो दिवाकरदेव प्राह—
जम्बूद्वीपभरतक्षेत्रे सिंहपुरनगरे राजा सिंहसेनो, राज्ञी रामदत्ता,
मन्त्री श्रीभूति, सुधोपञ्च । पद्मखण्डनगरे श्रेष्ठी सुमित्रो, भार्या १८
सुमित्रा, पुत्र [समुद्रदत्त ।] समुद्रदत्तो वाणिज्येन सिंहपुरे गतोऽ-
नर्घ्यपञ्चरत्नानि श्रीभूतिमन्त्रिणं पार्श्वे धृत्वा परतीरं गत ।
आगच्छत स्फुटिते प्रोहणे निर्धनेन तेनागत्य रत्नानि श्रीभूतिर्यो- २१
चितो रत्नलोभाद्ग्राहिलोऽयमित्युक्त्वा स्थित । यत्कुर्वन्त पण्मासेषु
गतेषु रामदत्ताराज्ञ्या द्यूते श्रीभूतेर्मुद्रिकायज्ञोपवीते जिते । ततस्ते
एव साभिज्ञाने कृत्वा श्रीभूतिभार्याया श्रीदत्ताया पार्श्वदात्रीया २४
बहुरत्नमध्ये प्रक्षिप्य समुद्रदत्तस्य दर्शितानि । तेन चात्मीयेषु परि-
ज्ञाय गृहीतेषु चोरनिग्रहेण श्रीभूतिर्निगृहीतो, मृत्वा भाण्डागारे

- सर्पो जात । समुद्रदत्तञ्च सुधर्माचार्यपार्श्वे धर्ममाकर्ण्य मुनिर्जाति ।
 सुमित्रा च तन्माता तदीयातन मृत्वा व्याघ्री जाता । तथा च स
 ३ मुनिर्भक्षितो मृत्वा सिंहसेनराज्ञ सिंहचन्द्रनामा पुत्रो जात । सिंह-
 सेनराजा च भाण्डागार द्रष्टुमागत श्रीभूतिचरसर्पेण भक्षितो मृत्वा
 शल्लकीवने हस्ती जातस्तेन सुघोषमन्त्रिणा च प्रभुमरणात्सजात-
 ६ कोपेन मन्त्राजामामर्थ्यात्सर्पाकृष्टि कृत्वा सर्वे सर्पा भणिता । अग्नि-
 कुण्डे प्रवेग कृत्वा अकृतापराधा गच्छन्तु । त कृत्वा येऽकृताप-
 राधास्ते सर्वे गता । कृतापराधे श्रीभूतिचरसर्पे स्थिते तत् सुघोष-
 ९ मन्त्रिणोक्तम्—विष मुच्यतामग्निप्रवेगो वा क्रियतामिति । अगन्धन-
 कुलोद्भूतोऽहं न विष मुञ्चामीति तथा अग्निप्रवेश कृतो मृत्वा
 शल्लकीवने कुर्कुटसर्पो जात । रामदत्तया राज्या च निजपति-
 १२ वियोगात्कनकश्रीक्षान्तिकापार्श्वे तपो गृहीतम् । सिंहचन्द्रेणापि
 निजपितृदुखात्पूर्णचन्द्रम्य लघुभ्रातु राज्य दत्त्वा सुव्रतमुने पार्श्वे
 तपो गृहीत च तपोमाहात्म्यान्मन पर्ययज्ञानी चारणञ्च जात ।
 १५ रामदत्तया च त तथाविध मुनि दृष्ट्वा प्रणम्य चोक्तम्—भगवन्मदीय
 एव कुक्षिर्धन्यो येन त्व धृतोऽस्मीत्युक्त्वा मुने, पूर्णचन्द्रस्त्वदीयो
 भ्राता कदा धर्मं ग्रहीष्यतीति । भगवानाह—पश्य मात समार-
 १८ वैचित्र्यम् । सिंहसेनो राजा सर्पदष्टो मृत्वा शल्लकीवने हस्ती जातो
 मा दृष्ट्वा स मारयितुं धावन्मया भणित । भो सिंहसेनराजन्नहं
 सिंहचन्द्रं पूर्वं तव प्राणवल्लभ पुत्रोऽभूवमिदानीं मारयामि लग्न
 २१ इत्युक्ते जातिम्मरो जातो मम पादमूले प्रणम्याश्रुपात कुर्वाण स्थित ।
 केसरवतीनदीतीरे मया च विगिष्ट धर्मश्रवण कृत्वा सम्यक्त्व
 ग्राहितोऽणुव्रतानि च दत्तानि प्रतिपालयन् प्राणुकमाहार पानीय च
 २४ गृह्णन्नवमोदर्यादिना कृशशरीरं केसरवतीनदीतीरे कर्दमे निमग्न
 श्रीभूतिचरकुक्कुटसर्पेण तत्कुम्भस्थलारोहण कृत्वा स खाद्यमान
 सन्यास कृत्वा पञ्चनमस्कारान् स्मरन्मृत सहस्रारे श्रीधरनामा

देवो जात । कुर्कुटसर्पश्च पङ्कप्रभानरके गत । हस्मिनो दन्ती
मुक्ताफलानि च सार्थवाहधनमित्रस्य वनराजभिल्लेन दत्तानि, तेन
पूर्णचन्द्रराजस्य नीत्वा समर्पितानि । तेन दन्ताभ्या निजपत्यङ्गस्य ३
पादा कारिता मुक्ताफलेनिजराजीहार कारित । एवविधा
ससारस्थिति मात पूर्णचन्द्रस्य गत्वा कथय येनामौ जिनधर्म
गृह्णातीत्युक्ते निजनायस्य दुःखपरपरा श्रुत्वा गह्वरितहृदया गद्गद- ६
वचना अश्रुपात कुर्वती निजपुत्रपाञ्चै गता । पूर्णचन्द्रस्य निज-
मातर दृष्ट्वा पत्यङ्गादुत्थाय प्रणाम कुर्वतो मात्रा सर्व कथितम्—
यथा त्वत्पिता सर्पदष्टो मृत्वा हस्ती जात । सर्पोऽपि मृत्वा कुर्कुट- ९
सर्पो जात । तेन च स हस्ती कर्दमे निमग्न पुनर्मारित । तदीय-
दन्ती मुक्ताफलानि चानीय धनमित्रश्रेष्ठिना ते समर्पितानि । एते
पत्यङ्गपादास्तदीयदन्तमया । अयं च हारस्तदीयमुक्ताफलमय १२
इत्यकार्ष्योत्पन्नदुःखसजातशोक पत्यङ्गपादमालिङ्ग्य फूत्कार कृत्वा
शिरो विहन्य तेन समस्तान्तपुरेण परिजनेन च रोदन कृतम् ।
पुष्पधूपं पूजा कृत्वा मुक्ताफलानां पत्यङ्गपादानां च सम्कार कृत । १५
पूर्णचन्द्रोऽप्युत्पन्नवैराग्यो विशिष्ट सागारधर्म प्रतिपाल्य महाशुक्ले
देवो जात । रामदत्तार्थिकापि तत्रैव देवो जात । सिंहचन्द्रोऽप्युग्रोऽथ
तप कृत्वा उपरिमग्नैवेयके देवो जात । जम्बूद्वीपे भरते विजयार्थ- १८
दक्षिणश्रेण्या धरणि तिलकपुरेऽतिवेगो राजा, राज्ञी सुलक्ष्मणा,
रामदत्ता चरो देवस्तयो पुत्री श्रीधरानामा जाता । अलकानगर्या
विद्याधराधिपतेरादर्शकनाम्न सा दत्ता । पूर्णचन्द्र स्वर्गाद्वतीर्य २१
श्रीधराया पुत्री यशोधरा जाता । सा सूर्यामपुरे सुरावर्तराजस्य
दत्ता । सिंहसेनराजापि गजो भूत्वा यो देवो जात स तयो पुत्रो
रश्मिवेगनामा जात । कतिपयदिनैस्तस्मै राज्य दत्त्वा सुरावर्तराजो २४
मुनिर्जातो यशोधराप्यार्थिका जाता श्रीधरापि पुत्रीस्नेहादार्थिका
जाता । रश्मिवेगोऽप्येकदा सिद्धकूटचैत्यालये वन्दनाभक्त्यर्थं गतस्तत्र

- हरिचन्द्रभट्टारकपार्श्वे धर्ममाकर्ण्य मुनिर्जात । स एकदा वनगुहाया
 कायोत्सर्गेण स्थितो दुर्धरतपोऽनुष्ठानेनातीव कृशशरीरो यशोधरा-
 ३ श्रीधरार्यिकाभ्या दृष्ट । पुत्रदौहित्रस्नेहाद्भक्तिवशाच्च तत्समीपे ते
 उपविष्टे । एतस्मिन्प्रस्तावे य कुक्कुटसर्पो मृत्वा नरके गतः स तत्र
 वने महानजगरो जातो विपाग्निना कानन प्रज्वालयन्त रौद्र
 ६ फूत्कार मुञ्चन्त गुहाभिमुखमागच्छन्त त दृष्ट्वा सन्यास गृहीत्वा ते
 अपि कायोत्सर्गेण स्थिते । तेन चागत्य मुनिस्ते च भक्षिते च मृत्वा
 कापिष्ठस्वर्गे रश्मिवेगो मुनिरादित्यप्रभो नाम देवो जात । श्रीधरा
 ९ चन्द्रचूलदेवो यशोधरा रत्नचूलदेवस्तत्रैव जात । अजगरश्चतुर्थ-
 नरके गत । चक्रपुरे राजा अपराजितो, राज्ञी सुन्दरी, सिंहचन्द्र
 उपरिमग्नैवेयकादवतीर्य तयो पुत्रश्चक्रायुधनामा जात । तस्मै
 १२ राज्य दत्त्वा अपराजितो मुनिर्जात । तस्य राज्य कुर्वतग्विचित्रमाला
 राज्ञी कापिष्ठस्वर्गादवतीर्य आदित्यप्रभदेवो वज्रायुधनामा पुत्रो
 जात । भूतिलकनगरे राजा आदित्यप्रभो, राज्ञी प्रियकारिणी,
 १५ कापिष्ठस्वर्गादवतीर्य चन्द्रचूलदेवो रत्नमाला पुत्री तयोर्जाता ।
 वज्रायुधेन परिणीता । रत्नचूलदेव कापिष्ठस्वर्गादवतीर्य रत्नायुध-
 नामा तस्या पुत्रो जात । तस्मै राज्य दत्त्वा वज्रायुधोऽपि निज-
 १८ पितुरपराजितस्य पादमूले मुनिर्जात । रत्नायुधोऽपि कतिपयदिनै-
 मुनिर्जातो रत्नमालया पुत्रस्नेहात्तपो गृहीतम् । तप कृत्वा माता
 पुत्रश्चाच्युते देवो जात [देवौ जातो] । अजगर पङ्कप्रभानरका-
 २१ न्निसृत्य दारुणनाम्नो भिल्लस्य मृगी-भार्यायामतिदारुणनामा पुत्रो
 जात । तेन च प्रियङ्गुपर्वते कायोत्सर्गेण स्थितो वाणेन विद्रो
 वज्रायुधमुनिर्मरितः सर्वार्थसिद्धावुत्पन्न । अतिदारुणभिल्लोऽपि
 २४ मृत्वा सप्तमनरक गत । वातकीपण्डे पूर्वविदेहे गन्धिलाविषये
 अवध्यानगर्या राजा अर्हहामो, राज्ञी जिनदत्ता सुव्रता च, रत्नमाल-
 देवोऽच्युतादागत्य सुव्रताया विजयो नामा बलमद्र पुत्रो जात ।

रत्नायुधदेवोऽप्यच्युतादागत्य जिनदत्ताया विभीषणो नाम वासुदेव
 पुत्रो जात । विभीषण शर्कराप्रभाया गत । विजयो लान्तवेऽहमा-
 दित्याभो देवो जात । जम्बूद्वीपे ऐरावतेऽवध्याया राजा यीवर्मा, ३
 राज्ञी सीमा, विभीषणस्तयोर्लक्ष्मीधामनामा पुत्रो जातो मया
 संबोधित । तप कृत्वा ब्रह्मस्वर्गं देवो जात । वज्रायुध मर्वार्य-
 सिद्धेऽच्युत्वा सजयन्तमुनिर्जात । ब्रह्मस्वर्गान्च्युत्वा जयन्तमुनि- ६
 निदानाद्वरणेन्द्रो जात । अतिदारुणभिल्लोऽपि नरक्रान्ति सृत्य
 बहुदुःखानि सहमानस्तिर्यग्योनौ परिभ्रम्य ऐरावतक्षेत्रे वेगवती-
 नदीतीरे भूतरमणकानने गोशृङ्गतापसेन शङ्खिनीतापस्या हरिण- ९
 शृङ्गनामा पुत्रो जात । पञ्चाग्निसाधनादिक कृत्वा मृत्वा नभस्तल-
 वल्लभपुरे राजा वज्रदष्टो राज्ञी विद्युत्प्रभा तयो पुत्रो विद्युद्दष्ट-
 नामा जात । तेन पूर्ववैरविरोधात्कृतोपसर्गं सजयन्तमुनिस्तपस १२
 उद्द्योतनादिक कृत्वा मोक्ष गत । एवविधा ससारस्थिति ज्ञात्वा-
 स्योपरि कोप परित्यज्य नागपाशवन्धन मुच्यताम् । एतदाकर्ण्य
 धरणेन्द्रेणोक्तम्—भो आदित्याभ, यद्यपि मुच्यते लग्नोऽय तथाप्यस्य १५
 महामुनेरुपसर्गकारिणो दर्पशातन शापो दीयते । अस्य कुले विद्या-
 सिद्धि पुरुषाणा माभूत्, स्त्रीणा तु सजयन्तप्रतिमाग्रे आराधन
 कुर्वाणाना स्यादिति ॥ १८

[६] सम्यक्त्वमध्ये प्रथम-अङ्गस्य कथा ।

इहैव भरतक्षेत्रे भूमितिलकनगरे नरपालो नाम राजा, गुणमाला
 महादेवी, श्रेष्ठी सुनन्दो, भार्या सुनन्दा । अनयो सप्तम पुत्रो २१
 धन्वन्तरि, तथा तस्यैव पुरोहित सोमशर्मा, भार्या अग्निना, तयो
 सप्तम पुत्रो विश्वानुलोमनामा । तौ द्वावपि बाल्यवयसौ सप्त-
 व्यसनाभिभूतो बहुश परद्रव्य हृतवन्तौ । अतो अन्यदा राजा निज- २४

- देशान्निस्सारितौ । तत कुरुजाङ्गलदेशे हस्तिनागपुरे वीरमति-
 वीरनरेश्वरराज्ये कृतवन्तौ स्थितिम् । एकदापराङ्मुखेलाया नील-
 ३ गिरिनाम्नो राजकुञ्जराद् निरङ्कुशात् सम्मुखमागच्छतो व्यावृत्य
 मण्डितजिनालये प्रविष्टौ । तत्र श्रीधर्माचार्य दूरतो विलोक्य सूरि-
 मभिमुख गच्छन्त धन्वन्तरि निवार्य पटखण्डगाढपिहितकर्णकुहरो
 ६ विश्वानुलोमो निद्रामकार्पीत् । धन्वन्तरिस्तु सूरि धर्मो[र्ममु]पदिशन्त-
 माकर्ण्योपासकलोकमवग्रहान् गृह्णन्तमवलोक्य चोपशान्ताशुभसचय
 श्रीधर्माचार्यचरणाम्भोजयुग नमस्कृत्य नियममग्रहीत् । खलति-
 ९ विलोकनात् प्रातर्मया भोक्तव्यमिति व्रतेन कुम्भकारात्प्राप्तो निधिम् ।
 तथा पायसपूर्णपिष्टरथपरिहारात् विगतविषमविपानुपङ्गितमरण-
 सनिधि । अकलिताभिधानानोकहफलाकवलनात् वञ्चितफलोप-
 १२ जनितक्षयसगति । रभसान्न किमपि कार्यमाचर्यमिति स्वीकृत-
 नियमस्यैकदा नटनर्तनावलोकनादर्धरात्रे निजगृहमनुसृत्य मन्दमन्द-
 मुद्धाटितकपाटसपुट निजजनन्या पुरुषवेपया गाढाश्लिष्टा मानसेष्टा
 १५ भार्या निद्रावशामवलोक्य झटिति साञ्जसम् उत्खातखड्ग स्वचेतसि
 यावदनुचिन्तयति प्रहारय, खड्ग पुन पुनरुत्क्षिपति तावन्निशिता-
 सिधाराविकर्तितसिक्यस्थलीपतनादुन्निद्रयोस्तयो स्वर ययौ ।
 १८ धन्वन्तरिरिति जातवैराग्य व्रतातिशय प्रशसन् यद्यहमिम नियम-
 मद्य नाकार्पीदि[र्पमि]मा जननी प्रियकलत्र च निहत्य महापापा-
 यशसा निधि स्यामिति सपन्ननिर्वेदो ज्ञातिजन यथायथमवस्थाप्य
 २१ श्रीधर्माचार्यदिशात् धरणिभूषणपर्वतोपकण्ठे वरधर्माचार्यपादमूले
 दीक्षा गृहीत्वा तापनयोगस्थितो यावदास्ते स्म तावत्परिजनात्परि-
 ज्ञातप्रव्रजनवृत्तान्तो मन्मित्रस्य धन्वन्तरेर्या गति सा ममापीति
 २४ प्रतिज्ञापरो विश्वानुलोम तत्रागत्य भो वयस्य चिरान्मिलितोऽसि
 किमिति न मा गाढमाश्लिष्यसि किमिति नातिकोमलया गिराला-
 पयसीत्यादिसस्नेहमाभाष्य निजशरीरेऽपि निस्पृहे धन्वन्तरि-

यतीश्वरे प्रकुप्य सहस्रजटस्य जटिनोऽन्तिके शतजटाभिधानो विश्वानुलोमो बभूव । धन्वन्तरिरप्यातापनयोगान्ते तम्य समीपमुपगत्य विश्वानुलोमो जिनधर्ममजानन् किमिति दुश्चरित्रे प्रवृत्त सजात ३
स्वमितो विमुच्येम दुर्मार्गं सहेव जिनोक्त सन्मार्गमाश्रयाव इति बहुश प्रतिबोध्यमान कोपावेशाद्विहितमूकभाव परिहृत्य सद्गुरु-
पदिष्टरत्नत्रयमाराध्य कालेनाच्युतस्वर्गोऽमितप्रभो नाम महर्द्धिक- ६
देवोऽवातरत् । विश्वानुलोमोऽपि जीवितान्ते विपद्य व्यन्तरेषु विद्युत्प्रभाभिधो वाहनदेवो बभूव । अथेकदा नन्दीश्वरयात्रा कृत्वा
गच्छतीन्द्रेऽमितप्रभो भवान्तरस्नेहोत्कण्ठितमना विद्युत्प्रभमवलोक्या- ९
वधिवोध प्रयुज्यावगतवृत्तान्तो मित्र किं स्मरसि जन्मान्तरोदन्त-
मित्प्रवोचत् । वयस्य अहं स्मरामि, परं मया स्वल्पं तप कृतं
मन्मतेऽपि विशिष्टानुष्ठानं तन्निष्ठा जमदग्न्यादयः स्वतोऽप्यधिका १२
सन्ति सम्यक्त्वातीचारा इत्यादिशङ्कादयो हि सम्यक्त्वस्य दोषा
निश्शङ्कितत्वादयस्तु गुणा ॥

तत्र शङ्कितनिश्शङ्कितयोरेकैव कथा—धन्वन्तरिविश्वानुलोमौ १५
स्वकृतकर्मवशादमितप्रभविद्युत्प्रभौ देवौ सजातौ । तौ चान्योन्यस्य
वर्मपरीक्षणार्थमत्रायातौ । ततो जमदग्निस्ताभ्यां तपसश्चालितः ।
मगधदेशे राजगृहनगरे जिनदत्तश्रेष्ठी स्वीकृतोपवासं कृष्णचतुर्दश्या १८
रात्रौ श्मशाने कायोत्सर्गेण स्थितो दृष्टः । ततोऽमितप्रभदेवेनोक्तम्-
दूरे तिष्ठन्तु मदीया मुनयोऽमुं गृहस्थं ध्यानाच्चालयेति । ततो
विद्युत्प्रभदेवेनानेकधा कृतोपसर्गोऽपि न चलितो ध्यानात्ततः प्रभाते २१
मायामुपसहृत्य प्रशस्य च आकाशगामिनीं विद्यां दत्ता । तवेयं
सिद्धा, अन्यस्य च नमस्कारविधिना सिध्यतीति । ततः स सानन्दे-
नाकृत्रिमचैत्यालये सदैव पूजाकरणार्थं गमनं करोति । सोमदत्तपुष्प- २४
वटकेन चैकदा जिनदत्तश्रेष्ठी पृष्टः—क्व भवान् प्रातरवेतोत्थाय
व्रजतीति । तेन चोक्तमकृत्रिमचैत्यालयं वन्दनाभक्तिं कर्तुं व्रजामि,

- मम इत्थं विद्यालाभं सजात इति कथितम् । तेनोक्तम्-मम विद्या
 देहि, येन त्वया सह पुष्पादिकं गृहीत्वा वन्दनाभक्तिं करोमि । तत
 ३ श्रेष्ठिना तस्योपदेशो दत्तः । तेन च कृष्णचतुर्दश्यां श्मशानवटवृक्ष-
 पूर्वशाखायामष्टोत्तरगतपादं च दर्भसिक्यं बन्धयित्वा तस्य तले
 ६ तीक्ष्णसर्वशस्त्राण्यूर्ध्वमुखानि धृत्वा गन्धपुष्पादिकं दत्त्वा सिक्यमध्ये
 प्रविश्य पष्ठोपवासेन पञ्चनमस्कारानुच्चार्य क्षुरिकयैकैकपादं छिन्द-
 तावो जाज्वल्यमानप्रहरणसमूहमालोक्य भीतेन सचिन्तितम् । यदि
 श्रेष्ठिनो वचनमसत्यं भवति तदा मरणं भवतीति शङ्कितमना ।
 ९ वारवारं चटनोत्तरणं करोति । एतस्मिन्प्रस्तावे प्रजापालराज-
 कनकाराजीहारं दृष्ट्वा अञ्जनसुन्दरीविलासिन्या रात्रावागतो-
 ऽञ्जनचोरो भणितो—यदि मे कनकाया हारं ददासि तदा भर्ता त्वं
 १२ नान्यथेति । ततो गत्वा रात्रौ हारं चोरयित्वा अञ्जनचोरोऽप्या-
 गच्छन् हारोद्द्योतेन ज्ञात्वा अङ्गरक्षं कोट्टपालैश्च ध्रियमाणो हारं
 त्यक्त्वा प्रणश्य गतो वटतले बटुकं दृष्ट्वा पृष्ट्वा तस्मान्मन्त्रं गृहीत्वा
 १५ निःशङ्कितेन तेन विधिना एकवारेण सर्वं शिक्यं छिन्नं शस्त्रोपरि
 पतितं । सिद्धया विद्यया भणितमादेशं देहीति । तेनोक्तम्—जिनदत्त-
 श्रेष्ठिपार्श्वे मा नयेति । ततः सुदर्शनमेरुचैत्यालये जिनदत्तस्याग्रे
 १८ नीत्वा धृतं पूर्ववृत्तान्तं कथयित्वा तेन भणितम्-यथेयं सिद्धा विद्या
 भवदुपदेशेन तथा परलोकसिद्धावप्युपदेशं देहीति । ततश्चारणमुनि-
 सनिधौ तपो गृहीत्वा कैलासे केवलमुत्पाद्य मोक्षं गतः ॥
 २१ आकाङ्क्षिताख्यानकं यथा पिण्याकगन्धस्य, तत्त्वग्रे कथ-
 यिष्यते ॥

[७] निःकाङ्क्षिताख्यानकथा ।

- २४ अङ्गदेगे चम्पानगर्या राजा वसुवर्धनो, राज्ञी लक्ष्मीमती, श्रेष्ठी
 प्रियदत्तो, भार्या अङ्गवती, पुत्री अनन्तमती । नन्दीश्वराष्टम्या

श्रेष्ठिना धर्मकोट्याचार्यपादमूले अष्टदिनानि ब्रह्मचर्यं गृहीतं क्रीडया
 अनन्तमती च ग्राहिता । अन्यदा सप्रदानकाले अनन्तमत्योक्तम्-
 तात मम त्वया ब्रह्मचर्यं दापितं तत्किं विवाहेन । श्रेष्ठिनोक्तम्- ३
 क्रीडया मया ते ब्रह्मचर्यं दापितम् । ननु तात वर्म व्रते च का
 क्रीडा । ननु पुत्रि नन्दीश्वराष्टदिनान्येव व्रतं तदा ते दत्तम् । न तथा
 भट्टारकैरप्यविवक्षितत्वादिति, इह जन्मनि परिणयने मम निवृत्ति- ६
 रस्तीत्युक्त्वा सकलकलाविज्ञानशिक्षां कुर्वती स्थिता, यौवनभरे च त्रे
 निजोद्याने आन्दोलयन्ती दक्षिणश्रेणिकिन्नरपुरविद्याधरराजेन कुण्डल-
 मण्डितनाम्ना सुकेशीनिजभार्यया सह गगनतले गच्छता दृष्टा । ९
 किमनया विना जीवितेनेति सचिन्त्य भार्या गृहे धृत्वा शीघ्रमागत्य
 विलपन्ती तेन सा नीता । आकाशे आगच्छन्ती भार्या दृष्ट्वा भीतेन
 पर्णलघ्वया विद्यायां समर्थं महाद्वया मुक्ता । तत्र च ता रुदन्ती- १२
 मालोक्य भीमनाम्ना भिल्लराजेन निजपत्निका नीत्वा प्रधानराज्ञी-
 पदे तव ददामि मामिच्छेति भणित्वा रात्रौ अनिच्छन्ती भोक्तृमा-
 रब्धा । व्रतमाहात्म्येन वनदेवतया तस्य ताडनाद्युपसर्गं कृतं । देवता १५
 काचिदियमिति भीतेन तेन आवासितसार्थस्य पुष्पकरनाम्न सार्थ-
 वाहस्य समर्पिता । सार्थवाहो लोभं दर्शयित्वा परिणेतुकामो न
 वाञ्छितः । तेन चानीय अयोध्यायां कामसेनाकुट्टिन्या समर्पिता । १८
 कथमपि वेश्या न जाता । ततः सिंहराजस्य दर्शिता । तेनैव च
 रात्रौ हठात्सेवितुमारब्धा । नगरदेवतया तद्व्रतमाहात्म्येन तस्योप-
 सर्गं कृतं । तेन च भीतेन गृहान्निस्सारिता रुदन्ती सखेदा कमल- २१
 श्रोक्षान्तिकया श्राविकेति मत्वा अतिगौरवेण धृता । अयानन्तमती-
 शोकविस्मरणार्थं प्रियदत्तश्रेष्ठौ बहुसहायो वन्दनाभक्तिं कुर्वन्नयो-
 ध्याया गतो निजश्यालकजिनदत्तश्रेष्ठिनो गृहे सध्यासमये प्रविष्टः । २४
 रात्रौ पुत्रीहरणवार्ता कथितवान् । प्रभाते तस्मिन्वन्दनाभक्तिं गते
 अतिगौरवितः प्राघूर्णकनिमित्तं रसवतीं कर्तुं गृहे च चतुष्कं दातुं

- कुशला कमलश्रीक्षान्तिकाया श्राविका जिनदत्तभार्यया आकारिता ।
 सा च सर्वं कृत्वा वसतिका गता । वन्दनाभक्तिं कृत्वा आगतेन
 ३ प्रियदत्तश्रेष्ठिना चतुष्कमवलोक्य अनन्तमती स्मृत्वा गह्वरितहृदयेन
 गद्गदवचनेन अश्रुपातं कुर्वता भणितम्—यया गृहमण्डनं कृतं
 ता मे दर्शयेति । ततः सा ततो नीता, मेलापको जातो, जिनदत्त-
 ६ श्रेष्ठिना महोत्सवः कृतः । अनन्तमत्याचोक्तम्—तात, इदानीं
 मे तपो दापय, दृष्टमेकस्मिन्नेव भवे ससारवैचित्र्यमिति । ततः
 कमलश्रीक्षान्तिकापाश्वर्यं तपो गृहीत्वा बहुना कालेन विधिना मृत्वा
 ९ सहस्रारे देवो जातः ॥

विचिकित्साख्यानं यथा लक्ष्मीमत्यास्तथाग्रे कथयिष्यते ॥

[८] निर्विचिकित्साख्यानकम् ।

- १२ यथा—सौवर्मेन्द्रेण निजसभायाः सम्यक्त्वगुणं वर्णयता भरते
 कच्छदेगे रौरकपुरे उद्दयनमहाराजस्य निर्विचिकित्सागुणं
 प्रशंसितः । तं परीक्षितुं वासवदेव उदुम्बरकुथितं मुनिरूपं विकृत्य
 १५ तस्यैव हस्तेन विधिना स्थित्वा सर्वमाहारं जलं च मायया भक्षित्वा
 अतिदुर्गन्धं बहुवमनं कृतवान् । दुर्गन्धभयान्नष्टे परिजने प्रतीच्छतो
 राज्ञस्तद्देव्याश्च प्रभावत्या उपरि छदितम् । हा हा विरुद्धा आहारो
 • १८ दत्तो मयेत्यात्मानं निन्दितः । तं च प्रक्षालयतो माया परिहृत्य
 प्रकटीभूय पूर्ववृत्तान्तं कथयित्वा प्रशंस्य च स्वर्गं गतः । उद्दयन-
 महाराजो वर्धमानस्वामिपादमूले तपो गृहीत्वा मुक्तिं गतः । प्रभावती
 २१ तपसा ब्रह्मस्वर्गं देवो बभूव ॥

मूढदृष्ट्यास्यानकं यथा ब्रह्मदत्तस्य द्वादशचक्रवर्तिनः । तच्च आग्रे
 कथयिष्यते ॥

[९] अमूढदृष्ट्याख्यानकम् ।

यथा—विजयार्धदक्षिणश्रेण्या मेघकूटनगरे राजा चन्द्रप्रभ, चन्द्रशेखरपुत्राय राज्यं दत्त्वा परोपकारार्थं वन्दनाभक्त्यर्थं च कियती ३
विद्या दधानो दक्षिणमथुराया मुनिं गत्वा गुप्ताचार्यसमीपे क्षुल्लको जातः । तेनेकदा वन्दनाभक्त्यर्थमुत्तरमथुरायां चलितेन गुप्ताचार्यं ६
पृष्टः । किं कस्य कथ्यते । भगवतोक्तम्—सुव्रतमुनेर्वन्दना, वरुणराज- ६
महाराज्या रेवत्या आगीर्वादिश्च कथनीयः, त्रिपृष्ठेनापि तेन एत-
देवोक्तम् । ततः क्षुल्लकेनोक्तम्—भव्यसेनाचार्यस्येकादशाङ्गधारिणो-
ऽन्येषां च नामापि भगवान्न गृह्णाति । तत्र किञ्चित्कारणं भविष्यतीति ९
सप्रधाय तत्र गत्वा सुव्रतमुनेर्भट्टारकाय वन्दनां कथयित्वा, तदीयं च विगिष्टं वात्सल्यं दृष्ट्वा अभव्यसेनवसतिका गतस्तत्र गतस्य भव्यसेनेन सभापणमपि न कृतम् । कुण्डिका गृहीत्वा भव्यसेनेन सह १२
वहिर्भूमिं गत्वा विकुर्वण्या हरितकोमलतृणाङ्कुरच्छन्नो मार्गोऽग्रे दर्शितः । तं दृष्ट्वा आगमे किल्लैते जीवाः कथ्यन्ते इति भणित्वा तृणोपरि गतः । शौचसमये कुण्डिकाजलं शोषयित्वा क्षुल्लकेनोक्तम्— १५
भगवन्, कुण्डिकायां जलं नास्ति तथा विकृतिश्च क्वापि न दृश्यते । अतोऽत्र स्वच्छसरोवरे प्रशस्तमृत्तिकया शौचं कुरु । तत्रापि तथा भणित्वा शौचं कृतवान् । ततस्तं मिथ्यादृष्टिं ज्ञात्वा भव्यसेनस्या- १८
भव्यसेन इति नाम कृतम् । ततोऽन्यस्मिन्दिने पूर्वस्यां दिशि पद्मा-
सनस्थं चतुर्मुखं यज्ञोपवीताद्युपेतं देवासुरवन्द्यमानं ब्रह्मरूपं दर्शितम् । तत्र राजादयोऽभव्यसेनादयश्च सर्वे गताः । रेवती तु २१
कोऽयं ब्रह्मा नाम देव इति भणित्वा लोकैः प्रेर्यमाणापि न गता । एव दक्षिणस्यां दिशि गरुडारूढं चतुर्भुजं चक्रगदाशङ्खासिधारकं वासुदेवरूपम् । पश्चिमस्यां दिशि वृषभारूढं सार्धचन्द्रजटाजूटगौरी- २४
गणोपेतं शङ्कररूपम् । उत्तरस्यां दिशि समवसरणमध्ये प्राति-

- हार्याष्टकोपेत सुरनरविद्याधरमुनिवृन्दवन्द्यमान पर्यङ्कस्थ तीर्थकरदेव-
 रूप दर्शितम् । तत्र च सर्व लोका गता । रेवती तु लोकै प्रेयमाणा-
 ३ पि न गता । नवैव वासुदेवा एकादशैव रुद्रा चतुर्विंशतिरेव तीर्थ-
 करा जिनागमे कथिता । ते चातीता । कोऽप्यय मायावीत्युक्त्वा
 स्थिता । अन्यदिने चयविलाया व्याधिक्षीणशरीरक्षुल्लकरूपेण
 ६ रेवतीगृहप्रतौलीसमीपमार्गे मायामूर्च्छया पतित । रेवत्या तमाकर्ण्य
 भक्त्योत्थाय नीत्वोपचार कृत्वा पथ्य कारयितुम् आरब्धा । तेन च
 सर्वमाहार भुक्त्वा दुर्गन्धवमन कृतम् । तदपनीय हा हा विरूपक
 ९ मया पथ्य दत्तमिति रेवत्या वचनमाकर्ण्य तोषान्मायामुपसहृत्य ता
 देवी वन्दयित्वा गुरोराशीर्वाद पूर्ववृत्तान्त च सर्व कथयित्वा लोक-
 मध्ये अमूढदृष्टित्व तस्या उच्चै प्रशस्य स्वस्थाने गत । वरुणो
 १० राजा शिवकीर्तिपुत्राय राज्य दत्त्वा तपो गृहीत्वा महेन्द्रस्वर्गे देवो
 जात । रेवत्यपि तप कृत्वा ब्रह्मस्वर्ग देवो बभूव ॥

[१०] उपगूहनाख्यानकम् ।

- १५ सौराष्ट्रदेशे पाटलिपुत्रनगरे राजा यशोव्वजो, राज्ञी सुसीमा,
 पुत्र सुवीर सप्तव्यसनाभिभूतस्तथाभूतभूरिपुरुषसेवित । पूर्वदेशे
 गौडविषये ताम्रलिप्तिनगर्या जिनेन्द्रभक्तश्रेष्ठिन सप्ततलप्रासादोपरि
 १८ बहुरक्षायुक्ता पार्श्वनाथप्रतिमा छत्रत्रयोपरि विशिष्टतरानर्घ्यवेङ्कट-
 मणि पारम्पर्येणाकर्ण्य लोभात्सुवीरेण निजपुरुषा पृष्टास्त मणि कि
 कोऽप्यानेतु शक्नोतीति । इन्द्रमुकुटमणिमप्यहमानयामीति गल-
 २१ र्गजित कृत्वा सूर्यनामा चौर कपटेन क्षुल्लको भूत्वा अतिकायक्लेशेन
 ग्रामनगरेषु क्षोभ कुर्वाण क्रमेण ताम्रलिप्तिनगरी गत । तमाकर्ण्य
 गत्वा लोकवन्द्यत्वात् सभाष्य प्रशस्य क्षुभितेन जिनेन्द्रभक्तश्रेष्ठिना
 २४ नीत्वा श्रीपार्श्वनाथदेव दर्शयित्वा माययानिच्छन्नपि गृहीत्वा स

तत्र मणिरक्षको धृत । एकदा क्षुल्लक पृष्ट्वा श्रेष्ठी समुद्रयात्राया
चलितो नगराद् बहिर्निर्गत्य स्थित । म चौरक्षुल्लको गृहजनमुप-
करणनयनव्यग्रं ज्ञात्वार्धरात्रे त मणि गृहीत्वा चलित । मणितेजसा ३
मार्गे कोट्टपालैर्दृष्टो धर्तुमारब्ध । तेभ्य पलायितुमसमर्थं श्रेष्ठिन
एव शरणं प्रविष्टो मा रक्ष रक्षेति चोक्तवान् । कोट्टपालानां कलकल-
माण्यं पर्यालोच्य त चौरं ज्ञात्वा दर्शनोद्वाहप्रच्छादनार्थं भणित ६
श्रेष्ठिना मम वचनेन रत्नमनेनानीत रे भवद्भिर्विस्वक कृत यद्यभ्य
महातपस्विनश्चौरोद्धोषणा कृता । ततस्ते तस्य प्रणामं कृत्वा
गता । स च श्रेष्ठिना रात्रौ निर्धारित । एवमन्येनापि सम्यग्दृष्टिना- ९
भक्तासमर्थज्ञानपुरुषादागतदर्शनदोषस्य प्रच्छादनं कर्तव्यम् ॥

[११] उपस्थितिकरणाख्यानकम् ।

यथा—मगधदेशे राजगृहनगरे राजा श्रेणिको, राज्ञी चेलनी, १२
पुत्रो वारिषेण उत्तमश्रावकश्चतुर्दश्या रात्रौ कृतोपवासं स्मशाने
कायोत्सर्गेण स्थित । तस्मिन्नेव दिने उद्यानक्रीडागतमगधसुन्दरी-
विलासिन्या श्रीकीर्तिश्रेष्ठिना परिहितो दिव्यो हारो दृष्टः । ततस्त १५
दृष्ट्वा किमनेनालकारेण विना जीवितनेति सचिन्त्य शय्याया
पतित्वा सा स्थिता । तावद्वात्रौ समागतेन तदामक्तेन विद्युच्चोरेणो-
क्तम्—प्रिये, किमेव स्थितासीति । तयोक्तम्—श्रीकीर्तिश्रेष्ठिनो हार १८
यदि मे ददासि तदा जीवामि । त्वं च मे भर्ता नान्यथेति श्रुत्वा ता
समुद्धार्य अर्धरात्रौ गत्वा निजकौशल्येन हारं चोरयित्वा निर्गतस्त-
दुद्धोतेन चौरोज्यमिति ज्ञात्वा गृहरक्षकं कोट्टपालैश्च ध्रियमाण २१
पलायितुमसमर्थो वारिषेणकुमारस्याग्रे तं हारं धृत्वाऽदृश्यो भूत्वा
स्थितः । कोट्टपालैश्च तं तथा आलोक्य श्रेणिकस्य कथितम्—देव
वारिषेणश्चौर इति श्रुत्वा तेनोक्तम्—मोषकस्यास्य मस्तकं गृह्यता- २४

- हार्याष्टकोपेत सुरनरविद्याधरमुनिवृन्दवन्द्यमान पर्यङ्कस्थ तीर्थकरदेव-
 रूप दर्शितम् । तत्र च सर्वे लोका गता । रेवती तु लोकै प्रेर्यमाणा-
 ३ पि न गता । नवैव वासुदेवा एकादशैव रुद्रा चतुर्विंशतिरेव तीर्थ-
 करा जिनागमे कथिता । ते चातीता । कोऽप्यय मायावीत्युक्त्वा
 स्थिता । अन्यदिने त्रयविलाया व्याधिक्षीणशरीरक्षुल्लकरूपेण
 ६ रेवतीगृहप्रतोलीसमीपमार्गे मायामूर्च्छया पतित । रेवत्या तमाकर्ण्य
 भक्त्योत्थाय नीत्वोपचार कृत्वा पथ्य कारयितुम् आरब्धा । तेन च
 सर्वमाहार भुक्त्वा दुर्गन्धवमन कृतम् । तदपनीय हा हा विरूपक
 ९ मया पथ्य दत्तमिति रेवत्या वचनमाकर्ण्य तोपान्मायामुपसहृत्य ता
 देवी वन्दयित्वा गुरोराशीर्वाद पूर्ववृत्तान्त च सर्व कथयित्वा लोक-
 मध्ये अमूढदृष्टित्व तस्या उच्चै प्रशस्य स्वस्थाने गत । वरुणो
 १० राजा शिवकीर्तिपुत्राय राज्य दत्त्वा तपो गृहीत्वा महेन्द्रस्वर्गे देवो
 जात । रेवत्यपि तप कृत्वा ब्रह्मस्वर्ग देवो बभूव ॥

[१०] उपगूहनारुयानकम् ।

- १५ सौराष्ट्रदेशे पाटलिपुत्रनगरे राजा यशोव्वजो, राज्ञी सुसीमा,
 पुत्र मुवीर सप्तव्यसनाभिभूतस्तथाभूतभूरिपुरुषसेवित । पूर्वदेशे
 गौडविषये ताम्रलिप्तिनगर्या जिनेन्द्रभक्तश्रेष्ठिन सप्ततलप्रासादोपरि
 १८ बहुरक्षायुक्ता पार्श्वनाथप्रतिमा छत्रत्रयोपरि विशिष्टतरानर्घ्यवैडूर्य-
 मणि पारम्पर्येणाकर्ण्य लोभात्सुवीरेण निजपुरुषा पृष्टास्त मणि कि
 कोऽयानेतु शक्नोतीति । इन्द्रमुकुटमणिमप्यहमानयामीति गल-
 २१ गर्जित कृत्वा सूर्यनामा चौर कपटेन क्षुल्लको भूत्वा अतिकायक्लेशेन
 ग्रामनगरेषु क्षोभ कुर्वाण क्रमेण ताम्रलिप्तिनगरी गत । तमाकर्ण्य
 गत्वा लोकवन्द्यत्वात् सभाप्य प्रशस्य क्षुभितेन जिनेन्द्रभक्तश्रेष्ठिना
 २४ नीत्वा श्रीपार्श्वनाथदेव दर्शयित्वा माययानिच्छन्नपि गृहीत्वा स

मिति । मातङ्गेन च योऽसि शिरोग्रहणार्थं वाहित स कण्ठे तस्य पुष्पमाला वभूव । तमतिशयमाकर्ण्य श्रेणिकेन गत्वा वारिषेणक्षमा कारितो लब्धाभयप्रदानेन विद्युच्चोरेण राज्ञो निजवृत्तान्ते कथिते वारिषेणो गृहे नेतुमारब्ध । तेन चोक्तम्—मया पाणिपात्रे भोक्तव्यमिति । ततोऽसौ सूरदेवमुनिसमीपे मुनिरभूत् । एकदा राजगृह- समीपे पलाशकुटग्रामे चर्या स प्रविष्ट । तत्र श्रेणिकस्य योऽग्निभूति मन्त्री तत्पुत्रेण पुष्पडालेन दृष्ट्वा स्थापितश्चर्या कारयित्वा स सोमिल्ला निजभार्या पृष्ट्वा प्रभुपुत्रत्वाद् बालसखित्वाच्च स्तोकमार्गा- नुव्रजन कर्तुं वारिषेणेन सह निगन्त । आत्मनो व्याघुटनार्थं क्षीर- वृक्षादिक दर्शयन् मुहुर्मुहुर्वन्दना कुर्वन् हस्ते धृत्वानीतो विशिष्टवर्म- श्रवण कृत्वा वैराग्य नीत्वा तपो ग्राहितोऽपि सोमिल्ला न विस्म- रति । तौ द्वावपि द्वादशवर्षाणि तीर्थयात्रा कृत्वा वर्धमानस्वामि- समवसरण गतौ । तत्र वर्धमानस्वामिन पृथिव्याश्च सवन्धिगीत देवैर्गीयमान पुष्पडालेन श्रुत यथा—

१५ मइल कुचेली दुम्मगी णाहे पवसियएण ।
कह जीवेसइ धणिय धर डज्जते हियएण ॥

एतदात्मन सोमिल्लायाश्च सयोज्य तस्यामुत्कण्ठितश्चलित । स वारिषेणेन ज्ञात्वा स्थिरीकरणार्थं निजनगर नीत । चेलिन्याऽसौ दृष्ट्वा वारिषेण किं चारित्राच्चलित आगच्छतीति सचिन्त्य परीक्षार्थं सरागवीतरागे द्वे आसने दत्ते । वीतरागासने वारिषेणेनोप- विश्योक्तम्—मदीयमन्त पुरमानीयताम् । ततश्चेलिनीमहादेव्या वत्सपालककथा वारिषेणेन अगन्धनसर्पकथा । ततश्चेलिनीमहा- देव्या द्वात्रिंशद्भार्या सालकारा आनीता । तत पुष्पडालो वारि- पेणेन भणित । इदं मदीय युवराजपद त्वं गृहाण । तच्छ्रुत्वा पुष्प- डालोऽतीव लज्जित परमवैराग्य गत परमार्थेन तप कर्तुं लग्न इति ॥

[१२] वात्सल्याख्यानकम् ।

यथा—अवन्तीदेशे उज्जयिन्या राजा श्रीवर्मा, राज्ञी श्रीमती,
 वलिर्वृहस्पति प्रह्लादो नमुचिश्चेति चत्वारो मन्त्रिण । तत्रैकदा ३
 समस्तश्रुतधरा दिव्यज्ञानिन सप्तशतमुनिसमन्विता अकम्पनाचार्या
 आगत्योद्यानवने स्थिता । समस्तसघश्च वारितो राजादिकेऽप्या-
 याते केनापि जल्पन न कर्तव्यमन्यथा समस्तसघस्य नाशो भविष्य- ६
 तीति । राज्ञा च धवलगृहस्थितेन पूजाहस्त नगरीजन गच्छन्त
 दृष्ट्वा मन्त्रिण पृष्टा । क्वाय लोको अकालयात्राया गच्छतीति ।
 तैरुक्तम्—क्षपणका बहवो बहिस्स्थाने आयातास्तत्राय जनो याति । ९
 वयमपि तान् द्रष्टुं गच्छाम इति भणित्वा राजापि चतुर्मन्त्रिभि
 समन्वितो गत । प्रत्येक सर्वे वन्दिता न केनाप्याशीर्वादो दत्त ।
 दिव्यानुष्ठानेनातिनिस्पृहास्तिष्ठन्तीति सचिन्त्य व्याघुटिते राज्ञि १२
 मन्त्रिभिर्दुष्टाभिप्रायरूपहास कृत । वलीवर्दा एते किञ्चिदपि न
 जानन्ति मूर्खा दम्भमौनेन स्थिता । एव ब्रुवाणैर्गच्छद्भिरग्रे चर्या
 कृत्वा श्रुतसागरमुनिमागच्छन्तमालोक्य उक्तमय तरुणवलीवर्दं १५
 पूर्णकुक्षिरागच्छति । एतदाकर्ण्य तेन राज्ञोऽग्नेकान्तवादेन जिता ।
 अकम्पनाचार्यस्य चागत्य वार्ता कथिता । तेन चोक्तम्—सर्वसघस्त्वया
 मारितो यदि वादस्थाने गत्वा रात्रौ त्वमेकाकी तिष्ठसि तदा सघस्य १८
 जीवितव्य तव शुद्धिश्च भवति । ततोऽसौ तत्र गत्वा कायोत्सर्गेण
 स्थित । मन्त्रिभिश्चातिलज्जितै क्रुद्धै रात्रौ सघ मारयितुं गच्छ-
 द्भिस्तमेक मुनिमालोक्य येन परिभव कृत स एव हन्तव्य इति २१
 पर्यालोच्य तद्वधार्थं युगपच्चतुर्भि खड्गा उद्गीर्णा । कम्पितनगर-
 देवतया तथैव ते कीलिता । प्रभाते तथैव सर्वलोकैर्दृष्टा, रुष्टेन
 राज्ञा क्रमागता इति न मारिता, गर्दभारोहणादिक कारयित्वा २४
 देशान्निर्धातिता । अथ कुरुजाङ्गलदेशे हस्तिनागपुरे राजा महापद्मो,

- राज्ञी लक्ष्मीमती, पुत्रो पद्मोज्यो विष्णुश्च । एकदा पद्माय राज्य
दत्त्वा महापद्मो विष्णुना सह श्रुतसागरचन्द्राचार्यसमीपे मुनिर्जात ।
३ ते च बलिप्रभृतय आगत्य पद्मराजस्य मन्त्रिणो जाता । कुम्भ-
पुरनगरे च सिंहबलो राजा दुर्गवलात्पद्ममण्डलम्योपद्रव करोति ।
तद्ग्रहणचिन्तया पद्म दुर्गलमालोक्य बलिनोक्तम्—किं देव दौर्बल्यस्य
६ कारणमिति । कथितं च राज्ञा । तत् श्रुत्वा आदेश याचयित्वा तत्र
गत्वा बुद्धिमाहात्म्येन दुर्गं भङ्क्त्वा सिंहबलं गृहीत्वा व्याघ्रुष्ट्यागतेन
पद्मस्यासौ समर्पित, देव, सोऽयं सिंहबल इति । तुष्ट्वा तेनोक्तम्—
९ वाञ्छितं वरं प्रार्थयेति । बलिनोक्तम्, यदा प्रार्थयिष्यामि तदा दीयता-
मिति । अथ कतिपयदिनेषु विहरन्तस्ते अकम्पनाचार्यादयः सप्तशत-
मुनयस्तत्रागता । पुरक्षोभाद्बलिप्रभृतिभिर्भीत्या परिचिन्तितम् ।
१२ राजा एतद्भुक्त इति पर्यालोच्य भयात्तन्मारणार्थं पद्मं पूर्वं
प्रार्थित । सप्तदिनान्यस्माकं राज्यं देहीति । ततोऽसौ सप्तदिनानि
राज्यं दत्त्वा अन्तपुरे प्रविश्य स्थितः । बलिना च आतापनगिरौ
१५ कायोत्सगणं स्थितान्मुनीन् वृत्त्यावेष्ट्य मण्डपं कृत्वा यज्ञं कर्तुमा-
रब्धः । उत्सृष्टशरावच्छागादिजीवकलेवरैर्धूमैश्च मुनीनां मारणार्थ-
मुपसर्गं कृतः । मुनयश्च द्विविधसंन्यासेन स्थिताः । अथ मिथिला-
१८ नगर्यामिर्धरात्रे बहिर्विनिर्गतश्रुतसागरचन्द्राचार्येणाकाशे श्रवणक्षत्र-
कम्पमानमालोक्यावविज्ञानेन ज्ञात्वा भणितम्—महामुनीनां महानु-
पसर्गो वर्तते । तच्छ्रुत्वा पुष्पदन्तनाम्ना विद्याधरक्षुल्लकेन पृष्टम्—
२१ भगवन्, क्व केपा मुनीनाम् । हस्तिनागपुरे अकम्पनाचार्यादीनाम् ।
स उपसर्गं कथं नश्यति । धरणिभूषणगिरौ विष्णुकुमारमुनिर्विक्रिय-
द्विसपन्नस्तिष्ठति, स नाशयति । एतदाकर्ण्य तत्समीपे गत्वा क्षुल्लकेन
२४ विष्णुकुमारस्य सर्वस्मिन् वृत्तान्ते कथिते मम किं विक्रिया-ऋद्धि-
रस्तीति सचिन्त्य तत्परीक्षणार्थं हस्तं प्रसारितः । स गिरिं भित्त्वा
दूरे गतः । ततस्तां निर्णीय तत्र गत्वा पद्मराजो भणितः—किं त्वया

मुनीनामुपसर्गं कारित । भवत्कुले केनापीदृशं न कृतम् ।
 तेनोक्तम्—किं करोमि, पूर्वमस्य वरो दत्त इति । ततो विष्णुकुमार-
 मुनिना वामनब्राह्मणरूपं धृत्वा दिव्यवनिना प्रार्थनं कृतम् । ३
 वलिनोक्तम्—किं तुभ्य दीयते । तेनोक्तम्—भूमे पादत्रयं देहि ।
 ग्रहिलब्राह्मण, बहुतरमन्यत्प्रार्थयेति बारवारं लोकेर्भण्यमानोऽपि
 तावदेव च याचते । हस्तोदकादिविविना भूमिपादत्रये दत्ते तेनक- ६
 पादो मेरौ दत्तो, द्वितीयपादो मानुषोत्तरगिरौ, तृतीयपादेन देव-
 विमानादीनां क्षोभं कृत्वा वलिपृष्ठे तं पादं दत्त्वा वलिं वन्दयित्वा
 मुनीनामुपसर्गो निवारितः । ततस्ते चत्वारो मन्त्रिणः पद्मञ्च ९
 भयादागत्य विष्णुकुमारमुनेरकम्पनाचार्यादीनां च पादेषु लग्नाः ।
 ते मन्त्रिणश्चावकाश्च जाता इति व्यन्तरदेवैः सुघोषवीणात्रयं दत्तं
 विष्णुकुमारपादपूजार्थम् ॥ १२

[१३] प्रभावनाख्यानकम् ।

यथा—हस्तिनागपुरे वलराजस्य पुरोहितो गरुडस्तत्पुत्रः सोमदत्तः
 [तेन] सकलशास्त्राणि पठित्वा अहिच्छत्रनगरे निजमामसुभूतिपार्श्वे १५
 गत्वा भणितम्—माम्, मा दुर्मुखराजस्य दर्शयेति । तेन गर्वितेन न
 स दर्शितः । ततो ग्रहिलो भूत्वा भूपसभायां स्वयमेव तं दृष्ट्वा
 आशीर्वादं दत्त्वा सर्वशास्त्रकुशलत्वं प्रकाश्य मन्त्रिपदं लब्धवान् । १८
 ततश्चाभूतमालोक्य सुभूतिमामो यज्ञदत्ता पुत्रीं परिणेतुं दत्तवान् ।
 एकदा तस्यां गुर्विण्या वर्षाकाले आम्रफलभक्षणे दोहलको जातः ।
 सोमदत्तेन तान्याम्रवने अन्वेपयता यत्राम्रवृक्षे सुमित्राचार्यो योगः २१
 गृहीतवान्नास्ते नानाफलैः फलितं दृष्ट्वा तस्मात्तान्यादाय पुरुषहस्ते
 प्रेषितवान्, स्वयं च धर्मं श्रुत्वा निर्विण्णस्तपो गृहीत्वा आगममधीत्य
 परिणतो भूत्वा नाभिगिरावातापनेन स्थितः । यज्ञदत्ता च पुत्रः २३

- प्रसूता । त वृत्तान्तं श्रुत्वा बन्धुसमीपं गता । तस्य च शुद्धिं ज्ञात्वा
 बन्धुभिः सह नाभिगिरिं गत्वा तमातापनस्थमालोक्यातिकोपात्त-
 ३ दिवाकरदेवनामा विद्याधरोऽमरावतीपुर्या पुरन्दरदेवनाम्ना लघु-
 भ्रात्रा राज्यान्निर्धाटितः सकलत्रो मुनिः वन्दितुमायातस्तः बाल-
 गृहीत्वा निजभार्यायाः समर्थः वज्रकुमार इति नाम कृत्वा गतः ।
 ६ स च वज्रकुमारः कनकनगरे विमलवाहननिजमैथुनकसमीपे सर्व-
 विद्यापारगो युवा च क्रमेण जातः । अथ गरुडवेगाङ्गवत्यो पुत्री
 पवनवेगा ह्रीमन्तपर्वते प्रज्ञसिविद्या महाश्रमेण साधयन्ती पवना-
 ९ कम्पितवदरीचक्रकण्टकेन लोचने विद्धा । ततस्तत्पीडया चलचित्ताया
 विद्यां न सिध्यति । वज्रकुमारेण च तां तथा दृष्ट्वा विज्ञानेन
 कण्टकमुद्धृत्य [तम् ।] ततः स्थिरचित्तायास्तस्यां विद्यां सिद्धा ।
 १२ उक्तं च तया—भवत्प्रसादेनैषा विद्या मे सिद्धा, त्वमेव भर्तेत्युक्त्वा
 परिणीता । वज्रकुमारेण च तद्विद्यां गृहीत्वा अमरावतीं गत्वा
 पितृव्यसंग्रामे जित्वा निर्धाट्य दिवाकरदेवो राज्ये धृतः । एकदा
 १५ जयश्रीजनन्या निजपुत्रराज्यनिमित्तमसहवत्यान्धेन जातोऽन्यसताप-
 यतीत्युक्तम् । नच्छ्रुत्वा वज्रकुमारेणोक्तम्—तात, अहं कस्य पुत्र-
 इति सत्यं कथय । तस्मिन् कथिते मे भोजनादौ प्रवृत्तिरिति ।
 १८ ततस्तेन पूर्ववृत्तान्तं सर्वं सत्यं एव कथितं । तमाकर्ण्य स निजगुरु-
 द्रष्टुं बन्धुभिः सह मथुरायाः क्षत्रियगुहायां गतः । तत्र च सोमदत्त-
 गुरोर्दिवाकरदेवेन वन्दनां कृत्वा वृत्तान्तं कथितं । ततः समस्त-
 २१ बन्धून्महता कष्टेन विसृज्य वज्रकुमारो मुनिर्जातिः ॥ अत्रान्तरे
 - मथुरायामन्या कथा ।

- राजा पूतिगन्धो, राज्ञी उर्विला, सा च सम्यग्दृष्टिरतीव जिन-
 २४ धर्मप्रभावनाया रता नन्दीश्वराष्टदिनानि प्रतिवर्षं जिनेन्द्ररथयात्रां
 त्रिवारान् कारयति । तत्रैव नगर्यां श्रेष्ठी सागरदत्तः, श्रेष्ठिनी समुद्र-

दत्ता, पुत्री दरिद्रा । मृते सागरे दरिद्रा चैकदा परगृहे निक्षिप्त-
 सिक्थानि भक्षयन्ती चर्याया प्रविष्टेन मुनिद्वयेन दृष्टा । ततो लघु-
 मुनिनोक्तम्—हा वराको महता कष्टेन जीवत्येतदाकर्ण्य ज्येष्ठमुनि- ३
 नोक्तमत्रवास्य राज्ञ पट्टराज्ञी वल्लभा भविष्यतीति । भिक्षा भ्रमता
 धर्मश्रीवन्दकेन तद्वचनमाकर्ण्य नान्यथा मुनिभाषितमिति यच्चिन्त्य
 स्वविहारे नीत्वा मृष्टाहार पोषिता । एकदा यादनभरे चन्द्रमामे ६
 आन्दोलयन्ती राज्ञा दृष्ट्वा ज्ञौव विरहावस्था गत । ततो मन्त्रि-
 भिरवन्दकस्ता तदर्थं याचित । तेन चोक्तम्—यदि मदीय धर्म राजा
 गृह्णाति तदा ददामीति । तत्सर्वं कृत्वा परिणीता । पट्टमहादेवी ९
 तस्य सातिवल्लभा जाता । फाल्गुननन्दीश्वरयात्राया उर्विलारथ-
 यात्रामहादोष दृष्ट्वा तया भणितम् । देव, मदीयो बुद्धरथो ऽधुना पुर्या
 प्रथम भ्रमन्तु । राज्ञा चोक्तमेवमस्त्विति । तत उर्विला मदीयो रथो १२
 यदि प्रथम भ्रमति तदा ममाहारे प्रवृत्तिरिति प्रतिज्ञा गृहीत्वा
 क्षत्रियगुहाया सोमदत्ताचार्यपाश्वे गता । तस्मिन्प्रस्तावे वज्रकुमार-
 मुनेर्वन्दनाभक्त्यर्थमायाता दिवाकरदेवादयो विद्यावरस्तदीयवार्ता १५
 श्रुत्वा वज्रकुमारमुनिना ते भणिता । उर्विलाया प्रतिज्ञापूरणार्थं
 रथयात्रा भवद्भिः कर्तव्येति । ततस्तैर्बुद्धदासीरथ भङ्क्त्वा नाना-
 विभूत्या उर्विलाया रथयात्रा कारिता । तमतिशय दृष्ट्वा पूतिमुखा १८
 बुद्धदासी अन्ये च जना जितधर्मरता जाता ॥

[१४] भगिनी विडम्बमानामित्यादि ।

२१

[भयणीए विधम्मि [डवि] ज्जतीए एयत्तभावणाए जहा ।

जिणकप्पिओ ण मूढो खवओ वि ण मुञ्चइ तवेव ॥२०१॥]

२४

अत्र कथा—मगधदेशे राजगृहनगरे राजा प्रजापालो, राज्ञी
 प्रियधर्मा, तत्पुत्रो प्रियधर्मप्रियमित्रौ । तौ तप कृत्वाच्युतस्वर्गे

- गतो । तत्र प्रियधर्मणा उक्तम्—आवयोर्मध्ये यो मनुष्यलोके
 प्रथममुत्पद्यते तेन स प्रबोध्यित्वा तपो ग्राहितव्य इति । उज्जयिनी-
 ३ नगर्या राजा नागधर्मो, राज्ञी नागदत्ता, तयो प्रियमित्रदेवो
 नागदत्तनामा पुत्रो जात । समस्तकलाभिज्ञ सर्पक्रीडायामतीव
 रत । एकदा प्रियधर्मदेव तत्सबोधनार्थं डोम्बवेप कृत्वा
 ६ पिट्टारके सर्पद्वयं गृहीत्वा गलगर्जं कुर्वन्नुज्जयिन्या प्रविष्टो
 नागदत्तेन धृतं त्वदीयसर्पक्रीडामहं करोमि । तेनोक्तम्—राजपुत्रे
 महं नाहं वादं करोमि । राजा रुष्टो मा मारयतीति । ततो नागदत्तेन
 ९ राज्ञो ऽग्रे नीत्वाभयप्रदानं दापयित्वा नानाविधक्रीडायामेकं सर्पं
 जित । ततस्तुष्टेन नागदत्तेनोक्तं, द्वितीयमपि सर्पं मुञ्चेति ।
 डोम्बेनोक्तम्—अयं सर्पो दुष्टो, यदि खादति तदास्य न किञ्चित्प्रति-
 १२ विधानमस्तीति । तत रुष्टेन नागदत्तेनोक्तम्—मन्त्रमुद्रामण्डलधार-
 णाभिज्ञस्य किमसौ वराकं कर्तुं शक्त इति । ततो डोम्बेन राजादीन्
 साक्षिणं कृत्वा मम दोषो नास्तीत्युक्त्वा मुक्तं सर्पं । तेन च गत्वा-
 १५ सौ खादितस्ततो निश्चलो ऽसौ भूमौ पतित । राज्ञा च सर्वे मन्त्र-
 वादिन आकारितास्तैश्च कालदष्टो ऽयं न जीवतीत्युक्त्वा अर्धराज्यं
 भणित्वा राजा तस्यैव डोम्बस्य समर्पित । तेनोक्तम्—ममाज्ञा समस्ति
 १८ तया कालदष्टो ऽपि जीवति, यद्युत्थितस्तपो गृह्णाति । राज्ञोक्तमेव-
 मन्विति । ततस्तेनासावुत्थापितो दमधरमुनिपादमूले यतिर्जात ।
 ततो डोम्बरूपं परित्यज्य देव प्रकटो ग्यं पूर्वं वृत्तान्तं कथयित्वा
 २१ स्वर्गं गत । नागदत्तमुनिश्च जिनकल्पेनाचरणविशेषेण चरतीति
 जिनकल्पिको भूत्वा नानातीर्थवन्दनां कृत्वा महाटव्यामागच्छन्नवरुद्ध-
 मार्गं सूरदत्तचरैर्धर्तुमारब्धो ऽयमात्मीयानग्रे गत्वा कथयिष्यतीति ।
 २४ सूरदत्तेनोक्तम्—न किमपि वदत्ययं परमवीतरागं पश्यन्नपि न
 पश्यतीति मुच्यताम् । अथ या नागदत्तस्य लघुभगिनी नागश्रीर्वत्स-
 देशे कौशाम्बीपुर्या जिनदत्ताजिनदत्तयो पुत्राय जिनपालकुमाराय

दत्ता । ता गृहीत्वा बहुभाण्डागारपरिजनेन सह गच्छन्त्या नागदत्तया मुनिर्दृष्ट । सतोपेण हृष्टया प्रणम्य पृष्ठो भगवन्नग्रे मार्गशुद्धिरस्ति न वेति । स मौनं कृत्वा गतः । ततः सा वन्दना कृत्वा गता । ३
चौरैश्च सर्वमर्थमुद्वाह्याग्रे कृत्वा द्वे अपि सूरदत्तस्याग्रे नीते । सूरदत्तेन चोक्तम्—दृष्टं भवद्भिः परमौदासीन्यं मुनेरनयोर्भक्तिं कुर्वत्यो पृच्छत्योश्च न किञ्चित्कथितमिति । तच्छ्रुत्वा नागदत्तयोक्तम्—भो ६
सूरदत्त क्षुरिका समर्पय । पापिष्ठं निजमुदरं नवमामानयमनेन धृतो दुष्टात्मा । ततो विदारयामीति । तदाकर्ण्य तेनोक्तम्—याप्य माता सा ममापि मातेति तां प्रणम्य सर्वमर्थं समर्प्य विसर्जिता । स्वयं ९
नागदत्तचेष्टितं दृष्ट्वा विरक्तो भूत्वा तत्पादमूले तपो गृहीत्वा कर्मक्षयं कृत्वा मोक्षं गतः ॥

[१५] किलकल्पपालभवने पिवन्निव ब्राह्मणो दुग्धम् ।

[दुज्जज्जमसग्गीए सकिज्जदि सज्जदो वि दोसेण ।

पाणागारे दुद्धं पियतओ बभणो चेव ॥३४६॥]

१२

अत्र कथा—वत्सदेशे कौशाम्बीपुर्या राजा धनपालः, कल्पपालः पूर्णभद्रौ, भार्या मणिभद्रा, पुत्रो सुमित्रा, तस्या विवाहे समस्त १५
नगरजनं भोजयित्वा परममित्रं चतुर्वेदवित्पुरोहितं शिवभूतिग-
मन्वितं । [तेन] उक्तम्—मित्र, शूद्रान्नं न कल्पते ऽस्माकम् । पूर्ण-
भद्रेणोक्तम्—ब्राह्मणगृहनिष्पन्नया रसवत्योद्याने गोष्ठीभवने भोजनं १८
क्रियतामिति । ततः उद्याने पूर्णभद्रं सपरिजनमेकत्रान्यत्र च शिवभूतिं
खण्डं दुग्धं पिवन्तमालोक्य लोकैर्मद्यपानं कृतमिति राज्ञः कथितम् ।
न कृतमिति शिवभूतिर्ब्रूवाणो राज्ञा वमनं कारितो दुर्गन्धवमनाद्देशा- २१
न्निर्धाटितः ॥

[१६] कौशिकविहिते ऽपि यथा दोषे व्यापादितो हंसः ।

[अदिसजदो वि दुज्जणकएण दोसेण पाउणइ दोस ।

३ जहू घूकए दोसे हसो य हओ अपावो वि ॥ ३४७ ॥]

अस्य कथा—मगधदेशे पाटलिपुत्रनगरे पूर्वप्रतोलीछिद्रान्निर्गत्य
 कोशिक एकदा गङ्गाया गतो वृद्धहसेन स्वागत कृत्वा पृष्ठ
 ६ कस्त्वम् । उलूकेनोक्तम्—पक्षिराजो ऽहं सर्वे ऽपि राजानो मदीयाज्ञया
 चलन्ति । ततो मित्रत्व कृत्वा हसो घूकेन प्रतोलीमानीत । गोघूलि-
 समये प्रजापालो राजा विजययात्राया चलित । घूकेन तमालोक्य
 ९ हसो भणित । पश्याय राजा मद्वचनेन गच्छति तिष्ठति चेति विशिष्ट-
 शब्द कृत्वा प्रेषित , पुनर्विरूपक शब्द कृत्वा धृत । एव बहुवारान्
 शकुनापशकुनशब्दतो गच्छता तिष्ठता च राजा शब्दवेधेन
 १२ कोपाद्घूकशब्दस्य वाणो मुक्तमन्तमालोक्य घूको विले प्रविष्टो
 द्वारस्थो हसो हत । तेनोक्तम्—

अकालचर्या विपमा च गोष्ठी

१५ कुमित्रसेवा न कदापि कुर्यात् ।

पश्याण्डज पद्मवने प्रसूत

धनुर्विमुक्तेन शरेण भिन्नम् ॥

१८ [१७] चर्या विपमा च गोष्ठी ।

दि ।

पुत्र सोमको बाल । समुद्रदत्त सोमकेन सह क्रोडति । एकदा गोपाघनेन द्रव्यशोभान्निजगृहे सोमकम्यागे स समुद्रदत्त मारयित्वा आभरण गृहीत्वा गर्ताया सनिक्षिप्त । तस्यादर्गने व्याकुलत्व सकलबन्धूना, सागरदत्तया सोमक पृष्ट । कत्र रे समुद्रदत्त । तेन चाविकल्पेनात्र गर्ताया तिष्ठतीत्युक्तम् । तथा तत्र त तथा दृष्ट्वा श्रेष्ठिन कथितम् । तेन च यपदण्डकोट्टपालस्य, तेनापि राज, ३
राज्ञा दण्डादिक कृतमिति ॥ ६

[१८] चन्द्रपरिवेपणाद्भुक्तमिति ।

[भिगतण्हादो उदग इच्छइ चदपरिवेसणे कूर । ९

जो सो इच्छइ सोवी अकहतो अप्पणो दोसे ॥ ५७९]

अत्र कथा—राजगृहनगरे राजा वसुपाल सदा रात्रौ भुङ्क्ते । तस्य चन्द्रनामा महानसिक परिवारप्रिय । रुष्टेन राज्ञा चन्द्रो १२
नि सारितो ज्यो महानसिक कृत । तत परिवारेण राजाग्रे भोजन त्यक्तम् । एकदा भोजनसमये गगने चन्द्रस्य परिवेपमालोक्य लोकैश्वर्यम्—चन्द्रस्याद्य परिवेपो जात इति । तच्छ्रुत्वा परिवारेण १५
चन्द्रसूपकारस्य प्रवेशो जात इति मत्वा भुक्तवाञ्छयागतेन न च भुक्त भोजन तेन विना कृतमिति ॥

[१९] स्फुटिते नयने सङ्घश्रियः । १८

[अच्छीणि सघसिरिणो मिच्छत्तणिकाचणेग पडिदाणि ।

कालगदो वि य सतो जादो सो दीहससारे ॥ ७३२ ॥]

अस्य कथा—अन्त्रदेशे धान्यकनकनगरे राजा धनदत्त सदृष्टि, २१
सङ्घश्रीमन्त्री । ताभ्यामपराह्णे प्रासादोपरिभूमौ मन्त्र कुर्वद्भ्या

[१६] कौशिकविहिते ऽपि यथा दोषे व्यापादितो हसः ।

[अदिसजदो वि दुज्जणकएण दोमेण पाउणइ दोस ।

३ जह घूगकए दोसे हसो य हओ अपावो वि ॥ ३४७ ॥]

अस्य कथा—मगधदेशे पाटलिपुत्रनगरे पूर्वप्रतोलीछिद्रान्निर्गत्य
कौशिक एकदा गङ्गाया गतो वृद्धहसेन स्वागत कृत्वा पृष्ठ
६ कस्त्वम् । उलूकेनोक्तम्—पक्षिराजो ऽहं सव ऽपि राजानो मदीयाज्ञया
चलन्ति । ततो मित्रत्व कृत्वा हमो घूकेन प्रतोलीमानीत । गोधूलि-
समये प्रजापालो राजा विजययात्राया चलित । घूकेन तमालोक्य
९ हसो भणित । पत्र्याय राजा मद्बचनेन गच्छति तिष्ठति चेति विशिष्ट-
शब्द कृत्वा प्रेषित , पुनर्विरूपक शब्द कृत्वा धृत । एव बहुवारान्
शकुनापशकुनशब्दतो गच्छता तिष्ठता च राजा शब्दवेधेन
१२ कोपाद्घूकशब्दस्य वाणो मुक्तमालोक्य घूको विले प्रविष्टो
द्वारस्थो हमो हत । तेनोक्तम्—

अकालचर्या विपमा च गोष्ठी

१५ कुमित्रसेवा न कदापि कुर्यात् ।

पश्याण्डज पद्मवने प्रनूत

धनुर्विमुक्तेन शरेण भिन्नम् ॥

१८ [१७] वालो यथाभिजल्पतीत्यादि ।

[जह वालो जपती वज्जमकज्ज व उज्जुग भदि ।

२१ तह आलोचेदव्व मायामोम च मोत्तूण ॥ ५४७]

अत्र कथा—कोशाम्बोपुर्या राजा जयपाल , श्रेष्ठी सागरदत्तो
ऽतीवेश्वरो, भार्या सागरदत्ता, पुत्र समुद्रदत्त सकलाभरणभूषित ।

२४ अपरो दरिद्रो वणिक् गोपायन सर्वव्यसनाभिभूतो, भार्या सोमा,

पुत्र सोमको बाल । समुद्रदत्त सोमकेन सह क्रीडति । एकदा
गोपायनेन द्रव्यशोभान्निजगृहे सोमकम्याग्रे स समुद्रदत्त मारयित्वा
आभरण गृहीत्वा गर्ताया सनिक्षिप्त । तस्यादर्गने व्याकुलत्वं ३
सकलबन्धूना, सागरदत्तया सोमक पृष्ठ । क्व रे समुद्रदत्त । तेन
चाविकल्पेनात्र गर्ताया तिष्ठतीत्युक्तम् । तथा तत्र त तथा दृष्ट्वा
श्रेष्ठिन कथितम् । तेन च यप्रदण्डकोट्टपालस्य, तेनापि राज्ञ, ६
राज्ञा दण्डादिक कृतमिति ॥

[१८] चन्द्रपरिवेषणाद्भुक्तमिति ।

[मिगतण्हादो उदग इच्छइ चद्रपरिवेसणे कूर । ९

जो सो इच्छइ सोयी अकहतो अप्पणो दोसे ॥ ५७९]

अत्र कथा—राजगृहनगरे राजा वसुपाल सदा रात्रौ भुङ्क्ते ।
तस्य चन्द्रनामा महानसिक परिवारप्रिय । रुष्टेन राज्ञा चन्द्रो १२
नि सारितो ऽन्यो महानसिक कृत । तत् परिवारेण राजाग्रे
भोजन त्यक्तम् । एकदा भोजनसमये गगने चन्द्रस्य परिवेपमालोक्य
लोकैकतम्—चन्द्रस्याद्य परिवेपो जात इति । तच्छ्रुत्वा परिवारेण १५
चन्द्रसूपकारस्य प्रवेशो जात इति मत्वा भुक्त्वाञ्छयागतेन न च
भुक्त भोजन तेन विना कृतमिति ॥

[१९] स्फुटिते नयने सङ्घश्रियः ।

१८

[अञ्छीणि सघसिरिणो मिच्छत्तणिकाचणेण पडिदाणि ।

कालगदो वि य सतो जादो सो दीहससारे ॥ ७३२ ॥]

अस्य कथा—अन्ध्रदेशे धान्यकनकनगरे राजा धनदत्त सदृष्टि, २१
सङ्घश्रीर्मन्त्री । ताभ्यामपराह्णे प्रासादोपरिभूमौ मन्त्र कुर्वद्भ्या

- चारणमुनी गगनतले गच्छन्तौ दृष्टौ । अभ्युत्थानादिक कृत्वा समी-
पमानीतो । वन्दनादिक कृतम् । राजवचनेन सङ्घश्री विशिष्ट-
३ धर्मश्रवण कृत्वा श्रावक कृत । ततो गतो मुनी सङ्घश्री स्वगुरु
बुद्धश्रीवन्दक प्रतिदिन त्रिसन्ध्य वन्दितु गच्छति । तस्मिन् दिने
६ वन्दकेन पृष्ट — प्रणाम किमिति न करोपीति । ततस्तेन पूर्ववृत्तान्ते
कथिते वन्दकेनोक्तम्—हा हा वञ्चितो ऽसि । न चारणमुनय
सन्ति । भ्रान्तिरेव तथा जाता । स राजा इन्द्रजालेनेन्द्रजाल तवेदं
९ दर्शितवान् । अतो मा त्व बुद्धधर्म त्यज । एव मित्यास्व मुतरा स
नीतो भणितञ्च प्रभाते त्व राजसभाया मा गच्छेर्गतो ऽपि दृढमिति
मा कथमपि वादी प्रभाते च राजा सामन्तादीना चारणागमनकथा
१० कथयता सवादार्य सङ्घश्रीराकारित । तेन चागतेन पृष्टे न दृष्ट-
मित्युक्त तत स्फुटिते नयने सङ्घश्रिय ॥

[२०] दृष्टिभ्रष्टो भ्रष्टः ।

- १५ [दसणभट्टो भट्टो ण हु भट्टो होदि चरणभट्टो हु ।
दसणममुयतस्स हु परिवडण णत्थि ससारे ॥ ७३९ ॥]
अस्य कथा—काम्पिल्यनगरे राजा ब्रह्मरथो, राज्ञी रामिल्या,
१८ तत्पुत्रो ब्रह्मदत्तो द्वादशचक्रवर्ती । एकदा विजयसेनसूपकारेण
भोक्तुमुपविष्टस्यात्युष्णा क्षेरेयी दत्ता । भोक्तुमगक्तेन कोपात्तया
दाहयित्वा मारित । स च मृत्वा लवणममुद्रे रत्नद्वीपे व्यन्तरदेवो
२१ भूत्वा विभङ्गज्ञानेन वैर जात्वा परित्राजकरूपेण गत्वातिमृष्टकेल-
कादि फलानि चक्रवर्तिने दत्तवान् । तानि भक्षित्वा स तेन पृष्ट ।
क्वेदृशानि फलानि सन्ति । समुद्रमध्ये मदीयमठवाटिकायामिति
२४ कथयित्वा तेनान्त पुरादियुक्त त समुद्रमध्ये नीत्वा मारणार्थमुपसर्ग

कृत । त च पञ्चनमस्कारान् स्मरन्त मारयितु न शक्नोति ।
ततस्तेन प्रकटीभूय प्रविचार्य भणितो ब्रह्मदत्त —रे त्वा मारयामि
लग्नो यदि जिनशासन नास्तीति भणित्वा परदर्शन प्रगस्य पञ्चरोक्षा ३
नमस्कारान् लिखित्वा पादेन विनाशयति [सि ?] तदा न मारयामीति ।
तेनेतस्मिन् कृते जलमध्ये तेन स मारित सप्तमनरके गत ॥

[२१] नृपश्रेणिको अविरतः ।

६

[सुद्धे सम्मत्ते अविरदो वि अज्जेदि तित्थयरणामकम्म ।

जादो खु सेणिगो आगमेसि अरुहो अविरदो वि ॥७४०॥]

अस्य कथा—मगधदेशे राजगृहनगरे राजा श्रेणिको, राज्ञी ९
चेलिनी सम्यग्दृष्टिनी जिनागमे अतीव कुशला । एकदा सा श्रेणिकेन
भणिता—विष्णुधर्म एव सर्वधर्मभ्यः श्रेष्ठस्तत्रैव त्वया रति कर्तव्या ।
एतदाकर्ण्य तया भणितम्—देव, भगवता भोजन ददामीति । ततो १२
निमन्त्र्यानीय महामण्डपे गौरवेण धृता । तत्र च ते ध्यानेन स्थिता ।
चेलिन्या पृष्टा —किं भवन्तो ध्याने स्थिता कुर्वन्तीति । तेरुक्तम्—
शरीरं त्यक्त्वा आत्मानं विष्णुलोके नीत्वा परमानन्देन तिष्ठाम १५
इति । ततस्तया तेषां ध्याने स्थितानां मण्डपं प्रज्वालितस्ते च
नष्टा । रुष्टेन राज्ञा सा भणिता—यदि भक्तिर्नास्ति तदा किमि-
त्थमेते तव मारयितुं युक्ता । तयोक्तम्—देव, कुत्सितं शरीरं त्यक्त्वा १८
एते विष्णुलोके गता । एतस्मिन् शरीरे दग्धे तत्रैव तिष्ठन्ती-
त्युपकारार्थमेतेषां शरीरदाहं कर्तुमस्माभिरारब्धम् । अस्यैवार्थस्य
समर्थनार्थं दृष्टान्तत्वेन तत्प्रसिद्धा कथामाह ॥ यथा वत्सदेशे कौशा- २१
म्बीनगर्या प्रजापालो राजा, श्रेष्ठी सागरदत्तो, भार्या वसुमती ।
तत्रैवापरं श्रेष्ठी समुद्रदत्तो, भार्या समुद्रदत्ता, द्वयोरपि परमस्नेहेन

- तिष्ठतोर्वाचा निबन्धो जात । यथावयोर्यो पुत्रीपुत्रौ जायेते तयो-
 रन्योन्यविवाह कर्तव्यो येनावयो सर्वदा स्नेहेन कालो गच्छतीति ।
 ३ तत कतिपयदिने सागरदत्तेन वसुमत्या वसुमित्रनामा पुत्रो जात ।
 स च दिवमे सर्पो रात्रौ दिव्य पुरुषो भवति । तथा समुद्रदत्तेन
 समुद्रदत्ताया नागदत्ता नाम पुत्री जाता । सा वसुमित्रेण परिणीता ।
 ६ स च रात्रौ दिव्यपुरुषरूप धृत्वा नागदत्तया स भोगान् भुङ्क्ते ।
 एकदा समुद्रदत्तया नागदत्ता योवनभराक्रान्तामतिगयेन रूपवती
 दृष्ट्वा दीर्घानि श्वास मुक्त्वा उक्तम्—हा कष्टतर विधेस्चेष्टिनमीदृश्या
 ९ मत्पुत्र्या कीदृशो वरो जात इति । एतद्वच श्रुत्वा नागदत्तयोक्त
 मा विसूरय [=मा विपाद गच्छ], मद्भर्ता रात्रौ पिट्टारके सर्प-
 शरीर मुक्त्वा दिव्य पुरुषशरीर गृहीत्वा मया सह भोगान् भुङ्क्ते ।
 १२ एतच्छ्रुत्वा समुद्रदत्तया नागदत्तागृहे गत्वा रात्रौ वसुमित्रेण
 पिट्टारके सर्पशरीर मुक्त्वा दिव्य पुरुषशरीर धृत्वा निर्गते पिट्टारके
 दग्धे वसुमित्रो रात्रिदिवमिष्ट कामभोगान् भुञ्जान सुखेन स्थित ।
 १५ एव भगवच्छरीरे कुत्सिते दग्धे भगवन्तो विष्णुलोक एव सतत
 सुख भुञ्जानास्तिष्ठन्तीत्यभिप्रायेण देव मया एतच्छरीरदाह कर्तु-
 मारब्ध इति । एतदाकर्ण्य चित्तस्थकोपे मौनेन स्थित । एकदा
 १८ पार्षद्विगतेनातापनस्थ यशोधरमुनिमालोक्य मम पार्षद्विघ्नकारिण
 मारयामीति सचिन्त्य पञ्चशतकुर्कुरा मुक्ता । ते च मुने प्रदक्षिण
 कृत्वा प्रणतोत्तमाङ्गेन स्थिता । ततोऽतिकोपाद् बाणा मुक्तास्ते पुष्प-
 २१ माला जाता । तस्मिन् समये तेन सप्तमनरके त्रयत्रिंशत्मागरोप-
 मायुर्वद्धम् । त चातिशयमालोक्य पूर्णयोग त मुनि प्रणम्य तत्त्व-
 माकर्ण्य उपगमसम्यक्त्व गृहीत्वा प्रथमनरके चतुरशीतिवर्षसहस्र-
 २४ मायु कृतम् । चित्रगुप्तमुनिसमीपे क्षायोपशमिक वर्धमानस्वामिन
 पादमूले क्षायिक सम्यक्त्व गृहीत्वा दर्शनविशुद्ध्यादिभावनाभिस्तु
 तीर्थकरत्वमुपार्जितम् ॥

[२२] जिनवन्दनादिभक्त्या पद्मरथ इति ।

[एकका वि जिणे भक्ती णिहिट्ठा दुक्खलक्खणासयरी ।

सोक्खाणमणताण होदि हु सा कारण परम ॥७३७॥]

३

अस्य कथा—मगधदेशे मिथिलानगर्या राजा पद्मरथ पापद्धि निर्गतो ऽटव्या शशकपृष्ठे अश्व वाहयन्नेकाकी कालगुहाभ्यन्तरे प्रविष्ट । तत्र दीप्ततपस सुधर्ममुनिमालोक्योपशान्तो घोटकादवतीर्य ६
प्रणम्य धर्मं श्रुत्वा सम्यक्त्वाणुव्रतान्यादाय पृष्ठवान्—एवविध वक्तृत्वादिक किं क्वाप्यन्यस्यास्ति । कथित मुनिना—चम्पाया वासुपूज्यतीर्थकरदेवास्तिष्ठन्ति, तस्य मम च मेरुसर्षपयोरिव वक्तृत्वे ९
दीप्तौ च महदन्तरम् । एतदाकर्ण्य परमभक्त्या प्रभाते वन्दनार्थं तत्र गच्छतस्तस्य धन्वन्तरिविश्वानुलोमचरदेवाभ्या तद्भक्तिपरीक्षणार्थं सर्पेण मार्गखण्डनं छत्रभङ्गं नगरदाहाद्यपशकुनं कृत्वा वातधूली- १२
पापाणाग्निज्वालायितं च कृत्वा हस्ती कर्दमे च मग्नौ दर्शित । ततो मन्त्र्यादिभिर्वार्यमाणो ऽपि न व्याघुटित । वासुपूज्याय नम इत्युक्त्वा कर्दमे हस्तिनं प्रक्षिप्तवान् ततस्तुष्टाभ्यां ताभ्यां माया- १५
मुपसहृत्य प्रशस्य सर्वरुजापहारो योजनघोषा भेरी च दत्ता । स च वासुपूज्यतीर्थकरदेव वन्दित्वा गणधरदेवो जात ॥

[२३] आराध्य नमस्कारमित्यादि ।

१८

[अण्णाणी वि य गोवो आराधित्ता मदो णमोक्कार ।

चपाए सेट्ठिकुले जादो पत्तो य सामण्ण ॥७५९॥]

अस्य कथा—अङ्गदेशे चम्पानगर्या राजा नृवाहन, श्रेष्ठी २१
वृषभदासस्तद्गोपालेनैकदा गृहमागच्छता यदास्तमितो भाविकासी

१) यथास्तमितो ऽभावकासी

- तिष्ठतोर्वाचा निबन्धो जात । यथावयोर्यो पुत्रीपुत्रौ जायेते तयो-
रन्योन्यविवाह कर्तव्यो येनावयो सर्वदा स्नेहेन कालो गच्छतीति ।
- ३ तत कतिपयदिने सागरदत्तेन वसुमत्या वसुमित्रनामा पुत्रो जात ।
स च दिवसे सर्पो रात्रौ दिव्य पुरुषो भवति । तथा समुद्रदत्तेन
समुद्रदत्ताया नागदत्ता नाम पुत्री जाता । सा वसुमित्रेण परिणीता ।
- ६ स च रात्रौ दिव्यपुरुषरूप धृत्वा नागदत्तया स भोगान् भुङ्क्ते ।
एकदा समुद्रदत्तया नागदत्ता यौवनभराक्रान्तामतिशयेन रूपवती
दृष्ट्वा दीर्घनि श्वास मुक्त्वा उक्तम्—हा कष्टतर विधेश्चेष्टिनमीदृश्या
- ९ मत्पुत्र्या कीदृशो वरो जात इति । एतद्वच श्रुत्वा नागदत्तयोक्त
मा विसूरय [=मा विपाद गच्छ], मद्भर्ता रात्रौ पिट्टारके सर्प-
शरीर मुक्त्वा दिव्य पुरुषशरीर गृहीत्वा मया सह भोगान् भुङ्क्ते ।
- १२ एतच्छ्रुत्वा समुद्रदत्तया नागदत्तागृहे गत्वा रात्रौ वसुमित्रेण
पिट्टारके सर्पशरीर मुक्त्वा दिव्य पुरुषशरीर धृत्वा निर्गते पिट्टारके
दग्धे वसुमित्रो रात्रिदिवमिष्ट कामभोगान् भुञ्जान सुखेन स्थित ।
- १५ एव भगवच्छरीरे कुत्सिते दग्धे भगवन्तो विष्णुलोक एव सतत
सुख भुञ्जानास्तिष्ठन्तीत्यभिप्रायेण देव मया एतच्छरीरदाह कर्तु-
मारब्ध इति । एतदाकर्ण्य चित्तस्थकोपे मोनेन स्थित । एकदा
- १८ पार्षद्विगतेनातापनस्थ यशोधरमुनिमालोक्य मम पार्षद्विघ्नकारिण
मारयामीति सचिन्त्य पञ्चशतकुर्कुरा मुक्ता । ते च मुने प्रदक्षिण
कृत्वा प्रणतोत्तमाङ्गेन स्थिता । ततो ऽतिकोपाद् बाणा मुक्तास्ते पुष्प-
- २१ माला जाता । तस्मिन् समये तेन सप्तमनरके त्रयत्रिंशत्सागरोप-
मायुर्वद्धम् । त चातिशयमालोक्य पूर्णयोग त मुनि प्रणम्य तत्त्व-
माकर्ण्य उपशमसम्यक्त्व गृहीत्वा प्रथमनरके चतुरशीतिवर्षसहस्र-
- २४ मायु कृतम् । चित्रगुप्तमुनिसमीपे क्षायोपशमिक वर्धमानस्वामिन
पादमूले क्षायिक सम्यक्त्व गृहीत्वा दर्शनविशुद्ध्यादिभावनाभिस्तु
तीर्थकरत्वमुपार्जितम् ॥

[२२] जिनवन्दनादिभक्त्या पद्मरथ इति ।

[एक्का वि जिणे भत्ती णिहिट्ठा दुक्खलक्खणासयरी ।

सोक्खाणमणताण होदि हु सा कारण परम ॥७३७॥]

३

अस्य कथा—मगधदेशे मिथिलानगर्या राजा पद्मरथ पापद्धि निर्गतो ऽटव्या शशकपृष्ठे अश्व वाहयन्नेकाकी कालगुहाभ्यन्तरे प्रविष्टः । तत्र दीप्ततपस सुधर्ममुनिमालोक्योपशान्तो घोटकादवतीर्य ६
प्रणम्य धर्मं श्रुत्वा सम्यक्त्वाणुव्रतान्यादाय पृष्ठवान्—एवविध वक्तृत्वादिक किं क्वाप्यन्यस्यास्ति । कथित मुनिना—चम्पाया वासुपूज्यतीर्थंकरदेवास्तिष्ठन्ति, तस्य पम च मेरुसर्पयोरिव वक्तृत्वे ९
दीप्तौ च महदन्तरम् । एतदाकर्ण्य परमभक्त्या प्रभाते वन्दनार्थं तत्र गच्छतस्तस्य धन्वन्तरिविश्वानुलोमचरदेवाभ्या तद्भक्तिपरीक्षणार्थं सर्पेण मार्गखण्डनं छत्रभङ्गं नगरदाहाद्यपशकुनं कृत्वा वातधूली- १२
पापाणाग्निज्वालायितं च कृत्वा हस्ती कर्दमे च मग्नो दग्धितः । ततो मन्त्र्यादिभिर्वार्यमाणो ऽपि न व्याघुटितः । वामुपूज्याय नम इत्युक्त्वा कर्दमे हस्तिन प्रक्षिप्तवान् ततस्तुष्टाभ्यां ताभ्यां माया- १५
मुपसहृत्य प्रशस्य सर्वरुजापहारो योजनघोषा भेरी च दत्ताः । स च वासुपूज्यतीर्थंकरदेव वन्दित्वा गणधरदेवो जातः ॥

[२३] आराध्य नमस्कारमित्यादि ।

१८

[अण्णाणी वि य गोवो आराधित्ता मदो णमोक्कार ।

चपाए सेट्टिकुले जादो पत्तो य सामण्ण ॥७५९॥]

अस्य कथा—अङ्गदेशे चम्पानगर्या राजा नृवाहन, श्रेष्ठी २१
वृषभदासस्तद्गोपालेनैकदा गृहमागच्छता यदास्तमितो भाविकासी

१) यथास्तमितो ऽभावकासी

- चारणमुनिर्दृष्ट । शीतकाले तुषारे पतति शिलातलस्थो नि प्रावरण
 कथं रात्रौ गमयिष्यतीति सचिन्त्य गृहे गत्वा पश्चिमरात्रौ महिषी
 ३ गृहीत्वा शीघ्रं गत । त मुनि समाविस्थमालोक्य शरीरे पतित
 तुषार रफेटयित्वा हस्तपादादिमर्दनं कृतवान् । आदित्योदये ध्यान-
 ६ मुपसहृत्य आसनभव्योऽयमिति मत्वा 'णमो अरहताण' इति मन्त्र
 कथित । त च मन्त्रमुच्चार्य भगवानाकाशे गतस्तन्मन्त्रस्योपरि तस्य
 महती श्रद्धा जातेति सर्वक्रियासु प्रथमे तमुच्चारयति । श्रेष्ठिना
 किमेव रे विप्लव करोपीति निवारित । तेन च पूर्ववृत्तान्ते कथिते
 ९ श्रेष्ठिनोक्त त्वमेव धन्यो येन तत्पादा दृष्टा । एवमेकदा गङ्गामुत्तीर्य
 ता महिष्यो वल्लक्षेत्रं भक्षितुं चलिता । ता निवर्तयितुमुत्सुकेन
 नमस्कारमुच्चार्य जलमध्ये झम्पा दत्ता । अदृश्यकाष्ठेनोदरे विद्ध
 १२ निदानेन मृत्वा अर्हदास्या श्रेष्ठिन्या पुत्रं सुदर्शननामा जात ।
 अतिरूपवान् सकलविद्योपेत सागरसेनासागरदत्तयो पुत्री मनोरमा
 परिणीतवान् । एकदा वृषभदासश्रेष्ठी सुदर्शनं निजपदे धृत्वा समाधि-
 १५ गुप्तिमुनिसमीपे मुनिरभूत् । सुदर्शनो राज्ञा पूजित । सर्वजनप्रसिद्धो
 जात । एकदा राज्ञा सहोद्यानक्रीडाया महाविभूत्यागत । अभयमति-
 राज्ञ्या दृष्ट । विह्वलीभूतया धात्री पृष्टा—कोऽयम् । तया कथितम्-
 १८ राजश्रेष्ठी सुदर्शनोऽयम् । पुनस्तयोक्तम्—यद्यमुं मे मेलयसि तदा
 जीवामि, अन्यथा म्रिये । वाच्या चावश्यं मेलयामीति समुद्धीर्य सा
 गृहं नीता । कुम्भकारपाश्वरे च गत्वा पुरुषप्रमाणो मृत्तिकापुत्तलक
 २१ कारित । वस्त्रेण वेष्टयित्वा राज्ञीपाश्वरे गृहीत्वा गच्छन्ती सा द्वार-
 पालकैर्धृता । कौटिल्येन पुत्तलकं प्रक्षिप्य भग्नमालोक्य तया ते
 भणिता—राज्ञी पुरुषविधानं करोति, अद्य बुभुक्षितास्य पूजां कारयि-
 २४ ष्यति । अयं च भवद्भिर्भग्नः अतो भवतः सर्वान्प्रभाते मारयिष्यामि ।
 ततो भीतस्तेऽक्तम्—क्षमा कुरु । कोऽपि कदाचिदपि त्वा न वारय-
 तीति । एव द्वाररक्षकान्नियन्त्रित्वा अष्टम्यामर्चरात्रे श्मशाने कायो-

त्सर्गस्य सुदर्शन आनीय तस्या समर्पित । आलिङ्गनादिविज्ञानेस्तया
न क्षोभित । पाणिपात्रे प्रभाते निस्तीर्णोपसर्ग पारण करिष्यामीति
प्रतिज्ञामादाय काष्ठीभूय स्थित । अभयमत्या आत्मान नखेर्विदार्य ३
श्रेष्ठिना बलाद्विध्वमिताहमिति प्रभाते फृत्कार कृत । एतदाकर्ण्य
राज्ञा श्रेष्ठी श्मशाने नीत्वा मार्यतामित्युक्तम् । तत्र राजपुरुषेण ६
यो ऽसिस्तस्य मुक्त स तस्य कण्ठे पुष्पमाला बभूव । देवेभ्यस्तस्य शील-
प्रशंसा कृत्वा पुष्पवृष्ट्यादिक कृतम् । नगरजनेन राज्ञा च क्षमा
कारित । सुकान्तपुत्र निजपदे धृत्वा विमलवाहनमुनिपार्श्वे तपो
गृहीत्वा केवलमुत्पाद्य मोक्ष गत ॥ ९

[२४] खण्डश्लोकैरित्यादि ।

[जइ दा खडसिलोगेण जमो मरणादो फेडिदो राया ।

पत्तो य सुसामण्ण कि पुण जिणउत्तमुत्तेण ॥७७२॥] १२

अस्य कथा—औद्धविषये धर्मनगरे राजा यम सर्वंगास्त्रज्ञो,
राज्ञी धनवती, पुत्रो गर्दभ, पुत्री कोणिका, अन्यासा राज्ञीना
पुत्राणा पञ्चशतानि, मन्त्री दीर्घनामा । निमित्तिना आदेश कृत —य १५
कोणिका परिणेष्यति स सर्वभूमिपतिर्भविष्यति । ततो यमेन कोणिका
भूमिगृहे प्रच्छन्ना धृता, प्रतिचारका निवारिता, न कस्यापि कथ-
यन्ति ताम् । एकदा पञ्चशतयतिभिः सहागतस्य सुधर्ममुनेर्वन्दनार्थ १८
जन गच्छन्तमालोक्य यमो ज्ञानगर्वान्मुनीना निन्दा कुर्वाणस्तत्समीपे
गत । मुनिज्ञाननिन्दाकरणात्तत्क्षणादेव बुद्धिनाशस्तस्य जात । ततो
निर्मदो मुनीन्प्रणम्य धर्ममाकर्ण्य गर्दभाय राज्यं दत्त्वा पञ्चशतपुत्रे २१
सह मुनिरभूत् । पुत्रा सर्वे सर्वश्रुतधरा जाता । यममुनेस्तु पञ्च-
नमस्कारस्मात्रमपि नायाति । गुरुणा गर्हितो लज्जितो गुरुं पृष्ट्वा
तीर्थमेकाकी गत । तत्र यवक्षेत्रमध्ये गर्दभरथेन गच्छत एकपुरुषस्य २४

गर्दभा यवभक्षणार्थं नयन्ति पुनर्निक्षिपन्ति । तानित्थमवलोक्य यम-
मुनिना खण्डश्लोक कृत —

कड्ढसि पुणु गिक्खेवसि रे गद्दहा जव पेच्छसिं खादहु ।

३ अन्यदा तस्य मार्गे गच्छतो लोक पुत्राणा क्रीडता काष्ठकोणिका
विले पतिता । ते चातीव पश्यन्त इतस्ततो धावन्ति । यममुनिना
तामवलोक्य खण्डश्लोक कृत —

६ अण्णत्थ किं पलोवह तुम्हे एत्थाणिबुद्धिया च्छिद्दे अच्छइ कोणिया ।
एकदा मण्डूक भीत पद्मिनीपत्रतिरोहितसर्पाभिमुख गच्छन्तमालोक्य
खण्डश्लोक कृत —

९ अम्हादो गत्थि भय दीहादो दीसदे भय तुम्ह ।

एतैस्त्रिभि खण्डश्लोकै स्वाध्यायवन्दनादिक कुर्वन्निहरमाणो धर्म-
नगरोद्याने कायोत्सर्गेण स्थित । तमाकर्ण्य दीर्घगर्दभौ शङ्कितौ त

१२ मारयितु रात्रौ गतो तत्पृष्ठस्थितौ । दीघस्तन्मारणार्थं पुन पुनरसि-
माकर्षति मुनिवधशङ्कितत्वान्न हन्ति । तथा गर्दभो ऽपि तस्मिन्प्रस्तावे
मुनिना स्वाध्याय गृह्णता प्रथम खण्डश्लोक पठित । कड्ढसि पु—

१५ तमाकर्ण्य गर्दभेन दीर्घो भणित —लक्षितौ मुनिना । द्वितीयखण्ड-
श्लोकमाकर्ण्य भणित गर्दभेन—भो दीर्घ मुनिर्न राज्यार्यमागत
कि तु कोणिका कथयितुमागत । तृतीयश्लोकमाकर्ण्य गर्दभेन

१८ चिन्तितम्—दुष्टो ऽय दीर्घो मा हन्तुमिच्छति । मुनि स्नेहान्मम बुद्धि
दातुमागत । ततो द्वावपि तौ मुनि प्रणम्य धर्ममाकर्ण्य श्रावको
जातौ । यममुनिरपि च वेराग्य गत श्रमणत्व विशिष्ट चारित्र प्राप्य

२१ सप्तर्द्धियुक्तो जात ॥

१) पच्छमि

२) खादिहु

[२५] दृढशूर्प इत्यादि ।

[दृढसुष्पो सूलहृदो पचणमोक्कारमेत्तमुदणाणे ।

उवजुत्तो कालगदो देवो जादो महड्ढीओ ॥७७३॥]

३

अस्य कथा—उज्जयिनीनगर्या राजा धनपालो, राज्ञी धनवती ।
वसन्तोत्सवे तस्या दिव्य हारमवलोक्य वसन्तसेनया गणिकया
चिन्तितम्—किमनेन विना जीवितेनेति गृहे गत्वा स्थिता । सा ६
रात्रौ दृढशूर्पचौरेणागत्य पृष्टा—किं प्रिये रुष्टासि । तयोक्तम्—तव
न रुष्टा किं तु यदि राज्ञीहार मे देहि तदा जीवामि नान्यथा । ता
समुद्धीर्य रात्रौ हार चोरयित्वा निर्गत । हारोदद्योतेन यमपागेन ९
कोट्टपालेन धृतो राजवचनेन शूलेन प्रोत । प्रभाते धनदत्तश्रेष्ठी
चैत्यालये गच्छन् तेन भणित—दयालुस्त्व तृपितस्य मे जलपान
देहि । तस्योपकारमिच्छता भणित श्रेष्ठिना—द्वादशवषेरद्य मे १२
गुरुणा महाविद्या दत्ता जलमानयत सा मे विस्मरति । यद्यागतस्य
ता मे कथयसि तदा आनयामि जलम् । तेनोक्तमेव करोमि । तत
श्रेष्ठी पञ्चनमस्कारास्तस्य कथयित्वा गत । दृढशूर्पस्तानुच्चारयन् १५
स्मरन्मृत्वा सौधर्मे देवो जात । हेरिकै राज्ञ कथितम्—देव,
धनदत्तश्रेष्ठी चोरसमीप गत्वा किञ्चिन्मन्त्रितवान् । श्रेष्ठिगृहे तस्य
द्रव्य तिष्ठतीति पर्यालोच्य राज्ञा श्रेष्ठिधरणक गृहरक्षण चाज्ञातम् । १८
तेन देवेनागत्य प्रातिहार्यकरणार्थं श्रेष्ठिगृहद्वारे लकुटिधरपुरुषरूप
धृत्वा तद्गृहे प्रविशन्तो राजपुरुषा निवारिता तेन ते प्रविशन्तो
लकुटेन मायया मारिता । एव वृत्तान्तमाकर्ण्य राज्ञा ये ऽन्ये बहव २१
प्रेपितास्ते ऽपि तथा मारिता । बहुलेन कोपाद्राजा स्वयमागत ।
वल समस्त तथैव मारितम् । राजा नष्ट । तेन भणितो यदि
श्रेष्ठिन शरणं प्रविशसि तदा रक्षामि त्वं नान्यथेति । तत श्रेष्ठिन, २४
रक्ष रक्षेति ब्रुवाणो राजा वसतिकाया श्रेष्ठिसमीप गत । श्रेष्ठिना

गर्दभा यवभक्षणार्थं नयन्ति पुनर्निक्षिपन्ति । तानित्यमवलोक्य यम-
मुनिना खण्डश्लोक कृत —

कण्डसि पुणु णिक्खेवसि रे गद्दहा जव पेच्छसि खादहु ।

३ अन्यदा तस्य मार्गे गच्छतो लोक पुत्राणा क्रीडता काष्ठकोणिका
विले पतिता । ते चातीव पश्यन्त इतस्ततो धावन्ति । यममुनिना
तामवलोक्य खण्डश्लोक कृत —

६ अण्णत्थ किं पलोवह तुम्हे एत्थाणिबुद्धिया च्छिद्दे अच्छइ कोणिया ।
एकदा मण्डूक भीत पद्मिनीपत्रतिरोहितसर्पाभिमुख गच्छन्तमालोक्य
खण्डश्लोक कृत —

९ अम्हादो णत्थि भय दीहादो दीसदे भय तुम्ह ।

एतैस्त्रिभि खण्डश्लोकै स्वाध्यायवन्दनादिक कुर्वन्निहरमाणो धर्म-
नगरोद्याने कायोत्सर्गेण स्थित । तमाकर्ण्य दीर्घगर्दभो शङ्कितो त

१२ मारयितु रात्रौ गतो तत्पृष्ठस्थितौ । दीघस्तन्मारणार्थं पुन पुनरसि-
माकर्षति मुनिवधशङ्कितत्वान्न हन्ति । तथा गर्दभो ऽपि तस्मिन्प्रस्तावे
मुनिना स्वाध्याय गृह्यता प्रथम खण्डश्लोक पठित । कण्डसि पु-

१५ तमाकर्ण्य गर्दभेन दीर्घो भणित — लक्षितौ मुनिना । द्वितीयखण्ड-
श्लोकमाकर्ण्य भणित गर्दभेन — भो दीर्घ मुनिर्न राज्यार्थमागत
कि तु कोणिका कथयितुमागत । तृतीयश्लोकमाकर्ण्य गर्दभेन

१८ चिन्तितम् — दुष्टो ऽय दीर्घो मा हन्तुमिच्छति । मुनि स्नेहान्मम बुद्धि
दातुमागत । ततो द्वावपि तौ मुनि प्रणम्य धर्ममाकर्ण्य श्रावकौ
जातौ । यममुनिरपि च वेराग्य गत श्रमणत्व विगिष्ट चारित्र प्राप्य

२१ सर्तद्धियुक्तो जात ॥

१) पच्छमि

२) खादिहु

[२५] दृढगूर्प इत्यादि ।

[दृढमुष्पो सूलहृदो पचणमोदकारमेतत्तमुदणाणे ।

उवज्जुतो कालगदो देवो जादो महड्डीओ ॥७७३॥]

अस्य कथा—उज्जयिनीनगर्या राजा वनपालो, राज्ञी वनवती ।

वसन्तोत्सवे तस्या दिव्य हारमवलोक्य वसन्तसेनरा गणिकया
चिन्तितम्—किमनेन विना जीवितेनेति गृहे गत्वा स्थिता । सा ६
राज्ञी दृढगूर्पचोरेणागत्य पृष्टा—किं प्रिये रुष्टासि । तयोक्तम्—तत्र
न रुष्टा किं तु यदि राज्ञीहार मे देहि तदा जीवाप्ति नान्यथा । ता
समुद्धीर्य राज्ञी हार चोरयित्वा निर्गत । हारोद्धोतेन यमपात्रेन ९
कोट्टपालेन धृतो राजवचनेन शूलेन प्रोत । प्रभाते वनदत्तश्रेष्ठी
चैत्यालये गच्छन् तेन भणित—दयालुस्त्व तृपितस्य मे जलपान
देहि । तस्योपकारमिच्छता भणित श्रेष्ठिना—द्वादशवपरद्य मे १२
गुरुणा महाविद्या दत्ता जलमानयत सा मे त्रिस्मरति । यद्यागतस्य
ता मे कथयसि तदा आनयामि जलम् । तेनोक्तमेव करोमि । तत
श्रेष्ठी पञ्चनमस्कारास्तस्य कथयित्वा गत । दृढगूर्पस्तानुच्चारयन् १५
स्मरन्मृत्वा सौधर्मे देवो जात । हेरिकं राज्ञ कथितम्—देव,
धनदत्तश्रेष्ठी चोरसमीप गत्वा किञ्चिन्मन्त्रितवान् । श्रेष्ठिगृहे तस्य
द्रव्य तिष्ठतीति पर्यालोच्य राज्ञा श्रेष्ठिधरणक गृहरक्षण चाज्ञातम् । १८
तेन देवेनागत्य प्रातिहार्यकरणार्थं श्रेष्ठिगृहद्वारे लकुटिधरपुरुषरूप
धृत्वा तद्गृहे प्रविशन्तो राजपुरुषा निवारिता तेन ते प्रविशन्तो
लकुटेन मायया भारिता । एव वृत्तान्तमाकर्ण्य राज्ञा ये ज्ये बहव २१
प्रेषितास्तेऽपि तथा भारिता । बहुलेन कोपाद्राजा स्वयमागत ।
बल समस्त तथैव भारितम् । राजा नष्ट । तेन भणितो यदि
श्रेष्ठिन शरणं प्रविशसि तदा रक्षामि त्वं नान्यथेति । तत श्रेष्ठिन्, २४
रक्ष रक्षेति ब्रुवाणो राजा वसतिकाया श्रेष्ठिसमीप गत । श्रेष्ठिना

च कस्त्व किमर्थमेतत्कृतमिति पृष्ट । श्रेष्ठिन प्रणम्य तेन कथितम्—
सो ऽह दृढशूर्पो भवत्प्रसादात् सौधर्मे महर्द्धिकदेवो जात । तव
प्रातिहार्यमितत्कृतम् ॥

[२६] चाण्डालः सुरपूजामित्यादि ।

[पाणो वि पाडिहेर पत्तो छूढो वि सुसुमारहदे ।

एक्केण अप्पकालक्कदेण ऽहिंसावदगुणेण ॥८२२॥]

- ३
६ अस्य कथा—वाराणसीनगर्या राजा पाकशासन सकलदेशे
मरक श्रुत्वा कार्तिकशुक्लाष्टम्या प्रभृत्यष्टदिनानि शान्त्यर्थ जीवा-
मारिघोषणा कारितवान् । सप्तव्यसनाभिभूतेन राजश्रेष्ठिपुत्रेण
९ धर्मनाम्ना उद्यानवने चरन् राजकीयमेढ्रको मारयित्वा पिशितो-
पयोग कृत्वा अस्थीनि गर्ताया निक्षिप्य मृत्तिकया पिधाय गत ।
मेढ्रकादर्शने राज्ञा सर्वत्र चरा निरूपिता । रात्रौ चोद्यानपालकेन
१२ रवभार्याया मेढ्रकमारणवृत्तान्त कथित । त श्रुत्वा चरेण राज्ञ
कथितम्—राज्ञा च श्रेष्ठिपुत्रस्य धर्मनाम्न शूलारोहण कार्यता-
पिति यमदण्डकोट्टपालो भणित । तेन च शूलप्रदेशे त नीत्वा
१५ यमपालमातङ्गस्तन्मारणार्थमाकारित । तेन च सर्वोषधीमुनिसमीपे
धर्ममाकर्ण्य चतुर्दश्या जीव न मारयिष्यामीति व्रत गृहीतम् । ततो
गाम गत इति कथय त्वमिति भार्या भणित्वा गृहकोणे सलिप्य
१८ स्थित । तथा तथा कथिते बहुसुवर्णयुक्तचौरमारणे स पापो ऽद्य गत
इति यमदण्डवचनात्तया हस्तसज्जया दर्शित । नि सारितो ऽपि
वदत्यद्य न मारयामि । राज्ञो ऽप्यग्रे नीतो देवाद्य न मारयामि
२१ चतुर्दश्या जीवघाते ममावगहो ऽस्तीति वदति । तत कुपितेन राजोक्त
द्वावपि सुसुमारहृदि निक्षिपेति । यमदण्डेन द्वावपि तत्र निक्षिप्तौ
धर्म सुसुमारैर्भक्षित । यमपालो व्रतमाहात्म्याञ्जलदेवताभि
२४ सिंहासने धृत्वा पूजित ॥

१) सलिप्य

[२७] अनृतवचनेन नरक वसुञ्च गत इत्यादि ।

[पावस्तागमदार असच्चवयण भणति हु जिणिदा ।

हिदएण अपावो वि हु मोसेण गदो वसू णिरय ॥८४९॥]

३

अस्य कथा—अयोध्याया राजा जयो, राज्ञी सुरक्ता, तत्पुत्रो
वसु, उपाध्याय क्षीरकदम्बस्तद्भार्या स्वस्तिमती, पुत्र पर्वतो,
वैदेशिको नारदश्च त्रयोऽपि क्षीरकदम्बाचार्यपार्श्वे पठन्ति । पर्वतस्य
विशिष्टपरिज्ञानादर्शनात् स्वस्तिमती दृष्टा निजपुत्र न पाठयसीति
नित्य भणति । उपाध्यायेनोक्तम्—जडोऽयम् । तथा हि कपर्दकान्
दत्त्वा त्रयोऽपि छात्रा भणिता । कपर्दकैश्चणकान् भक्षित्वा कपर्द-
काञ्च गृहीत्वा आगच्छथ । पर्वत कपर्दकैश्चणकान् भक्षित्वा रिक्तो
गृहमागत । वसुनारदौ चार्घपृच्छामिषेण बहुस्थानेषु चणकान्
भक्षित्वा कपर्दकै सहितावागतौ । तथा एकान्ते यत्र कोऽपि न पश्यति
तत्र छागवधप्रेषणे गर्ताया छाग वधित्वा पर्वत आगत । वसुनारदौ
सर्वत्र यमादित्यादयश्च पश्यन्तीति मत्वा जीवन्तौ छागौ गृहीत्वा
आगता । ततो दृष्ट पर्वतजडत्वमित्युपाध्यायेन भणिता । एकदा
कृतापराधो वसुरुपाध्यायेन यष्ट्या कुट्यमान स्वस्तिमत्या रक्षित ।
तेन च वरो दत्तस्ततस्तयोक्तम्—यदा याचयिष्यामि तदा दद्यास्त्वम् ।
एकदाटव्या चत्वारोऽपि बृहदारण्यकशास्त्र पठन्त स्थिता । तत्रैव
प्रदेशे स्वाध्याय गृहीतु चारगमुनी अवतीर्णा । लघुमुनिनोक्तम्—
भगवन्, पश्य क्षेत्रशुद्ध्या एते पठन्ति । भगवतोक्तमेतेषु द्वौ नरक-
गामिनौ । तद्वचनमाकर्ण्य क्षीरकदम्बश्छात्रान् गृहं प्रेष्य मुनि
प्रणम्य कौ नरकगामिनाविति मुनि पृष्ट्वा वसुपर्वताविति विरक्त-
बुद्धिरसौ मुनिर्जात । पर्वत पञ्चशतछात्राणामुपाध्यायो जात ।
नारदो देशान्तर गत । जयो वसवे राज्य दत्त्वा मुनिरभूत् ।
एकदाटव्यामेकेन पापद्विकेन मृगस्य वाणो मुक्त । आकाशस्फुटिके

६

९

१२

१५

१८

२१

२४

- लगित्वा व्याघुटित । कि कारणमिति वितर्क्य तत्र गत्वा त
 स्पृष्ट्वा त ज्ञात्वा वसो कथिनम् । वसुश्च प्रच्छन्नवृत्त्या त गृहमा-
 ३ नयत् विष्टर कृत्वा सभाया तस्योपरि गगने स्थित । एकदा नारद
 पर्वतपाश्वे आगत । तत्र प्रस्तावे अजैर्यष्टव्यमिति वाक्यम् अजैश्छागे-
 रिति व्याख्यात पर्वतेन । नारदेनोक्तम्—अजैस्त्रिवर्षान्येरित्युपा-
 ६ ध्यायव्याख्यातम् । विवादे सति जिह्वाच्छेदप्रतिज्ञा कृत्वा वसुवचन
 प्रमाणीकृत्य स्थितौ । तच्छ्रुत्वा स्वस्तिमत्या भवतोर्भणितो विरूपक
 त्वया व्याख्यात तव पिता सदा त्रिवार्षिकधान्यैरेव याग करोति ।
 ९ ततस्तया गत्वा वसुर्वर प्रार्थित । पर्वतवचन त्वया प्रमाणीकर्तव्य-
 मिति । प्रभाते द्वयोर्वचनमाकर्ण्य उपाध्यायव्याख्यान स्मरतापि
 पर्वतवचन प्रमाणीकृतम् । तत सिंहासनात्पतितो नारदेनोपाध्याया-
 १२ र्थमद्यापि भणोति भणितो ऽपि पर्वतवचन प्रमाणमिति भणति । ततो
 भूमौ प्रविष्टो मृत्वा सप्तमनरक गत ।

[२८] परधनहरणमनीषः श्रीभूतिस्तियादि ।

- १५ [परदव्वहरणबुद्धी सिरिभूदो णयरमज्झयारम्मि ।
 होदूण हदो पहदो पत्तो सो दीहससार ॥ ८७४ ॥]
 अस्य कथा—सिंहपुरे राजा सिंहसेनो, राज्ञी रामदत्ता, पुरो-
 १८ हित श्रीभूति सर्वलोकविश्वसनीय । पद्मपण्डपत्तने वणिक्
 सुमित्रो, भार्या सुमित्रा, पुत्र ममुद्रदत्त । तौ वाणिज्येन सिंहपुर-
 मायातौ पञ्च रत्नानि श्रीभूतिपार्श्वे धृत्वा तातपत्नी निजभार्या च
 २१ धृत्वा रत्नद्वीप गतौ । द्रव्यमुपाज्यं व्याघुटितो समुद्रमध्ये स्फुटिते
 प्रवहणे सुमित्रादयो मृता । समुद्रदत्त कथमपि सिंहपुरनगरमागतो
 जननीभार्ययोर्मिलित्वा श्रीभूतिपार्श्वे रत्नार्थी गत । तेन च तमा-
 २४ गच्छन्तमालोक्य लोभ गतेन पार्श्वस्थलोकाना कथितम्—पुरुषो ऽय

स्फुटितप्रवहणेर्ग्रहिल मा प्रणम्य रत्नानि याचिष्यति । तथैव
याचन कुर्वन्नसौ लोकाना प्रत्यय पूरयित्वा ग्रहिलो भणित्वा निस्सा-
रित । श्रीभूतिना मम रत्नानि गृहीतानीति सर्वत्र पूत्कार कृत्वा ३
राजकुलसमीपस्थ पश्चिमरात्रौ पूत्कार करोतीति पण्मासेषु गतेषु
राश्या राजा भगित —नाय ग्रहिलो नित्यमेतादृशवचनोच्चारणात् ।
ततो राज्ञा स एकान्ते पृष्टस्तेन च पूर्ववृत्तान्त कथित । ततो ६
रत्नग्रहणोपायो रचित । सिंहसेनशिवभूत्योर्द्युते रामदत्तया जय-
पाली तया शिवभूतिर्भोजन पृष्टरतेन कथित अतस्तदेव साभिज्ञान
कृत्वा रामदत्तया निपुणमतिविलासिनी शिवभूतिभार्याया पार्श्वे ९
या ग्रहिलरत्नानि याचितु प्रेषिता । तया च न दत्तानि । पुनर्नामा-
ङ्कितमुद्रिकासाभिज्ञानेन याचितानि । तथापि न दत्तानि । पुन-
र्यज्ञोपवीताभिज्ञानेन याचितानि ततो भीतया समर्पितानि । तया १२
राज्ञो दर्शितानि । तेन च निजबहुरत्नाना मध्ये क्षिप्त्वा ग्रहिलो
भणितो निजरत्नानि गृहाणेति । तेन गृहीतानि । ततो रुष्टेन राज्ञा
गर्दभारोहणादिना शिवभूतिर्नगरमध्ये हतविप्रहतीकृतो मृत्वा १५
दीर्घमसारी जात ॥

[२९] वारत्रिको ऽपि कर्म व्यधादित्यादि ।

[णीच पि कुणदि कम्म कुलपुत्तदुगुछिय विगदमाणो ।

वारत्तिगो वि कम्म अकासि जह लघिया हेदु ॥९०९॥]

१८

अस्य कथा—अहिच्छत्रनगरे ब्राह्मण शिवभूतिभार्या वसुगर्मा,
पुत्रौ सोमशर्मजिवशर्मौ च । वेद पठता ज्येष्ठेन कनिष्ठो वरत्रया-
हत । तत्प्रभृति जिवशर्मणो वारत्रिक इति नाम जातम् । तेन २१
नाम्ना आहूयमानो निर्विण्णो निर्गत्य श्रावस्त्या दमधराचार्यपार्श्वे
मुनिर्भूत्वा महाटव्या मामोपनामादिविविना तप करोति । एकदा २४

- सागरदत्तसार्थवाहस्याग्रे गङ्गदत्तनटपुत्री मदनवेगा नृत्यन्तीमालोक्य
 चर्या गतो भग्न । ता परिणीय द्वादशवर्षस्तद्विज्ञाने ऽप्यतिदक्षो भूत्वा
 ३ राजगृहनगरे श्रेणिकस्यागे वशोपरि खड्गपञ्जरे तथा सह नृत्य कुर्व-
 न्नाकागे विद्याधरयुगलमालोक्य जानिस्मरो जात । विजयार्धदक्षिण-
 श्रेण्या प्रियकरनगरे राजा प्रियकरो राज्ञी प्रभावती तत्पुत्रो ऽह पूर्व-
 ६ भवे प्रियकरनामा सर्वविद्यापारग । तत भोग भुक्त्वा तपो गृहीत्वा
 सौधर्मे देवो भूत्वा च्युत्वैष जात । इय च मम विद्याधरी देवी च
 भार्यासीदिति सापि तत्रैव जातिस्मरी जाता । ततस्तयोर्विद्याधर-
 ९ भवविद्या समायाता । तास्त्यक्त्वा वारत्रिको दमधराचार्यसमीपे
 तपो गृहीत्वा केवलमुत्पाद्य निर्वाण गत ॥

[३०] पादाङ्गुष्ठमसन्त गणिकायां गौरसदीप इत्यादि ।

- १२ [वारस वासाणि वि सवसित्तु कामादुरो य णासीय ।
 पादगुष्ठमसत गणियाए गौरसदीवो ॥ ९१५ ॥]

- अस्य कथा—कुलालदेशे श्रावस्तीनगर्या राजा दीपायन । तेन
 १५ चैत्रोत्सवे उद्याने मञ्जरिताम्रवृक्षमालोक्य एका मञ्जरी कर्णपूरी-
 कृता । तमालोक्य लोकै कर्णपूर कुर्वद्भिश्च आम्रवृक्षो निर्मूल
 नाशित । व्याघुटता राज्ञा तस्य नागमालोक्य सर्वमनित्यमिति
 १८ चिन्तयित्वा उदीर्णवलवाहनपुत्राय राज्य दत्त्वा उत्तरभूतिमुनिसमीपे
 तपो गृहीत्वा गुरुणा सहोज्जयिन्या गत । उद्याने कोकिलालाप
 श्रुत्वोत्तरमुनिनोक्तम्—यो मुनिरद्योज्जयिन्या चर्याया यास्यति
 २१ तस्य व्रतभङ्गो भविष्यति । तत उपोषिता केचित्केचिदन्यत्र चर्यार्थं
 गता । दीपायनमुनिस्तु गिरी आतपेन योग कृत्वा गुरुवचनमश्रुत्वा
 उज्जयिन्या चर्याया प्रविष्ट । तत्रोदीर्णवलवाहनभयेन खातिकाया

खन्यमानाया राजाज्ञया नि सरत्प्रविगत्सर्वलोक खातिका खान्यतो
 ज्जावपि भणित — भट्टारक, खातिकाया घात देहि । स चागच्छन्
 दास्यामीत्युक्त्वा अग्रे गत । अथ वाराणसीनगर्या राजा श्रीधर्मो, ३
 राज्ञी श्रीमती, पुत्री श्रीकान्ता । सा उज्जयिन्या जितशत्रुणा परि-
 णीता । तस्या कायसुन्दरी विलासिनी श्रीधर्मराजेन दत्ता । सा
 जितशत्रो प्राणप्रिया जाता । श्रीकान्तया पितु कथितम्—पित्रा च ६
 सकेतिनापि तेन कायसुन्दर्या पादाङ्गुष्ठे नखे विप सचारितम् । तेन
 दुर्गन्धो नाडीव्रणो जात । ततो जितशत्रुणा परिहृता सुवर्णमयाङ्गुष्ठेन
 गणिकावृत्त्या स्थिता । ता दृष्ट्वा सशृङ्गारा तदासक्तचित्त स ९
 मुनिर्व्याधुटितो लोकवचनाद् भूमिविहारिणीजलवाहिनीविद्याभ्याम-
 भिमन्त्र्य कूर्दालेन खातिकाया घात दत्त्वा गत । कूर्दालजलेनोपद्रुता
 नगरी ता वार्ता च श्रुत्वा सकललोकै सह गत्वा राजा तन्मुने पादे १२
 लग्न कायसुन्दर्या उपरि सस्नेहा तदीयदृष्टि दृष्ट्वा राज्ञा तदभि-
 प्रायमालक्ष्य गृहे नीत्वा सा तस्य समर्पिता । प्रधानपद च दत्तम् ।
 भणिता सा—यद्यस्य किञ्चिदनिष्ट भवति तदा तव निग्रह करिष्या- १५
 मीति । एकदा द्वीपान्तराद्रत्नपादुके राज्ञ प्रभूतेरानीते राज्ञा च ते
 गौरसदीपस्य दत्ते तेन च तत्परिधानार्थं कायसुन्दरीचरणसुवर्णा-
 ङ्गुष्ठेन धृत्वा आकृष्ट । नि सृते तस्मिन्नाडीव्रणमालोक्य वैराग्य १८
 गतो विमलचन्द्राचार्यसमीपे मुनिर्भूत्वापि तामेव स्मरति । सा च
 राजनिग्रहभयादगले चीर बद्ध्वा उक्लमन कृत्वा मृता । राज्ञा च
 कुपितेन तस्या अग्निदान निषिद्धम् । तत श्मशाने धातिता कुथिता २१
 च । गुरुणा ज्ञानिना भ्रमणिकाया गतेन तस्या दिशि गत्वा तले
 बृहद्वेला गौरसदीपमुनिर्वृत । तदगन्धेन पीडित आगत्य मुनिनोक्तम्
 —इय सा त्वदीया वल्लभा । इदानीमेतस्या किमिति तत्र गन्धो ऽपि २४
 न प्रतिभासत इत्युक्त्वा सा तस्य दर्शिता । ततो नि शल्य तप
 कृत्वा परलोक गत ॥

[३१] कडारपिङ्गो गतो नरकम् ।

[इहलोए वि महल्ल दोस कामस्स वसगदो पत्तो ।

३ कालगदो वि य पच्छा कडारपिङ्गो गदो णिरय ॥९३५॥]

अस्य कथा—काम्पिल्यनगरे राजा नरसिंह, मन्त्री सुमति .

भार्या धनश्री, पुत्र कडारपिङ्ग, राजश्रेष्ठी कुवेरदत्त । श्रेष्ठिनी

६ प्रियङ्गुसुन्दरी अतिगयवद्रूपलावण्ययौवनयुक्ता । ता दृष्ट्वा स

कडारपिङ्गो विह्वलीभूतो गृहे गत्वा स्थितो मात्रा पृष्ट । किमी-

दृशी पुत्र तवावरया जाता । तेन कथितम्—श्रेष्ठिन्या विना म्रिये

९ ऽहम् । ततस्तया सुमतिमन्त्रिण कथितम् । तेन च कपटेन भणितो

राजा । देव रत्नद्वीपात्किजल्पनामा[न] पक्षिण त्रेष्ठी समानयतु ।

तत्प्रभावेन व्याधिमरणपरचक्रादयो न भवन्ति । ततो राज्ञा

१२ तमानेतु स प्रेषित । तेन च निजगमन प्रियङ्गुसुन्दर्या कथितम् ।

तया भणितम् कडारपिङ्गो मे शीलनाश कर्तुमिच्छति । तदर्थं तव

गमनमिति । एतदाकर्ण्य शुभदिने प्रवहण प्रेष्य श्रेष्ठी व्याघ्रुत्य

१५ प्रच्छन्नो गृहे स्थित । कडारपिङ्ग आगतो वर्चोगृहे नि सन्निभञ्चके

प्रच्छदपटिकाप्रच्छादिते उपविष्टो वर्चोगृहान्त पतित पण्मासा-

स्तत्र स्थित । सर्वपिच्छपक्षान् कृत्वा नगरक्षोभेनागते प्रोहणे स

१८ कडारपिङ्गो राजसमीपे नीत । पूर्ववृत्तान्त कथित । गर्दभारोह-

णादिना कडारपिङ्ग कदर्थितो मृतो नरक गत ॥

[३२] साकेतपुराधिपतिर्देवरतिरित्यादि ।

२१ [साकेतपुराविवदी देवरदी रज्जसोद्वलपद्मद्वौ ।

पगुलहेदु छूढो णदीए रत्ताए देवीए ॥९४९॥]

अस्य कथा—अयोध्याया राजा देवरति, राज्ञी रक्ता । स

तस्यामासक्त शत्रुभिरभिभूयमानोऽपि राजकार्यं किञ्चिदपि न चिन्त-
यति । ततो जयसेनकुमार राज्ये प्रतिष्ठाप्य मन्त्रिभिः स रक्तया सह
निर्द्धारितोऽटवी गतः । तस्या वुभुक्षिताया निजोरुमाम मम्कृत्य ३
तेन दत्तम् । तृपितायाश्च निजवाहुसिरारक्तमोपध्या जलं कृत्वा
दत्तम् । एवमागत्य यमुनानदीतीरे वृक्षतले तां धृत्वा तस्या भोजन-
मानेतु ग्रामाभ्यन्तरं गतः । तद्वृक्षसमीपे वाटिकासेचनार्थं भरघट्ट ६
खेटयन्त पङ्क्तुं गीतं कुर्वन्त दृष्ट्वा सा तस्यासक्ता । ततस्तथोक्तम्—
मामिच्छ त्वम् । पङ्क्तुनोक्तम्—त्वदीयभर्तुर्विभेमि । तथोक्तम्—
विस्रब्धो भव मारयामि लग्ना तम् । एतस्मिन्प्रस्तावे स भोजन ९
गृहीत्वा आगतः । तया च रोदनं कर्तुमारब्धम् । ततस्तेनोक्तम्—
किमर्थं प्रिये रोदनं करोषि । तथोक्तम्—तवायुर्ग्रन्थिदिनेऽद्य हताशा
किं करोमि । तेनोक्तम्—किमनेन प्रिये त्वयैव सर्वं मम प्रयते । १२
तथाप्याचारमात्रं करोमीत्युक्ता तं त्रिग्रन्थितपुष्पैर्यमुनातीरे तं
बन्धयित्वा नद्यां प्रक्षिप्य पङ्क्तुना सह निर्व्याकुला स्थिता । देव-
रतिश्च नदीप्रवाहेण गत्वा कथमपि नदीतोयान्नि सृत्य मङ्गलपुरे १५
वह्निर्वृक्षतले सुप्तः । तत्र व्यपत्यो राजा श्रीवर्धनो मृतः । ततो
निधिना मन्त्रिभणितपट्टहस्तिना पूर्णकलशेन स्नापितो राज्ये
स्थापितः । स्त्रियं न पश्यति । पङ्क्तुगुलानां किञ्चिन्नं ददाति । रक्तापि १८
चोललके पङ्क्तुं कृत्वा स्कन्धेन परिवहन्ती मम परिगीतं पतिरिति
लोकानां कथयन्ती लोकैः सती भण्यमाना मङ्गलपुरे समायाता ।
राजसिंहद्वारे च गता प्रतीहारेण राज्ञो विज्ञप्तः । सतीपङ्क्तुगुलौ मुस्वरौ २१
द्वारि तिष्ठतः । काण्डपटान्तर्धानेन^१ तदीयं वचनमाकर्ण्य शब्देन
परिज्ञाय सोपहासं तदीयं सतीत्वं प्रशस्य प्रविचार्य तस्यैव जयसेन-
पुत्रस्य राज्यं समर्प्य दमवराचार्यसमीपे तपो गृहीत्वा स्वर्गं गतः ॥ २४

[३३] विच्छेदेर्ष्याव्रसतो गोपवतीमस्तकमित्यादि ।

[ईसालुयाए गोववदीए गामकूडघूदियासीस ।

३ छिण्ण पहदो तव भल्लएण पासम्मि सोहबलो ॥९५०॥]

अस्य कथा—पलाशग्रामे विपयिकसिहबलो, भार्या गोपवती तच्चौरिकया पद्मिनीखेटग्रामे सिंहसेनग्रामकूटस्य पुत्री सुभद्रा परिणीतवान् । तच्छ्रुत्वा गोपवती कोपात्तत्र गत्वा तद्गृह प्रविश्य मातृकाग्रे सुप्ताया सुभद्राया मस्तकं गृहीत्वा व्याघुटिता । प्रभाते सुभद्रारुण्ड दृष्ट्वा लज्जित्वा पलाशग्रामे आगत । गोपवत्या चाभ्यागतस्वागतं कृत्वा भोजनं दत्तम् । तच्चोद्वेगान्न रोचते तस्य । ततस्तथोक्तम्— सुभद्राया मुखं पश्य येन भोजनं रोचत इत्युक्त्वा तन्मस्तकं तद्भाजने क्षिप्तम् । ततो राक्षसीयमिति मत्वा भयत्रस्तो नश्यच्छल्येन विदार्य मारितः ॥

[३४] वीरमती सज्जयेत्यादि ।

[वीरवदीए सूलगदचोरदट्टोद्विगाए वाणियगो ।

१५ पहदो दत्तो य तहा छिण्णो ओट्टो त्ति आलविदो ॥९५१॥]

अस्य कथा—राजगृहनगरे अतीवेश्वर श्रेष्ठिवनमित्र, श्रेष्ठिनी धारिणी, पुत्रो दत्तः । भूमिगृहनगरे आनन्दमित्रवत्यो पुत्री वीरवती परिणीतवान् । तत्रैव चोरप्रचण्डो ऽङ्गारनामा तस्यानुरक्ता वीरवती दत्ता । रत्नद्वीपे गत्वा बहुभिर्दिवसैः बहुक्रियाणकानि गृहीत्वा आगतः । भार्याया उत्कण्ठितो निजविडादग्रे [?] भूत्वा स्वगुरुगृहं गच्छन्नटव्या सहस्रभटचोरेण दृष्टः । ततः स कौतूहलात्तदीय कौतुकं द्रष्टुं तेन सहागतः । स्वगुरेणागतस्य महोत्सवं कृतः । तस्मिन्नेव दिने चौरिकायामङ्गारचोरं प्राप्तो राजा शूलेन प्रोतः ।

रात्रौ सुप्त दत्त त्यक्त्वा वीरवत्या चौरसमीप गच्छत्या पृष्ठत सहस्र-
भटस्यागच्छत. पादसचार ज्ञात्वा मुक्तखड्गघातेन तदीयाङ्गुलिर्वट-
प्ररोहश्च छिन्न । चौरेण सा भणिता—प्रिये मम म्रियमाणस्यालिङ्गय ३
मुखेन ताम्बूल देहि । मृतकनिचय कृत्वा तस्योपरि चटित्वा मुख-
ताम्बूलदानकाले म्रसितो मृतकनिचयस्तेन म्रियमाणेन खण्डितो
ऽधरस्तन्मुखे स्थित । गृहमागत्य तया दत्तसमीपे पूत्कार कृतो ऽनेन ६
ममैतत्कृतमिति । राजा दत्तो मार्यमाण सहस्रभटेन सर्व वृत्तान्त
कथयित्वा रक्षित ।

[३५] सुरतस्य दयितस्य महिलाया इति । ९

[साधु पडिलाहेदु गदस्स सुरयस्स अगमहिंसीए ।

णट्ट सदीए अग कोढेण जहा मुहुत्तेण ॥१०६१॥]

अस्या कथा—अयोध्यानगर्या राजा सुरत , पञ्चशतान्त पुरा- १२
ग्रमहिपी सती । तस्यामासक्तो महाराजकार्य महामुन्यागमने च मा
विज्ञापयेस्त्व नान्यथेति प्रतीहार भणित्वा अन्त पुरे प्रविश्य स्थित ।
दमधरधर्मरुचिमुनी मासोपवासिनौ चर्याया प्रविष्टौ । सत्या मण्डित- १५
मुखे गोरोचनातिलक कुर्वाणस्य राज्ञ प्रतीहारेण विज्ञप्तम्—याव-
त्तिलको न शुष्यति तावद्देवि मुनिचर्या कारयित्वा आगच्छामि
लग्नो मा रोप कुर्यास्त्वमित्युक्त्वा गत । मुनी स्थापयित्वा चर्या १८
कारयित्वा शीघ्रमायात । मुनिनिन्दाफलेन मत्या उदुम्बरकुष्ठ-
गृहीत शरीरमालोक्य सुरतो मुनिरभूत् सती च दीर्घ ससार गता ।

[३६] व्याघ्रभयादित्यादि । २१

[वग्धपरद्धो लग्नो मूले य जहा ससप्पबिलपडिदो ।

पडिदमधुविदुभक्खणरदिओ मूलम्मि छिज्जते ॥

तह चेव मच्चुवग्घपरद्धो बहुदुक्खसप्पवहूलम्मि ।

ससारविले पडिदो आसामूलम्मि सलग्गो ॥

३ बहुविग्घमूसगेहि आसामूलम्मि तम्मि छिज्जते ।

लेहदि विभयविलज्जो अप्पसुह विमयमवुविदु ॥१०६३-६५ ॥

अस्य कथा—कश्चित्पुरुषो ऽटव्या व्याघ्रेण खेदितो ऽन्धरूपे

६ पतितस्तृणस्तम्बे लग्नो व्याघ्राभिहितकूपतटागतवृक्षशाखाकम्पा-

दुच्चलितमधुमक्षिकाभि खाद्यमानसर्वाङ्गो मुखे पतितमृष्टमधुविन्दु

स्तम्भमूल च कृष्णश्वेतमूषिको कर्तयत तले चतुर्दिशासु चत्वारो

९ महामर्पा एतत्सर्वमविगणयन् मधुविन्दुमेव वाञ्छति ॥

[३७] जातश्च चारुदत्त इत्यादि ।

[जादो तु चारुदत्तो गोट्टीदोसेण तह विणीदो वि ।

१२ गणियासत्तो मज्जासत्तो कुलदूसओ य तहा ॥१०८२॥]

अस्य कथा—चम्पानगर्या राजा शूरसेन , श्रेष्ठी भानु , श्रेष्ठिनी

सुभद्रा पुत्रार्थं कुदेवताना सेना करोति । एकदा चेत्यालये चारणमुनि

१५ वन्दित्वा भगवन्मे तपो [?] भविष्यति न वेति तयोक्तम् । कथित

भगवता—तवोत्तम पुत्रो भविष्यति । पुत्रि, मिथ्यादेवाना सेवा कृत्वा

सम्यक्त्वम्लानता मा कुरु इत्युक्त्वा मुनिर्गत । तस्या कतिपय-

१८ दिनेञ्चारुदत्तनामा पुत्रो जान । सर्वार्थस्य मातुलस्य पुत्री मित्रवती

परिणीता पर कामसेवा न करोति । तत सुभद्रया गणिकाभि

व्यमनिभिश्च सह यसर्ग कारितो मासादौ प्रवृत्तो वसन्तसेनया

२१ गणिकया सह द्वादशवयस्य पोडशमुवर्णकोटश्च खादिता । ततो मित्र-

वतीस्वकीयान्याग्रणानि श्रेपितानि दृष्ट्वा कलिङ्गसेनया कुट्टिन्या

भणितम् । पुत्रि, क्षीणद्रव्यो ऽयं त्यज्यता नवने ऽन्यत्र नरे मन

२४ क्रियताम् । ततो ऽसौ त्यक्तो भार्याभरणानि गृहीत्वा मातुलेन सहोलू-

खलदेशे उशिरावर्तपत्तन गत । कार्पासमादाय तामलिप्तपुरी गच्छ-
 तो ऽटव्या दवाग्निना कार्पासो दग्ध । उद्वेगान्मातुलस्याकथयत्समुद्र-
 दत्तस्य प्रोहणेन पवनद्वीप गतो धनमुपाज्यागच्छत प्रोहण स्फुटित । ३
 एव सप्तवारान् तस्य प्रोहण स्फुटित । फणकेन समुद्रमुत्तीर्य राज-
 पुरपत्तन गतो विष्णुमित्रपरिव्राजकेन गौरवेण निजमठे धृत्वा भणित ।
 भीमाटव्या पर्वतनितम्बे धातुरसस्तिष्ठति । त ते पुत्र ददामि येन तव ६
 दारिद्र्यनाशो भवति । चारुदत्तेनोक्तम्—तातैव कुरु । ततस्तेन
 वरत्रावद्वशिक्येन हृते तुम्बक दत्त्वा तत्कूपे प्रवेगित । रस गृह्णन्नेक-
 पुरुषेण स निषिद्ध । ततश्चारुदत्तेन पृष्ट कस्त्वम् । उज्जयिन्या वणिक् ९
 धनदत्तो ऽहम् । मिहलद्वीपादव्याघुटितो भिन्नप्रोहणो ऽनेन परिव्राजकेन
 वञ्चयित्वा रसतुम्बक गृहीत्वा अत्र वरत्र कर्तित्वा निक्षिप्तो रसे । न
 भक्षित प्राणा मे गच्छन्ति लग्ना इत्याकर्ण्य चारुदत्तेनोक्तम्—तर्हि १२
 रसो ऽप्य न दीयते । तेनोक्तम्—यदि न दीयते तदा पापाणादिनोपसर्ग
 करिष्यति । अतो रसतुम्बक दत्त्वा द्वितीयवेलाया शिक्ये पापाणे धृते
 दूरमाकृष्य शिक्यवरत्रा कर्तित्वा गत परिव्राजक । ततश्चारुदत्तेन १५
 स भणित । त्वया मम जीवित दत्त तवेदानी सुगतिप्राप्त्युपाय ददा-
 मीत्युक्त्वा सन्यास पञ्चनमस्काराश्च दत्त्वा चारुदत्तेन पृष्ट —अस्ति
 मे को ऽपि नि मरणोपाय । तेनोक्त च—रस पीत्वा अद्य गता गोधा १८
 प्रभाते गच्छन्त्यास्तस्या पुच्छ धृत्वा नि सर त्वम् । ततस्तथा निर्गत्य
 महाटवी परित्यज्य गच्छन् चारुदत्तो मातुलेन मिलितेन रुद्रदत्तेन दृष्टो
 रत्नद्वीपे चालित । छागयोरारुह्याजपथेन पर्वतस्योपरि गतौ । २१
 रुद्रदत्तेन भणितो ऽपि चारुदत्तो निजच्छाग न मारयति । व्रतादुपकाराच्च
 च हत । सो ऽपि रुद्रदत्तेनैव मारित चारुदत्तेन तस्य सन्यासपञ्च-
 नमस्काराश्च दत्ता । छागयोश्चर्मभस्त्रामध्ये प्रविष्टौ तौ रत्नद्वीपाया- २४
 तभेरुण्डपक्षिभ्या गृहीत्वा रत्नद्वीपाभिमुख नीयमानयोस्तत्राले
 रुद्रदत्तभस्त्राया द्वयोभेरुण्डयोर्युद्धे समुद्रमध्ये पतितो रुद्रदत्तो मृत्वा

- दुर्गतिं गत । चारुदत्तभस्त्रा तु रत्नद्वीपे रत्नचूलपर्वतस्योपरि मुक्ता ।
 ता पाटयित्वा निर्गतं चारुदत्त । नष्टो भेरुण्ड । तत्रातपनस्थं
 ३ मुनिमालोक्य प्रणतवान् । पूर्णयोगेन मुनिनोक्तम्—कुशल ते चारुदत्त ।
 तेनोक्तम्—भगवन्, क्वाह त्वया दृष्ट । मुनि कथयति । अमितविद्या-
 धरो ऽहं चम्पाया कदलीवने वसन्तश्रीभार्यया महं क्रीडितुं गत ।
 ६ वसन्तश्रियं दृष्ट्वा धूमसिंहविद्याधरो मां छलेन वृक्षे विद्यया कीलित्वा
 तां गृहीत्वा गत । तस्मिन्प्रस्तावे त्वया तत्र क्रीडितुं गतेनाहं दृष्ट ।
 मया चोक्तम्—अस्मिन् फरके तिस्रः ओपवयः सन्ति । मित्रैतां पिष्ट्वा
 ९ मे शरीरे देहि येनोत्कीलितो भवामि । तासु तथा दत्तासु गत्वाष्टा-
 पदगिरौ धूमसिंहं जित्वा भार्यां मोचयित्वा व्याघ्रद्वयं त्वं भणितो ऽसि
 मित्रं वरं प्रार्थयेति । त्वया चोक्तम्—न मे वरेण किञ्चित्प्रयोजनमिति ।
 ततो दक्षिणश्रेण्या शिवमन्दिरे पुरे कियत्कालं राज्यं कृत्वा सिंहयशो-
 वराहग्रीवपुत्रयोः राज्यं समर्प्य चारणमुनिर्भूत्वात्र तपः करोमि ।
 १२ अत्र प्रस्तावे पुत्रयोर्वन्दनाभक्त्यर्थम् आगतयोश्चारुदत्तवृत्तान्तः
 कथितः । अत्र प्रघट्टके छागचरदेवेनागत्य चारुदत्तस्य प्रणामं कृतः ।
 ततश्चारुदत्तेनोक्तम्—गुरो सति मम प्रणामं कर्तुं देव तवानुचितः ।
 १५ देवेनोक्तम्—त्वमेव मे गुरु रुद्रदत्तेन मार्यमाणस्य मे सन्यासपञ्च-
 नमस्काराश्च त्वया दत्तास्तन्माहात्म्यात्सौधर्मे स्वर्गं देवो जातः
 इत्युक्त्वा दिव्यहारादिभिः पूजां कृत्वा स्वर्गं गतः । सिंहयशोवराहग्रीवो
 १८ चारुदत्तं चम्पायां नीत्वा अक्षयद्रव्यं दत्त्वा निजनगरं गतो । चारु-
 दत्तो ऽपि कतिपयदिने सुन्दरपुत्राय श्रेष्ठिपदं समर्प्य मुनिर्भूत्वा
 स्वर्गं गतः ॥

२१ [३८] जैनीसंसर्गतः शकट इत्यादि ।

[सगडो हु जइणिगाए समग्गीए दु चरणपवढ्ढो ।

अस्य कथा—कोशाम्बीपुर्या नवतिवार्षिक पथश्रान्तशकट-
मुनिश्चर्याया प्रविष्ट । अशीतिवर्षिकया सूत्रकर्तनजीविन्या जैनी-
ब्राह्मण्या चर्या कारयित्वा पृष्ट । केन कारणेन मुने त्वया तपो ३
गृहीतम् । कथित तेन—अस्या कौशाम्ब्या ब्राह्मण सोमशर्मा, ब्राह्मणी
काश्यपी तत्पुत्रो ऽह शकट , रोहिणी मम भार्या, अतीव वल्लभा मृता ।
ततो मया तपो गृहीतम् । वृद्धे त्वमपि कथं जीवसि । कथित तया अत्र ६
ब्राह्मण शिवशर्मा, ब्राह्मणी सोमिल्ला, अह तत्पुत्री जैनी शकर-
ब्राह्मणेन परिणीता । मृते तस्मिन्कार्पास कर्तित्वा जीवामीत्याकर्ण्य
शकटेन हसित्वोक्ता सा त्व स्मरसि यदुपाध्यायगृहे त्वया मया च ९
सह पठितम् । तयोक्तम्—सर्व स्मरामीति ससर्गस्नेहाद्भग्न ॥

[३९] कूचवारो ऽपि ।

गणियाससङ्गीए य कूचवारो तहा णट्ठो ॥११००॥] १२

अस्य कथा—पाटलिपुत्रनगरे राजा अशोको, राज्ञी अशोका ।
अशोकराजस्य भ्राता कूचवारनामा अतीव शूर । एकदा ससघो
वरधर्मनामा गणधरदेव समायात । तत्पाश्चै धर्ममाकर्ण्य मुनिभूत्वा १५
महाटव्या मध्यमन्दिरपर्वतोपरि महातप कर्तुं लग्न । शत्रुभिरागत्य
पाटलिपुत्रे वेष्टिते दु खितेनाशोकराजेनोक्तम्—कूचवारेण विना
कीदृशी मे ऽवस्था जाता । ततो वीरमनिविलासिन्या भणितम्—देव, १८
मा दु खितो भव, त कूचवारमहमानयामि । राजवचनेन बहुगणि-
काभि सहाय्यकारूपेण तत्र पर्वतेन गता कपटेनैका धूर्ती पर्वततले
धृत्वा तत्समीप गत्वा वन्दित्वा भणितम्—भगवन्नेकार्यकावग्रहविशे- २१
पेणागता गिरि चटितु न शक्नोति गत्वा तस्या पादान् दर्शय । तत
स आगतो घर्त्या दर्शितशरीरावयवया नाशित शत्रूपद्रव श्रुत्वा
आगत्य निर्जिता शत्रव ॥ २४

- दुर्गतिं गत । चारुदत्तभस्त्रा तु रत्नद्वीपे रत्नचूलपर्वतस्योपरि मुक्ता ।
 ता पाटयित्वा निर्गत चारुदत्त । नष्टो भेरुण्ड । तत्रातपनस्थं
 ३ मुनिमालोक्य प्रणतवान् । पूर्णयोगेन मुनिनोक्तम्—कुशल ते चारुदत्त ।
 तेनोक्तम्—भगवन्, क्वाह त्वया दृष्ट । मुनि कथयति । अमितविद्या-
 धरो ऽहं चम्पाया कदलीवने वसन्तश्रीभार्यया सह क्रीडितुं गत ।
 ६ वसन्तश्चिन्त्य दृष्ट्वा धूमसिहविद्याधरो मां छलेन वृक्षे विद्यया कीलित्वा
 तां गृहीत्वा गत । तस्मिन्प्रस्तावे त्वया तत्र क्रीडितुं गतेनाहं दृष्ट ।
 मया चोक्तम्—अस्मिन् फरके तिस्र ओपधयः सन्ति । मित्रैतां पिष्ट्वा
 ९ मे शरीरे देहि येनोत्कीलितो भवामि । तासु तथा दत्तासु गत्वाष्टा-
 पदगिरौ धूमसिहं जित्वा भार्यां मोचयित्वा व्याघ्रुद्य त्वं भणितो ऽसि
 मित्रं वरं प्रार्थयेति । त्वया चोक्तम्—न मे वरेण किञ्चित्प्रयोजनमिति ।
 ततो दक्षिणश्रेण्या शिवमन्दिरे पुरे कियत्कालं राज्यं कृत्वा सिंहयशो-
 वराहग्रीवपुत्रयोः राज्यं समर्प्य चारणमुनिर्भूत्वात्र तपः करोमि ।
 १२ अत्र प्रस्तावे पुत्रयोर्वन्दनाभक्त्यर्थम् आगतयोश्चारुदत्तवृत्तान्तः
 कथितः । अत्र प्रघट्टके छागचरदेवेनागत्य चारुदत्तस्य प्रणामं कृतः ।
 ततश्चारुदत्तेनोक्तम्—गुरोर्मां मम प्रणामं कर्तुं देव तवानुचितः ।
 १५ देवेनोक्तम्—त्वमेव मे गुरुः रुद्रदत्तेन मार्यमाणस्य मे सन्यासपञ्च-
 नमस्काराश्च त्वया दत्तास्तन्माहात्म्यात्सौधर्मे स्वर्गे देवो जातः
 इत्युक्त्वा दिव्यहारादिभिः पूजां कृत्वा स्वर्गं गतः । सिंहयशोवराहग्रीवौ
 १८ चारुदत्तं चम्पायां नीत्वा अक्षयद्रव्यं दत्त्वा निजनगरं गतौ । चारु-
 दत्तो ऽपि कतिपयदिनैः सुन्दरपुत्राय श्रेष्ठिपदं ममर्प्य मुनिर्भूत्वा
 स्वर्गं गतः ॥

२१ [३८] जैनीसंसर्गतः शकट इत्यादि ।

[सगडो हु जइणिगाए ससग्गीए दु चरणपवभट्टो ।

अस्य कथा—कौशाम्बीपुर्या नवतिवर्षिक पथथान्तगकट-
मुनिश्चर्याया प्रविष्ट । अशीतिवर्षिकया सूत्रकर्तनजीविन्या जैनी-
ब्राह्मण्या चर्या कारयित्वा पृष्ट । केन कारणेन मुने त्वया तपो ३
गृहीतम् । कथित तेन—अस्या कौशाम्ब्या ब्राह्मण सोमशर्मा, ब्राह्मणी
काश्यपी तत्पुत्रो ऽहं शकट , रोहिणी मम भार्या, अतीव बल्लभा मृता ।
ततो मया तपो गृहीतम् । वृद्धे त्वमपि कथं जीवसि । कथित तया अत्र ६
ब्राह्मण निवशर्मा, ब्राह्मणी सोमिल्ला, अहं तत्पुत्री जैनी शकर-
ब्राह्मणेन परिणीता । मृते तस्मिन्कार्पास कर्तित्वा जीवामीत्याकर्ण्य
शकटेन हसित्वोक्ता सा त्वं स्मरामि यदुपाध्यायगृहे त्वया मया च ९
सह पठितम् । तयोक्तम्—सर्वं स्मरामीति ससर्गस्नेहाद्भग्न ॥

[३९] कूचवारो ऽपि ।

गणियाससंगीए य कूचवारो तहा णट्ठो ॥११००॥] १२

अस्य कथा—पाटलिपुत्रनगरे राजा अशोको, राज्ञी अशोका ।
अशोकराजस्य भ्राता कूचवारनामा अतीव शूर । एकदा ससधो
वरधर्मनामा गणधरदेव समायात । तत्पार्श्वे धर्ममाकर्ण्य मुनिभूत्वा १५
महाटव्या मध्यमन्दिरपर्वतोपरि महातप कर्तुं लग्न । शत्रुभिरागत्य
पाटलिपुत्रे वेष्टिते दुःखितेनाशोकराजेनोक्तम्—कूचवारेण विना
कीदृशी मे ऽवस्था जाता । ततो वीरमनिबिलासिन्या भणितम्—देव, १८
मा दुःखितो भव, तं कूचवारमहमानयामि । राजवचनेन बहुगणि-
काभि सहार्यकारूपेण तत्र पर्वतेन गता कपटेनैका धूर्ती पर्वततले
धृत्वा तत्समीपं गत्वा वन्दित्वा भणितम्—भगवन्नेकार्यकावशहविशे- २१
पेणागता गिरिं चटितुं न शक्नोति गत्वा तस्या पादान् दर्शय । तत
स आगतो धर्त्या दर्शितशरीरावयवया नाशित शत्रूपद्रव श्रुत्वा
आगत्य निर्जिता शत्रव ॥

[४०] रुद्रपाराशरेत्यादि ।

[रुद्रो परासरो सच्चर्चं य रायरिसी देवपुत्तो य ।

३ महिलारुवा लोई णट्ठा ससत्तदिट्ठीए ॥११०१॥]

रुद्रस्य सात्यकिकथा प्रघट्टके कथा भविष्यति । पाराशरस्य
 लोकी कथा—हस्तिनागपुरे गङ्गाभटधीवरेण महामत्सी जालेन धृत्वा
 ६ तदुदरे विपाट्यमाने रूपवती कन्या दुर्गन्धा निर्गता सत्यवतीति
 नामा कृत्वा पोषिता । एकदा गङ्गाभटेनावशे सत्यवती च धृत्वा
 गङ्गाभटो गृह गत । मध्याह्ने दूरादागतेन शान्तेन पाराशरमुनिना
 ९ द्वितीयनटस्थिता आकारिता सा—पुत्रि, गीघ्रमेहि मामुत्तारयेति ।
 आगत्य तया गङ्गामध्ये नोयमानेन तेन तस्या रूपमालोक्य क्षुभि-
 तेनोक्तम्—मामिच्छ । तयोक्तम्—दुर्जातिर्दुर्गन्धा चाह त्व च महा-
 १२ तपस्वी शापानुग्रहसमर्थ इति । ततस्तस्या दुर्गन्वतामपनीय कुवलय-
 गन्धता कृता । पुनरपि तयोक्तम् । लोका पश्यन्ति । ततो धूमरो
 कृता । नौमध्ये कामसेवा कुर्वाणा न जीवामी युक्ते तेन द्वीप कृत्वा
 १५ परिणीता सेविता च । तत्क्षणे पञ्चकूर्चजटायज्ञोपवीतादियुक्तो
 व्यासनामा पुत्रो जातो ऽभिवादन कृतवान् ॥

[४१] सात्यकिरुद्रयोः कथा ।

१८ गन्धारदेशे महेश्वरपुरे राजा सत्यधरो, राज्ञी सत्यवती, पुत्र
 सात्यकि । सिन्धुदेशे विशालानगर्या राजा चेटको, राज्ञी सुभद्रा,
 नप्तपुत्र्य प्रियकारिणी सुप्रभा प्रभावती मृगावती ज्येष्ठा चेलिनी
 २१ चन्दना चेति । श्रेणिकनिमित्तमभयकुमारेण नोयमानया चेलिन्या
 मुरङ्गद्वारे आभरणव्याजेन वञ्चिता ज्येष्ठा । चेटकभगिनी यगस्विनी
 कन्तिकासमीपे आर्यका जाता । सा च सात्यकेर्दत्ता आसीत् । अत

सात्यकिरपि ता वार्ता श्रुत्वा समाधिगुप्तमुनिसमीपे मुनिरभूत् ।
 एकदा वर्धमानस्वामितीर्थकरदेववन्दनाभक्त्यर्थं यशस्विनीकन्तिका- ३
 प्रभृत्यार्यका गच्छन्त्यो ऽटवीप्रदेशे ऽकालवृष्ट्योपद्रुता इतस्ततो गता ।
 ज्येष्ठा कालागुहाया प्रविश्य वस्त्रनिपीलन कुर्वाणा अन्धकारे ध्यान-
 स्थितेन सात्यकिना दृष्टा । क्षुभितेन कामिता । इङ्गितैर्ज्ञात्वा यशस्विनी-
 कन्तिकया चेलिनीसमीपे नीता वार्ता च कथिता । तया प्रच्छन्नस्थाने ६
 धृता नवमासै पुत्र प्रसूता । श्रेणिकेन चेलिन्या पुत्र इति प्रधोष
 कृत । एकदा रौद्रभावे परपुत्रकुट्टनात् रुद्र इति चेलिन्या नाम
 कृतम् । एकदा रुष्टयान्धेन जातो ऽन्य सतापयतीत्युक्तम् । ततो वित- ९
 क्र्याभोजन कृत्वा निजपितरौ पृष्टौ महाकष्टेन कथितो । ततो गत्वा
 सात्यकिमुनिसमीपे मुनिरभूत् । एकदा एकादशाङ्गदशपूर्वपाठे पञ्च-
 गतमहाविद्या सप्तगतक्षुल्लकविद्याश्च सिद्धा । गोकर्णपर्वतापनस्थ- १२
 सात्यकिमुनिवन्दनार्थं गतभव्यजनान् सिंहव्याघ्रादिरूपेण त्रासयति ।
 तदाकर्ण्य सात्यकिना स भणित । स्त्रीनिमित्तं तव तपोभङ्गो भविष्य-
 तीत्याकर्ण्य सामान्यजनागम्ये कैलासे गत्वा आतापनयोगेन स्थितो १५
 यावत्तावत्कथान्तरम् । विजयार्धदक्षिणश्रेण्या मेघनिबद्धमेघनिचय-
 मेघनिनादेषु त्रिषु पुरेषु राजा कनकरथो, राज्ञी मनोरमा, पुत्रौ
 देवदारुविद्युज्जिह्वो । एकदा राजा देवदारुपुत्राय राज्यं दत्त्वा गणधर- १८
 मुनिपार्श्वे मुनिरभूत् । कतिपयदिनैर्विद्युज्जिह्वेन युद्धे निर्धाटितो
 देवदासो गत्वा कैलासे स्थित । अष्टौ तत्कन्या अप्रतिरूपा कञ्चुकि-
 रक्षिता महावाप्या स्नातुमागता । वापीसमीपस्थातापनस्थेन तेन २१
 मुनिना ता आलोक्य तद्रूपासक्तेन तासां वस्त्राभरणानि विद्यया
 अपहृतानि । स्नात्वा व्याकुलाभिस्ताभिरागत्य मुनि पृष्ट — अस्माक
 वस्त्राभरणानि केन नीतानि । तेनोक्तम्—मामिच्छथ यदि तदा २४
 दर्शयामि । ताभिरुक्तम्—यदि पिता ददाति तदेच्छाम । तत
 समर्पितानि । ताभिर्गत्वा पितुर्वार्ता कथिता । तेन च मुनिसमीपे

प्रधान प्रेषित । यदि विद्युज्जिह्व हत्वा त्रिपुरीराज्य ददासि तदा दीयते कन्या । मुनिनोक्तम्—सर्वं करोमि । ततो देवदारुराजेन स निजगृहे आनीत । तेन च विजयार्थं गत्वा विद्युज्जिह्व हत्वा देवदारुस्त्रिपुरेषु राजा कृत । तेन च ता कन्यास्तस्मै दत्तास्तथान्याञ्च ॥

६

[४२] राजश्रीकथा

मिथिलानगर्या राजा मेरुको, राज्ञी धनसेना, पुत्र पद्मरथो नमिश्च । एकदा मेरुक पद्मरथाय राज्यं दत्त्वा नमिना सह दमवर-
 ९ मुनिसमीपे मुनिरभूत् । अन्यदा नमिर्जले निजशरीरच्छाया पश्यन् गुरुणा भणित—स्त्रीनिमित्तेन तव व्रतभङ्गो भविष्यति । एतदा-
 कर्ण्यसौ महाटव्यामेकाकी दुर्वर तप कर्तुं लग्न । एकदा सागर-
 १२ दत्तसार्थवाहस्तत्राटव्यामायात । तेन सह गोविन्दनट आगत । स च नटविद्यायामतीव कुशल । तद्भार्या रुद्रा, पुत्री काञ्चनमाला । मुनिसमीपदेशे गोविन्दो गुणनिकाया काञ्चनमाला नर्तयति ।
 १५ तमालोक्य तद्रूपासक्तेन भणित नमिमुनिना—न मिलति नृत्यवाद्ययो । अयं सर्वमिदं जानातीति सप्रधार्य सा काञ्चनमाला तस्मै दत्ता । कतिपयदिनैः पूर्वसमुद्रतटे मुण्डीरम्बामिपत्तने गुर्विणी सा भणिता—
 १८ प्रसूता मासावसानदिने निजपुत्रमुद्याने अशोकवृक्षतले वरेस्त्व राजा भविष्यतीत्युक्त्वा पुनर्मुनिरभूत् । तया च पुत्रे जाते तथा कृतम् । तत्र विश्वसेनो राजाऽपुत्रो मृत । मन्त्रिणा विधिना पट्टहस्ती भणित—
 निजस्वामिनं गृहाण । ततस्तेन स गृहीत्वा निजमस्तके धृतो दुर्मुख-
 नामा राजा जात । स नमिमुनि कालप्रियपत्तने एकदा गतस्तत्र
 २१ कुम्भकारगङ्गदेवभार्या विमला, तत्पुत्री विश्वदेवी अतिशयेन रूपवती अकस्मादकालवृष्टौ तेन बहुभाजनानि प्रविष्टुमसमर्थामालोक्य

नमिमुनिनोक्तम्—यदि मामिच्छसि तदा प्रवेशयामि तव भाण्डानि ।
तयोक्तम्—पितृदत्ता इच्छामि । ततो विद्यया ज्ञागिति प्रवेगितानि ।
आतर्तौ पितरो समायातो । वार्तामाकर्ण्य सा तस्मै दत्ता । एकदा ३
गुर्विणी भणिता प्रभूता निजपुत्र मासावसाने नदीतटे आम्रवृक्षतले
धरेस्त्व राजा भविष्यतीत्युक्त्वा मुनिरभूत् । तथा च पुत्रे जाते तथा
कृतम् । तत्र देवरतिनामा राजा ऽपुत्रो मृत । मन्त्रिवचनाद्विविप्रयुक्त- ६
पट्टहस्तिना निजस्कन्धे धृत । करकण्डो नाम राजा जात । स
नमिमुनिमरुदेशे मूलस्थाननगरे गत । तत्र राजा सिंहसेनो, राज्ञी
सिंहसेना, पुत्री वसन्ततिलका । कुमारी ता दृष्ट्वा तस्या स आसक्तो ९
रात्रावादित्यरूपेणागत्य तत्सेवा करोति । आदित्येन गर्भं कृत इति
प्रसिद्धौ नग्नकिनामा पुत्रो जात । एव नमिरादित्यरूपेण प्रभाते
मुण्डीरस्वामिपुरे मध्याह्ने कालप्रिये अस्तमनवेलाया मूलस्थाने १२
भोगान् भुक्त्वा त्रिभिः पुत्रै सह मुनिरभूत् । ते चत्वारो ऽपि बिहरन्त
कुम्भकारग्रामे कुम्भकारपाकवहि शयनेन स्थिता । कुम्भकारेणागत्य
पाके अग्निर्दत्त । तम् उपसर्गं प्राप्य निर्वाणं गता ॥ १५

[४३] देवपुत्रो ब्रह्मा तस्य लौकिकी कथा ।

यथा इन्द्रादीनुद्दालयित्वा सर्वोत्तमपदान्यात्मनो वाञ्छन् महा-
टव्या दिव्यार्धचतुर्वर्षसहस्राणि वायुभक्षणं कुर्वाण एकपादेनोर्ध्वबाहु १
स्थितो दिव्यं तपं करोति । तपं शक्त्या महादेववासुदेवेन्द्रादीनामास-
नानि कम्पितानि । ततो भीतैस्तैर्ब्रह्मणस्तपञ्चालनार्थं सपेटिका
तिलोत्तमा तस्याग्रे नर्तितुं प्रेषिता । तद्रूपालोकनासक्तो ब्रह्मा २
क्रमेणैकैकवर्षसहस्रतपस्सामर्थ्येन चतुर्मुखो जातः । उपरि नृत्यन्त्या-
स्तस्या पञ्चशतवर्षतपसा गर्दभमस्तकमुपरि जातम् ॥

[४४] ग्रन्थो भय नगणामिति ।

[गथो भय नराण सहोदरा एयरत्यजा ज ते ।

३ अण्णोण्ण मारेदु अत्थणिमित्त मदिमकासी ॥११२८॥]

एतयो कथा—दशार्णदेगे एकरथ्यनगरे धनदत्त श्रेष्ठी, भार्या धनदत्ता, पुत्रो धनदेवधनमित्रौ, पुत्रो धनमित्रा । मृते धनदत्ते

६ धनदेवधनमित्रौ दा द्रौ कौशाम्ब्या मातुलसमीप गतौ । तेन धनदत्त-
वृत्तान्ते श्रुते अष्टानघर्षमणय समर्पिता । आगच्छद्भ्या ताभ्या
मणिनिमित्त पररपरमारण चिन्तितम् । निजनगरप्रवेगे पश्चात्ताप९ कृत्वा स्वभाव कथयित्वा वेत्रवतीनद्या मणीन् क्षिप्त्वा गृहमागतौ ।
मणयो मत्स्येन गिलिता । स धीवरेण हत्वा विक्रीतो धनदत्तया
गृहीत । खण्डयन्त्या मणयो लब्ध्वा । पुत्रपुत्रीणा मारण चिन्तयित्वा१२ पश्चात्ताप कृत्वा धनमित्राया दत्ता । तथा भ्रातृमातृणा मारण
चिन्तयित्वा पश्चात्ताप कृत्वा भ्रात्रो समर्पिता । तो च तान्
मणीन्परिज्ञाय त्यक्त्वा च ताभ्या सह दमधराचार्यसमीपे तपो

१५ गृहीतवन्तो ॥

[४५] धनहेतोर्भयसम्भवचौराणामित्यादि ।

[अत्यणिमित्तमदिभय जाद चोराणमेक्कमेक्कोहि ।

१८ मज्जे मसे य विस सजोइय मारिया ज ते ॥११२९॥]

अत्र कथा—कौशाम्बीनगर्या धनमित्रधनदत्तादयो द्रव्याढ्या
वणिजो वाणिज्येन राजगृहनगरे चलित्वा । अटव्या चोरेर्गृहीता । ते२१ च चोरा द्रव्यार्थ परस्परमारणनिमित्त कृतविपाहार रात्रौ भुक्त्वा
मृता । तेषा मध्ये मागरदत्तो वणिक् रात्रिभोजने निवृत्तो न मृत ।

तेषा मृत्युमालोक्य द्रव्य त्यक्त्वा वैराग्यान्मुनिरभूत् ।

[४६] सगो महाभयमित्यादि ।

[सगो महाभय ज विहेडिदो सावगेण सतेण ।

पुत्तेण चैव अत्थे हिदम्हि णिहिदिल्लगे साहु ॥११३०॥] ३

दूओ वभण विग्घो लोओ हत्थी य तह य रायसुय ।

पहिय णरो वि य राया सुवण्णयारस्स अक्खाण ॥*११३१॥

वण्णर णउलो विज्जो वसहो तावस तहेव चूदवण । ६

रक्ख सिवण्णी दुडुह मेदज्जमुणिस्स अक्खाण ॥*११३२॥

अस्य कथा—मणिवतदेशे मणिवतनगरे राजा मणिवतो, राज्ञी पृथ्वी, पुत्रो मणिचन्द्र । एकदा पृथिवीदेव्या राज्ञो मस्तके केशान्विर- ९

लयन्त्या पलितमेकमालोक्य राज्ञो हस्तेन दत्तम् । ततो वैराग्यात्स मणिचन्द्राय राज्यं दत्त्वा मुनिरभूत् । एकाकी विहरन्तुज्जयिन्या १२

श्मशाने रात्रौ मृतकशय्याया स्थित । कापालिकेन भट्टारकसमीपे १२

मृतकद्वयमानीय मस्तकत्रयचुल्ल्या वेतालविद्यासाधनार्थं मनुष्यकपाले

चरुक रादधु प्रारब्धम् । मुनिमस्तके ससादाद्याच्चाालिते [?] १५

कपाले पतिते भयान्नष्ट कापालिक । प्रभाते मनि तथा दृष्ट्वा १५

केनचिज्जिनदत्तश्रेष्ठिन कथितम् । तेन च गृहे समानीत वैद्य १८

औषध पृष्ठ । तेन कथितम्—सोमशर्मभट्टगृहे लक्षपाक तैलमस्ति ।

तैलाभ्यङ्गादग्निदग्धो नीरोगो भवति । गत्वा श्रेष्ठिना तद्भार्या १८

तुङ्गारी तत्तैलं याचिता । भणितं तथा—श्रेष्ठिन् घटमेकं गृहाण ।

तैलघटं गृहीत्वा निर्गच्छत स्फुटितो घटः । भीतेन तुङ्गार्या २१

कथितम् । ततस्तयोक्तमन्य तैलघटं गृहाण । तथा द्वितीयस्तथा तृतीयो २१

ऽपि स्फुटितः । पुनस्तयोक्तम् । श्रेष्ठिन्मा भयं कुरु यावता प्रयोजनं

तावद् गृहाण इति । चिन्तितं श्रेष्ठिना—अहो अस्या अद्वितीया क्षमा ।

पृष्ट्वा च—किं कारणं कोपं न करोषि त्वम् । कथितं तथा—श्रेष्ठिन् २४

कोपस्य फलं मया प्राप्तं तेन तं न करोमि ।

- तद्यथा—आनन्दपुरे भट्ट शिवशर्मा, भार्या कमलश्री, शिवभूत्या पुत्रा शिवभूत्यादयो ऽष्ट, अहं नवमी पुत्री भट्टा नाम, न क्वापि मा ३ तु भणति । एकदा शिवशर्मणा नगरमध्ये घोषणा दापिता—मा को ऽपि भट्टा चुचु करोतु । ततश्चुकारिकेति नाम जातम् । न कदाचिदपि चु करोमीति व्यवस्थया सोमशर्मन्ब्राह्मणेन परिणीयोज्ज- ६ यिनीमानीता । एकदा सोमशर्मा रात्रौ नाट्यमालोक्य वेलातिक्रमे समायात । कपाटमुद्धाटयेति भणिते मया कोपात्ते नोद्धाटिते । ततो बृहद्वेलाया रोपात्तेन चुकारिता रुष्टा द्वारमुद्धाट्य निर्गताह ९ नगराद्वहिर्गच्छन्ती चौरैराभरणमादाय पल्लिकाया विजयसेन-भिल्लस्य दर्शिता । स मे शीलखण्डन कुर्वाणो वनदेवतयोपसर्गं कृत्वा निवारित । भीतेन तेन पूजयित्वा सार्थवाहस्य समर्पिता । तेनापि १२ मम शीलखण्डन कर्तुं न शक्तम् । परतीरं नीत्वा कृमिरागकम्बल-विक्रयिणो दत्ता । तेन तत्कम्बलनिमित्तं जलूकाभिर्मद्बुधिर बहुदिना-न्याकर्षितम् । उज्जयिनीराजेन यो मे भ्राता धनदेव पारसकुलराज- १५ पार्श्वे दूतं प्रेषितस्तेन कृतकार्येणाहं दृष्ट्वा तं राजानं याचयित्वा आनीय पुनः सोमशर्मणं समर्पिता । रक्तक्षयान्मे शरीरं वातेनाभिभूतं वैद्येन शतसहस्रतैलं पक्वम् । तेन नीरोगा जाता । मुनिसमीपे १८ धर्माधर्ममाकर्ण्यं च सम्यक्त्वं व्रतं च गृहीत्वा न कस्याप्युपरि मया कोपं कर्तव्यं इति व्रतं गृहीतम् । श्रेष्ठिस्तैलं नीत्वा भट्टारकं नीरोगं कुरु । श्रेष्ठिना तां प्रशस्य तैलघटमानीय भट्टारको नीरोगं कृत । २१ तेन मुनिना तस्यैव चैत्यालये वर्षाकाले योगो गृहीतः । श्रेष्ठिना अनर्घ्यरत्नपूर्णस्ताम्रकलशं सप्तव्यसनाभिभूतकुवेरदत्तनिजपुत्र-भयान्मुनिसस्तरसमीपे निखन्य धृतः । मुनिना कुवेरदत्तेन च स २४ दृष्टः । एकदा कुवेरदत्तेन चैत्यालयप्राङ्गणे स कलशो निखन्य धृतः । मुनिरुदासीनः स्थितः । पूर्णयोगे श्रेष्ठिनं पृष्ट्वा मुनिश्चलितः । पत्तनाद्वहिं स्वाध्यायं गृहीत्वा उपविश्य स्थितः । श्रेष्ठी च तं कलशं

ग्रहीतु गतो न पश्यति । भट्टारक एव जानाति त गृहीत्वा गत इति
सचिन्त्य पृष्ठतो लग्न । त्वया विना भगवन्मम न रतिरिति मायया
व्यावर्त्यानीत । श्रेष्ठिना मुनि सद्धर्मकया पृष्ठो मुनिनोक्तम्—वमपि ३
कथय चिरश्रावकत्वात् । ततो ऽभिमतार्थं कटाक्षयता तेन कथा
कथ्यते । यदा पद्मरथनगरे वसुपालराज्ञा कोशलाधिपतेजितशत्रोर्दूत
प्रेषित स महाटव्या तृषितो मूर्च्छया वृक्षतले पतितो वानरेण त ६
कण्ठगतप्राणमालोक्य स्वच्छसरोवरे निमज्ज्यागत्य तम्योपरि निज-
शरीर विधूयाग्रे गत्वा तेन तस्य जल दर्शितम् । स च ज ४ पीत्वाग्रे
गमननिमित्तं त वानर हत्वा जलखल्ला कृत्वा गत । भगवन् कि ९
तस्य वानरमारण कर्तुं युक्तम् ॥ न युक्तमित्युक्त्वा आत्मना निर्दोषत्व
कथयन्मुनि कथामाह ॥

कौशाम्ब्या नगर्या ब्राह्मण शिवशर्मा, ब्राह्मणी कपिला ऽपुत्रा । १२
ब्राह्मणेनाटव्या नकुलपिल्लिको दृष्ट आनीय कपिलाया पुत्र इति
समर्पित । शिक्षितो भणित करोति । कपिलाया य पुत्रो जातस्त
मञ्चके सुप्त नकुलस्य समर्प्य सा तण्डुलान् खण्डितु गता । सर्पेण पुत्रो १५
भक्षितो मृत । नकुल सर्प मारयित्वा रक्तलिप्तमुख कपिलाया
समीपे गत । तया पुत्रो ज्ञेन मारित इत्याशङ्क्य मुसलेनाहत्य
मारित । गृहे आगत्य मारित सर्प दृष्ट्वा पश्चात्ताप कृत । १८
श्रेष्ठिन् कि सर्पापराधे नकुलमारण युक्त तस्या स्यात् ॥ न युक्त-
मिति पुन श्रेष्ठी कया कथयति ॥

वाणारस्या राजा जितशत्रुर्वैद्यो धनदत्तो, भार्या धनदत्ता, २१
पुत्रौ धनमित्रधनचन्द्रौ न पठितौ । मृते वैद्ये जीवनमन्यवैद्यस्य
दत्तम् । धनमित्रधनचन्द्रौ चम्पाया शिवभूतिवैद्यपाश्वे वैद्यशास्त्र
ज्ञात्वा व्याघुटितौ । अटवीमध्ये अक्षिरोगपीडित व्याघ्रमालोक्य २४
लघुना ज्येष्ठ निपिद्धेनापि परीक्षणार्थमौपध लोचनयोर्दत्तम् ।
तत्क्षणान्तीरोगेण तेन स एव भक्षित । एतत्किं तस्य युक्तम् ॥

- मुनि कथयति । चम्पाया सोमशर्मब्राह्मणस्य द्वे बाह्मण्यौ,
 सोमिल्या सोमशर्मा च । सोमिल्याया पुत्रो जात । तत्रैको वृषभो
 ३ भद्रो गृहे ऽशनघास लभते कस्यापि कथमपि न घास ददाति ।
 वन्ध्यया सोमशर्मया एकदा त बाल मारयित्वा तस्य शृङ्गे प्रोत-
 श्चानेन बालो मारित इति । ब्राह्मणजातिभि स सर्वेस्त्यक्त ।
 ६ क्वापि प्रवेश न लभते । एकदा जिनदत्तराजश्रेष्ठिनो भार्या परदार-
 दोष प्राप्यात्मशुद्धि कुर्वाणा दिव्यग्रहणार्थ तप्तफालसमीपे बहुजन-
 मध्ये स्थिता प्रस्ताव प्राप्य भद्रवृषभेणात्मविशुद्ध्यर्थ फालो मुखेन
 ९ गृहीत । तत सर्वनिर्दोषो भणित । अपर्यालोच्य तस्य दोषो दातु
 कि युक्तो जनस्य ॥

- जिनदत्त कथयति । गङ्गोपकण्ठे लघुकलभो गतया पतितो
 १२ विश्वभूतितापसेन दृष्टो निजपल्लिकाया नीत्वा प्रतिपालित । महान्
 हस्ती सर्वलक्षणोपेतो जात । श्रेणिकेनाकर्ण्यगित्य याचयित्वा नीतो
 बन्धनाङ्गुशाभिघात दृष्ट्वा स्तम्भ भङ्क्त्वा तापससमीपमायात-
 १५ स्तत्पृष्ठे समायातलोकाना सबोध्य समर्प्यमाणेन मारितस्तापस ।
 तत्कि हस्तिनस्तापसमारण युक्तम् ॥

- मुनि कथयति । हस्तिनागपुरे पूर्वस्या दिशि विश्वसेनेन राज्ञा
 १८ उद्यानवनं कारितम् । सर्प गृहीत्वा सौलिका आम्रवृक्ष उपविष्टा ।
 सर्वविष फले पतितम् । तच्च फल विषोष्मणा पक्वमुद्यानपालेन
 तद्राज्ञो दर्शितम् । तेन च धर्मसेनाया राज्ञ्या दत्तम् । तद्भूक्षणात् सा
 २१ मृता । रुष्टेन राज्ञा सर्वमुद्यान खण्डितम् । परदोषेण कि युक्त च
 तस्य कर्तुं खण्डनम् ॥

- जिनदत्त कथयति । कञ्चित्पुरुषो महाटव्या गच्छन् सिंहमागच्छ-
 २४ न्तमालोक्य भयात्सन्नपल्लीवृक्ष महान्तमारुह्य स्थित । गते सिंहे
 मार्गे गच्छता भेरीनिमित्त महान्त काष्ठमन्वेपयता राजपुरुषाणा
 सन्नवृक्षो दर्शित । तैश्च स खण्डित । एतत्कि तस्य युक्तम् ॥

मुनि कथयति । कौशाम्ब्या राजा गान्धर्वानीकस्तस्य सुवर्ण-
 कारो ऽङ्गारदेवो रत्नसंस्कारक । तेनैकदा राजकीयमुकुटाग्रपद्मराग-
 मणिमुज्ज्वालयता चर्याया प्रविष्टो मेदज्जमुनि स्थापित । कर्म- ३
 गालाया मुनि प्रवेशित । तत्समीपे मणि धृत्वा भार्याया वार्ता
 कथयितु गत । स मणि क्रौञ्चपक्षिणा मास मत्वा भक्षितो गले
 लग्न । आगतेन तेन मणिमपश्यता मुनि पृष्ट । मुनिना दयापरेण ६
 त जानतापि मौन कृतम् । पुनस्तेनोक्तम्-मम सकृदुम्बस्य मरण
 भविष्यतीति कथय त्वम् । तथापि मौनमेव मुने । ततो रुष्टेन तेन
 चौरौ ऽयमिति मुनिर्बद्ध आहतश्च काष्ठै । प्रहरतश्च एक काष्ठ ९
 क्रौञ्चगले लग्नम् । निर्गतो मणि । गृहीतो हाहाकार कृत्वा मुनि-
 पादयोर्लग्न इति । यथा तेन स क्रौञ्चभक्षितो मणिर्न कथित तथाह
 जानन्नपि न कथयामि त येन नीत कलश । तत कुबेरदत्तेन १२
 महामुने कियन्तमुपसर्ग करिष्यतीति भणित्वा आनीय पितु कलश
 समर्पित । ततो मुनि क्षमापयित्वा जिनदत्तकुबेरदत्तौ तत्पार्श्वे
 मुनी जातौ ॥ १५

[४७] पिण्याकगन्धः ।

[अत्यणिमित्तं घोरं परितापं पाविदूषणं कपिल्ले ।

लल्लवकं सपत्तो गिरयं पिण्णागगधो क्खु ॥११४०॥] १८

अस्य कथा—काम्पिल्यनगरे राजा रत्नप्रभो, राज्ञी विद्युत्प्रभा,
 राजश्रेष्ठी जिनदत्तश्रावक । अपरश्रेष्ठी पिण्याकगन्धो द्वात्रिंशत्कोटि-
 द्रव्येश्वर । लोभात्पिण्याकं खलं भक्षयति । तस्य भार्या सुन्दरी, पुत्रौ २१
 विष्णुदत्त । तत्रैकदा राजकीयतडागं खनयित्वा वृद्धोड्डेन किट्ट-
 भक्षितसुवर्णकुशीशतमज्जूपा लब्धा । एका कुशी जिनदत्तेन लोह-
 मयीति मत्वा लोहमूलेन गृहीता सुवर्णं ज्ञात्वा जिनप्रतिमा कारिता । २४

- प्रतिष्ठापिता च । द्वितीया कुशी जिनदत्तेन न गृहीता । पिण्याकगन्धेन
 गृहीता तेन ता सुवर्णमयी ज्ञात्वा स भणितो ज्या अपि देहि । ततो
 ३ ष्ठानवतिदिनेरष्टानवतिकुश्यो दत्ता । अन्यस्मिन्दिने पिण्याकगन्धस्य
 या भगिनी सुमित्रा पिप्पलग्रामे सागरदत्तश्रेष्ठिना परिणीता । सा
 निजपुत्री सूर्यमित्रपरिणयनसमये पिण्याकगन्ध निमन्त्रयितुमायाता ।
 ६ स च कुशीलोभात्पुत्र कुशीग्रहणे निरूप्य तत्र गत । उड्डे कुशी गृहीत्वा
 आयाते किमनया प्रयोजनमिति विष्णुदत्तेन न गृहीता । उड्डस्या-
 न्यत्र गच्छतो राजपुरुषेण खननार्थमुद्घालिता सा । खनता च सुवर्ण-
 ९ कुशीशतमित्यक्षराण्यवलोक्य राज्ञ कथितम् । स आनीत । तेन च
 कथितम्—जिनदत्तस्यैका कुशी दत्ता पिण्याकगन्धस्याष्टानवति ।
 आकारितो जिनदत्तो यथार्थं कथयित्वा प्रतिमा दर्शयित्वा राजपूजितो
 १२ गृह गत । पिण्याकगन्धस्य गृह गृहीत कुटुम्ब च खोटके निक्षिप्तम् ।
 विवाहानन्तरं पिण्याकगन्धेन शीघ्रमागच्छता मार्गं गृहवार्ता श्रुत्वा
 इमौ पादौ ग्राम गताविति पापाणेन तो चूर्णयित्वा महतार्तेन मृत्वा
 १५ पञ्चनरके लल्लकप्रस्तरके नारको जात ॥

[४८] लब्धस्य सर्वधनिनः पट्टहस्तस्येत्यादि ।

- [पट्टहस्तस्स ण तित्ती आसी य महावणस्स लुद्धस्स ।
 १८ सगेसु मुच्छिदमदी जादो सो दीहससारी ॥११४४॥]
 अस्य कथा—चम्पानगर्या राजा अभयवाहनो, राज्ञी पुण्डरीका,
 वणिक् लुब्धश्रेष्ठी, श्रेष्ठिनी नागवसु, पुत्रो गरुडदत्तनागदत्तौ । लुब्ध-
 २१ श्रेष्ठिना लक्ष्मीयक्षगजतुरङ्गादीना सुवर्णमययुगलानि कर्णाक्षिपुच्छ-
 खुरादिषु रत्नखचितानि गृहे कारितानि । बलीवर्द एक एव ।
 द्वितीयबलीवर्दनिमित्तमेकदा सप्ताहोरात्रवृष्टौ जाताया गङ्गाप्रवाह-
 २४ मध्यात्काष्ठान्यानयन्त प्रासादोपरि राजसमीपे उपविष्ट्या पुण्डरीकया

लुब्धश्रेष्ठिनमालोक्य भणितम्—देव तवापि राज्ये कोऽपि महादरिद्र
 श्येऽस्थ काष्ठान्याकर्षति धनं दीयतामस्य । एतदाकर्ण्याकार्यं पुनः स
 भणितो राजा—वर्तनार्थं यावता प्रयोजनं तावद्द्रव्यं गृहाण । ३
 तेनोक्तम्—ममैको बलीवर्दस्तिष्ठति द्वितीयबलीवर्देन प्रयोजनम् ।
 राजोक्तम्—अस्मदीयबलीवर्देऽपु मय्ये गृहाण । राजकीयबलीवर्दान-
 वलोक्य तेनोक्तम्—नास्ति देवास्मद्वलीवर्दसमानोऽत्र बलीवर्दः । कीदृशो ६
 भवद्वलीवर्दो मे दर्शयेत्युक्ते राज्ञो गृहे बलीवर्दा दर्शितः । विस्मयेन
 राजा तवेदृशो बलीवर्द इत्युदतम् । नागवसुश्रेष्ठिन्या महार्घस्तन्मुवर्ण-
 पूर्णस्थालं श्रेष्ठिनो दत्तं भणितं च—राज्ञः समर्पय । तत्समर्पयतस्तस्म्य ९
 कृपणस्य हस्ताङ्गुल्य फटासदृशास्तथा जाता । ततो राजा स्थालं
 त्यक्त्वा स फटहस्तो भणितः । एकदा तेन फटहस्तेन द्वितीयबलीवर्दार्थं १२
 प्रोहणेन द्वादशवपः सिंहलद्वीपादिषु गच्छता चतस्रः सुवर्णकोट्यो
 र्जिताः । सिन्धुविषये सिन्धुसागरे प्रोहणे ब्रुडिते मृत्वा निजगृहे
 निधिपालकसर्पो जातः । कस्यापि ग्रहीतुं न ददाति । रुष्टेन गरुड-
 दत्तेन मारितश्चतुर्यनरके नारको जातः ॥ १५

[४९] चक्रे यथा विशिष्ट इत्यादि ।

[कुट्टो वि अप्ससत्थ मरणे पत्येदि परवधादीयः ।

जह् उग्रसेनघादे कदणिदाण वसिष्ठेण ॥१२१८॥]

१८

अस्य कथा—मथुरानगर्या राजा उग्रसेनो, राज्ञी रेवती, श्रेष्ठो
 जिनदत्तः, तद्दासी प्रियङ्गुलता । यमुनातीरे तापसो विशिष्टो जल-
 मध्ये बुडुका दत्त्वा पञ्चाग्निसाधनं करोति । ततो नगरजनो अति- २१
 भक्तो जातः । पानीयहारिकाश्च नित्यं तं प्रदक्षिणीकृत्य प्रणमन्ति ।
 प्रियङ्गुलता च ताभिर्भण्यमानापि न प्रणमति । हस्तपादे धृत्वा

१) राजोक्तम्

२४

- प्रतिष्ठापिता च । द्वितीया कुशी जिनदत्तेन न गृहीता । पिण्याकगन्धेन
 गृहीता तेन ता सुवर्णमयी ज्ञात्वा स भणितो ऽन्या अपि देहि । ततो
 ३ ऽष्टानवतिदिनेरष्टानवतिकुशयो दत्ता । अन्यस्मिन्दिने पिण्याकगन्धस्य
 या भगिनी सुमित्रा पिप्पलग्रामे सागरदत्तश्रेष्ठिना परिणीता । सा
 निजपुत्री सूर्यमित्रपरिणयनसमये पिण्याकगन्ध निमन्त्रयितुमायाता ।
 ६ स च कुशीलोभात्पुत्र कुशीग्रहणे निरुप्य तत्र गत । उड्डे कुशी गृहीत्वा
 आयाते किमनया प्रयोजनमिति विष्णुदत्तेन न गृहीता । उड्डस्या-
 न्यत्र गच्छतो राजपुरुषेण खननार्थमुद्घालिता सा । खनता च सुवर्ण-
 ९ कुशीशतमित्यक्षराण्यवलोक्य राज्ञ कथितम् । स आनीत । तेन च
 कथितम्—जिनदत्तस्यैका कुशी दत्ता पिण्याकगन्धस्याष्टानवति ।
 आकारितो जिनदत्तो यथार्थं कथयित्वा प्रतिमा दर्शयित्वा राजपूजितो
 १२ गृह गत । पिण्याकगन्धस्य गृह गृहीत कुटुम्ब च खोटके निक्षिप्तम् ।
 विवाहानन्तरं पिण्याकगन्धेन शीघ्रमागच्छता मार्गे गृहवार्ता श्रुत्वा
 इमीं पादौ ग्राम गताविति पापाणेन तौ चूर्णयित्वा महतार्तेन मृत्वा
 १५ षष्ठनरके लल्लकप्रस्तरके नारको जात ॥

[४८] लब्धस्य सर्वधनिनः फट्टहस्तस्येत्यादि ।

- [पडहत्थस्स ण तित्ती आसी य महावणस्स लुद्धस्स ।
 १८ सगेसु मुच्छिदमदी जादो सो दीहससारी ॥११४४॥]
 अस्य कथा—चम्पानगर्या राजा अभयवाहनो, राज्ञी पुण्डरीका,
 वणिक् लुब्धश्रेष्ठी, श्रेष्ठिनी नागवसु, पुत्रो गरुडदत्तनागदत्तो । लुब्ध-
 २१ श्रेष्ठिना लक्ष्मीयक्षगजतुरङ्गादीना सुवर्णमययुगलानि कर्णाक्षिपुच्छ-
 खुरादिषु रत्नखचितानि गृहे कारितानि । वलीवर्द एक एव ।
 द्वितीयवलीवर्दनिमित्तमेकदा सप्ताहोरात्रवृष्टौ जाताया गङ्गाप्रवाह-
 २४ मध्यात्काष्ठान्यानयन्त प्रासादोपरि राजसमीपे उपविष्टया पुण्डरीकया

त लुब्धश्रेष्ठिनमालोक्य भणितम्—देव तवापि राज्ये को ऽपि महादरिद्र
 पश्येत्थ काष्ठान्याकर्षति धन दीयतामस्य । एतदाकर्ण्याकार्यं पुन न
 भणितो राजा—वर्तनार्थं यावता प्रयोजनं तावद्द्रव्यं गृहाण । ३
 तेनोक्तम्—ममैको बलीवर्दस्तिष्ठति द्वितीयबलीवर्देन प्रयोजनम् ।
 राजोक्तम्—अस्मदीयबलीवर्देषु मध्ये गृहाण । राजकीयबलीवर्दान-
 बलोक्य तेनोक्तम्—नास्ति देवास्मद्वलीवर्दसमानो ऽत्र बलीवर्द । कीदृगो ६
 भवद्वलीवर्दो मे दर्शयेद्युक्ते राज्ञो गृहे बलीवर्दो दर्शित । विस्मयेन
 'राज्ञा तवेदृशो बलीवर्द इत्युक्तम् । नागवसुश्रेष्ठिन्या महार्घरत्नमुवर्ण-
 पूर्णस्थालं श्रेष्ठिनो दत्तं भणितं च—राज्ञं समर्पय । तत्समर्पयतस्तस्य ९
 कृपणस्य हस्ताङ्गुल्य फटासदृशास्तथा जाता । ततो राज्ञा स्थालं
 त्यक्त्वा स फटहस्तो भणितः । एकदा तेन फटहस्तेन द्वितीयबलीवर्दार्थं
 प्रोहणेन द्वादशवपः सिंहलद्वीपादिषु गच्छता चतस्रः सुवर्णकोट्यो १२
 र्जिताः । सिन्धुविषये सिन्धुसागरे प्रोहणे ब्रुडिते मृत्वा निजगृहे
 निधिपालकसर्पो जातः । कस्यापि गृहीतुं न ददाति । रुष्टेन गरुड-
 दत्तेन मारितश्चतुर्थनरके नारको जातः ॥ १५

[४९] चक्रे यथा विशिष्ट इत्यादि ।

[कुट्टो वि अप्ससत्थ मरणे पत्थेदि परवधादीय ।

जह उगसेणघादे कद णिदाण वसिद्धेण ॥१२१८॥]

अस्य कथा—मथुरानगर्या राजा उग्रसेनो, राज्ञी रेवती, श्रेष्ठो
 जिनदत्तः, तद्दासी प्रियङ्गुलता । यमुनातीरे तापसो विशिष्टो जल-
 मध्ये ब्रुडिकां दत्त्वा पञ्चाग्निसाधनं करोति । ततो नगरजनो अति- २१
 भक्तो जातः । पानीयहारिकाश्च नित्यं तं प्रदक्षिणीकृत्य प्रणमन्ति ।
 प्रियङ्गुलता च ताभिर्भण्यमानापि न प्रणमति । हस्तपादे धृत्वा

१) राजोक्तम्

- ताभिस्तस्य पादयो पात्यमानया तथा भणितम्—यद्यस्य प्रणमामि
तदा वृहद्धीवरस्य किं न प्रणमामि । एतदाकर्ण्य सर्वासा तापसो
३ रुष्टस्ताञ्च नष्टा । तापसेनोग्रसेनस्य कथितम्—जिनदत्तश्रावकेणाह
धीवरो भणित । आनीतो जिनदत्त । देवाय तापस प्रमाण यदि
मया भणित । तापसेनोक्तम्—अस्य चेटिकया भणित । मुने सत्य-
६ वचनं हसित्वा राजा साप्याकारिता । तां दृष्ट्वा कुपितेन ताप-
सेनोक्तम्—वाह्यणकुलोत्पन्नं वायुभक्षकं धीवरसमानं मा भणसि
रण्डे । तयोक्तम्—धीवरोऽपि मत्स्यान् मारयति, त्वमपि इति कस्ततो
९ विशेषस्तवेति । जटाभारं ज्ञाटय । ज्ञाटिते तस्मिन् पतितानाना-
प्रकारा मत्स्याः । ततो राजा जिनधर्मप्रशंसां कृत्वा तापसो
नि सारित । गङ्गागन्धवत्यो सगमे गत्वा पञ्चाग्निसाधनं कर्तुं लग्नम् ।
१२ पञ्चशतयतिभिः सह तत्र वीरभद्राचार्यं समायात । तत्रैकेन मुनि-
नोक्तम्—तापसस्योग्रं तप । आचार्येणोक्तम्—दयाहीनमज्ञानिना तप
किं प्रशम्यते । रुष्टेन तेनोक्तम्—कथमहमज्ञानी । आचार्येणोक्तम्—यदि
१५ त्वं ज्ञानी तदा तव गुरुमृत्वा क्व मजात । तेनोक्तम्—स्वर्ग ।
आचार्येणोक्तम्—अस्य त्वया दह्यमानकाष्ठस्याभ्यन्तरे मं सर्पो
दह्यमानस्तिष्ठति । रुष्टेन तेन काष्ठे स्फाटिते सर्पो दृष्टः । ततो गर्वं
१८ मुक्त्वा धर्ममाकर्ण्य मुनिर्जातः । मथुरायां गोवर्धनगिरौ मासोपवा-
साद्युग्रतपः कुर्वाणस्य विद्यादेवता सिद्धाः, भणन्ति ताः—भगवन्
किं कुर्मः । तेनोक्तम्—यदा मे प्रयोजनं तदा आगच्छत यूयम् ।
२१ मासोपवासे पूर्णे आदरवतोऽग्रसेनेन घोषणा दापिता—मा कोऽपि
वनिष्ठमुनिं स्थापयतु । अहं स्थापयिष्यामि । तत्र प्रथमपारणके
मदादुद्भ्रान्तं पाटवर्धनहन्तीं स्तम्भमुन्मूल्य निर्गतः । अतस्तद्-
२४ व्याकुलो राजा जातः । नगरे राज्यकुले च भ्रमित्वा मुनिरलाभेन
गतः । द्वितीयमासोपवासपारणके नगर्यामग्निदाहे राजा व्याकुलः ।
तृतीयमासोपवासपारणके जरासन्धप्रेषितराजादेशो राजा व्याकुलः ।

अलाभेन नगर्या निर्गच्छन्त^१ मूर्च्छाविह्वल त मुनिं दृष्ट्वा एक-
 डोकरिकया भणितम्—स्थापयन्तो लोका निवारिता स्वयं च न
 स्थापयति मारितोऽनेनाय महातपा । एतदाकर्ण्य रुष्टेन गोवर्धन ३
 गत्वा भणितास्ता विद्या —पापमुग्रसेन मारयत । भणितं ताभि —
 भगवन् युक्तमिदं तवानेन रूपेण । जन्मान्तरे तर्हि मदीया आज्ञा
 कर्तव्या । अमुमुग्रसेनमन्यभावे मारयिष्यामीति निदानं कृत्वा मृत्वा ६
 रेवतीगर्भेऽवतीर्णं क्षीयमाणशरीरा रेवती महादेवी दृष्ट्वा पृष्टा—
 केन कारणेन तव शरीरं क्षीयते । कथितम्—पापिष्ठ दोहलक-
 वशात् । कीदृशो दोहलकः । देव कथयितुं नायाति । अत्याग्रहेण ९
 पृष्ट्वा कथितम्—यथा तव हृदयं विदार्य हस्तद्वयेन रक्तं पिबामीति ।
 लेप्यमयदोहलके तथाभूते पुत्रो जातः । उग्रसेनस्य तन्मुखमवलोक-
 यन् क्रूरा दृष्टिं कृत्वा मुष्टिर्बद्धा । ततः उग्रसेननामाङ्घ्रितमुद्रिकारत्न- १२
 कम्वलाभ्या सह कसं मञ्जुषाया धृत्वा यमुनाया प्रवाहितः ।
 क्रौशाम्ब्या गङ्गाभट्टकल्पपालस्य रञ्जोदर्या भार्यया जलाशयं गतया
 आनीता सा मञ्जुषा । कसनामा पुत्रं पोषितः । अष्टवार्षिकं परपुत्र- १५
 पिदृनोपालम्भान्निर्धाटितः । शौरिपुरे वसुदेवस्य शिष्यं सर्वशास्त्र-
 दक्षोऽभूत् वरं च लब्धवान् । अथ यथार्थनामा सिंहस्थो राजा
 जरासन्धस्य न सिध्यति । ततः सर्वसामन्तानां जरासन्धेन घोषणा १८
 दापिता । यः सिंहस्थं बन्धयित्वा आनयति तस्मै जीवद्यशापुत्री
 वाञ्छितदेवं च ददामि । ज्येष्ठभ्रातृसमुद्रविजयादेशेन सर्वबलसमेतो
 वसुदेवो गतः । पोदनपुरसमीपे कटकं धृत्वा सार्थवाहरूपेण पोदनपुरे २१
 गत्वा सिंहानां गूथमूत्राण्यानीय निजबलस्य तद्गूथसहनं कारयित्वा
 मग्नमे सिंहस्थं विरथं कृत्वा वसुदेवेन कससारथिर्भणितः—सिंहस्थं
 बन्धय । तेन च बद्धः । तमादाय गतो वसुदेवो जरासन्धेन २४

- भणित —मत्पुत्रीमभिमतदेश च गृहाण । तेनोक्तम्—कसेनाय
बद्धो ऽस्मै देहि । कुल पृष्टेन कल्पपाली निजजननी कथिता । तमा-
३ लोकयन् तस्या पुत्रो ऽयमिति न निर्णय । साप्यानीता । भीता-
यान्ती मञ्जूषामादाय गतया भणितम्—देवास्या मञ्जूषाया
पुत्रो ऽयम् । तत्र रत्नकम्बलम् उग्रसेननामाङ्कितमुद्रिका च दृष्ट्वा स
६ ज्ञातो मम भागिनेय इति । राजपुत्री परिणीय रुष्टेन तेनोग्रसेनदेश
गृहीत्वा सग्रामे स धृतो नगरीगोपुरसमीपे पञ्जरमध्ये धृतो ऽलवण-
कञ्जिकेन कोद्रवकूर भोजितो ऽतिमुक्तककुमारो ऽनिष्टान्मुनिरभूत् ।
९ कसेन वसुदेवो गुरुरात्मसमीपमानीत । मृत्तिकावतीपुर्या कुरुवश्यो
राजा, देवकी भार्या, धनदेवी पुत्री, देवकी सा प्रतिपन्नभगिनी
कसेन वसुदेवाय दत्ता । एकदा देवक्या प्रथमपुष्पचीर शिरसि
१२ गृहीत्वा तूर्येण पुरीमध्ये नृत्यन्त्या जीवद्यशसा चर्यागतो ऽतिमुक्तक-
मुनिर्दिव्यज्ञानी दृष्टो भणित । देवत्वमपि^१ महोत्सवे नृत्य कुरु ।
मुनिनोक्तम्—न मे कल्पते नृत्यम् । ततो मार्ग रुद्धा स्थिता सा ।
१५ अतिकर्दार्यतेन मुनिनोक्तम्—मूढे किं नृत्यसि देवक्या पुत्रेण तव
भर्ता हन्तव्य इत्याकर्ण्य तच्चीर तथा पादेन मर्दितम् । पुनर्मुनि-
नोक्तम्—तव पिता तेनेव हन्तव्य इत्याकर्ण्य तच्चीर स्फाटितम् ।
१८ पुनरुक्त मुनिना—तव कुलमपि निर्मूलयितव्य तेनैव । इत्याकर्ण्य
दुःखिता गृहे आगत्य पतित्वा स्थिता । कसेन पृष्ट्या तन्मुनिवचन
कथितम् । नान्यथा मुनिभाषितमिति सचिन्त्य मत्वा प्रणम्य कसेन
२१ वसुदेव पूर्ववर याचितो लब्धश्च । देवकीजातपुत्रो मया हन्तव्य ।
देवकी च मम गृहे प्रसूति कुर्यादिति । तदाकर्ण्य देवक्या वसुदेवो
भणित —अहं तपो गृह्णामि पुत्रमरणदुःखं द्रष्टुं न शक्नोमि । ततो
२४ देवक्या सह गत्वा वसुदेवेनोद्याने फलिताम्रतले स्थितो ऽतिमुक्तक-

मुनि पृष्ट — भगवन्, केन मत्पुत्रेण कम-जरासन्धी हन्तव्यौ ।
तत्प्रस्तावे हस्तधृताश्रशाखा देवक्या मुक्ता । तस्यास्त्रीणि फल-
युगलान्यूर्ध्व गतानि । एक च फल भूमौ पतितम् । पुनरेकमूर्ध्व ३
गतम् । तन्निमित्तमालोक्योक्त मुनिना—देवक्यास्त्रीणि पुत्रयुगलानि
निर्वाणगामीनि । सप्तमपुत्रेण हन्तव्यौ । अष्टमो ऽपि निर्वाणगामी
पुत्रो भविष्यति । एवमेकदा देवकी कसगृहे पुत्रयुगल प्रसूता । तच्च ६
देवतया भद्रिलपुरे श्रुतदृष्टिश्रेष्ठिनो जलकाश्रेष्ठिन्यास्तत्समये प्रसूताया
समर्पित तत्प्रसूत मृतपुत्रयुगल च देवक्यग्रे धृत तच्च कमेन
गिलायामाहृतम् । एव तस्यास्त्रीणि पुत्रयुगलानि तत्र नीतानि । ९
रोहिण्याष्टम्या रात्रौ जले पतति सप्तममासे ऽपि सप्तमपुत्र प्रसूता ।
वसुदेवेन स गृहीत । बलभद्रेण छत्र धृतम् । वृषभरूपेण शृङ्ग-
दीपिका सा देवताग्रे चलिता । वासुदेवपादाङ्गुष्ठस्पर्शात्प्रतोलीक- १२
पाटयुगलमुद्धाटितम् । जलभृता यमुना दत्तमार्गमुत्तीर्य मातृकागृहे
प्रविश्य तस्या पृष्ठे बालक धृत्वा प्रच्छन्नौ स्थितौ । विवाहकाले
देवक्या क्षीरगृह दत्तम् । तत्र यो महत्तरो नन्दनामा ऽपुत्रया १५
तद्भार्यया यशोदया गन्धपुष्पादिभिर्मतृका पुत्रार्थमाराधिता । तस्या
रात्रौ तस्या पुत्री जाता । रुष्टा यशोदा मातृकाग्रे ता धृत्वा
नि सरन्ती वसुदेवेन बालिका मातृकापृष्ठे धृत्वा बालक चाग्रे धृत्वा १८
भणिता—हे यशोदे, पुत्र गृहाण । त गृहीत्वा रुष्टा गता । प्रभाते
देवक्यग्रे ता पुत्रिकामालोक्य कसेन नासिका तस्या भग्ना न
मारिता । अथ गोष्ठे वासुदेवे वर्धमाने कसेन निजगृहे नक्षत्रपाता- २१
द्युत्पातानालोक्य शकु[न]शर्मनामा नैमित्तिक पृष्ट — किमुत्पाता
जाता । तेनोक्तम्—येन त्व हन्तव्य स गोष्ठे वर्धमानस्तिष्ठतीति ।
तत पूर्वभवसिद्धा विद्यादेवता स्मरणमात्रादेवागता । भणिताश्च २४
कसेन—गोष्ठे मम गन्धु मारयथ । बालकाले पूतना विद्या त्रिपदुग्ध-
स्तनी समायाता पीत्वा निर्घाटिता । काकदेवी चञ्चुपक्षत्रोटनेन

- भणित — मत्पुत्रीमभिमतदेश च गृहाण । तेनोक्तम्—कसेनाय
 बद्धो ऽस्मै देहि । कुल पृष्टेन कल्पपाली निजजननी कथिता । तमा-
 ३ लोकयन् तस्या पुत्रो ऽयमिति न निर्णय । साप्यानीता । भीता-
 यान्ती मञ्जूषामादाय गतया भणितम्—देवास्या मञ्जूषाया
 पुत्रो ऽयम् । तत्र रत्नकम्बलम् उग्रसेननामाङ्कितमुद्रिका च दृष्ट्वा स
 ६ ज्ञातो मम भागिनेय इति । राजपुत्री परिणीय हृष्टेन तेनोग्रसेनदेव
 गृहीत्वा सग्रामे स धृतो नगरीगोपुरसमीपे पञ्जरमध्ये धृतो ऽलवण-
 कञ्जिकेन कोद्रवकूर भोजितो ऽतिमुक्तककुमारो ऽनिष्टान्मुनिरभूत् ।
 ९ कसेन वसुदेवो गुरुरात्मसमीपमानीत । मृत्तिकावतीपुर्या कुरुवश्यो
 राजा, देवकी भार्या, धनदेवी पुत्री, देवकी सा प्रतिपन्नभगिनी
 कसेन वसुदेवाय दत्ता । एकदा देवक्या प्रथमपुष्पचीर गिरसि
 १२ गृहीत्वा तूर्येण पुरीमध्ये नृत्यन्त्या जीवद्यशसा चर्यागतो ऽतिमुक्तक-
 मुनिर्दिव्यज्ञानी दृष्टो भणित । देवत्वमपि^१ महोत्सवे नृत्य कुरु ।
 मुनिनोक्तम्—न मे कल्पते नृत्यम् । ततो मार्ग रुद्धा स्थिता सा ।
 १५ अतिकर्दथितेन मुनिनोक्तम्—मूढे किं नृत्यसि देवक्या पुत्रेण तव
 भर्ता हन्तव्य इत्याकर्ण्य तच्चीर तया पादेन मर्दितम् । पुनर्मुनि-
 नोक्तम्—तव पिता तेनेव हन्तव्य इत्याकर्ण्य तच्चीर स्फाटितम् ।
 १८ पुनरुक्त मुनिना—तव कुलमपि निर्मूलयितव्य तेनैव । इत्याकर्ण्य
 दुःखिता गृहे आगत्य पतित्वा स्थिता । कसेन पृष्ट्या तन्मुनिवचन
 कथितम् । नान्यथा मुनिभाषितमिति सचिन्त्य मत्वा प्रणम्य कसेन
 २१ वसुदेव पूर्ववर याचितो लब्धश्च । देवकीजातपुत्रो मया हन्तव्य ।
 देवकी च मम गृहे प्रसूति कुर्यादिति । तदाकर्ण्य देवक्या वसुदेवो
 भणित — अह तपो गृह्णामि पुत्रमरणदुःख द्रष्टुं न शक्नोमि । ततो
 २४ देवक्या सह गत्वा वसुदेवेनोद्याने फलिताम्रतले स्थितो ऽतिमुक्तक-

मुनि पृष्ट — भगवन्, केन मत्पुत्रेण कस-जरामन्वी हन्तव्यी ।
तत्प्रस्तावे हस्तधृताम्रशाखा देवक्या मुक्ता । तस्यास्त्रीणि फल-
युगलान्यूर्ध्वं गतानि । एक च फल भूमौ पतितम् । पुनरेकमूर्ध्वं ३
गतम् । तन्निमित्तमालोक्योक्त मुनिना—देवक्यास्त्रीणि पुत्रयुगलानि
निर्वाणगामीनि । सप्तमपुत्रेण हन्तव्यो । अष्टमो ऽपि निर्वाणगामी
पुत्रो भविष्यति । एवमेकदा देवकी कसगृहे पुत्रयुगल प्रसूता । तच्च ६
देवतया भद्रिलपुरे श्रुतदृष्टिश्रेष्ठिनो ऽलकाश्रेष्ठिन्यास्तत्समये प्रसूताया
समर्पित तत्प्रसूत मृतपुत्रयुगल च देवक्यग्रे धृत तच्च कसेन
गिलायामाहृतम् । एव तस्यास्त्रीणि पुत्रयुगलानि तत्र नीतानि । ९
रोहिण्याष्टम्या रात्रौ जले पतति सप्तममासे ऽपि सप्तमपुत्र प्रसूता ।
वसुदेवेन स गृहीत । वलभद्रेण छत्र धृतम् । वृषभरूपेण शृङ्ग-
दीपिका सा देवताग्रे चलिता । वासुदेवपादाङ्गुष्ठस्पर्शात्प्रतोलीक- १२
पाटयुगलमुद्धाटितम् । जलभृता यमुना दत्तमार्गामुत्तीर्य मातृकागृहे
प्रविश्य तस्या पृष्ठे बालक धृत्वा प्रच्छन्नौ स्थितौ । विवाहकाले
देवक्या क्षीरगृह दत्तम् । तत्र यो महत्तरो नन्दनामा ऽपुत्रया १५
तद्भार्यया यशोदया गन्धपुष्पादिभिर्मतृका पुत्रार्थमाराधिता । तस्या
रात्रौ तस्या पुत्री जाता । रुष्टा यशोदा मातृकाग्रे ता धृत्वा
नि सरन्ती वसुदेवेन बालिका मातृकापृष्ठे धृत्वा बालक चाग्रे धृत्वा १८
भणिता—हे यशोदे, पुत्र गृहाण । त गृहीत्वा तुष्टा गता । प्रभाते
देवक्यग्रे ता पुत्रिकामालोक्य कसेन नासिका तस्या भग्ना न
मारिता । अथ गोष्ठे वासुदेवे वर्धमाने कसेन निजगृहे नक्षत्रपाता- २१
द्युत्पातानालोक्य शकु[न]शर्मनामा नैमित्तिक पृष्ट — किमुत्पाता
जाता । तेनोक्तम्—येन त्व हन्तव्य स गोष्ठे वर्धमानस्तिष्ठतीति ।
तत पूर्वभवसिद्धा विद्यादेवता स्मरणमात्रादेवागता । भणिताञ्च २४
कसेन—गोष्ठे मम जन्तु मारयथ । बालकाले पूतना विद्या विपदुध-
स्तनी समायाता पीत्वा निर्धाटिता । काकदेवी चञ्चुपक्षत्रोटनेन

निर्धाटिता । यमलार्जुना देवी चैकपादवद्धोलूखलेन भग्ना । शकटा-
 देवी पादप्रहारेण । तरुणकाले वृषभदेवी गलभञ्जनेन । अश्वदेवी
 ३ गलमोटनेन । मेघदेवी सप्तदिने गोवर्धनोद्धरणेन । काली नागदेवी
 दमने पद्मानयनम् । चाणूरमल्लदेवी मर्दनैः । कसो मारित ।
 उग्रसेनो राज्ये धृत ॥

६ [५०] लक्ष्मीमतिर्मानात् ।

[कुणदि य माणो णीयागोद पुरिस भवेसु बहुगेसु ।

पत्ता हू णीयजोणी बहुसो माणेण लच्छिमदी ॥१२३६॥]

- ९ अस्या कथा—मगधदेशे लक्ष्मीग्रामे सोमदेवब्राह्मणस्य ब्राह्मणी
 लक्ष्मीमति रूपयौवनसौभाग्येश्वर्यगर्विता सदा मण्डप्रिया । एकदा
 पक्षोपवासिन समाधिगुप्तमुनि चर्याया धृत्वा प्रिये मुनिं भोजयेत्यु-
 १२ क्त्वा प्रयोजनान्तरेण बहिर्गत । सा चासनस्था मुखमादर्शं पश्यन्ती
 गर्विता मुनेर्दुर्वचनानि दत्त्वा^१ विचिकित्सा कृत्वा द्वार पिधाय
 स्थिता । तत्पापात्सप्तदिनैरुदुम्बरकुण्डिनी जाता । सवस्त्यक्ता अग्नि
 १५ प्रविश्य मृता । तत्रैव रजकस्य गर्दभी जाता । दुग्धपानरहिता
 मृता । तत्रैव गर्ताया सूकरी । तत्रैव कुर्कुटी । पुनस्तत्रैव कुर्कुरा वने
 दवाग्निना दग्धा मृता । भृगुकच्छे नर्मदातीरे धीवरपुत्री दुर्गन्धा
 १८ काणानामा जाता । नावा लोकमुत्तारयति । एकदा त समाधिगुप्त-
 मुनि नदीतीरे दृष्ट्वा तया प्रणम्योक्तम्—भगवन्मया क्वापि
 दृष्टो ऽसि । मुनिना कथित पूर्ववृत्तान्त । ततो जातिस्मरीभूय
 २१ धर्ममादाय क्षुल्लिका जाता । मृत्वा स्वर्ग गता । तत आगत्य
 नर्मदातटे कुण्डिनपुरे राजा भीष्मो, राज्ञी यशस्वती, तयो पुत्रो
 रूपिणी जाता, वामुदेवेन परिणीतेति ॥

[५१] मायाशल्याद्धभूव पूतिमुखी इत्यादि ।

[पव्भट्टबोधिलाभा मायासल्लेण आसि पूदिमुही ।

दासी सागरदत्तस्स पुप्फदत्ता हु विरदा वि ॥१२८६॥] ३

अस्या कथा—अजितावर्तनगरे राजा पुष्पचूलो, राज्ञी पुष्प-
दत्ता । अमरगुरुमुनिसमीपे धर्ममाकर्ण्य राजा मुनिरभूत् । ब्रह्मिला-
यिकासमीपे राज्ञी आर्यिका जाता । सा राज्ञी कुलैश्वर्यमदेनार्यिकाना ६
वन्दना न करोति । सुगन्धद्रव्येण शरीरसस्कार कुर्वाणा निपिद्वापि
मायया उत्तर ददाति । कन्तिके स्वभावेन सुगन्धि शरीर मे । एव
मायादोषेण मृत्वा चम्पाया राजश्रेष्ठिसागरदत्तस्य पूतिमुखी दासी ९
बभूव ।

[५२] मरीचिभ्रमितश्चिरकालम् ।

[मिच्छत्तसल्लदोसा पियधम्मो साधुवच्छलो सतो । १२

बहुदुक्खे ससारे सुचिर पडिहिडिओ मरीची ॥१२८७॥]

अस्य कथा—एकदा समवसरणे भरतेन वृषभदेव पृष्ठ । यो
ज्योध्याया भरतचक्रवर्तिन पुत्रो मरीचि वृषभदेवेन सह मुनि- १५
रभूत् । अग्रे त्रयोविंशतितीर्थकरा भविष्यन्ति । तेषा मध्ये कोऽपि
जीवस्तव समवसरणे किमस्ति न वा । कथितं देवेन—तव पुत्रोऽयं
मरीचिमुनिरन्तिमतीर्थकरो भविष्यति । तदाकर्ण्य सम्यक्त्व व्रतं च १८
परित्यज्य परिव्राजकादिरूपेण साख्यादिमतं प्रवर्त्य ससारे बहुतरकालं
भ्रान्त ॥

[५३] अयोध्यानगरे रा गन्धमित्रोऽपीत्यादि । २१

[मरजूए गवमित्तो घाणिदियवसगदो विणीदाए ।

विसगवपुप्फमग्घाय मदो णिरय च सपत्तो ॥१३५५॥]

- अस्य कथा—अयोध्याया राजा विजयसेनो, राज्ञी विजयमति ,
 पुत्रो जयसेनगन्धमित्रौ । वैराग्याज्जयसेनाय राज्य दत्त्वा गन्ध-
 ३ मित्राय युवराजपद च दत्त्वा सागरसेनमुनिसमीपे मुनिरभूत् ।
 गन्धमित्रेण राज्यमुद्धृत्य निर्वाटितो जयसेन । स च तस्य मारणो-
 पाय चिन्तयति । गन्धमित्रश्च घ्राणेन्द्रियासक्त स्त्रीभि सह सरयू-
 ६ नद्या नित्य जलक्रीडा करोति । तेन ज्ञात्वा जयसेनेन विषवासित-
 नानासुगन्धकुसुमानि उपर्युपायेन मुक्तानि । तान्याधाय मृतो
 गन्धमित्रो नरक गत ॥

९ [५४] पञ्चालगीतशब्देन मूर्च्छिता गन्धर्वसेना इति ।

[पाडलिपुत्ते पञ्चालगीतसद्देण मुच्छिता सती ।

पासादादो पडिदा णट्ठा गधव्वदत्ता वि ॥१३५६॥]

- १२ अस्या कथा—पाटलिपुत्रे राजा गन्धर्वदत्तो, राज्ञी गान्धर्व-
 दत्ता, पुत्री गान्धर्वसेना गान्धर्वमदगर्विता । यो मा गान्धवण
 जेष्यति स मे भर्ता भविष्यतीति गृहीतप्रतिज्ञा । ततो बहव क्षत्रि-
 १५ यादयस्तया जिता । ता वार्ता श्रुत्वा पोदनपुरात्पाञ्चालोपाध्याय
 पञ्चगतच्छात्रै सह वादार्थी पाटलिपुत्रमायात । बहिरुद्याने स्थित्वा
 यदि को ऽपि परिचित समायाति तदा मामुत्थापयिष्यथेति छात्रान्
 १८ भणित्वा श्रान्तो ऽशोकतले सुप्त । छात्रा पुर द्रष्टु गता । सा
 गान्धर्वसेना विलासिनी त द्रष्टुमायाता । एकच्छात्र पृष्ट्वा वीणा-
 समूहमव्ये त च सुप्त परिज्ञाय लालाप्रवाहार्दितविकृताननमदन्तुर-
 २१ मालोक्य विरक्ता गन्धवस्त्रादिभिरशोक पूजयित्वा गता । पाञ्चाले-
 नाशोक पूजितमालोक्य वृत्तान्तमाकर्ण्य विरूपक जातमित्युक्त्वा
 राजान दृष्ट्वा गान्धर्वसेनासमीपे प्रासादो याचित । तत्र स्थित्वा
 २४ परमेश्वरारार्तो वीणाया सुस्वर गीतमारब्धम् । गान्धर्वसेना च

तदाकर्ण्य सक्ता तत्सन्मुखमागच्छन्ती प्रासादात्पतिता मृता ससार दीर्घं गता ॥

[५५] मानुषमांसासक्त इत्यादि ।

३

[माणुसमसपसत्तो कपिल्लवदी तदेव भीमो वि ।
रज्ज भट्ठो णट्ठो मदो य पच्छा गदो णिरय ॥१३५७॥

अस्य कथा—काम्पिल्यनगरे राजा भीमो, राज्ञी सोमश्री, पुत्रो भीमदास । कुलक्रमेण नन्दीश्वराष्टदिनेषु जीवघातनिषिद्धघोषणाया दापिताया तेन भीमेन जिह्वेन्द्रियासक्तेन सूपकारो मास याचित । तेन च श्मशानान्मृत बालकमानीय सस्कृत्य दत्तम् । तेन च तुष्टेन पृष्ट —किं कारणमिदं मृष्टम् । लब्ध्वा ऽभयेन सत्यं कथितम् । तेनेदमेव मे देहीत्युक्तम् । ततः सूपकारो लङ्घकेन प्रपञ्चेन नित्यनित्यमेकैकं बालं मारयित्वा ददाति । जनेन ज्ञात्वा मन्त्रि[ण] कुमारेण कथितम् । ततो भीमदासो राज्ये प्रतिष्ठापितः । भीमः सूपकारेण सह नि सारितः । विन्ध्यमध्ये सूपकारो ऽपि तेन भक्षितः । मेखलपुरे गतो वासुदेवेन मारितो नरकं गतः ॥

६

९

१२

१५

[५६] चोरो बली सुवेग इत्यादि ।

[चोरो वि तह सुवेगो महिलाख्वम्मि रत्तदिट्ठीओ ।

विट्ठो सरेण अच्छीमु मदो णिरय च सपत्तो ॥१३५८॥]

१८

अस्य कथा—भद्रिलपुरे इभो धनपति, भार्या धनश्री, पुत्रो भर्तृमित्रस्तस्य भार्या देवदत्ता । एकदा भर्तृमित्रादयो द्वात्रिंशदीश्वर-वर्णिकपुत्रा सभार्या क्रीडितुमुद्यमाना गताः । तत्र वसन्तसेनस्य श्रेष्ठपुत्रस्योत्सङ्गे मस्तकं धृत्वा वसन्तमालाभार्या सुप्ता । तथा भर्तृमित्रस्य देवदत्ता वसन्तमालया वसन्तसेनो भणितः—चूतमञ्जरी-

२१

- मिमा देहि कर्णपूर करोमि । तेनोक्तम्—किमेव स्थितो ददामि ।
 १ उद्धो भूत्वा वा एव स्थितो देहीत्युक्ते तेन बाण पुङ्खपरम्परा-
 ३ विधिनानीय दत्ता । तमालोक्य देवदत्तया भर्तृमित्रो ऽपि मञ्जरी
 तथा याचित । स च धनुर्वेदमजानन् लज्जितो ऽलीकोत्तर दत्त्वा
 ६ बहुरत्नानि दत्त्वा विशिष्टो धनुर्वेद शिक्षित । मेघपुरपत्तने राजा
 मेघसेनो, राज्ञी मेघवती, पुत्री मेघमाला सुरूपा सकलकलाकुशला ।
 नैमित्तिकादेशात्तस्याश्चन्द्रवेधो रचित । न को ऽपि तद्वेद्यु समर्थ ।
 ९ भर्तृमित्रेणागत्य चन्द्रवेध कृत्वा मेघमाला परिणीय द्वादशवर्षाणि तत्र
 स्थित । धनपतिधनश्रीभ्या वार्ता ज्ञात्वा भर्तृमित्रस्यानयनाय लेखा
 प्रेषिता । मेघमालया गृहीत्वा ते तस्य न दर्शिता । धूर्तकलेख-
 १२ वाहकेन बहिर्निर्गतस्य दर्शितो लेखस्तमवधार्य विधिनैकरथेन मेघ-
 मालया सहागच्छन्महाटव्या सुवेगभिल्लाधिपतिचौरेण ग्रहीतुमारब्ध ।
 युद्धे सर्वयुधक्षये हस्ते बाणमेकमालोक्य भर्तृमित्रेण मेघमाला
 १५ भणिता । प्रिये, रथादवतर त्वम् । तस्या अवतरन्त्या सुवेगो रूप
 पश्यन्नासक्तो भर्तृमित्रेणाक्ष्णोर्वाणेन विद्धो मृतो नरक गत ॥

[५७] गृहपतिगृहिणीत्यादि ।

- १८ [फासिदिण गोवे सत्ता गिहवदिपिया वि णासक्के ।
 मारेद्वण सपुत्त धूसाए मारिदा पच्छा ॥१३५९॥]
 अस्य कथा—आभीरदेशे नासिक्यनगरे गृहपति सागरदत्तो,
 २१ भार्या नागदत्ता, पुत्र श्रीकुमार, पुत्री श्रीपेणा । निजेन नन्दगोपाल-
 केन सह नागदत्ता कुकर्मरता जाता । एकदा नागदत्तामकेतितो
 नन्द शरीरकारणमिष कृत्वा गृहे स्थित । सागरदत्त पश्चिमरात्रौ

गोधन गृहीत्वा अटव्या गतस्तत्र सुप्तश्च नन्देन गत्वा मारित । ततो नागदत्तानन्दो कामासक्तौ स्थितौ । श्रीकुमारो नागदत्ताया उपरि नित्य जूरयति । ततो रुष्टया नागदत्तया भणितो नन्द — श्रीकुमारमपि मारय । श्रीषेणयापि तच्च ज्ञातम् । एकदा नन्दो गृहे शरीरकारण-व्याजेन स्थित । श्रीकुमार पञ्चिमरात्रौ गोधन गृहीत्वा गच्छन् भगिन्या भणित — यथा तव पिता नन्देन मारित तथा नागदत्ता-वचनेनाद्य त्वमपि मार्यसे लग्नो यत्न कुर्या । ततो ऽटव्या काष्ठमेक निजवस्त्रेण प्रच्छाद्य श्रीकुमारस्तिरोहित स्थित । नन्देनागत्य खड्गेनाहतो काष्ठे । पृष्टे सेल्लेनाहत्य नन्दो मारित । प्रभाते दो-ह्नार्थ गोधन गृहीत्वा श्रीकुमारो गृहमागतो जनन्या पृष्ट — मया नन्दस्त्वा गवेषयितु प्रेषित । स क्व तिष्ठति । तेनोक्तम् — मे सेल्लो ऽय जानाति । सेल्ल रक्तलिप्तमालोक्य रुष्टया तया स उपविष्टो मुसले-नाहत्य मारित । श्रीषेणया च सा मुसलेनाहत्य मारिता । सर्वे नरक गता ॥

[५८] दग्धा द्वीपायनेत्यादि ।

[वारवदी य असेसा दड्ढा दीवायणेण रोसेण ।

वद्ध च तेण पाव दुग्गदिभयवधण घोर ॥१३७४॥]

अस्य कथा—द्वारावतीनगर्या राजानौ नवमवलभद्रवासुदेवौ । एकदोर्जयन्तपर्वते ऽरिष्टनेमि समवसरणस्थ वन्दित्वा धर्ममाकर्ण्य वलभद्रेण पृष्टम्—भगवन्, कियत्कालमीदृशी विभूतिर्वासुदेवस्य भविष्यति । भगवतोक्तम्—द्वादश वर्षाणि । ततो मद्याद् यादवाना विनाशो भविष्यति । तव मातुलद्वीपायनकुमारकोपाग्निना द्वारा-वत्या दाह । अनया तव क्षुरिकया जरत्कुमारहस्तेन वासुदेवस्य मरणम् । एतदाकर्ण्य गत्वा मद्यमूर्जयन्तगुहाया निक्षिप्तम् । द्वीपायनो

- मुनिभूत्वा पूर्वदेश गत । बलभद्रेण क्षुरिका अतीव घृष्ट्वा सूक्ष्मा
समुद्रे निक्षिप्ता मत्स्येन गृहीता । तस्मात्पारम्पर्येण विन्ध्यप्रविष्ट-
- ३ जरत्कुमारेण प्राप्य वाणाग्रे दत्ता । ततो द्वादशवर्षेषु गतेषु द्वीपायन-
मुनिरधिकमासान्नजानन्नागत्य गिरिनगरसमीपे उष्ट्रग्रीवपर्वते आताप-
नेन स्थित । तस्मिन्नेव दिने शम्बुकुमारादिभिः क्रीडार्थमूर्जयन्ते
- ६ गतैस्तृपितेर्मद्यजल पीत्वा मत्तैरागच्छद्भिर्वलदेववासुदेवाभ्या
द्वीपायनमुने रक्षार्थं कृतपाषाणवृत्तिमालोक्य तैः स मुनि पाषाणैः
पूरित । तस्यातीव रुष्टस्य निर्गतकोपाग्निना द्वाग्बती प्रज्वालिता ।
- ९ वार्तामाकर्ण्य बलभद्रवासुदेवाभ्यामागत्य प्रणम्य क्षमा कारित ।
वृहद्वेलायां द्वे अङ्गुलीर्दशिते । ततस्तौ द्वौ मुक्तावन्यत्सर्वं दग्धम् ।
जरत्कुमारेणाटव्या तेनैव वाणेन सुप्तो हतो वासुदेव । बलभद्र-
- १२ स्तन्मृतकं बह्मानं पूर्वभवमित्रेण देवेन सर्वोदितस्तुङ्ग्या तप कृत्वा
ब्रह्मस्वर्गं देवो जात ॥

[५९] सगरस्य राजसिंहस्येत्यादि ।

- १५ [सट्ठि साहस्सीओ पुत्ता मगरस्स रायसीहस्स ।
अदिवलवेगा सता णट्ठा माणस्स दोसेण ॥१३८१॥]
- अस्य कथा—जम्बूद्वीपे अपरविदेहे रत्नसचयपुरे राजा जय-
१८ सेनो, राज्ञी जयसेना, पुत्रौ रतिषेणधृतिषेणौ । एकदा रतिषेणमरणे
जयसेनो ऽतिशोकं कृत्वाशातनकं कर्मं वदन्वा धृतिषेणाय राज्यं
दत्त्वा महास्तनाम्ना सामन्तेन सह तपो गृहीत्वा सन्यासेन मृत्वा
२१ ऽच्युते महाबलनामा देवो जात । महास्तसामन्तो ऽपि तत्रैव
मणिकेतुनामा देवो जात । तत्र परस्परं ताभ्यां भणितम्—
यं प्रथमं मानुष्यं भव प्राप्नोति स इतरेण सर्वोदनीयः । अथा-

योध्याया राजा समुद्रविजयो, राज्ञी विजया, महाबलदेवश्च्युत्वा
तत्पुत्र सगरचक्रवर्ती जात । एकदा सगरकारितवसतिकाया ३
जनक्षोभकार्यातिशयेन सुन्दर नवयौवनभर मुनिरूपमादाय मणिकेतु-
देवेन सबोधित सगरो, न वैराग्य गत । पुनरपि अयोध्यासमीपे
चतुर्मुखमुनिकेवलज्ञानोत्पत्तौ समवसरणे तेन सबोधितो, न वैराग्य
गत । एकदा षष्टिसहस्रपुत्रैरतुलबलवीर्यरतिगर्वितैः कीर्त्यर्थिभिः ६
सगरो भणित—देव, आदेश देहि असाध्य च साधयाम । भणित
तेन—न किमप्यसाध्य ममास्ति, सर्व सिद्धम् । पुनरपि तैरुक्तम्—
तथापि किमप्यादेश देहि । ततस्तेनोक्तम्—कैलासगिरौ भरतचक्र- ९
वर्तिकारितरत्नसुवर्णमयप्रतिमाना रक्षार्थं खातिका कुरुत । इत्याज्ञा
प्राप्य गतास्ते । दण्डरत्नेन गङ्गाखातिकाया कृताया तेन मणिकेतु-
देवेन भणितास्ते—मदीयं भवनं भवद्भिरात्मनाशार्थं विनाशितम् । १२
इत्युक्त्वा तन्मिषं कृत्वा भीमभगीरथौ मुक्त्वा मायया सर्वे च
भस्मीकृताः । भीमभगीरथौ सिंहासनस्थौ दृष्ट्वा अन्येषां मन्त्रि-
वचनान्मरणं ज्ञात्वा सगरो वैराग्य गत । मणिकेतुदेवेन ब्रह्मचारि- १५
रूपमादाय सबोधित । भगीरथाय राज्यं दत्त्वा भीमसेनेन सह
तपः कृत्वा मोक्षं गत । मणिकेतुदेवेनोत्थापितास्ते सगरपुत्राम्ता
वार्तामाकर्ण्य तपो गृहीत्वा मोक्षं गताः । भगीरथोऽप्येकदा वरदत्त- १८
पुत्राय राज्यं दत्त्वा तपो गृहीत्वा गङ्गातटे कायोत्सर्गेण स्थितः ।
क्षीरसमुद्रजलेन देवैस्तस्य पादो धौतौ । तज्जलं देवैर्वन्द्यमानं
गङ्गाया पतितम् । ततः वन्द्या पवित्रा भगीरथी जाता । भगीरथश्च २१
तत्रैव निर्वाणं गतः ॥

[६०] भरतग्रामस्य कुम्भकारेणेत्यादि ।

[सत्सो य भरधगामस्त सत्त सवच्छराणि णिस्सेसो ।
दड्ढो डभणदोसेण कुम्भकारेण रुढेण ॥१३८८॥]

अस्य कथा—अङ्गदेशे वटग्रामे कुम्भकार सिंहनामा भाजनानि
 विक्रेणु बलीवर्दान्भूत्वा भरतग्राम गत । तत्रत्यनारोभि मायया
 ३ परकीयगृहाणि तस्य दर्शयित्वा प्रभाते मूल्य दास्याम इति भणित्वा
 सर्वभाजनानि नीतानि । प्रभाते कतिपयधूर्तेरागत्य गीतवादादिभिस्त
 मोहयित्वा बलीवर्दा अपि नीता । भाजनमूल्य तस्य याचयतो न
 ६ मया गृहीतमिति सर्वस्त्रीभिर्भणितम् । तत सप्त वर्षाणि खलीकृत
 धान्य ग्राममहितमत्यन्तकुपितेन दग्धम् ॥

[६१] साकेतपुरे सीमधरस्य पुत्रो मृगध्वजो नामेत्यादि ।

९ [सव्वे वि गथदोसा लोभकसायस्स ह्ति णादव्वा ।
 लोभेण चेव मेहुण्हिसालियचोज्जमाचरदि ॥१३९२॥]

अस्य कथा—अयोध्याया राजा सीमधरो, राज्ञी अजितसेना,
 १२ पुत्रो मृगध्वज । राजकीयो भद्रमहिषो भणितो गच्छत्यागच्छति
 पादयोश्च पतति । त राजकीयोद्याने पुष्करिण्या क्रीडन्त दृष्ट्वा तेन
 मृगध्वजकुमारेण मन्त्रिश्रेष्ठिपुत्राभ्या सह क्रीडितु तत्रागतेन मासा-
 १५ सक्तेनोक्तम्—पश्चिमचटुकमस्य महिषस्य मे देहीति । भृत्येन च
 चटुके छिन्ने भद्रमहिषस्त्रिभि पादैर्गत्वा राजाग्रे पतित सन्यास
 पञ्चनमस्काराश्च नृपत प्राप्य सौधर्मे देवो जात । त वृत्तान्त
 १८ ज्ञात्वा रुष्टेन राज्ञा सिद्धार्थमन्त्री भणितस्त्रीनपि तान् मारय ।
 त्रिभिरपि ता वार्तामाकर्ण्य मुनिदत्ताचार्यसमीपे तपो गृहीत्वा परम-
 वैराग्यात् घातिक्षय कृत्वा मृगध्वजेन केवलमुत्पादितम् ॥

[६२] रामस्य जामदग्न्यस्येत्यादि ।

२१ [रामस्स जामदग्गिस्स वज घित्तूण कत्तिविरिओ वि ।
 णिधण पत्तो सकुलो ससाहणो लोभदोसेण ॥१३९३॥]

अस्य कथा—अयोध्याया राजा कार्तवीर्यो राज्ञी पद्मावती ।
 अटव्या तापसपत्निकाया तापसो जमदग्निभार्या रेणुका पुत्रौ
 श्वेतराममहेन्द्ररामौ । एकदा रेणुकाया भ्राता वरदत्तमुनि पत्निका- ३
 समीपे वृक्षमूल गृहीतवान् । तत्पाश्वं धर्ममाकर्ण्य रेणुकया सम्यक्त्व
 गृहीतम् । भगिन्या स्नेहाद् वरदत्तमुनि परशुविद्या कामधेनुविद्या
 च दत्त्वा गत । एकदा कार्तवीर्यो राजा हस्तिधरणार्थं वनमागतो ६
 जमदग्निना कामधेनुमाहात्म्येन महाविभूत्या भोजन कारित । स
 च लोभात्सग्रामे जमदग्निं व्यापाद्य कामधेनु कार्तवीर्यो गृहीत्वा
 गत । समिधादिकं गृहीत्वा श्वेतराममहेन्द्ररामौ समायातौ । ९
 श्वेतरामेणालोक्य रेणुका पृष्टा—किमिति दु खिता तिष्ठसि । रेणुकया
 कथिते वृत्तान्ते पुत्रौ योद्धुं चलितौ । रेणुकया दत्ता परशुविद्या
 गृहीत्वा ऽयोध्याया गत्वा श्वेतरामेण सबलवाहन कार्तवीर्यो १२
 मारितो नरक गत । ततः श्वेतराम परशुरामनामा सार्वभौमो
 राजा जात ॥

[६३] नित्यं च खाद्यमानो भल्लूकैत्यादि । १५

[भल्लुकीए तिरत्त खज्जतो घोरवेदणट्ठो वि ।

आराधण पवण्णो क्षाणेणावतिसुकुमालो ॥१५३९॥]

अस्य कथा—कौशाम्बीनगर्या राजा अतिबल, पुरोहित १८
 सोमशर्मनामा, भार्या काश्यपी, पुत्रावग्निभूतिवायुभूतौ । सोमशर्मणि
 मृते गोत्रिभिर्गृहीत तत्पद मूर्खत्वात्तयो राज्ञा न दत्त पदम् । ततो
 ऽभिमानाद्वाजगृहनगरे निजपितृव्यसूर्यमित्रसमीप गतौ । वार्ता च २१
 कथिता । तेन च भिक्षाभोजनेन ॥

“पडङ्गानि चतुर्वेदा मीमासान्यायविस्तर ।

धर्मशास्त्र पुराण च विद्या एताश्चतुर्दश ॥”

- सर्वनगरजनेन सह मुनिसमीपमागत । ततो मुनिभट्टयोर्मदीया
मदीयेति विवादे मुनिनोक्तम्—चतुर्दशविद्यास्थानानि मया पाठिता
३ मदीयेयम् । राज्ञोक्तम्—तर्हि पाठय । मुनिनोक्तम्—वायुभूते पठ ।
ततो नागश्रिया यथास्थान चतुर्दशविद्यास्थानानि पठितानि ।
विस्मितेन राज्ञोक्तम्—भगवन्, सबन्ध कथय । तत पूर्वकथासबन्ध
६ कथित । त श्रुत्वा राजा बहुराजपुत्रै सह प्राव्राजीत् । नागशर्मा ऽपि
मुनिर्भूत्वा अच्युते देवो जात । नागश्रीरपि तप कृत्वा अच्युते
देवो जात । अग्निमन्दरगिरौ सूर्यमित्राग्निभूती तु निर्वाण तगौ ॥
९ तथावन्तिदेगे उज्जयिन्या नगर्या इन्द्रदत्तेभ्यस्य गुणवत्या नाग-
शर्मचरो देवो ऽच्युतादागत्य सुरेन्द्रदत्तनामा पुत्रो जात । तत्रैव
सुभद्रेभ्यस्य पुत्री यशोभद्रा परिणीतवान् । तथा चैकदावधिज्ञानी
१२ मुनि पृष्ठ —मम पुत्रो भविष्यति न वेति । मुनिनोक्तम्—तव पुत्रो
भविष्यति । तन्मुख दृष्ट्वा श्रेष्ठी तपो ग्रहीष्यति । सो ऽपि मुनि दृष्ट्वा
तपो ग्रहीष्यतीति नागश्रीचरो देवस्तत्पुत्र सुकुमालनामा जात ।
१५ सुरेन्द्रदत्तस्तस्य श्रेष्ठिपद बन्धयित्वा मुनिरभूत् । सुकुमालश्रेष्ठी च
यौवनस्थो द्वात्रिंशत्प्रासादेषु अप्रतिरूपद्वात्रिंशत्कुलपुत्रिकाभि सह
भोगाननुभवन् स्थितः । निमित्तिना च पूर्व तस्य आदेश कृत ।
१८ मुनिदर्शनेनाय मुनिर्भविष्यतीति । ततो गृहे मुनीना प्रवेशो निषिद्ध ।
एकदा प्रद्योतराज्ञो भ्रमातुकेनानर्घ्यो रत्नकम्बलो दर्शितो राज्ञा
ग्रहीतु न शक्त । सुकुमालजनन्या त गृहीत्वा द्वात्रिंशद्वधूना प्राण-
२१ हिता कारिता । तत्रैका प्राणहिता मासखण्ड मत्वा सौलिकया
नीत्वा चञ्च्वा हत्वा घातिता । राज्ञो गणिकया राज्ञो दर्शिता
सुकुमालभार्याप्राणहितेयमिति श्रुत्वा जाताश्चर्यो राजा सुकुमाल-
२४ स्वामिन द्रष्टु गृहे गत । तज्जनन्या अभ्युत्थान कृतम् । एकस्मिन्पट्टे
राज्ञा सहोपविष्टस्य मुहुर्मुहु कण्ठहारारात्रिकोद्द्योतादक्षिगलन
सह भुञ्जानस्यैकैकसिक्थभक्षण दृष्ट्वा राज्ञा तज्जननी पृष्टा तथा

कारण कथितम् । ततो विस्मितेन राज्ञा भणितम् । अवन्तिसुकुमाल
 इति नाम कृतम् । भुक्तोत्तर क्रौडनवाप्या जलक्रौडा कुर्वतो राज्ञो
 मुद्रिका वाप्या पतिता । गवेषयता राज्ञा तत्रानेकमणिकुण्डला- ३
 भरणाति दृष्टानि । ततो विस्मितो लज्जयित्वा स्वगृहे गत ।
 सुकुमालस्वामिमातुलेन गणधराचार्येण सुकुमालस्वामिन म्वत्प-
 मायुर्जात्वा तदीयोद्याने आगत्य योगो गृहीत । यशोभद्रया गृहे ६
 प्रवेश स्वाध्यायघोषश्च योगपरिसमाप्ति यावन्निपिद्ध । योगनिष्ठा-
 पनक्रिया कृत्वा ऊर्ध्वलोकप्रज्ञप्ति पठताच्युतस्वर्ग देवानामायुस्तेष्व-
 सौल्यादिव्यावर्णन कर्तुमारब्धम् । तच्छ्रुत्वा सुकुमालस्वामौ जाति- ९
 स्मरो भूत्वा मुनिसमीपे आगत । मुनिनोक्तम्—त्रीणि दिनानि
 तवायुर्गञ्जानामि तत्क्रुह । ततस्तयोर्गृहीत्वा सन्धास च पादोपयान-
 मरणे स्थित । या अग्निभूतेभार्या कृतनिदाना सा ससारं परिभ्रम्य १२
 तत्रैव शृङ्गाली जाता । ततस्तया चतु पुत्रया पूर्वभववैरसवन्धेन
 पादाभ्यामारभ्य खादन्त्या तृतीयदिने परमसमाधिना काल कृत्वा-
 च्युते देवो जात । देवैर्महाकाल इति घोषणान्महाकाल यत्र १५
 गन्धोदकवर्षस्तत्र गन्धवती नदी । यत्र भार्याभिरागत्य कलकल
 कृतस्तत्र कलकलेश्वरो जात इति ॥

[६४] मौद्गिल्लगिरावित्यादि ।

१८

[मौग्गिल्लगिरिस्मि य सुकुसलो वि सिद्धत्यदइयभयवतो ।
 वग्घोए वि खल्लजतो पडिवण्णो उत्तम अट्ट ॥१५४०॥]

अस्य कथा—अयोध्याया राजा प्रजापाल, श्रेष्ठी सिद्धार्थ-इभ्य । २१
 तस्य द्वानि शङ्खार्या अपुत्रास्तासा मध्ये अतीव बल्लभा जयावती ।
 सा पुत्रार्थं यक्षाणा पूजा कुर्वाणा दिव्यज्ञानिमुनिना भणिता—पुत्रि,

- सर्वनगरजनेन सह मुनिसमीपमागत । ततो मुनिभट्टयोर्मदीया
 मदीयेति विवादे मुनिनोक्तम्—चतुर्दशविद्यास्थानानि मया पाठिता
 ३ मदीयेयम् । राज्ञोक्तम्—तर्हि पाठय । मुनिनोक्तम्—वायुभूते पठ ।
 ततो नागश्रिया यथास्थान चतुर्दशविद्यास्थानानि पठितानि ।
 विस्मितेन राज्ञोक्तम्—भगवन्, सवन्ध कथय । तत पूर्वकथासवन्ध
 ६ कथित । त श्रुत्वा राजा बहुराजपुत्रे सह प्रात्राजीत् । नागशर्मा ऽपि
 मुनिर्भूत्वा अच्युते देवो जात । नागश्रीरपि तप कृत्वा अच्युते
 देवो जात । अग्निमन्दरगिरौ सूर्यमित्राग्निभूती तु निर्वाण तगौ ॥
 ९ तथावन्तिदेशे उज्जयिन्या नगर्या इन्द्रदत्तेभ्यस्य गुणवत्या नाग-
 शर्मचरो देवो ऽच्युतादागत्य सुरेन्द्रदत्तनामा पुत्रो जात । तत्रैव
 सुभद्रेभ्यस्य पुत्री यशोभद्रा परिणीतवान् । तया चैकदावधिज्ञानी
 १२ मुनि पृष्ट —मम पुत्रो भविष्यति न वेति । मुनिनोक्तम्—तव पुत्रो
 भविष्यति । तन्मुख दृष्ट्वा श्रेष्ठी तपो ग्रहीष्यति । सो ऽपि मुनि दृष्ट्वा
 तपो ग्रहीष्यतीति नागश्रीचरो देवस्तत्पुत्र सुकुमालनामा जात ।
 १५ सुरेन्द्रदत्तस्तम्य श्रेष्ठिपद बन्धयित्वा मुनिरभूत् । सुकुमालश्रेष्ठी च
 यौवनस्यो द्वात्रिंशत्प्रासादेषु अप्रतिरूपद्वात्रिंशत्कुलपुत्रिकाभि सह
 भोगाननुभवन् स्थितः । निमित्तिना च पूर्व तस्य आदेश कृत ।
 १८ मुनिदर्शनेनाय मुनिर्भविष्यतीति । ततो गृहे मुनीना प्रवेशो निषिद्ध ।
 एकदा प्रद्योतराज्ञो भ्रमातुकेनानर्घ्यो रत्नकम्बलो दर्शितो राज्ञा
 ग्रहीतु न शक्त । सुकुमालजनन्या त गृहीत्वा द्वात्रिंशद्वधूना प्राण-
 २१ हिता कारिता । तत्रैका प्राणहिता मासखण्ड मत्वा सोलिकया
 नीत्वा चञ्च्वा हत्वा घातिता । राज्ञो गणिकया राज्ञो दर्शिता
 सुकुमालभार्याप्राणहितेयमिति श्रुत्वा जाताश्चर्यो राजा सुकुमाल-
 २४ स्वामिन द्रष्टु गृहे गत । तज्जनन्या अभ्युत्थान कृतम् । एकस्मिन्पट्टे
 राज्ञा सहोपविष्टस्य मुहुर्मुहु कण्ठहारारात्रिकोद्द्योतादक्षिगलन
 सह भुञ्जानस्येकैकसिक्थभक्षण दृष्ट्वा राज्ञा तज्जननी पृष्टा तया

कारण कथितम् । ततो विस्मितेन राज्ञा भणितम् । अवन्तिसुकुमाल
इति नाम कृतम् । भुक्तोत्तर क्रीडनवाप्या जलक्रीडा कुर्वतो राज्ञो
मुद्रिका वाप्या पतिता । गवेषयता राज्ञा तत्रानेकमणिकुण्डला- ३
भरणानि दृष्टानि । ततो विस्मितो लज्जयित्वा स्वगृहे गत ।
सुकुमालस्वामिमातुलेन गणधराचार्येण सुकुमालस्वामिन स्वत्प-
मायुर्जात्वा तदीयोद्याने आगत्य योगो गृहीत । यशोभद्रया गृहे ६
प्रवेश स्वाध्यायधोपश्च योगपरिसमाप्ति यावन्निषिद्ध । योगनिष्ठा-
पनक्रिया कृत्वा ऊर्ध्वलोकप्रज्ञप्ति पठताच्युतस्वर्गे देवानामायुरुत्सेध-
सौख्यादिव्यावर्णन कर्तुमारब्धम् । तच्छ्रुत्वा सुकुमालस्वामी जाति- ९
स्मरो भूत्वा मुनिसमीपे आगत । मुनिनोक्तम्—त्रीणि दिनानि
तवायुर्यज्जानासि तत्क्रुह । ततस्तयोगगृहीत्वा सन्यास च पादोपयान-
मरणे स्थित । या अग्निभूतेर्भार्या कृतनिदाना सा ससारे परिभ्रम्य १२
तत्रैव शृंगाली जाता । ततस्तया चतु पुत्रया पूर्वभववैरसबन्धेन
पादाभ्यामारभ्य खादन्त्या तृतीयदिने परमसमाधिना काल कृत्वा-
च्युते देवो जात । देवैर्महाकाल इति घोषणान्महाकाल यत्र १५
गन्धोदकवर्षस्तत्र गन्धवती नदी । यत्र भार्याभिरागत्य कलकल-
कृतस्तत्र कलकलेश्वरो जात इति ॥

[६४] मौद्गिल्लगिरावित्यादि ।

१८

[मौगिल्लगिरिस्मि य सुकुसलो वि सिद्धत्थदइयभयवतो ।
वग्घोए वि खज्जतो पडिवण्णो उत्तम अट्ठ ॥१५४०॥]

अस्य कथा—अयोध्याया राजा प्रजापाल , श्रेष्ठी सिद्धार्थ-इभ्य । २१
तस्य द्वात्रिंशद्भार्या अपुत्रास्तासा मय्ये अतीव वल्लभा जयावती ।
सा पुत्रार्थं यक्षाणा पूजा कुर्वाणा दिव्यज्ञानिमुनिना भणिता—पुत्रि,

- कुदेवभक्ति परित्यज्य निञ्चला जिनधर्मे भव । येन तव सप्तदिनमध्ये
गर्भसंभूतिर्भवतीति । ततस्तुष्टा दृढा जिनधर्मे सा स्थिता । कतिपय-
- ३ दिने सुकोशलनामा पुत्रो जात । तन्मुख दृष्ट्वा श्रेष्ठो नयधर-
मुनिसमीपे मुनिरभूत् । मा बालपुत्रिका मुक्त्वा गत इति मत्वा
सिद्धार्थमुनेरुपरि जयावती अत्यर्थं कुपिता । मुनिना च किमस्य तपो
- ६ दातुं युक्तमिति कोपाद्गृहे प्रवेगो निपिद्ध । सुकोशलेन क्रमेण वृद्धि
गतेन द्वात्रिंशद्भार्या परिणीता । एकदा प्रासादोपरि भूमिस्थितेन
जननीधात्रीभार्यासमन्वितेन नगरशोभा पश्यता दिग्देशान्तरं विहृ-
- ९ त्यागतश्चर्याया प्रविष्टः सिद्धार्थमुनिमजानता तेन पृष्टः । कोऽयम् ।
जयावत्या कुपितयोक्तम्—रक्तं कोऽप्ययं याति । सुकोशलेनोक्तम्—
नायं रङ्गः सर्वोत्तमलक्षणयुक्तत्वात् । ततः सुनन्दाधात्र्या श्रेष्ठिनी
- १२ भणिता । तत्र कुलप्रभो परममुनेश्च निन्दावचनं वक्तुं न युक्तम् । ततः
श्रेष्ठिन्या सा भणिता—मौनेन तिष्ठ । अक्षिसङ्गया च सा वारिता ।
प्रतारितोऽहमनयेति चिन्तयन्सुकोशलः सूपकारेण भणितः—भोजन-
- १५ वेला सजातेति । ततो जननीधात्रीभार्याभिर्भणितो भोजनं क्रिय-
तामिति । तेनोक्तम्—मयाम्योत्तमपुरुषस्य स्वरूपं ज्ञात्वा भोक्तव्य-
मिति । ततः सुनन्दया यथार्थं पूर्ववृत्तान्ते कथिते सुकोशलो मुनिसमीपे
- १८ गतो निजभार्याया सप्रभाया गर्भस्थितपुत्रस्य श्रेष्ठिपट्टं बन्धयित्वा
सिद्धार्थसमीपे मुनिर्जातः । आर्त्तेन मृत्वा जयावती मगधदेशे
मौद्गिल्लगिरौ व्याघ्रीं त्रिपुत्रा जाता । तौ द्वौ मुनी विहरमाणौ
- २१ मौद्गिल्लगिरौ चतुर्मासोपवासेन योगं गृहीत्वा योगावमाने चर्याया
प्रविष्टौ ता व्याघ्रीमालोक्य सन्यासेन स्थितौ तथा क्रमेण भक्षितौ
सर्वार्थसिद्धावुत्पन्नौ सुकोशलहस्ते लाञ्छनमालोक्य व्याघ्रीं
- २४ जातिस्मरी जाता । हा त्यक्तजिनधर्मा प्राणिनः ससारं परिभ्रमन्तः
पुत्रादीनपि भक्षयन्तीति ससारनिन्दां कृत्वा सन्यासेन मृत्वा
सौधर्मं गता ॥

[६५] आर्द्राजिनमिवेत्यादि ।

[भूमीए सम कीलाकोट्टिददेहो वि अल्लचम्म व ।

भयव पि गयकुमारो पडिवण्णो उत्तम अट्ट ॥१५४१॥]

३

अस्य कथा—द्वारवतीनगर्या राजा वासुदेवो, राज्ञी गान्धर्वसेना, पुत्रो गजकुमार । पोदनपुरे राजा अपराजितो वासुदेवस्य न सिध्यति । ततो वासुदेवेन घोषणादायि, यो ऽपराजित बन्धयित्वा आनयति तस्मै वरमीप्सित ददामीति । गजकुमारेण पोदनपुर गत्वा युद्धे जित्वा ऽपराजित बन्धयित्वा आनीय वासुदेवस्य समर्पित । तत कामचार वर वरयित्वा द्वारावतीस्त्रीजन सेवमान पासुलश्रेष्ठिनो या सुरपतिनामा भार्या तस्यामासक्त । पासुल कोपेन प्रज्वलत्तिष्ठति । एकदारिष्ट्रनेमिजिनागमेन गजकुमारो धर्ममाकर्ण्य तपो गृहीत्वा विहृत्योर्जयन्तोद्याने पादोपयानमरणमुररीकृत्य सन्यासेन स्थित । पासुलो लोहकीलैस्त सर्वत कीलयित्वा नष्ट । ता वेदनामगणयित्वा परमममाधिना काल कृत्वा स्वर्ग गत ॥

६

९

१२

[६६] अरुचिद्वरेत्यादि [१]

१५

[कच्छुजरखाससोसो भत्तच्छद्धच्छिक्कुच्छिदुक्खाणि ।

अधियासियाणि सम्म सणक्कुमारेण वासमय ॥१५४२॥]

अस्य कथा—हस्तिनागपुरे राजा विश्वसेनो, राज्ञी सहदेवी, पुत्र सनत्कुमारश्चतुर्थचक्रवर्ती । एकदा सौधर्मेन्द्रस्य सभायामीशान-स्वर्गात्सगमनामो देव समायात । तत्तेजसा सभास्थितदेवाना तेजो लुप्तमादित्ये समुत्थिते नारकाणामिव । तैर्देवैरिन्द्र पृष्ट —कि देवा-नामेवैव तेजो रूप च किवा मनुष्याणामपि सभवतीति । कथित-मिन्द्रेण । सनत्कुमारचक्रवर्तिनस्तेजोरूपे देवेभ्यो ऽप्यधिके । तत कौ-

१८

२१

- तुकाद्ब्राह्मणवेपेणागत्य विजयवैजयन्तदेवाभ्या प्रतीहारप्रवेशिताभ्या
 सगन्धतैलाभ्यङ्ग कृत्वा पादविक्षेप कुर्वतस्तस्य तेजोरूपे दृष्ट्वा
 ३ भणितम्—भो चक्रवर्तिन्, यथाभूते सौधर्मेन्द्रेण व्यावर्णिते त्वदीये
 तेजोरूपे तथाभूते सत्ये । तच्छ्रुत्वा चक्रवर्तिनोक्तम्—किं दृष्ट
 भवद्भ्याम् । प्रतीक्षेथाम् दर्शयामि । ततः स्नात्वा मण्डन भूषण च
 ६ गृहीत्वा सिंहासने स्थित्वा देवौ समाहूय दर्शितमात्मरूपम् । त
 दृष्ट्वा देवाभ्या भणितम्—प्रथमावलोकने संपूर्णं दृष्टं रूपादिक
 तवेदानीं किञ्चिद्गुणं जातं जलपूर्णघटे गतविन्दुमात्रमिव न लक्ष्यते ।
 ९ इत्युक्त्वा देवौ गतौ । देवकुमारपुत्राय राज्यं दत्त्वा सनत्कुमारो
 मुनिरभूत् । षष्ठाष्टमाद्युपवासान् कृत्वा कञ्जिकाहारादिना पारणक
 कुर्वाणस्य कण्ड्वादयो रोगाः सजाताः । उग्रतपोऽनुतिष्ठतो जटलो-
 १२ पध्यादयः ऋद्धयो जाताः । पुनः सौधर्मेण मुनिगुणव्यावर्णनं कुर्वता
 सनत्कुमारस्य शरीरानि स्पृहृत्वा व्यावर्णितम् । पुनस्तौ देवौ वैद्य-
 रूपेणाटव्या तत्समीपमायातौ व्याधीन् स्फेडयाम इति पुनः पुन-
 १५ भ्रंशन्तौ मुनिनोक्तौ—मे ससारव्याधिं स्फेडयथ । अमी रोगा
 मम करस्पर्शादेव नश्यन्ति । किमेभिर्नष्टैः । तथा प्रतीतिश्च कृता ।
 तयोः ससारव्याधिं त्वमेव भगवन् स्फेडयितुं समर्थ इति भणित्वा
 १८ प्रकटीभूय प्रशस्य च प्रणम्य च गतौ । कतिपयदिनैः स सनत्कुमार-
 मुनिः कर्मनिर्जरा कृत्वा मोक्षं गतः ॥

[६७] मध्ये गङ्गामित्यादि ।

- २१ [णावाए णिव्बुडाए गगामज्जे अमुज्झमाणमदी ।
 आराधणं पवण्णो कालगओ एणियापुत्तो ॥१५४३॥]
 अस्य कथा—पणीव्वरनगरे राजा प्रजापालः, श्रेष्ठी सागरदत्तः,
 २४ श्रेष्ठिनी पणिका, तत्पुत्रः पणिको नामा । स वर्धमानम्बामिनः पृष्ट्वा

निजायु स्तोक ज्ञात्वा तपोगृहीत्वैकविहारी जात । गङ्गामुत्तरत-
स्तस्य नीर्वुड्डा । स च केवलज्ञानमुत्पाद्य निर्वाण गत ॥

[६८] अवमोदरेण तपसेत्यादि ।

३

[ओमोदरिए घोराए भद्रबाहु असकिलिट्टमदी ।

घोराए तिगिछाए पडिवण्णो उत्तम ठाण ॥१५४४॥]

अस्य कथा—पुण्ड्रवर्धनदेशे कोटीनगरे राजा परथ , पुरोहित ६
सोमशर्मा, भार्या श्रीदेवी, पुत्रो भद्रबाहु । मौञ्जीबन्धे कृते बहुब्रह्म-
चारिभि सह बहि क्रीडता तेनैकदिवसोपरि क्रमेण त्रयोदश वट्टा
वृता । वर्धमानस्वामिनि मोक्ष गते पञ्चाना चतुर्दशपूर्वधारिणा मध्ये ९
यश्चतुर्थश्चतुर्दशपूर्वधरो गोवर्धननामा मुनिस्तेनोर्जयन्ते वन्दनार्थं
गच्छता तद्वट्टविज्ञानमालोक्योक्तम् । पश्चिमपञ्चचतुर्दशपूर्वधरो ऽयं
भद्रबाहु श्रुतकेवली भविष्यतीत्युक्त्वा पितृहस्ताग्रीत्वा सर्वशास्त्राणि १२
पाठयित्वा गृह प्रेषित । पुनरागत्य कुमारो ऽपि गोवर्धनमुनिसमीपे
मनिभूत्वा चतुर्दशपूर्वाणि पठित्वा सधधरो भूत्वा गोवर्धनगुरौ देव-
लोक गते सधेन सह विहरन्नुज्जयिन्यामागत चर्याया प्रविष्टो १५
खोल्लिकाया स्थितेनाव्यक्तवालेन भणित —भगवन् मठ गच्छ ।
तच्छ्रुत्वा द्वादशवर्षानिवृष्टिर्दुर्भिक्ष भविष्यतीति ज्ञात्वालाभेन गत ।
अपराह्णे सकलमुनीना कथितम्—अत्र देशे द्वादशवर्षाणि दुर्भिक्ष भवि- १८
ष्यति । स्वल्पायुरहमत्र तिष्ठामि । यूय दक्षिणापथ गच्छत । इत्युक्त्वा
स्वशिष्यो दशपूर्वधरो विशाखाचार्य स सर्वसधेन सह दक्षिणापथे
प्रेषित । तत्रत्यश्चन्द्रगुप्तो राजा गुरुवियोगमसहमानो भद्रबाहु- २१
समीपे मुनिरभूत् । तीव्रबुभुक्षातृष्णाश्चानुभूयोज्जयिन्या भद्रबाहुर्भग-
वान् भद्रवरसमीपे सन्यासात्स्वर्गं गत ॥

[६९] कौशाम्ब्यां ललितघटेत्यादि ।

[कोसवीललियघडा वूढा णइपूरएण जलमञ्झे ।

३ आराधण पवण्णा पाओवगदा अमूढमदी ॥१५४५॥]

अस्या कथा—कौशाम्बीनगर्यामिन्द्रदत्तादयो द्वात्रिंशदिभ्या-
स्तेषा समुद्रदत्तादयो द्वात्रिंशत्पुत्रा परस्पर मित्रत्वमागता । सम्यग्-
६ दृष्ट्य केवलीसमीपे ऽतिस्वल्प निजजीवित ज्ञात्वा तपो गृहीत्वा ते
समुद्रदत्तादयो यमुनातीरे पादोपयानमरणेन स्थिता । अतिवृष्टौ
जाताया जलप्रवाहेण यमुनाद्रहे पातिता । परमसमाधिना काल
९ कृत्वा स्वर्ग गता ॥

[७०] कृतमासक्षणविधिरित्यादि ।

[चपाए मासखमण करित्तु गगातडम्मि तण्हाए ।

१२ घोराए धम्मघोसो पडिवण्णो उत्तम ठाण ॥१५४६॥]

अस्य कथा—चम्पाया मासोपवास कृत्वा धर्मघोषो मुनिरुद्धग-
मुनेर्गोष्ठे पारणक कृत्वा चलित । मार्गे नष्टे हरितकायोपरि गमन-
१५ मकुर्वन् तृपापीडितो गङ्गातटे वटवृक्षतले विश्रान्त । त दृष्ट्वा
गङ्गादेव्या प्रासुकजलभृत कलश गृहीत्वा आगत्य प्रणम्योक्तम्—
भगवन् पानीय पिबेति । तेनोक्तम्—न कल्पते । ततो गङ्गादेवतया
१८ पूर्वविदेह गत्वा केवलज्ञानी पूर्ववृत्तान्त कथयित्वा पृष्ट । केन कार-
णेन पानीय न पीतम् । तेन मुनिना कथित केवलिना । देवहस्ते-
नाहारो न कल्पते मुनीनाम् । तत शीघ्रमागत्य मुगन्धशीतल-
२१ गन्धोदकवृष्टौ कृताया केवलज्ञानमुत्पाद्य धर्मघोषमुनिर्माक्ष गत ॥

[७१] चिरवैरसुरविनिर्मितेत्यादि ।

[सीदेण पुव्ववइरियदेवेण विकुव्विण्ण घोरेण ।

सत्तत्तो सिद्धिदिण्णो पडिवण्णो उत्तम अत्थ ॥१५४७॥]

३

अस्य कथा—इलावर्धननगरे राजा जितशत्रुभार्या इला, पुत्र श्रीदत्त । अयोध्यायामशुमतो राज्ञ पुत्रीमशुमती स्वयंवरे परिणीतवान् । अशुमत्या सहैकं शुकः समायात । स श्रीदत्ताशुमत्योदर्यूते रममाणयो श्रीदत्तजये^१ एका रेखा ददाति । अशुमतीजये द्वे रेखे ददाति । तत श्रीदत्तेन कोपाद् ग्रीवाया चम्पितो मृतो व्यन्तरदेवो जात । श्रीदत्तो ऽप्येकदा प्रासादस्थो मेघविनाशमालोक्य वैराग्यान्मुनिर्भूत्वा विहरन्नेकाकी निजनगरमायात । शीतकाले बहिः कायोत्सर्गेण स्थित । तेन व्यन्तरदेवेन घोरशीतवातो कृत्वा शीतलजलेन सिक्त परमसमाधिना निर्वाण गत ॥

६

९

१२

[७२] उष्णमित्यादि ।

[उण्ह वाद उण्ह सिलादल आदव च अदिउण्ह ।

सहिद्वण उसहसेणो पडिवण्णो उत्तम अट्ठ ॥१५४७॥]

१५

अस्य कथा—उज्जयिन्या राजा प्रद्योत एकदा गजधरणार्थं मटव्या गतो मत्तगजारूढ । तेन च वनगजेन दूरमटवी प्रवेशित । वृक्षशाखामवलम्ब्यावतीर्णो व्याघुटयैकाकी खेटग्रामे कूपतटे समुपविष्ट । ग्रामकूटजिनपाल तस्य पुत्री जिनदत्ता पानीय भर्तुमायाता । तेन जल पातु याचिता महापुरुष ज्ञात्वा जल पाययित्वा तया पितु कथितम् । तेन गत्वानीय स्नानभोजनादो कारिते

१८

२१

१) जये ऽसि एका

- भृत्यलोका मिलिता । जिनदत्ता राज्ञा परिणीता वल्लभा पट्टराज्ञी
जाता । कतिपयदिनेर्यस्या रात्रौ तस्या पुत्रोत्पत्तिर्जाता तस्या
३ रात्रौ राज्ञा स्वप्ने वृषभो दृष्ट । ततस्तस्य वृषभसेन इति नाम
कृतम् । एवमष्टवर्षेषु गतेषु राज्ञा तपो गृहीतुकामेन पुत्र, राज्य
प्रतिपालय अह परलोक साधयामीत्युक्तम् । तेनोक्तम्—राज्य
६ कुर्वता किं परलोकसिद्धिर्न भवति । पुत्र, न भवति तप साध्यत्वात्पर-
लोकस्य । यद्येव तात, ममापि राज्यकरणे निवृत्तिरस्ति । ततो
भ्रातृव्यस्य राज्य दत्त्वा द्वावपि मुनी जातौ । वृषभसेन एकाकी
९ विहरन् कौशाम्बीपुरीसमीपे हतवातपर्वतशिलाया ज्येष्ठमासे नित्य-
मातापन ददाति । सर्वे लोका जिनधर्मे ऽतीव रता जाता । तत
ईर्ष्याविशाद् बुद्धदासोपासकेनाग्निवर्णा शिला कृता । चर्या कृत्वा
१२ आगत्य मुनिना शिलामालोक्य सन्यास गृहीत्वा तत्रातापनस्थिते
केवलज्ञानमुत्पादितम् ॥

[७३] क्रौञ्चेनेत्यादि ।

- १५ [रोहेड्यम्मि सत्तीए हओ कोचेण अग्गिदइदो वि ।
त वेदणमधियासिय पडिवण्णो उत्तम अट्ठ ॥१५४९॥]
अस्य कथा—कार्तिकपुरे राजाग्निभर्या वीरमति, पुत्री
१८ कृत्तिका । एकदा नन्दीश्वराष्टम्यामुपवास कृत्वा जिनपूजा विधाय
पितुर्देवशेषा दत्त्वा गच्छन्त्यास्तस्या रूप दृष्ट्वा ऽग्निराजेनासक्तेन
सर्वलिङ्गिनो द्विजा व्यवहारिणञ्च पृष्टा । मम गृहे रत्नमुत्पन्न कस्य
२१ तद्भवति । सर्वैर्भणितम्—तवैव भवति । मुनिभिरुक्तम्—कन्यारत्न
वर्जयित्वान्यत्तव भवति । ततो ऽग्निष्टास्तान्देशान्निर्घाट्य कृत्तिका
परिणीता । कतिपयदिनै कार्तिकेय पुत्रो वीरमती पुत्री च तस्या

जाता । रोहेडनगरे क्रौञ्चेन राज्ञा सा परिणीता । कार्तिकेयस्य
 नमिप्रभृतिकुमारे सह क्रीडा कुर्वतश्चतुर्दशवर्षाणि गतानि । सर्व-
 कुमाराणा मातामहप्रेषितवस्त्राभरणान्यालोक्य तेन माता पृष्टा— ३
 को मे मातामह, किं न किमपि प्रेषयति । कथितं तयाश्रुपात
 कुर्वत्या । मम तवाप्येक एव पिता । पुनः पृष्टः तेन अयं किं केनापि ६
 न निषिद्धो राज्ञा । कथितं तया—मुनिभिर्निषिद्धः । ते च देशान्निर्द्धा-
 टिता । पुनः पृष्टम्—कीदृशास्ते, क्व तिष्ठन्ति । निर्ग्रन्था पिच्छकम-
 ण्डलुधारिणः परदेशेषु तिष्ठन्ति । इत्याकर्ण्य निर्गतो मुनीनालोक्य ९
 मुनिर्भूतः । माता तदात्तेन मृत्वा व्यन्तरदेवी जाता । कार्तिकेय-
 मुनिर्विहरन् रोहेडनगरे ज्येष्ठामावास्याया चर्याया प्रविष्टो वीर-
 मतिभगिनी प्रासादोपरिमभूमिस्था मम भ्रातेति परिज्ञायोत्सगस्थ १२
 भर्तुं शीघ्रं परित्यज्य गीघ्रं गत्वा तत्पादयोर्लग्ना । क्रौञ्चेन ता तथा
 दृष्ट्वा सजातकोपेन मुनिं शक्त्या हतो मूर्च्छितो जननीचरव्यन्तर-
 देव्या मयूररूपेण शीतलस्वामिगृहे धृतः । समाधिना कालं कृत्वा १५
 स्वर्गं गतः । देवैः पूजा कृता । ततः स्वामिकार्तिकेय इति तीर्थं
 जातम् । वीरमतीसवन्धेन भाउआइका [?] पर्वं सजाता ॥

[७४] यतिरभयघोषनायेत्यादि ।

काइदि अभयघोमो वि चडवेगेण छिण्णसव्वगो । १८
 त वेयणमवियासिय पडिवण्णो उत्तम अट्ट ॥१५५०॥]

अस्य कथा—काकन्दीनामनगर्या राजा अभयघोषो राज्ञी अभय-
 मतिः । एकदा बहिर्गतेन राज्ञा चतुःपादेषु बद्ध्वा जीवन्तं कच्छप- २१
 स्कन्धे यष्टयावलम्ब्यागच्छन् धीवरो दृष्टः । राज्ञा चक्रेण कच्छपस्य
 चत्वारः पादाः छिन्नाः । कच्छपोऽतिदुःखेन मृत्वा तस्यैव राज्ञा
 पुत्रश्चण्डवेगनामा जातः । एकदा चन्द्रग्रहणमालोक्याभयघोषश्चण्ड- २४

वेगाय राज्य दत्त्वा मुनिभूत्वैकाकी विहृत्य काकन्द्यामुद्याने वीर-
सेनेन स्थित । पूर्ववैराच्चण्डवेगेन चक्रेण हस्तौ पादौ च छिन्नौ ।
३ परसमाधिना केवलज्ञानमुत्पाद्य मुनिर्मोक्ष गत ॥

[७५] दशरपीत्यादि ।

[दसेहि य मसएहि य खज्जतो वेदण पर घोर ।

६ विज्जुच्चरो धियासिय पडिवण्णो उत्तम अट्ठ ॥१५५१॥]

अस्य कथा—मिथिलानगर्या राजा वामरथ , तलारो यमदण्ड ,
चोरो विद्युच्चरनामा नानाविज्ञानोपेत । दिवसे शून्यदेवकुले शून-
९ हस्तपादकुष्ठी रङ्गो भूत्वा तिष्ठति । रात्रौ चोरिकाया भोगानुभवन
च दिवि दिव्यरूपेण करोति । एकदा वामरथराजस्य हारस्तेन हृत ।
प्राते [ता] राज्ञा यमदण्डो भणित । रात्रौ दिव्यरूपेण चोरेण
१२ मा मोहयित्वा हारो नीत । त हार सप्तरात्रेणानयान्यथा तव निग्रह
करिष्यामीति । सप्तमदिने ऽनाथगालाया स कुष्ठी धृत्वा तलारेण
राजाग्रे नीत । चौरौ ऽयमिति भणितम् । तेनोक्तम्—नाह चौर । त-
१५ लारेणोक्तम् । देवायमेव चोर । ततो लोकैरुक्तम् । देव तलारश्चो-
रमप्राप्नुवन् रङ्ग पर्यटक मारयति । तलारेण निजगृह नीत्वा माघ-
मासे रात्रौ सेचनवाधनताडनदाहनादिद्वात्रिंशत्कदर्थनाभि कद-
१८ र्थित । तथापि नाह चौर इति वदति । प्रभाते राजाग्रे नीत्वा
तलारेणोक्तम्—देव चोरो ऽयमिति । चोरेणोक्तम्—नाह चौर इति ।
अभयप्रदान दत्त्वा राज्ञा स भणित । किं त्व चोरो न वा । ततस्ते-
२१ नोक्तम्—चौरौ ऽहम् । पुन पृष्ठ राज्ञा—कथं त्वया द्वात्रिंशत्कदर्थना
दुसहा सोढा । कथित तेन—मया मुनिपार्श्वे नरकदुःख श्रुतम् ।
तस्मात्कोटिभागमिदं न भवतीति सचिन्त्य सोढं दुःखम् । तुष्टेन
२४ राज्ञा वर प्रार्थयेत्युक्त । भणित तेनास्य तलारस्य मम मित्रस्याभय-

प्रदान दीयताम् । राज्ञा पृष्टम्—कथं तव मित्रमेव । स कथयति ।
 दक्षिणापथे ऽभीरदेशे वेनानदीतीरे वेनातटनगरे राजा जिनशत्रुभार्या
 ज्यावती तत्पुत्रो ऽहं विद्युच्चौर । तत्र तलारो यमपाशो, भार्या ३
 यमुना, तत्पुत्रो ऽयं यमदण्ड । एकोपाध्यायपार्श्वे मया चौरशास्त्र
 शिक्षितमनेन च तलारशास्त्रम् । द्वाभ्यां प्रतिज्ञा कृता । मयोक्तम्—
 यत्र त्वं तलारस्तत्रावश्यं मया चोरिका कर्तव्या । अनेन ६
 चोक्तम्—यत्र त्वं चौरस्तत्रावश्यं मया रक्षितव्यम् । एकदा राजा
 मम निजपदं समर्प्यं मुनिर्जात । तलारो ऽप्यस्य निजपदं समर्प्यं
 मुनिर्जात । मदीयभयादागत्य तवायं तलारो जात । अमुं गवेप- ९
 यितुमत्रागत्याहं प्रतिज्ञावशाच्चौरो जात । पत्तनद्रव्यं हारपर्यन्तं
 सर्वं कथयित्वा पञ्चशतमुनिभिः सह विहरन् तामलिपत्तनं गत ।
 पत्तनप्रवेशे स चामुण्डया आगत्य वारित —भगवन्मम पूजा यावत्स- १२
 माप्यते तावत्पत्तनं मा प्रविश त्वम् । शिष्ये प्रेरितस्तत्र प्रविश्य
 पश्चिमदिशि प्राकारसमीपे रात्रौ प्रतिमायोगेन स्थित । चामुण्डया
 कपोतप्रमाणदशमशकैस्तस्योपसर्गं कृत । विद्युच्चरमुनिस्तमुपसर्ग- १५
 मनुभूय मोक्षं गत ॥

[७६] हस्तिनागपुरगुरुदत्त इत्यादि ।

[हत्थिणपुरगुरुदत्तो सबलिथाली व दोणिमतम्मि ।

उज्जततो अधियासिय पडिवण्णो उत्तमं अट्ठ ॥१५५२॥

अस्य कथा—हस्तिनागपुरे राजा विजयदत्तो, राज्ञी विजया,
 पुत्रो गुरुदत्त । तस्मै राज्यं दत्त्वा विजयदत्तो मुनिरभूत् । लाटदेशे २१
 द्रोणीपर्वतसमीपे चन्द्रपुरीनगर्यां राजा चन्द्रकीर्तिभार्या चन्द्रलेखा,
 पुत्री अभयमतिं गुरुदत्तेन परिणेतुं याचिता न दत्ता । कोपाद् गुरु-
 दत्तेन गत्वा चन्द्रपुरीं वेष्टिता । अभयमत्यां वार्तामाकर्ण्य जाता- २४

- नुरागया चन्द्रकीर्तिर्भणित — तात मा गुरुदत्ताय देहि । ततो दत्ता
गुरुदत्तस्य । लोके कथितम्—द्रोणीमतिपर्वते व्याघ्रस्तिष्ठति । तेन
३ समस्तो देश उद्वासित । तच्छ्रुत्वा सर्वजनेन सह गत्वा वेष्टितो
व्याघ्र । स च गुहाया प्रविष्ट । गुहायामभ्यन्तरे काष्ठानि प्रक्षि-
प्याग्निं प्रज्वालित । चन्द्रपुरीनगर्या ब्राह्मणो भरतो, भार्या
६ विश्वदेवी, व्याघ्रो मृत्वा तत्पुत्रं कपिलनामा जात । गुरुदत्ता-
भयमत्यो सुवर्णभद्रनामा पुत्रो जात । तस्मै राज्यं दत्त्वा गुरुदत्तो
मुनिरभूत् । विहरत्कपिलक्षेत्रसमीपे कायोत्सर्गेण स्थित । कपिलो ऽपि
९ निजभार्या कपिला भोजनं गृहीत्वा शीघ्रं त्वमागच्छेत्युक्त्वा तत्क्षेत्रे
गत । तत्क्षेत्रं कर्षणायोग्यं मत्वा भट्टारको भणितस्तेन । मदीय-
ब्राह्मण्या कथयेस्त्व तव भर्तान्यक्षेत्रं गत इति भणित्वा गत ।
१२ ब्राह्मण्या आगत्य पृष्ठो मुनिर्मनेन स्थितो ब्राह्मणीं गृहं गता ।
बृहद्वेलाया कपिलेनागत्य ब्राह्मणी निर्भर्त्सिता । भट्टारकं पृष्ट्वा किं
नायातासि । तयोक्तम्—पृष्ठो ऽपि स न कथयति । ततो रुष्टेन तेन
१५ गत्वा शाल्मलिनूलेन वेष्टयित्वाग्निं प्रज्वालित । मुनिना परमध्या-
नेन केवलज्ञानमुत्पादितम् । देवागमने जाते आत्मानं निन्दयित्वा
तस्येव समीपे धर्ममाकर्ण्य मुनिर्जात ॥

१८ [७७] गाढप्रहारविद्ध इत्यादि ।

[गाढप्रहारविद्धो मूङ्गलिया हि चालणी व कदो ।

तद्य वि य चिलादपुत्तो पडिवण्णो उत्तम अट्ट ॥१५५३॥

- २१ अस्य कथा—राजगृहनगरे राजा प्रश्रेणिक एकदा बाह्याल्या-
गतो दुष्टाग्नेन महाटवी नीत । तत्राटविक्रयमदण्डराजेन तिलका-
वत्या पुत्रस्य त्वया राज्यं दातव्यमिति भणित्वा निजपुत्रीं तिलका-
वतीं परिणय्य राजगृहं प्रेषित । तिलकावत्याश्चिलातपुत्रनामा
२४

पुत्रो जात । एकदा राजा मम बहुपुत्राणा मध्ये को राजा भविष्य-
 तीति सचिन्त्य नैमित्तिक पृष्ठ । कथित तेन—सिंहासनस्थो भेरी
 ताडयन् कुक्कुराणा क्षैरेयी ददानो यो भुङ्क्ते अग्निदाहे च यो हस्ति- ३
 सिंहासनच्छत्रादिक नि सारयति स राजा भविष्यति । शुभदिने
 परीक्षार्थमेकदा सिंहासनभेरीसमीपे सर्वेपा राजकुमाराणा भोक्तु-
 मुपविष्टाना क्षैरेयी परिवेषयित्वा पञ्चगतानि कुर्कुराणा मुक्तानि । ६
 तत सर्वे ते नष्टा । श्रेणिकेन सर्वाणि क्षैरेयीभृतभाजनान्यात्मसमीपे
 धृत्वा एकैक भाजन कुर्कुराणा मुञ्चता भेरीमाताडयता सिंहासने
 उपविश्य क्षैरेयी भुङ्क्त्वा अग्निदाहे च जाते हस्तिसिंहासनच्छत्रा- ९
 दिक नि मारित जात्वा राजा शत्रुभयात्कुर्कुरविट्टालणादिदोष दत्त्वा
 देशान्निर्धाटितो द्राविडदेशे काञ्चीपुरे गत्वा स्थित । एकदा चिलात-
 पुत्राय राज्य दत्त्वा प्रश्रेणिको मुनिरभूत् । चिलातपुत्रो न्यायपर । १२
 तत श्रेणिकेनागत्य निर्धाटितो महाटव्या दुर्ग कृत्वा देशकर गृहीत्वा
 काल गमयति । अस्य सखा भर्तृमित्र । तस्य मातुलो रुद्रदत्तो
 भर्तृमित्रस्य निजपुत्री सुभद्रा न ददाति । ततो भर्तृमित्रवचनात्पञ्च- १५
 शतमुभटे सह राजगृहमागत्य चिलातपुत्रो विवाहस्नानकाले ता
 छलेन हत्वा गत । तच्छ्रुत्वा सर्वबलेन सह श्रेणिक पृष्ठे लग्न ।
 पलायितुमसमर्थेन तेन मारिता सुभद्रा व्यन्तरदेवी जाता । चिलात- १८
 पुत्रेण नश्यता वैभारपर्वतस्योपरि पञ्चशतमुनिसमन्वित दत्तमुनि
 दृष्ट्वा तेनोक्तम्—भगवन्मे तपो देहि । स्वकार्य साधयामि ।
 मुनिनोक्तम्—पुत्र गृहीत्वा तप स्वकार्य शीघ्र साधय अष्टदिनान्येव २१
 तवायुरस्ति । ततस्तपो गृहीत्वा पादोपयानमरणे स्थित । श्रेणिकस्त
 तथा स्थित दृष्ट्वा वन्दित्वा प्रशस्य च व्याघ्रुष्य गत । सुभद्रया च
 व्यन्तरदेव्या पूर्ववेरात्सोलिकारूपेण तन्मस्तके स्थित्वा लोचने २४
 तस्योत्पाटिते स्थूलशिरो मधुमक्षिकारूप विकृत्याष्टदिनान्यनवरत
 भक्ष्यमाणो ऽपि समाधिना मृत्वा सर्वार्थसिद्धावुत्पन्न ॥

[७८] धन्यो यमुनाचक्रेणेत्यादि ।

[धण्णो जउणावकेण तिक्खकडेहिं पूरिदगो वि ।

३ त वेयणमधियासिय पडिवण्णो उत्तम अट्ठ ॥१५५४॥

अस्य कथा—जम्बूद्वीपपूर्वविदेहे वीतशोकपुरे राजा अशोको धान्यगाह[ल]नकाले वलीवर्दाना मुखवन्धन कारयति । महानसे च
 ६ पाक कुर्वन्तीना स्तनवन्ध कारयित्वा बालाना स्तन पातु न ददाति । एकदा शिरसि मुखे च तस्य रोगो ऽभूत् । ततस्तस्य स्फेदनार्थं वरौपध पाचयित्वा भाजने भोजनाय गृहीतम् । तत्प्रस्तावे
 ९ चर्यागतमुनये तदौपध दिव्यपथ्य च दत्त यो मे रोग सो ऽस्यापीति ज्ञात्वा । ततो द्वादशवापिको रोगो मुनेर्नष्ट । भरतक्षेत्रे आसलकण्ठ-
 १२ फलात्पुत्रो वन्यनामा जात । अरिष्टनेमितीर्थकरपादमूले धर्ममाकर्ण्य स्वल्पायुर्ज्ञात्वा मुनिर्जात । पूर्वकर्मोदयाद्भिक्षामलभमानो ऽप्युग्रोऽग्नौ तप कुर्वाण सवरीपुरे यमुनाया पूर्वतटे आतापनस्थ पापद्विगतेन
 १५ व्याघ्रटितेन यमुनाचक्रेण राज्ञा अपशकुनाद् बाण पूरितो ऽपि समा-
 धिना सिद्धि गत ॥

[७९] अर्धसहस्रप्रमिता इत्यादि ।

१८ [अभिणदणादिगा पच्च सया णयरम्मि कुभकारकडे ।
 आराधण पवण्णा पीलिज्जता वि जतेण ॥१५५५॥]

एतेषा कथा—दक्षिणापथे भरतदेशे कुम्भकारकटनगरे राजा
 २१ दण्डको, राज्ञी सुव्रता, मन्त्री बालक । तत्राभिनन्दनादय पञ्चशत-
 मुनय समायाता । खण्डकमुनिना बालकमन्त्री वादे जित । ततो
 २४ रुष्टेन तेन भण्डो मुनिरूप कारयित्वा सुव्रतया सम रममाणो राज्ञो दर्शित । भणित च तेन—देव, दिगम्बरेषु भक्त्यातिमुख्यो ऽसि येन

- कर्ण्यं चिन्तित काविना नन्दवशविनाशने ऽय योग्य इति । यशस्वत्या
 चाणाक्यभार्यया चाणाक्यो भणित — देव नन्द कपिला ददाति ता
 ३ त्व गृहाण । तेनोक्तम्—गृह्णामि । त ज्ञात्वा काविना नन्दो भणित -
 कपिलासहस्र देहि । तेनोक्त ददामि । ब्राह्मणानानय । तन्निमित्त
 काविना नन्दो भणित । चाणाक्यो ऽग्रासने वृतस्तेन च कुडोभि [?]
 ६ बहून्यासनानि स्वीकृतानि । तमालोक्य काविना स भणितो भट्ट ।
 नन्दो भणति बहवो ब्राह्मणा समायाता एकमासन मुञ्च त्वम् ।
 तेन च मुक्तमेकमेव । सर्वासनानि मोचयित्वा तेनोक्तम्—भट्ट किमह
 ९ करोमि नन्दो निर्विवेकी भणत्यग्रासन त्यजान्यस्याग्रासन दत्त गच्छ
 त्वमित्युक्त्वा गले धृत्वा निर्धाटित । ततश्चाणाक्यो नन्दवश
 निर्मूलयामीति चिन्तयन् यो नन्दराज्यमिच्छति स मे पृष्ठे लगत्विति
 १२ भणित्वा निर्गत । एकपुरुष पृष्ठतो लग्नस्त गृहीत्वा प्रत्यन्तवासिना
 राज्ञा मिलित । ते च भणिता द्रव्यादिक दत्त्वा नन्दस्य मन्त्रिणा
 सामन्ताना च भेद कुरुत । तथा सर्वे ऽपि भेदिता । तैर्नन्दो द्रव्य
 १५ याचयित्वा धाटकेन नन्द मारयित्वा बहुकाल राज्य कृत्वा महीधर-
 मुनिसमीपे धर्ममाकर्ण्य चाणाक्यो मुनिर्भूत्वा पञ्चगतशिष्यै सह
 बहुतरकाल दक्षिणापथे वनवासदेगे क्रौञ्चपुरे पश्चिमदिशि गोष्ठे
 १८ पादोपयानमरणे स्थित । नन्दे मारिते यो नन्दस्य मन्त्री सुवन्धुनामा
 स चागक्यम्योपरि क्रोध बहन् क्रौञ्चपुरीयसुमित्रराजस्य पार्श्वे
 आगत्य स्थित । सुमित्रराजो मुनीना वन्दना पूजा च कृत्वा
 २१ गृहमागत । सुवन्धुरपि करीप मुनीना समीपे कृत्वाग्नि दत्त्वा
 समायात । तस्मिन्नुपसर्गे ममाकिना मुनय सिद्धि गता ॥

[८१] वमतो ग्रदीपितायामित्यादि ।

- २४ [वमदीए पलिविदाए रिद्धामच्चेण उमहसेणो वि- — — —
 आराधण पवण्णो सह परिसाए कुणालम्मि ॥१५५७॥]

अस्य कथा—दक्षिणापथे कुणालपुरे राजा वैश्रवणो, मन्त्री रिष्टामत्यो मिथ्यादृष्टि । एकदा सधेन सह वृषभसेनगणधर समा- ३
यात । राजा सर्वलोकैर्गत्वा वन्दित । रिष्टामत्येन वाद कृत । स
वादेन जित । ततो ऽभिमानात्तेन रात्रौ प्रच्छन्नेन वसतिका प्रज्वा-
लिता तमुपसर्गमनुभूय मुनय परमसमाधिना स्वर्गापवर्ग गता ॥

[८२] आहारार्थं मत्स्या इत्यादि ।

६

[अवधिद्वाण णिरय मच्छा आहारहेदु गच्छति ।
तत्येवाहारभिलासेण गदो शालिसित्यो वि ॥१६४९॥]

अस्य कथा—स्वयभृमणसमुद्रे महामत्स्य सहस्रयोजनदीर्घ ९
पञ्चयोजनशतविस्तार पञ्चाशदधिकद्वियोजनशतोच्छ्रायः । तस्य
कर्णे शालिसिक्थप्रमाण शालिसिक्थनामा लघुमत्स्यस्तस्य कर्णमल १२
भक्षयति । बहुजीवभक्षण कृत्वा महामत्स्यस्य मुख विकास्य पण्मा-
सान्निद्रा कुर्वाणस्य योजनादिप्रमाणाः मत्स्यकच्छपादयो मुखदष्ट्रा-
न्तरे प्रविश्य गच्छन्ति । तास्तथा दृष्ट्वा स लघुमत्स्य प्रतिदिन १५
चिन्तयति—महामूर्खो ऽयमिति । मम यदीदृशी सामग्री भवति
तदैको ऽपि न गच्छति । एव बहुना कालेन मृत्वा द्वावपि सप्तमनरक-
मवधिष्ठानसंज्ञक गतौ ॥

[८३] चक्रधरो ऽपि सुभौम इत्यादि ।

१८

[चक्रधरो वि सुभौमो फलरसगिद्धोऽवचिओ सतो ।
णट्ठो समुद्धमज्जे सपरिजणो तो गओ णिरय ॥१६५०॥]

अस्य कथा—ईर्ष्यावतीनगर्या राजा कार्तवीर्यो, राज्ञी रेवती, २१
पुत्र सुभौमो अष्टमचक्रवर्ती, माहानसिको विजयसेन । तेनैकदोष्ण-
पायस भौमस्य भोक्तुं दत्तम् । तेन दग्धो रुष्टेन चक्रिणा मस्तके

- कर्ण्य चिन्तित काविना नन्दवशविनाशने ऽय योग्य इति । यशस्वत्या
 चाणाक्यभार्यया चाणाक्यो भणित — देव नन्द कपिला ददाति ता
 ३ त्व गृहाण । तेनोक्तम्—गृह्णामि । त ज्ञात्वा काविना नन्दो भणित -
 कपिलासहस्र देहि । तेनोक्त ददामि । ब्राह्मणानानय । तन्निमित्त
 काविना नन्दो भणित । चाणाक्यो ऽग्रासने वृनस्तेन च कुडोभि [?]
 ६ बहून्यासनानि स्वीकृतानि । तमालोक्य काविना स भणितो भट्ट ।
 नन्दो भणति बहवो ब्राह्मणा समायाता एकमासन मुञ्च त्वम् ।
 तेन च मुक्तमेकमेव । सर्वासनानि मोचयित्वा तेनोक्तम्— भट्ट किमह
 ९ करोमि नन्दो निर्विवेकी भणत्यग्रासन त्यजान्यस्याग्रासन दत्त गच्छ
 त्वमित्युक्त्वा गले धृत्वा निर्धाटित । ततश्चाणाक्यो नन्दवश
 निर्मूलयामीति चिन्तयन् यो नन्दराज्यमिच्छति स मे पृष्ठे लगत्विति
 १२ भणित्वा निर्गत । एकपुरुष पृष्ठतो लग्नस्त गृहोत्वा प्रत्यन्तवासिना
 राज्ञा मिलित । ते च भणिता द्रव्यादिक दत्त्वा नन्दस्य मन्त्रिणा
 सामन्ताना च भेद कुरुत । तया सर्वे ऽपि भेदिता । तैर्नन्दो द्रव्य
 १५ याचयित्वा धाटकेन नन्द मारयित्वा बहुकाल राज्य कृत्वा महीधर-
 मुनिसमीपे धर्ममाकर्ण्य चाणाक्यो मुनिर्भूत्वा पञ्चगतशिष्यै सह
 बहुतरकाल दक्षिणापथे वनवासदेगे क्रौञ्चपुरे पश्चिमदिशि गोष्ठे
 १८ पादोपयानमरणे स्थित । नन्दे मारिते यो नन्दस्य मन्त्री सुबन्धुनामा
 स चागक्यम्योपरि क्रोध बहन् क्रौञ्चपुरीयसुमित्रराजस्य पावर्गे
 आगत्य स्थित । सुमित्रराजो मुनीना वन्दना पूजा च कृत्वा
 २१ गृहमागत । सुबन्धुरपि करीप मुनीना समीपे कृत्वाग्नि दत्त्वा
 समायात । तस्मिन्नुपसर्गे समाकिना मुनय सिद्धि गता ॥

[८१] वयतो ग्रदीपितायामित्यादि ।

- २४ [वसदीए पलिविदाए रिट्टामच्चेण उसहसेणो वि। — — —
 आराधण पवणो सह परिमाए कुणालम्मि ॥१५५७॥]

अस्य कथा—दक्षिणापथे कुणालपुरे राजा वेश्रत्रणो, मन्त्री रिष्टामत्यो मिथ्यादृष्टि । एकदा सवेन सह वृषभसेनगणधर समा- ३
यात । राजा सर्वलोकैर्गत्वा वन्दित । रिष्टामात्येन वाद कृत । स
वादेन जित । ततो ऽभिमानात्तेन रात्रौ प्रच्छन्नेन वसतिका प्रज्वा-
लिता तमुपसर्गमनुभूय मुनय परमसमाधिना स्वर्गपवर्ग गता ॥

[८२] आहारार्थं मत्स्या इत्यादि ।

६

[अवधिष्ठाण णिरय मच्छा आहारहेतु गच्छति ।
तथेवाहारभिलासेण गदो शालिसिस्थो वि ॥१६४९॥]

अस्य कथा—स्वयभूरमणसमुद्रे महामत्स्य सहस्रयोजनदीर्घ ९
पञ्चयोजनशतविस्तार पञ्चाशदधिकद्वियोजनशतोच्छ्रायः । तस्य
कर्णे शालिसिक्थप्रमाणः शालिसिक्थनामा लघुमत्स्यस्तस्य कर्णमल १२
भक्षयति । बहुजीवभक्षण कृत्वा महामत्स्यरय मुख विकास्य पण्मा-
सान्निद्रा कुर्वाणस्य योजनादिप्रमाणाः मत्स्यकच्छपादयो मुखदष्ट्रा-
न्तरे प्रविश्य गच्छन्ति । तास्तथा दृष्ट्वा स लघुमत्स्य प्रतिदिन १५
चिन्तयति—महामूर्खो ऽयमिति । मम यदीदृशी सामग्री भवति
तदैको ऽपि न गच्छति । एव बहुना कालेन मृत्वा द्वावपि सप्तमनरक-
मवधिष्ठानसज्ञक गतौ ॥

[८३] चक्रधरो ऽपि सुभौस इत्यादि ।

१८

[चक्रधरो वि सुभूभो फलरसगिद्धोऽपि वचिओ सतो ।
णट्ठो समुद्धमज्जे सपरिजणो तो गओ णिरय ॥१६५०॥]

अस्य कथा—ईर्ष्यावतीनगर्या राजा कार्तवीर्यो, राज्ञी रेवती, २१
पुत्र सुभोमो अष्टमचक्रवर्ती, माहानसिको विजयसेन । तेनेकदोष्ण-
पायस भौमस्य भोक्तु दत्तम् । तेन दग्धो रूपेण चक्रिणा मस्तके

पायस घातयित्वा मारित । विजयसेनो लवणसमुद्रे व्यन्तरदेवो
जात । रोपात्तापसरूपेण मृष्टफलान्यानीय सुभौम समुद्रमध्ये नीत्वा
३ पञ्चनमस्कारान्पादेन भञ्जयित्वा प्रचार्य मारित सप्तमनरक गत ॥

[८४] जननी वसन्ततिलकेत्यादि ।

[जणणी वसततिलया भगिणी कमला य आसि भज्जाओ ।

६ धणदेवस्स य एककम्मि भवे ससारवासम्मि ॥१८००॥]

- अस्य कथा—उज्जयिन्या राजा विश्वसेन , श्रेष्ठी सुदत्त षोडश-
कोटिद्रव्यस्वामो, गणिका वसन्ततिलका, सा सुदत्तेन गृह्वासे धृता ।
९ कतिपयदिनैस्तस्या गर्भसभूतो कण्डूकासश्वासादयो रोगा जाता ।
तत सुदत्तेन त्यक्ता निजगृहेषु पुत्रपुत्रीयुगल प्रसूता । उद्विग्नया
तया रत्नकम्बलेन वेष्टयित्वा पुत्री नगरोदक्षिणप्रतोल्या मुक्ता ।
१२ प्रयोगादागत्य तत्र स्थितेन सुकेतुसार्थवाहेनानीय सा निजभार्याया
सुप्रभाया समर्पिता । कमलानामा वृद्धि गता । उत्तरप्रतोल्या पुत्रो
मुक्त । सोऽपि साकेतपुरादागत्य तत्र स्थितेन सुभद्रसार्थवाहेनानीय
१५ निजभार्याया सुव्रताया समर्पित । स च धनदेवनामा वृद्धि गत
बहुदिवसै पुनरागत्योज्जयिन्या सार्थवाहाभ्या तयो कमलाधन-
देवयोर्विवाह कारित । तत साकेतपुर गत्वा कतिपयदिनानि
१८ भोगान्भुक्त्वा कमला तत्रैव धृत्वा वनदेव पुनरुज्जयिन्यामागतो
वसन्ततिलकाया निजजनन्या भोगमनुभवन्पुत्रमुत्पादितवान् । अयो-
व्याया च कमलया मुनिपाञ्चै वर्ममाकर्ण्य सम्यक्त्व व्रत गृहीत्वा
२१ धनदेवस्य कुशलवार्ता पृष्टा । कथित मुनिना—जनन्या वसन्त-
तिलकाया सहोज्जयिन्या भोगान्भुञ्जान कुशलेन तिष्ठति । पुन
कमलया पृष्टम्—कस्मिन् भवे सा तस्य जननी । कथित मुनिना
२४ पूर्वभवे पिता अत्रभवे जननी ॥

अत्र कथा—उज्जयिन्या ब्राह्मण सोमशर्मा, भार्या काश्यपी,
पुत्रावग्निभूतिसोमभूती । द्वावपि बहि पठित्वा आगच्छद्भ्या जिनदत्त-
पुत्रमुनेर्जननी जिनमतिका पादमर्दनं कुर्वतीमालोक्य जिनभद्रश्चशुर- ३
मुनेश्च वधूटिका सुभद्रार्यिका पादमर्दनं कुर्वतीमालोक्योपहास कृत ।
तरुणस्य वृद्धा वृद्धस्य तरुणौ विधिना भार्या कृतेति । तयोर्पार्जित-
कर्मवशात् कालेन सोमशर्मा मृत्वोज्जयिन्या वसन्तसेनाया पुत्री ६
वसन्ततिलका जाता । अग्निभूतिसोमभूती मृत्वा वसन्ततिलकाया
शिष्युगल कमलाधनदेवौ जातौ । काश्यपी मृत्वा वसन्ततिलका-
धनदेवयोरिदानी पुत्रो वरुणनामा जात इति मुनिवचनमाकर्ण्य ९
जातिस्मरी भूत्वोज्जयिन्यामागत्य वसन्ततिलकागृहं प्रविश्य पालन-
कस्थं वरुणदत्तबालकमनेन सुभाषितेनान्दोलयति ॥

बालय णिसुणसि वयण तुज्झ सरिस्साइ अट्ठदह णत्ता । १२

पुत्तु भतिज्जउ भायउ देवरु पित्तियउ पोत्तज्जु^१ ॥१॥

तुहु पियरो मह पियरो पियामहो तह य हवइ भत्तारो ।

भायउ तह विय पुत्तो सुसुरो हवई स बालया मज्झ ॥२॥ १५

तुव जणणी महु भज्जा पियामही तह य मायरी सवई ।

हवइ बहू तह सासू एक्कहिया अट्ठदह णत्ता ॥३॥

एतदाकर्ण्य वसन्ततिलकादिभि पृष्ठ्या सर्वो वृत्तान्तं कथित । १८

कमलावसन्ततिलकाधनदेवा जातिस्मरीभूता जिनधर्मे परमरुचि
कृत्वा तपो गृहीत्वा स्वर्गं गता ॥

[८५] कुलरूपभोगतेजो ऽधिको ऽपि राजेत्यादि । २१

[कुलरूपवतेयभोगाधिगो वि राया विदेहदेसवदी ।

वच्चधरम्मि सुभोगो जाओ कीडो सकम्मेहि ॥१८०२॥]

पायसं घातयित्वा मारित । विजयसेनो लवणसमुद्रे व्यन्तरदेवो
जात । रोपात्तापसरूपेण मृष्टफलान्यानीय सुभौम समुद्रमव्ये नीत्वा
३ पञ्चनमस्कारान्पादेन भञ्जयित्वा प्रचार्य मारित सप्तमनरकं गत ॥

[८४] जननी वसन्ततिलकेत्यादि ।

[जगणी वसन्ततिलया भगिणी कमला य आसि भज्जाओ ।

६ धनदेवस्स य एक्कस्मिं भवे ससारवासस्मि ॥१८००॥]

अस्य कथा—उज्जयिन्या राजा विश्वसेन , श्रेष्ठी सुदत्त पोडश-
कोटिद्रव्यस्वामो, गणिका वसन्ततिलका, सा सुदत्तेन गृह्वासे धृता ।

९ कतिपयदिनैस्तस्या गर्भसम्भूतो कण्डूकासश्वासादयो रोगा जाता ।
तत सुदत्तेन त्यक्ता निजगृहेषु पुत्रपुत्रीयुगलं प्रसूता । उद्विग्नया
तया रत्नकम्बलेन वेष्टयित्वा पुत्रीं नगरोदक्षिणप्रतोल्या मुक्ता ।

१२ प्रयोगादागत्य तत्र स्थितेन सुकेतुसार्थवाहेनानीय सा निजभार्याया
सुप्रभाया समर्पिता । कमलानामा वृद्धिं गता । उत्तरप्रतोल्या पुत्रो
मुक्त । सो ऽपि साकेतपुरादागत्य तत्र स्थितेन सुभद्रसार्थवाहेनानीय

१५ निजभार्याया सुव्रताया समर्पित । स च धनदेवनामा वृद्धिं गत
बहुदिवसैः पुनरागत्योज्जयिन्या सार्थवाहाभ्यां तयोः कमलाधन-
देवयोर्विवाहं कारित । ततः साकेतपुरं गत्वा कतिपयदिनानि

१८ भोगान्भुक्त्वा कमला तत्रैव धृत्वा धनदेवं पुनरुज्जयिन्यामागतो
वसन्ततिलकाया निजजनन्या भोगमनुभवन्पुत्रमुत्पादितवान् । अयो-
ध्याया च कमलाया मुनिपार्श्वे धर्ममाकर्ण्य सम्यक्त्वं व्रतं गृहीत्वा

२१ धनदेवस्य कुगलवार्तां पृष्ट्वा । कथितं मुनिना—जनन्या वसन्त-
तिलकाया सहोज्जयिन्या भोगान्भुज्जानं कुगलेन तिष्ठति । पुनः
कमलाया पृष्टम्—कस्मिन् भवे सा तस्य जननी । कथितं मुनिना

२४ पूर्वभवे पिता अत्रभवे जननी ॥

अत्र कथा—उज्जयिन्या ब्राह्मण सोमशर्मा, भार्या काश्यपी,
पुत्रावग्निभूतिसोमभूती। द्वावपि बहि पठित्वा आगच्छद्भ्या जिनदत्त-
पुत्रमुनेर्जननी जिनमतिका पादमर्दनं कुर्वतीमालोक्य जिनभद्रश्चशुर- ३
मुनेश्च वधूटिका सुभद्रार्जिका पादमर्दनं कुर्वतीमालोक्योपहासं कृतः ।
तरुणस्य वृद्धा वृद्धस्य तरुणी विधिना भार्या कृतेति । तयोपार्जित-
कर्मवशात् कालेन सोमशर्मा मृत्वोज्जयिन्या वसन्तसेनाया पुत्री ६
वसन्ततिलका जाता । अग्निभूतिसोमभूती मृत्वा वसन्ततिलकाया
शिशुयुगल कमलाधनदेवौ जातौ । काश्यपी मृत्वा वसन्ततिलका-
धनदेवयोरिदानीं पुत्रो वरुणनामा जात इति मुनिवचनमाकर्ण्य ९
जातिस्मरी भूत्वोज्जयिन्यामागत्य वसन्ततिलकागृहं प्रविश्य पालन-
कस्थं वरुणदत्तबालकमनेन सुभाषितेनान्दोलयति ॥

बालय णिसुणसि वयण तुज्झ सरिस्साइ अट्ठदह णत्ता । १२
पुत्तु भतिज्जउ भायउ देवरु पित्तियउ पोत्तज्जु^१ ॥१॥
तुहु पियरो मह पियरो पियामहो तह य हवइ भत्तारो ।
भायउ तह विय पुत्तो सुसुरो हवई स बालया मज्झ ॥२॥ १५
तुव जणणी मह भज्जा पियामही तह य मायरी सवई ।
हवइ वहू तह सासू एककहिया अट्ठदह णत्ता ॥३॥

एतदाकर्ण्य वसन्ततिलकादिभिः पृष्ट्या सर्वो वृत्तान्तं कथितः । १८
कमलावसन्ततिलकाधनदेवा जातिस्मरीभूता जिनधर्मे परमरुचि
कृत्वा तपो गृहीत्वा स्वर्गं गता ॥

[८५] कुलरूपभोगतेजो ऽधिको ऽपि राजेत्यादि । २१

[कुलरूपवतेयभोगाधिगो वि राया विदेहदेसवदी ।
वच्चधरम्मि सुभोगो जाओ कीडो मकम्महि ॥१८०२॥]

- अस्य कथा—मिथिलानगर्या राजा शुभो, राज्ञी मनोरमा, पुत्रो देवरति । एकदा सवेन सह देवगुरुर्गणधरस्तत्र समायात । राजा
 ३ वन्दित्वा धर्ममाकर्ण्य क्व मे जन्म भविष्यतीति पृष्ट । कथित मुनिना—निजवर्चोगृहे महाकृमिर्भविष्यसि त्वम् । साभिज्ञान च नगरीप्रवेशे मुखे गूथप्रवेश छत्रभङ्ग मप्तमे दिने अग्निपातान्म-
 ६ रणम् । प्रविशतो ऽवरथचरणाहतो गूथो मुखे प्रविष्ट । महावात्या-भिहत छत्र भग्नम् । ततस्तेन पुत्रो भणित —अह वर्चोगृहे पञ्चवर्णो महाकृमिर्भविष्यामि त मारयेस्त्वम् । अग्निभयाद् गङ्गामहाद्रहे
 ९ लोहमञ्जूपा कारयित्वा प्रविष्ट । महामत्स्येनोच्छालिता मञ्जूपा । तस्मिन्नेव क्षणे अग्निपातान्मृतो वर्चोगृहे कृमिर्जात । पुत्रेण मार्यमाण प्रणश्य गूथे प्रविष्टो देवरतिवचनात्त वृत्तान्तमाकर्ण्य
 १२ बहवो जिनवर्मै रता । देवरति ससारनिन्दा कृत्वा मुनिरभूत् ।

[८६] विमला चक्रेण मारित इत्यादि ।

[विमलाहेदु वकेण मारितो णिययभारियागम्भे ।

- १५ जादो जादो जादिभरो सुदिट्ठी सकम्भेहि ॥१८०६॥]

- अस्य कथा—उज्जयिन्या राजा प्रजापालो, राज्ञी सुप्रभा, रत्नविज्ञानिकसुदृष्टिर्भार्या विमला । सुदृष्टे छात्रो वक्र । तेन सह
 १८ विमला कुकर्म करोति । एकदा विमला सकेतितेन वक्रेण सुरते सेवा कुर्वाणो मारित सुदृष्टिर्निजशुक्रेण विमलागर्भे पुत्रो जात । सुदृष्टे पद वक्रस्य विज्ञानिन समर्पितम् । अन्यदा चैत्रमासे रमणी-
 २१ योद्याने राज्ञा सह क्रीडन्त्या सुप्रभाया क्रीडाविलासनामोत्तमहार व्रुटित । केनापि सुवर्णकारेण तथा न रचितु शक्य । विमलापुत्रेण हार दृष्ट्वा जानिस्मरेण जातेन पूर्वहेतुना रचित । राज्ञा स पृष्ट ।
 २४ कथं सुदृष्टेर्हारो रचितस्त्वया । कथित तेनाहमेव स सुदृष्टिरिति ।

पूर्ववृत्तान्ते कथिते राजा मुनिरभूत् । विमलापुत्रोऽपि मुनिर्भूत्वा
विहृत्य सवरीपुरोत्तरदिशि यमुनानदीतटे निर्वाण गत ॥

[८७] कोसलकधर्मसिंह इत्यादि ।

३

[कोसलयधम्मसीहो अट्ट साधेदि गिद्धपुट्टेग ।

णयरम्मि य कोल्लगिरे चदसिरि विप्पजहिट्ठण॥*२०७३॥]

अस्य कथा—दक्षिणापथे कोसलगिरिपत्तने राजा वीरसेनो, ६
राज्ञी वीरमति, पुत्रश्चन्द्रभूति, पुत्री चन्द्रश्री । कोसलदेशे
कोसलपुरे धर्मसिंहराजेन परिणीता । एकदा धर्मसिंहो दमधरमुनि-
समीपे धर्ममाकर्ण्य प्रियसेनपुत्राय राज्यं दत्त्वा मुनिरभूत् । चन्द्रश्री- ९
भगिनीमतिदुःखितामालोक्य चन्द्रभूतिना धर्मसिंहो गवेपयित्वा
आनीय चन्द्रश्रियं समर्पित । पुनरपि गत्वा मुनिर्जाति । पुनश्चन्द्र-
भूतिमागच्छन्तमालोक्य पुनर्व्रतभङ्गं करिष्यतीति सचिन्त्य मृतहस्ति- १२
कलेवरे प्रविश्य सन्यासेन मृत्वा स्वर्गं गत ॥

[८८] मातुलकृतोपसर्ग इत्यादि ।

[पाडलिपुत्ते भूदाहेट्टु मामयकदम्मि उवसग्गे ।

साधेदि उसभसेणो अट्ट विक्खाणस किच्चा ॥२०७४॥]

१५

अस्य कथा—पाटलिपुत्रनगरे श्रेष्ठी वृषभदत्त इभ्यो, भार्या १८
वृषभश्री, पुत्रो वृषभसेनस्तस्य मातुलको धनपतिरिभ्यो भार्या
श्रीकान्ता, पुत्रो धनश्री । वृषभसेनो धनश्रियं परिणीय भोगम-
नुभूय दमधरमुनिसमीपे धर्ममाकर्ण्य मुनिरभूत् । धनश्री दुःखिता २१
रोदिति । ततो धनपतिमामेन गवेपयित्वा आनीय व्रतभङ्गं
कारित । कतिपर्यादनानि स्थित्वा पुनर्मुनिर्जाति । पुनर्ममिन

वञ्चयित्वा आनीय गृहाभ्यन्तरे शृङ्खलाया घातयित्वा धृत ।
 पुनर्मे व्रतभङ्गं कारयिष्यतोति पर्यालोच्य सन्यास गृहीत्वा इवास
 ३ निरुध्य मृत्वा स्वर्गं गत ॥

[८९] अहिमारकेण नृपतौ निपातिते इत्यादि ।

[अहिमारणं निवदिमि मारिदे गृहिसमर्णल्लिगेण ।

६ उड्डाहपसमणत्थ सत्थग्गहण अकासि गणी ॥२०७५॥]

अस्य कथा—श्रावस्तीनगर्या राजा जयसेनो, राज्ञी वीरसेना,
 पुत्रो वीरसेन, शिवगुप्तवन्दको जयसेनस्य गुरु । एकदा सधेन सह
 ९ यतिवृषभनामा भट्टारकस्तत्र समायात । तत्पार्श्वे धर्ममाकर्ण्य
 बौद्धधर्मे मतिं त्यक्त्वा जयसेन श्रावको जात । तेन जिनभवनैर्नगरी-
 मण्डलं च भूषितम् । शिवगुप्तवन्दकः कुपितो जयसेनस्य मारणोपाय
 १२ चिन्तयति । पृथिवीपुरे राजा सुमतिर्बौद्धधर्मरत । शिवगुप्तेन गत्वा
 तस्य सर्वं कथितम् । ततस्तेन जयसेनस्य लेखं प्रेषित —यथा त्वया
 विरूपकः कृतमद्यापि बौद्धधर्मं गृहाण यदि मामभिलपसि । जयसेनेनो-
 १५ क्तम्—जिनवर्म एव मे । रुष्टेन सुमतिना किमचलसहस्रभटौ जयसेन-
 हन्तुं प्रेषितौ । तौ च श्रावस्तीं प्रविश्य स्थितौ । अवकाशमलभमानौ
 व्याघुष्ट्य गतौ । ततः सुमतिना शिवगुप्तेन चोक्तम्—नास्ति स कोऽपि
 १८ पुरुषो यो जयसेनं मारयति । ततो ऽहिमारनाम्ना राजपुत्रेणोपासके-
 नोक्तम्—देव, किं विसूरयसि अहं तं मारयामीत्युक्त्वा तत्र गत्वा
 यतिवृषभमुनिसमीपे मायया कायक्लेशकरी [रो] मुनिरभूत् ।
 २१ एकदा जयसेनो देवमुनिवन्दनां कृत्वा सर्वलोकं चैत्यालयाद् बहिर्वृत्वा
 किञ्चित्पृष्ठम् । चैत्यालयाभ्यन्तरे यतिवृषभमुनिसमीपे प्रविष्टः । तत्र
 राजाहिमाराचार्यास्त्रयो ऽप्येकान्ते स्थिताः । उत्तिष्ठता भूमिलग्न-
 २४ मस्तकं कृत्वा वन्दनां कृताः । तत्प्रस्तावे ऽहिमारं क्षुरिकया ग्रीवां छित्त्वा

नष्ट । तमालोक्य यतिवृषभाचार्यो राज्ञो रक्तेनाक्षराणि भित्तो
लिखित्वाहिमारेणाय मारित इति दर्शनोद्बोह[?] प्रशमनार्थं क्षुरिकया
जठर विदार्य सन्यास कृत्वा समाधिना मृत्वा स्वर्गं गत । वीरसेन- ३
कुमारेण द्वौ मृतौ दृष्ट्वा लिखितान्यक्षराणि चावलोक्याचार्यप्रशसा
कृत्वा जिनधर्मं राज्ये च स्थिरं स्थित ॥

[१०] शकटालेनापीत्यादि ।

६

[सगडालेण वि तथा सत्यगगहणेण साधिदो अत्यो ।

वररुद्रपओगहेदु रुद्रे णदे महापउमे ॥*२०७६॥]

अस्य कथा—पाटलिपुत्रनगरे राजा नन्दो, मन्त्री शकटालो, ९
विचारको वररुचिस्तौ परस्परविरुद्धौ सर्वदान्योन्यापकारप्रवृत्तौ ।
एकदा सचेन सह महापद्माचार्यं पाटलिपुत्रमायात । तत्पार्श्वे धर्म-
माकर्ण्य शकटालो मुनिभूत्वा ग्रन्थार्थं परिज्ञाय आचार्यो भूत्वा पुनः १२
पाटलिपुत्रमायात । नन्दान्तपुरे चर्या कृत्वा निजस्थाने गत ।
पूर्ववैराद्वररुचिना नन्दस्य कोपप्रवर्धनप्रयोगं कृत । देव भिक्षामिषेण
शकटालस्तवान्तपुरं सर्वं विध्वंस्य गत इति । ततो नन्देन शकटाले १५
महापद्माचार्ये च रुष्टेन धाटकं प्रेषित । शकटालमुनिद्विटिकमा-
लोक्य वररुचेर्दुष्टं चेष्टितं ज्ञात्वा च्छुरिकया निजोदरं विपाट्य
समाधिना मृत्वा स्वर्गं गत । नन्दोऽपि परीक्षां कृत्वा मुनिं निर्दोषं १८
ज्ञात्वा महापद्माचार्यसमीपे जिनधर्ममाकर्ण्य निन्दां गर्हां च कृत्वा
जिनधर्मे रत ॥

यैराराध्य चतुर्विधामनुपमामाराधना निर्मला

प्राप्त सर्वसुखास्पद निरुपम स्वर्गपिवर्गप्रदाम् ।

तेषां धर्मकथा प्रपञ्चरचना स्वाराधनासंस्थिता

स्थेया कर्मविशुद्धिहेतुरमला चन्द्रार्कतारावधि ॥१॥

२१

२४

सुकोमलैः सर्वसुखावबोधैः
 पदैः प्रभाचन्द्रकृतैः प्रबन्धैः ।
 ३ कल्याणकालेऽथ जिनेश्वरस्य
 सुरेन्द्रदन्तीव विराजतेऽसौ ॥२॥

श्रीजयसिंहदेवराज्ये श्रीमद्धारानिवासिना परापरपञ्चपरमेष्ठि-
 ६ प्रणामोपाजितामलपुण्यनिराकृतनिखिलमलकलङ्केन श्रीमत्प्रभाचन्द्र-
 पण्डितेनाराधनासत्कयाप्रबन्ध कृत इति ॥

[९०*१] सद्वहयापत्तियया रोचयफासतया ।

९ [सद्वहया पत्तियया रोचयफासतया पवयणस्स ।
 सयलस्स जेण एदे सम्मत्ताराहया होति ॥४८*१॥]

अत्र कथा—कुरुजाङ्गलदेशे हस्तिनागपुरे राजा विनयवरो,
 १२ राज्ञी विनयवती, श्रेष्ठी वृषभसेनो, गृहिणी वृषसेना, पुत्रो जिन-
 दास । कामासक्तस्य राज्ञो व्याधिर्जातः । वेद्यास्त चिकित्सितुं
 कथमपि न शक्नुवन्ति । श्रावकसिद्धार्थमन्त्रिणा पादौषधमुने
 १५ पादप्रक्षालनजलं राज्ञे दत्तम् । श्रद्धादिगुणोपेतो राजा पीत्वा नीरोगो
 जातः । एव धर्मपानोयं साधुनापि पातव्यम् ॥

[९०*२] अपवादिलिङ्गकटोऽपि ।

१८ [अववादिर्यलिङ्गकटो विसयासत्ति अगूहमाणो य ।
 णिदण-गरहण-जुत्तो मुज्झदि उवधिं परिहरतो ॥८७॥]

[१] अत्रात्मनिन्दा कथा—काशीदेशे वाणारसीनगर्या राजा
 २१ विशाखदत्तो, राज्ञी कनकप्रभा, चित्रकरो विचित्रो, गृहिणी विचित्र-
 पताका, पुत्री बुद्धिमती । विचित्रकरस्य राजगृहे चित्रयतो बुद्धिमत्या
 भोजनं गृहीत्वागतया तया मणिकुट्टिमलिखितं मयूरपिच्छं गृह्णन्
 २४ राजातिमूर्खो भणितः ॥ तथा अन्यदिने राज्ञश्चित्रं दर्शयन् स तया

आहूत — तात, शीघ्रमागच्छ । रत्नस्य यौवन याति लग्नम् ।
तद्वचनाद्राजा पश्यन्नतिमूर्खो भणित । तथान्यदिने विचित्रित-
कुड्यप्रच्छादनेऽपनीते द्वितीये कुड्ये विचित्रावलोकने राजा महामूर्खो ३
भणित । तया राज्ञ पूर्वकारणे कथिते तेन परिणीता सा सर्वान्त-
पुरप्रधाना कृता । सेवागतमन्त पुर तस्या शिरसि टोल्लकान् प्रदाय
गच्छति । सा दुर्बला जाता । जिनालये प्रविश्य आत्मनिन्दा करोति । ६
जघन्यकुलजाताहम् । पृष्ट्वा राज्ञापि न कथयति दौर्बल्यकारणम् ।
जिनभवने पूर्वं प्रविष्टेन राज्ञा दौर्बल्यकारण गर्हण श्रुत्वा अन्त पुर
भणित्वा सा सुतरा प्रधानत्व प्रापिता । एव क्षुल्लकादिनात्यात्म- ९
निन्दा कर्तव्या । हीनकुलादिकारणेन मनोत्कृष्टलिङ्गलब्धि ॥

[१-*३] गरिहण अक्खाण ।

[II] अयोध्याया राजा दुर्योधनो, राज्ञी श्रीदेवी, ब्राह्मण १२
सर्वोपाध्यायो ऽतिवृद्धो, ब्राह्मणी प्रिया, वीरा तरुणी अग्निभृति-
च्छात्रेण सहासक्ता उपाध्याय मारयित्वा छत्रिकायामारोप्य
कृष्णरात्रौ श्मशाने निक्षेप्तु गता । श्मशाने देवतया मस्तके छत्रिका १५
कीलयित्वा भणिता सा—‘प्रभाते नगरी प्रविश्य निजदु कर्म गृहे
गृहे नारीणा कथय त्व येन पतति छत्रिका । तथा कृते पतिता
छत्रिका मस्तकात् । सा लोकमध्ये शुद्धा जाता ॥ १८

आलोचनै गर्हणनिन्दनैश्च
व्रतोपवासै स्तुतिसकथाभि ।
एभिस्तु योगै क्षपण करोमि
विपप्रतीघातमिवाप्रमत्त ॥

[९०*५] काले विणये उवहाणेत्यादि ।

[काले^१ विणए^२ उवहाणे^३ बहुमाणे^४ तह अणिण्हवणे^५ ।

वजण^६ अत्थ^७ तदुभयविणओ णाणम्मि अट्ठविहो ॥११३॥]

३

कालस्याख्यानम्—एको वीरभद्रो ऽस्थनिरटव्यामकाले ऽहोरात्र पठन् श्रुतदेवतया दृष्ट । प्रतिबोवनार्थितया गोकुलिकारूपेण आगत्य रात्रौ सुगन्धमधुरमित्यादितक्र गृहीथेति तस्य पार्श्वे बहुवार ६ भणितम् । मुनिना सोक्ता ग्रहिलासि त्वमत्र । को रात्रौ तक्र गृह्णाति । त्व ग्रहिलो ऽसि जिनागममकाले पठसि । नक्षत्रमालोक्य प्रबुद्धो गुरुसमीप गत्वालोच्य द्रव्यादिशुद्ध्या पठनतया पुनर्देवतयैकदा ९ दृष्ट पूजितश्च परलोक गत ॥

[९०*६] (१) अकालस्याख्यानम् ।

शिवनन्दीमुनिरेकदा श्रवणनक्षत्रोदये स्वाध्यायकालो भवती- १२ त्युपदेश प्राप्याकाले पठन् मिथ्यात्वासमाधिमरणेन गङ्गाया मत्स्यो जात । एकदा पुलिने साधुपाठमाकर्ण्य जातिस्मरो भूत्वात्मनिन्दा कृत्वा सम्यक्त्वाणुव्रतात् स्वर्गे देव ॥ १५

[९०*७] (२) विनयस्याख्यानम् ।

वत्सदेशे कोशाम्बीपुर्या राजा धनसेनो भगवद्भक्त , राज्ञी धनश्री श्राविका । सुप्रतिष्ठनामा न गतो राजाग्रासने भुङ्क्ते १८ यमुनानद्या जलस्तम्भिनीविद्यासामर्थ्येन जाप करोति । लोके विस्मयो जात । अथ विजयार्धदक्षिणश्रेण्या रयनूपुरचक्रवालपुरे

[९०*४]

[आणक्खिदा य लोचेण अप्पणो होदि धम्मसङ्का य ।

३ उग्गो तवो य लोचो तहेव दुक्खस्स सहण च ॥९२॥]

अत्र कथा—पूर्वविदेशे वरेन्द्रविषये देवीकोट्टपुरे ब्राह्मण सोमशर्मा चातुर्वेद , ब्राह्मणी सोमिल्या, पुत्रावग्निभूतिवायुभूती ।

६ तत्रैव विष्णुदत्तो ऽपरब्राह्मणो व्यवहारक , पत्नी विष्णुश्री । ऋण विष्णुदत्तस्य गृहीत्वा एकदा सोमशर्मा मुनिसमीपे धर्ममाकर्ण्य मुनिभूत्वा विहृत्य कोट्टपुरमायातो विष्णुदत्तेन दृष्टो धृत्वा द्रव्य

९ याचित । तव पुत्रौ दरिद्रौ त्व द्रव्य धर्मं वो-देहि । ततो वीरभद्रा-चार्योपदेशेन श्मशाने रात्रौ धर्मं विक्रीणत सोमशर्ममुने प्रत्याख्या-देवतया पृष्ठ कीट[दृश]स्ते धर्म । कथितस्तेन मूलोत्तरगुणक्षमादि-

१२ युक्त । भणित देवतया—

धम्मो जयवमियरण धम्मो चिंतामणी य अग्घे उ ।

धम्मो सुहवसुवारा धम्मो कामदुहाघेणू ॥१॥

१५ किं जपिएण बहुणा ज ज दीसइ य सुम्मई लोए^१ ।

इदियमणोहिराम त त धम्मफल सव्व ॥२॥

सर्वे वेदा न तत्कुर्यु सर्वे यज्ञाश्च नारद ।

१८ सर्वतीर्थाभिपेक्षश्च य कुर्यात्प्राणिना दया ॥३॥

[९०*५] काले विणये उवहाणेत्यादि ।

[काले^१ विणए^२ उवहाणे^३ बहुमाणे^४ तह अणिण्हवणे^५ ।

वजण^६ अत्थ^७ तदुभयविणओ णाणम्मि अट्टविहो ॥११३॥]

३

कालस्याख्यानम्—एको वीरभद्रो ऽस्थनिरटव्यामकाले ऽहोरात्र पठन् श्रुतदेवतया दृष्ट । प्रतिबोधनार्थितया गोकुलिकारूपेण आगत्य रात्रौ सुगन्धमधुरमित्यादितक्र गृहीथेति तस्य पार्श्वे बहुवार ६ भणितम् । मुनिना सोक्ता ग्रहिलासि त्वमत्र । को रात्रौ तक्र गृह्णाति । त्व ग्रहिलो ऽसि जिनागममकाले पठसि । नक्षत्रमालोक्य प्रबुद्धो गुरुसमीप गत्वालोच्य द्रव्यादिशुद्ध्या पठनतया पुनर्देवतयैकदा ९ . दृष्ट पूजितश्च परलोक गत ॥

[९०*६] (१) अकालस्याख्यानम् ।

शिवनन्दीमुनिरेकदा श्रवणनक्षत्रोदये स्वाध्यायकालो भवती- १२ त्युपदेश प्राप्याकाले पठन् मिथ्यात्वासमाधिमरणेन गङ्गाया मत्स्यो जात । एकदा पुलिने साधुपाठमाकर्ण्य जातिस्मरो भूत्वात्मनिन्दा कृत्वा सम्यक्त्वाणुव्रतात् स्वर्गे देव ॥ १५

[९०*७] (२) विनयस्याख्यानम् ।

वत्सदेशे कौशाम्बीपुर्या राजा धनसेनो भगवद्भक्त , राज्ञी धनश्री श्राविका । सुप्रतिष्ठनामा न गतो राजाग्रासने भुङ्क्ते १८ यमुनानद्या जलस्तम्भिनीविद्यासामर्थ्येन जाप करोति । लोके विस्मयो जात । अथ विजयार्धदक्षिणश्रेण्या रथनूपुरचक्रवालपुरे

- विद्याधरो राजा, विद्युत्प्रभ श्रावक, राज्ञी विद्युद्वेगा भगवद्भक्ता ।
 एकदा वन्दनार्थं तौ कौशाम्बीमागतौ । माघमासे यमुनानद्या तस्य
 ३ स्नान जलोपरि जाप चालोक्य विद्युद्वेगयातिप्रशसा कृता । ततो
 राज्ञा सह तस्या वाद । भणित विद्युत्प्रमेण—आगच्छास्य दृढत्वम-
 ज्ञानित्वं च दर्शयामि । ततश्चाण्डालरूपेण यमुनोपरि गत्वा द्वाभ्या
 ६ कृतचर्ममासप्रक्षालनेन सर्वं जलं दूषितम् । ततो रुष्टेन दुष्ट
 भणित्वा नद्युपरि गत्वा तेन स्नानादिकं प्रारब्धम् । पुनरपि गत्वा
 चाण्डालाभ्या तथा जलं दूषितम् । पुनः सोऽपि तथोपरि गतः ।
 ९ एव बहुवारान् चाण्डालाभ्या दूषिते जले स्नानजपगर्वं मुशुचित्वानि
 त्यक्त्वासौ मोहं गतः । चाण्डालाभ्या तत उद्यानप्रासाददोला-
 भोजनगीतवाद्यादिगगनगमनं दर्शितम् । तस्मादेव विद्यावराणाम-
 १२ पीदृशी विद्या नास्ति यादृशी चाण्डालानाम् । अनयाहं सर्वं
 जगद्वञ्चयामीति व्यात्वा तत्समीपं गत्वा पृष्ठं तेन—यूयं कस्मा-
 दागता कथमीदृगमाश्चर्यं कुरुत । कथितं मातङ्गेन—त्वमपि न
 १५ जानासि । मातङ्गोऽहं नमस्कर्तुमागतस्य मम गुरुणा तुष्टेन मे
 विद्यां दत्ता । तया सर्वमिदं करोमि । तेनोक्तम्—प्रसादं कृत्वा
 मह्यं विद्यामिमां देहि । चाण्डालेनोक्तम्—त्वमुत्तमकुलो ऋत्रिम-
 १८ वेदपाठकः । विद्यां विनयेन सिध्यति । यत्र मां पश्यसि तत्र यदि
 मे साष्टाङ्गप्रणामं करोषि भवता प्रसादेन जीवामीति जल्पसि च
 तदा तव सिध्यति विद्या । यद्येवं न करोषि तदा नश्यत्येव
 २१ सिद्धापि । तेनोक्तम्—यथाज्ञापयथ तया करोमि । इत्युक्ते विधिना
 विद्यां दत्त्वा निजवसति तौ चाण्डालौ गतौ । सोऽपि तया विद्यया
 विकुर्वाणा कृत्वा सिद्धा विद्येति ज्ञात्वा बृहद्वेलाया भोजनार्थं राज-
 २४ समीपं गतः । पृष्ठो राज्ञा—भगवन्, किमद्य वेलातिक्रमः । कथितं
 तेन बहुकाले तपोमाहात्म्यादद्य हरिहरब्रह्मादिदेवा मां पूजयितु-
 मागताः । तेन बृहती वेलेति गगने गमनागमनादिकमपि मे जातम् ।

राज्ञा भणितम्—भगवन् प्रभाते तत्सर्व मे दर्शय । मठिकाया प्रभाते दर्शयिष्यामीत्युक्त्वा भोजनं कृत्वा गतः । स प्रभाते मठिकाया राजादीनां ब्रह्मादिकं दर्शयतस्तस्य चाण्डालौ समायातौ । निकृष्ट- ३
चाण्डालावित्यादिकेन भणितेन नष्टा मा विद्या । पृष्ट राज्ञा—
भगवन्, किमत्र कारणम् । तेन च यथार्थमेव कथिते राज्ञा प्रणम्य
चाण्डालो विद्यां याचितः । चाण्डालेन पूर्वविधाने कथिते त्रि ६
परीत्य प्रणम्य दिव्यां गृहीत्वा परीक्ष्य राजा नगरीं प्रविष्टः ।
अन्यदास्थानस्थिते राज्ञि स चाण्डालः समायातो राज्ञा कथित-
विधिना प्रणतः । तथा विद्याधरत्वं प्रकटीकृत्य विद्युत्प्रभेगान्या ९
विद्यां दत्ता । धनसेनस्य पश्चात्स धनसेनो विद्युद्वेगा अन्ये च
श्रावका जाताः । एव साधुनापि विनयं कर्तव्यम् ॥

[१०*८] (३) उपधानाख्यानम् ।

१२

अहिच्छन्ननगरे राजा वसुपालो, राज्ञी वसुमती, वसुपालकारित-
सहस्रकूटचैत्यालये तद्वचने श्रीपार्श्वनाथप्रतिमाया मद्यादिसेविनो
लेपकारा दिवसे मृत्तिकां ददति । रात्रौ सा पतति । लेपकारा १५
कदर्थ्यन्ते निर्धाट्यन्ते । अन्येन लेपकारेण देवताधिष्ठिता प्रतिमा
ज्ञात्वा मुनिपार्श्वे मद्यादीनां समाप्तिदिनं यावदवग्रहं गृहीत्वा
समारि[पि]ता सा प्रतिमा । स च राज्ञा पूजितः । एव मुनिनाप्यव- १८
ग्रहो गृहीतव्यः ॥

[१०*९] (४) बहुमानाख्यानम् ।

काशीदेशे वाराणसीपुर्या राजा वृषभध्वजो, राज्ञी वसुमती, २१
गङ्गानदीतटे पलाशकूटग्रामे अशोकनामा गोकुलिको घृतकुम्भसहस्र

- प्रतिवर्षं ददाति । तस्य भार्या नन्दा [न्दा] वन्ध्या । पुत्रार्थं द्वितीया
 सुनन्दा परिणीता । तयोर्झकटके सजाते अर्वावर्षं सर्वं तयोर्दत्तम् ।
 ३ नन्दा गोपालगोभाजनानां दुग्धादिखलादिप्रक्षालनादि पूजा क्रमेण
 करोति । सुनन्दा सौभाग्यगविता न करोति । तस्य गोपाला स्वयं
 दुग्धं पिबन्तीत्यादयो दोषा । पूर्णं नन्दाघृतम् । सुनन्दाया न
 ६ किमपि । नन्दया अन्यघृतं दत्तम् । निर्व्वीटिता सुनन्दा पुनः सर्व-
 गृहव्यापिनी जाता । एवमुनिना पूजा कर्तव्या ॥

[९०*१०] (५) अनिह्वारख्यानम् ।

- ९ अवन्तीदेशे उज्जयिन्या राजा धृतिषेणो, राज्ञी मलयावती,
 पुत्रश्चण्डप्रद्योतनः । दक्षिणापथे वेनातटनगरे ब्राह्मणः सोमशर्मा,
 ब्राह्मणी सोमा, पुत्रः कालसदीवः सर्वविद्यापारगः । अष्टादशलपि-
 १२ यस्तेनोज्जयिन्या चण्डप्रद्योतः पाठयता मस्तके पादेनाहत्य एका
 यवनलिपिं पाठिता । तेनोक्तम्—यदाह राजा तदा तव पाद-
 खण्डयिष्यामि । दक्षिणापथं गत्वा कालसदीवो मुनिर्जातः । चण्ड-
 १५ प्रद्योतनाय राज्यं दत्त्वा धृतिषेणो मुनिरभूत् । चण्डप्रद्योतनस्य एकदा
 यवनदेशराजेन लेखः प्रेषितः । तः कोऽपि न वाचयति । चण्ड-
 प्रद्योतनेन स्वयं वाचयित्वोपाध्यायः स्मृत्वा समानीय च पूजितः ।
 १८ स श्वेतसदीवस्य तपो दत्त्वा विहरत् विपुलगिरौ वर्धमानसमवसरणं
 प्रविष्टः । कालसदीवः समवसरणवाहिरे श्वेतसदीवः आतापनस्थो
 निर्गच्छता श्रेणिकेन गुरुं पृष्टः । वर्धमानस्वामी मे गुरुरिति भणिते
 २१ पाण्डुरशरीरः तत्र क्षणे कृष्णः जातम् । तस्य व्याघ्रद्वयं श्रेणिकेन
 गौतमस्तच्छरीरकृष्णत्वकारणं पृष्टः । कथितं तेन गुरुनिह्वत्वात् ।
 स श्रेणिकेन संबोधितो निन्दालोचनायुक्तो मोहक्षयात्केवलज्ञानी
 २४ जातः । एवमन्येनापि न निह्वः कर्तव्यः ॥

[९०*११] (६) व्यञ्जनहीनाख्यानम् ।

मगधदेशे राजगृहनगरे राजा वीरसेनो, राज्ञी वीरसेना, पुत्र
सिंह एक एव । तस्योपाध्याय सोमशर्मा । उत्तरापथे सुरम्यदेशे ३
पोदनपुरे राजा सिंहस्थो, राज्ञी सिंहस्था च । वीरसेनेन सिंहस्थ-
स्योपरिगतेन पोदनपुराद् वीरसेनाया राज्ञादेज प्रेषित । यथा सिंहो
ऽध्यापयितव्य । अत्र राजाभिप्राय । इड् अध्ययने धातुस्तेभासौ ६
पाठयितव्य इति । वाचकेन वाचयित । सिंहो ऽध्यापयितव्य
को ऽर्थः । ध्यै स्मृतिचिन्ताया धातुस्तेन चिन्तनिकामेव कारयितव्यो
न पाठयितव्य । अकारलोपव्याख्यातम् । आगतेन राज्ञा पृष्ट — ९
सिंह पठित । कथितम्—न पठितः । लेखार्थवाचको राज्ञा
निर्धाटितः । एव साधुनापि न ॥

[९०*१२] (७) अर्थहीनाख्यानम् ।

१२

विनीतदेशे अयोध्याया राजा वसुपालो, राज्ञी वसुमती, पुत्रो
वसुमित्रः, तस्योपाध्यायो गर्गः । अवन्तीदेशे उज्जयिन्या राजा
वीरदत्तो, राज्ञी वीरदत्ता । अयं वीरदत्तो वसुपालस्य मानभङ्ग १५
करोति । वसुपालस्तस्योपरि रुष्टः । उज्जयिनीमायातो बहुदिवसै-
र्वसुमत्यादीना राज्ञादेशः प्रेषितः । यथा वसुमित्रो अव्यापयितव्य-
उपाध्यायस्य शालिभक्त मसिश्च घृत दातव्यम् । वाचकेन वाचितः । १८
वसुमित्रो ऽध्यापयितव्यः । उपाध्यायस्य शालिभक्त मसिश्च
दातव्यम् । त ततश्चूर्णीकृत्य कोकिला उपाध्यायो भोजनं कार्यते ।
आगतेन राज्ञा उपाध्यायः पृष्टः । कुशलमिति । तेनोक्तम्— २१
सर्वं शोभनम् । परं किंतु भवता कुलाचारेण मखी खादितुं न
शक्नोमि । राज्ञी पृष्टा—किं कारणम् । तया लेखो दर्शितः । वाच-
कस्य मुण्डनगर्दभारोहणगूथभक्षणनिर्घाटनानि । एवं साधुनापि न ॥ २४

[९०*१३] (८) व्यञ्जनार्थयोर्हीनाख्यानम् ।

- कुरुजाङ्गलदेशे राजा महापद्म पोदनपुर गत । स च सिद्ध-
 ३ पुराभ्यन्तरे स्तम्भसहस्रनिष्पन्नसहस्रकूटचैत्यालयमालोक्य महापद्मेन
 निजनगरजनस्य राजादेशो दत्त । यथा चैत्यालयनिमित्त बहूना
 स्तम्भसहस्राणां सग्रहं कर्तव्यं । वाचित्वाचकेन स्तम्भसहस्राणा-
 ६ मिति स्तम्भशब्देन छागां सगृहीतव्या । आगतेन राज्ञा भणितम्—
 यन्मयादिष्टं तन्मे दर्शयथ, छागां दर्शिता । रुष्टेन राज्ञा नगरजनो
 मारणे आज्ञातः । विज्ञाप्य लेखवाचको दर्शितः । ततो वाचको
 ९ मारितः । एव साधुनापि न ॥

[९०*१४] (९) हीनाधिकव्यञ्जनाख्यानम् ।

- १२ मुराष्ट्रदेशे गिरिनगरपुरसमीपोर्जयन्तगिरिचन्द्रगुहाया महाकर्म-
 प्रकृतिप्राभृतजधरसेनाचार्येण स्तोकं निजायुर्ज्ञात्वा शास्त्रस्या-
 विच्छिन्तिनिमित्तमन्ध्रदेशे वेनतटपुरयात्रामिलिताचार्याणां पार्श्वे
 १५ लेखं दत्त्वा ब्रह्मचारी प्रेषितः । यथा कृतकृत्यौ प्राज्ञो शीघ्रं मुनी
 मम पार्श्वे प्रेषयथा [ध्वम्] । तेऽश्च तथाभूतौ प्रेषितौ । तयोश्च
 प्रवेशदिने पश्चिमरात्रौ स्वप्ने शुभ्रतरुणवृषभौ निजपादयोः पतितौ
 १८ दृष्ट्वा धरसेनाचार्यो जयतु श्रुतदेवता भणन्नुत्थितः । प्रभाते मुनी
 समायातौ दृष्ट्वा दिनत्रयं यथोचितं कृत्वा परीक्षार्थं हीनाधिकाक्षरे
 द्वे विद्यं साधयितुं तयोः प्रदत्तः । ऊर्जयन्ते अरिष्टनेमितीर्थकरसिद्ध-
 २१ शिलायां साधयतोस्तयोर्हीनाक्षरविद्यासाधकस्य कागादेवी समा-
 याता । अधिकाक्षरविद्यासाधकस्य दन्तुरा समायाता । देवानां न
 भवतीदृशी स्थितिरिति सचिन्त्य मन्त्रव्याकरणप्रस्तारेण दत्त्वा
 २४ अपनीय चाक्षरं साधयतो श्रुतदेव्यौ समायाते आगत्याचार्यस्य

नेवेद्य शास्त्रस्य पारगौ जातौ । देवपूजितौ पुष्पदन्तभूतवलिनामानौ
सिद्धान्ते कर्तारौ जातौ । एवमन्येनापि ॥

[९०*१६] जिणकप्पिऊण मूढो ।

३

[भयणीए विधम्मिज्जतीए एयत्तभावणाए जहा ।

जिणकप्पिओ ण मूढो खवओ वि ण मुज्झइ तधेव ॥२०१॥]

अस्य कथा—मगधदेशे राजगृहनगरे राजा प्रजापालो, राज्ञी ६
प्रियदत्ता, पुत्रौ प्रियधर्मप्रियमित्रौ । तौ प्रियदमधरमुनिसमीपे
धर्ममाकर्ण्य तपो गृहीत्वा स्वर्गे देवौ जातौ । एकदा प्रियधर्मचरदेवे-
नोक्तम्—आवयोर्मध्ये प्रथमच्युतस्य द्वितीयेन स्वर्गस्थितेन सबोधन ९
कर्तव्यम् । एवमवन्तिदेशे उज्जयिनीनगर्या राजा नागधर्मो, राज्ञी
नागदत्ता, तयो प्रियमित्रचरो देव स्वर्गदित्य नागदत्तनामा पुत्रो
जात । विस्मृतधर्मो गरुडादिशास्त्ररतो ऽभूत् । एकदा प्रियधर्मचरदेवे- १२
नावधिज्ञानेन ज्ञात्वा स्वर्गादागत्य डोम्बगारुडिकरूपेण तेन सह वादे
जाते अभयप्रदान साक्षिणो लब्ध्वा सर्पो मुक्त । द्वितीयसर्पेण मायया
मारितो नागदत्त । अन्ये वैद्यादय कालदष्टो ऽय न जीवतीति १५
वदन्ति । अर्धराज्य भणित्वा राज्ञा तस्यैव डोम्बस्य समर्पित ।
उत्थापयेति । तेनोक्त गुरुपदेशो ऽस्ति मे । जीवन्नय यद्युत्थित
तपो गृह्णाति । जीवन् दृश्यते इति पर्यालोच्य राज्ञा प्रतिपन्नम् । स १८
तेनोत्थापितो दमधरमुनिपार्श्वे धर्ममाकर्ण्य मुनिरभूत् । ततो देवेन
पूर्वसबन्ध कथित । राजादीना विस्मयो धर्मलाभश्च सजात । स
नागदत्तजिनकल्पिताचरणयुक्तो जिनकल्पितनामा तीर्थयात्राया २१
कृत्वा व्याघुटितो ऽटव्या सूरदत्त चोरैर्वद्धमार्गे धर्तुमारब्ध । अय
गत्वास्मान् कथयतीति । न किमपि वदन्त्यमी । सूरदत्तेन राज्ञा
मुक्त । अथ जिनकल्पितस्य या लघुभगिनी नागश्री सा वत्सदेशे २४

- कौशाम्बीपुर्या जिनदत्ताजिनदत्तयो पुत्राय जिनपालकुमाराय दत्ता,
 ता गृहीत्वा निजकटकेन कौशाम्बी गच्छत्या नागदत्तया अटवीसमीपे
 ३ जिनकल्पितो दृष्टो ऽपि मौनेन गत । अटव्या नागदत्ता नागश्रिय च
 सर्वं कटक च गृहीत्वा निजपल्लिका गतो रात्रौ मुनेर्गुणकथा कुर्वन्
 नागदत्तया क्षुरिका याचित । तेन पृष्टा—किं करिष्यसि । कथित
 ६ तया—य पापिष्ठ त्व वर्णयसि स चाण्डालो ममोदरे नवमासान्
 स्थित । अत इद क्षुरिकया पाटयामि । एतदाकर्ण्य ता जननी
 प्रतिपद्य सर्वस्वयुक्ता कौशाम्बी प्राप्य जिनकल्पितसमीपे सूरदत्तो
 ९ मुनिर्भूत्वा मुक्ति गत ॥

[९०*१६] त वत्थुं मोत्तव्व ज पडि ।

[त वत्थु मोत्तव्व ज पडि उप्पज्जदे कसायग्गी ।

- १२ त वत्थुभत्तिलएज्जो जत्थोवसमो कसायाण ॥२६२॥]

- अत्र कथा—पूर्वमालवके तलिकाराष्ट्रदेशे परकच्छपत्तने राजा
 शूरसेनो, राज्ञी शूरसेना, श्रेष्ठी सूरदत्त , पत्नी सूरदत्ता, पुत्रौ सूर-
 १५ मित्रसूरचन्द्रौ, पुत्री मित्रवती । मृते सूरदत्ते दरिद्रौ सूरमित्रसूरचन्द्रौ
 सिंहलद्वीपे पृथिवीमूल्यरत्न प्राप्य व्याघुटितौ । अटव्या सूरमित्र-
 स्तद्रत्न हस्ते गृहीत्वा रक्षन् भिक्षा गतस्य सूरचन्द्रस्य विषदानेन
 १८ मारण सचिन्त्य पश्चात्ताप करोति । अन्यदिने सूरचन्द्र सूरमित्रस्य
 तथा करोति । एव बहुदिनैर्निजपत्तने वेत्रवती नदीतटे ज्येष्ठेन
 लघवे^१ समर्पितम् । तत् लघुना तस्य पूर्वपरिणाम कथित । ज्येष्ठेन
 २१ च ततो नदीद्रहे रत्न निक्षिप्य गृह प्रविष्टौ तौ । रत्न द्रहे रोहित-
 मत्स्येन गिलितम् । स च धीवरेण हत्वा विक्रीत । पुत्रनिमित्त

सूरदत्तया गृहीत । खण्ड्यन्त्या पुत्रपुत्रीणा रत्न प्राप्य विपेण
मारणचिन्तादिक कृत्वा पुत्रावुपार्जितद्रव्येण जीविष्यत इति सचिन्त्य
मित्रवत्यास्तद्रत्न दत्तम् । मातृभ्रातृणा विपमरण सचिन्त्य दु परि- ३
णाम च कथयित्वा तया मातु समर्पितम् । ततो वैराग्यात्तत्त्यक्त्वा
धर्मान्परीक्ष्य दमधरमुनिसमीपे तपो गृहीत तै ॥

[१०*१७] गुणपरिणामादीहि य ।

६

[गुणपरिमादीहि य विज्जावच्चुज्जदो समज्जेदि ।

तित्थयरणामकम्म तिलोयसखोभय पुण्ण ॥३२८॥]

अत्र कथा—सुराष्ट्रदेशे द्वारावतीनगर्या हरिवशे अर्धचक्रवर्ती ९
कृष्णनामा वासुदेवो, राज्ञी रुक्मिणी, जीवकनामा वैद्य । अरिष्ट-
नेमिसमवसरण गच्छता वासुदेवेन सुव्रतनामा मुनिर्व्याधिक्षीणाङ्गो
दृष्ट । वैद्योपदिष्टोपधपिण्डा द्वारावत्या सर्वगृहेषु वासुदेवेन धारिता । १२
तदा वासुदेवेन तीर्थकरनामागोत्रमुपार्जितम् । तदौपधभक्षणा-
दारोग्य , स मुनिर्वासुदेवेन दृष्ट्वा पृष्ट —भगवन्, कीदृश शरीरम् ।
मुनिनोक्तम्—शरीर कदाचित्कीदृश भवति । भट्टारकेण गुणे न दत्त १५
इत्यातेन मृत्वा वैद्यो विधेर्नर्मदातीरे महान्मर्कटो जात । तत्र
वृक्षतले पर्यङ्कस्थ स्वय पतित शाखाभिन्नोरस्क शरीर नि स्पृह १८
मुनिमालोक्य स मर्कटो जातिस्मरो ऽभूत् । क्रोध परित्यज्य बहु-
मर्कटसहायेन तेन सा शाखा नामितवृक्षस्थशाखाया बहुवल्लीभि-
र्वन्धयित्वा अपनीता । पूर्वसंस्कारादौषध व्रणे दत्तम् । तेनावधि-
ज्ञानिमुनिना पूर्वभवकथनेन सवोधित । सम्यक्त्वाणुव्रतानि गृहीत्वा २१
सप्तदिनैः सन्यासेन मृत सौधर्मे देवो जात । आगत्य तेन गुरुपूजा
निजशरीरे पूजा च कृता ॥

[९०*१८] पाणागारे दुद्ध पिवतओ वभणो चेव ।

[दुज्जणससग्गीए सकिज्जदि सजदो वि दोसेण ।

३ पाणागारे दुद्ध पियतओ वभणो चेव ॥३४६॥]

अस्य कथा—वत्सदेशे कौशाम्बीपुर्या राजा धनपालो, राज्ञी वसुपाली, कल्यपालः पूर्णभद्रः, पत्नी मणिभद्रा, पुत्री वसुमित्रा ।

६ तस्या विवाहेन नगरजन भोजयित्वा पूर्णभद्रेण परममित्र चतुर्वेद-
षडङ्गविच्छिन्नभूतिनामा ब्राह्मणो निमन्त्रित । तेनोक्तम्—अकल्पते
अस्माक भवद्गृहे भोक्तु यतः—

९ शूद्रान्न शूद्रशुश्रूषा शूद्रप्रेषणकारिता ।

शूद्रदत्ता च या वृत्तिः पर्याप्त नरकाय तत् ॥

पूर्णभद्रेणोक्तम्—ब्राह्मणगृहनिष्पन्नदुग्धान्नेन भोजन कुरु । एव

१२ कृत्वोद्याने पूर्णभद्रस्य दूरप्रदेशे गौल्यदुग्ध पिवन्त शिवभूतिमालोक्य
लोकैः सुरापानमिति राज्ञ कथितम् । स सत्य ब्रुवन्नपि राज्ञा
वमन कारितो दुर्गन्धवमनान्निर्धाटितः ॥

१५ [९०*१९] आसयवसेण एव ।

[आसयवसेण एव पुरिसा दोस गुण व पावति ।

तम्हा पसत्थगुणमेव आसय अल्लिएज्जाह ॥३५६॥]

१८ अत्र कथा—अङ्गदेशे काम्पिल्यनगरे राजा सिंहध्वजो राज्ञी
वप्रा श्राविका नन्दीश्वरयात्रा प्रतिवर्षं कारयति । सा वप्रा राज्ञी
पुत्रो हरिपेणो द्वितीयराज्ञी लक्ष्मीमती वल्लभा । तया सौभाग्यतया

२१ भणितो राजा—मदीयो ब्रह्मरथो अद्य दिने भ्रमतु । तेन वारितो
वप्राया जिनरथ । रथे भ्रामिते पारणादिकं करिष्यामीति । इति

गृहीतप्रतिज्ञा भोजनार्थं हरिषेणेनागत्य कारण पृष्टा । ततो यथार्थ-
माकर्ण्य निर्गतो हरिषेणो विद्युच्चोरपल्लिकाया प्रविष्टः । तमालो-
क्यैकशुकेनोक्तम्—अमु राजपुत्र धरथ । ततो निर्गत्य शतमन्युता- ३
पसपल्लिकाया प्रविष्टः । तत्राप्यालोक्यैकशुकेन यत्राकृतिस्तत्र गुणा
वसन्तीत्याकलयोक्तमस्योत्तमराजपुत्रस्य गौरव कुरुथ । ततो
हरिषेणेन पूर्वशुकस्य दुष्टत्वं निवेद्य भणितं च । किं गौरव मे ६
कारयसीति । कथितं शुकैः—

माताप्येका पिनाप्येको मम तस्य च पक्षिणः ।

अहं मुनिभिरानीतः स च नीतो गवाशनैः ॥१॥ ९

गवाशनानां स गिरः शृणोति

अहं च राजन् मुनिपुङ्गवानाम् ।

प्रत्यक्षमेतद्भवता हि दृष्टं

ससर्गजा दोषगुणा भवन्ति ॥२॥ १२

इत्याश्रयवशात् । पूर्वं शतमन्युतापसश्चम्पाया राजा, राज्ञी नागवती,
पुत्रो जनमेजयः, पुत्री मदनावली । जनमेजयाय राज्यं दत्त्वा सोऽयं १५
च शतमन्युतापसोऽभूत् । मदनावल्या निमित्तिना आदेशः कृतः ।
सकलचक्रवर्तिनः स्त्रीरत्नं भविष्यत्येषा । ऊर्ध्वविषये राजा कलकल-
स्तेनादेशमाकर्ण्य याचिता मदनावली । यतो न लब्धा ततस्ते- १८
नागत्य चम्पा वेष्टिता । नित्यं युद्धे सति सुरङ्गया मदनावली
गृहीत्वा नागवती शतमन्युपल्लिकाया वार्तां कथयित्वा स्थिता ।
पूर्वं हरिषेणमदनावल्योरन्तरागोऽभूत् । ततस्तापसैर्निर्घाटितेन तेन २१
भणितम्—यदीमा परिणयिष्यसि तदा निजभूमौ योजने-योजने
चैत्यालयान् कारयिष्यामि । सिन्धुदेशे सिन्धुतटपुरे राजा सिन्धुनदो,
राज्ञी सिन्धुमती, सिन्धूदेव्यादिपुत्रीशतं सकलचक्रवर्तिनः आदिष्टम्— २४
सिन्धुनद्या कन्यानां स्नानं हरिषेणेन सह अनुरागाच्च । तत्रादेश-

- पट्टहस्तिन दमयित्वा तेन परिणीतास्ताः कन्या । चित्रशालाया
 सुप्तो रात्रौ वेगवतीविद्याधर्या नीतः । उत्थितेन तेन गगने तारका
 ३ आलोक्य ता हन्तु मुष्टिर्वद्धा । तया कृताञ्जल्या कथा कथिता ।
 विजयाधे सूर्योदरपुरे विद्याधरो राजा इन्द्रधनुः, बुद्धिमती राज्ञी,
 पुत्री जयचन्द्रा पुरुषवेषिणी । तस्या आदेशः कन्याशनपरिणेतुः
 ६ प्रिया भविष्यति । तव चित्रपटो मया तस्या दर्शितः । तद्वचनेन
 तत्समीप त्वा नयामि । एव तस्या विवाहे कृते गङ्गाधरमहीधरौ
 तस्या मैथुनिकौ युद्ध कर्तुमायातौ । तत्सग्रामे रत्ननिधानयुक्त
 ९ सकलचक्रवर्ती बभूव । ततो मदनावली परिणीय गृहे जननीरथयात्रा
 कृता । जिनायतनानि च ॥

[१०*२०] अप्पो वि परस्स गुणो सप्पुरिस पप्प ।

- १२ [अप्पो वि परस्स गुणो सप्पुरिस पप्प बहुदरो होदि ।
 उदए व तेल्लविदू किह सो जपिहिदि परदोस ॥३७३॥]

अत्र कथा—सौधर्मेन्द्रेण गुणानुरञ्जनी कथा कुर्वता भणितमुत्तम-

- १५ परस्य दोष न गृह्णाति स्वल्पमपि परस्य गुण विस्तारयति । तत
 एकेन देवेन पृष्टः देवेन्द्रः । किं को ऽपि तथाभूतो ऽस्ति । कथित-
 मिन्द्रेण—सुराष्ट्रदेशे द्वारवत्या कृष्णनामा वासुदेवो ऽस्ति । अरिष्ट-
 १८ नेमितीर्थकरवन्दनार्थं गच्छतो वासुदेवस्य स देवस्त परीक्षितुमायातो
 मार्गे गजाकारमृतकुथितदुर्गन्धकुक्कुरो भूत्वा स्थितः । दुर्गन्ध-
 भयात्सर्वा सेना नष्टा । तेन देवेन द्वितीयब्राह्मणरूपेणागत्य वासुदेव-
 २१ स्याग्रे कुक्कुरद्रुपणं कृतम् । वासुदेवेनोक्तम्—अस्य कुक्कुरराजस्य
 मुखे स्फटिकाकारा दन्तपङ्क्तिरिति । आदितः प्रकटीभूय सर्वकथा
 प्रतिपाद्य तं प्रपूज्य देवो गतः ॥

[९०*२१]

चोल्लयपासयधण्ण जूअरदणाणि सुमिण चक्क वा ।

कुम्म जुगपरिमाणू दस दिट्ठता मणुयलभे ॥ [४३०*२]

३

चोल्लकदृष्टान्त ११।

विनीतदेशे अयोध्यानगर्या अरिष्टनेमितीर्थे ब्रह्मदत्तचक्रवर्तिना बहुग्रामसहस्राणा सहस्रभटनामा सामन्तः कृतः । तस्य राज्ञी सुमित्रा, पुत्रो वासुदेवो ऽशिक्षितः । मृते सहस्रभटे तत्पदमन्यस्य दत्तम् । अयोध्याया जीर्णकुटीरकस्थितया जनन्या वसुदेवो दूरशीघ्रधीवरेणेव झोलिकाया च ताम्बूललङ्कुकादिवहनेन सहस्रमन्त्र कारयित्वा कुलस्वामी चक्रिणो ऽङ्गजीवनसेवाया धृतः । एकदा दुष्टाश्वेनाटवी चक्रवर्ती नीतः । सह निर्व्यूढेन च वसुदेवेनोपचारः कृतः । पृष्टेन कथितम्—सहस्रभटस्य पुत्रो ऽहम् । व्याघुटिता चक्रिणा तस्य निजकङ्कण दत्त्वा नगरीमागत्य तलारो भणितः—भो मदीय कङ्कण नष्ट गवेषयथ । अथ टिण्डे कङ्कण कथयन् वसुदेवस्तलारेण चक्रिणो दर्शितः । उक्त स चक्रिणा—याचय वाञ्छित ददामि । तेनोक्तम्—मदीयमाता जानाति । तथा आगत्य चोल्लूकभोजन याचितम् । पृष्ट चक्रिणा—कीदृश तत् । देव, प्रथम भवद्गृहे गौरवेण स्नान-भोजनाभरणद्रव्यादिक प्राप्य पश्चात्तवान्तःपुरमुकुटे बद्धादिपरिवार-गृहे ऽपि क्रमेण प्राप्य पुनरपि क्रमेणैव तदपि पुनः सभाव्य तेन नष्ट मनुष्यत्वम् ॥

पाशकदृष्टान्त १२।

२१

मगधदेशे शतद्वारनगरे राजा शतद्वारः । तेन नगरे कारित [?] द्वारे द्वारे च स्तम्भानामेकादशैकादश सहस्राणि (११०००) । एकैक

कूर्मदृष्टान्तः । ८ ।

अर्धतिर्यग्लोकप्रमाणे स्वयभूरमणसमुद्रे तत्प्रमाणे प्रच्छादिते
 ३ कालेन नन्दनामा कूर्म । वर्षसहस्र भ्रमता सूक्ष्मचर्मरन्ध्रेण तेनादित्यो
 दृष्ट । कदाचित्पुनराहूय निजकूर्मस्य तद्दर्शयन् स [न] पश्यति । न
 नष्ट मनुष्यत्व प्राप्यते । पूर्वदेशे महातडागे ऽप्यय कथयितव्य ॥

६ युगदृष्टान्तः । ९ ।

प्रमाणयोजनलक्षद्वयविस्तीर्णे पूर्वलवणसमुद्रे युगच्छिद्रात्कथ-
 चित्समिला पतिता । तथा अपरसमुद्रे युग च तत्र भ्रमति । तस्मि-
 ९ न्नेव छिद्रे कथचित्समिला प्रविशति । न नष्ट मनुष्यत्व प्राप्यते ॥

परमाणुदृष्टान्तः । १० ।

सकलचक्रवर्तिना चतुर्हस्तप्रमाण दण्डरत्न भवति । कालेन
 १२ विचलितास्तस्य परमाणव यथाविन्यास पुनरपि मिलन्ति न नष्ट
 मनुष्यत्व प्राप्यत इति ज्ञात्वा विवेकिना भवकोटिषु मनुष्यत्व दुर्लभ
 परिज्ञाय श्रीधर्मे महानादरो विधेय ॥

१५ [९०*२२] अच्छीणि सघसिरिणो ।

[अच्छीणि सघसिरिणो मिच्छत्तणिकाचणेण पडिदाणि ।
 कालगदो वि य सतो जादो सो दीहससारे ॥७३२ ॥]

१८ अस्य कथा—दक्षिणापथे अन्ध्रदेशे श्रीपर्वतममीपे पश्चिमदिशि
 तुङ्गभद्रानदीद्वयदक्षिणतटे पल्लरनगरे राजा यशोवरो, राज्ञी
 वसुधरा, पुत्रा अनन्तवीर्यश्रीधरप्रियवदा । प्रासादस्थितो
 १२१ राजा पञ्चवर्णबहुकूटयुक्तमुच्चै मेघमालोक्य ईदृश जिनभवन
 कारयामीति बुद्ध्यया यावद्भूमावालिखति तावत्स मेघो विलीन ।
 स सर्वमनित्य मत्वा अनन्तवीर्यश्रीधराभ्या क्रमेण त्यक्त राज्य

प्रियवदाय दत्त्वा अनन्तवीर्यश्रीधराभ्या सह वरदत्तकेवलीसमीपे
मुनिरभूत् । एकदा प्रियवदो राजा चैत्रमासे मनोहरोद्याने अति-
मुक्तकमण्डपतले नाटक पश्यन् सर्पेण दष्टो मृत । वशच्छेदे जाते ३
सर्वहितमन्त्रिणा गवेषका प्रेषिता । तैरागत्य कथितम्—यथा
अशोबरो निर्वाण गत । तथानन्तवीर्यो ऽनुत्तर गत । श्रीपर्वते
श्रीधरमुनिरातापनस्थस्तिष्ठति । एतदाकर्ण्य मन्त्रिणा तत्पार्श्वे गत्वा ६
वशोच्छेद मातृभगिन्यादिदुःख कथयित्वा आनीय श्रीधरो राज्ये
धृत । अरिष्टनेमितीर्थकरनिर्वाणे वरदत्तगणधरकेवलिविहारे स
मुण्डराजा जात । राजान्वयस्य मुण्डितवशो मोरीयवश इति नाम । ९
ऋषिपर्वत इति श्रीपर्वतनाम । एवमन्धदेशे धान्यकरनगरे मुण्डित-
वशान्वये बभूव राजा धनदत्त सदृष्टि । ग्रामनगरदेशेषु तेन
जिनायतनानि सामन्तादय आवका कृता । तस्मिन् धान्यकरनगरे १२
केतचिदेका बुद्धविहारिका कारिता । तत्र बुद्धश्रीवन्दका, तस्य
शिष्य उपासक सघश्री, भार्या कमलश्री, पुत्री विमलमति ।
सा च धनराजस्य महादेवी जाता जिनधर्मरता । स च सघ- १५
श्री राजा मन्त्री राजश्वशुरश्चैवम् । एकदा विमलमतिसघश्रीधन-
दाभि प्रासादोपरि धर्ममुनिकथा कुर्वद्भि अपराह्णे द्वौ चारण-
मुनी गगने गच्छन्तौ दृष्टौ । अभ्युत्थानादिक कृत्वा समीपमानीतौ । १८
वन्दनादिक च कृतम् । राजवचनेन ज्येष्ठमुनिना सघश्रीस्तत्त्व
कथयित्वा आवक कृत । गतौ मुनी । भणितो राज्ञा सघश्री
प्रभाते त्वया सभाया चारणमुनिवृत्तान्त सर्वेषा कथयितव्य । २१
देवाह सर्वं स्वयं करिष्यामीत्युक्त्वा अभक्तो बुद्धविहारिका
सध्याया गतो नमस्कार कुर्वन् वन्दकेन पूष्ट । प्रणाम किं न करोषि ।
चारणवृत्तान्तादिक कथित तस्य तेन । हाहाकारं कृत्वा सर्वमसत्य २४
भणित्वा वन्दकेन च तस्य कथा कथिता । यथा काशीदेशे वाणा-
रसीनगर्वा राजा उग्रसेनो, राज्ञी धनश्री, पुरोहित सोमशर्मा,

- पत्नी पद्मावती, पुत्री पद्मश्री पितुरतिवल्लभा कुमारी । सोमशर्मा
परिव्राजकभक्तो मठिका कारयित्वा बहुपरिव्राजकानां भोजन
३ ददाति । सुवर्णखुरनामा परिव्राजको रूपवान् शास्त्रज्ञ सधर्माति
कुमारीराद्ध परिविष्ट भुङ्क्ते चागत्य तस्य मठिका स्थित । पद्म-
श्रीर्भोजनं कारयति ससर्गात्ता गृहीत्वा गत । पुरोहितेन गविष्टः ।
६ राज्ञो ऽग्रे कथितम् । तदादेशात्कोट्टपालेन गवेष्यानीत । धर्मपाठका
राज्ञा पृष्टा । किमस्य क्रियते । तैरुक्तम्—मार्यते भूमौ पततु । तेन
श्मशाने वृक्षे अवलम्बितो मृतः । रात्रौ गन्धपुष्पताम्बूलादियुक्तया
९ पद्मश्रिया आलिङ्गितः । एतदाकर्ण्य राज्ञा दाहितः । रात्रौ तथा
तया भस्मालिङ्गितम् । पुरोहितेन तद्भस्म नदीद्रहे क्षेपितम् । सा
तथा जलमालिङ्गितः सदा । यथा न तस्या सुखादिकं तथा न
१२ किञ्चिदपि चारणादिकं भ्रान्तिरेव, स राजा तवेन्द्रजालं दर्शयति ।
स इन्द्रजाली अतो मा त्वं बुद्धधर्मं त्यज । पुनर्मिथ्यात्वं तेन सुतरां
स नीतो मिथ्यात्वं भणितश्च—प्रभाते त्वं राजसभामागच्छतो ऽपि
१५ दृष्टमिति मा वादी । प्रभाते च राज्ञा सामन्तादीनां गगनचारणा-
गमनकथा कथयता सवादार्थम् आग्रहेण राज्ञा सधर्मा आनायितः ।
आगतेन पृष्टेन च न दृष्टमित्युक्ते द्वे अपि लोचने भूमौ पतिते ।
१८ अद्यापि सत्यं कथयेति भणिते न दृष्टमिति भणन्नासनात्पतितः ।
पुनस्तथा भूमौ प्रविष्टो मृतो नरकं गतः दीर्घससारी जातः । तदति-
शयाज्जिनधर्मे रता लोकाः । अर्हद्वासपुत्राय राज्यं दत्त्वा धनराजो
२१ बहुसामन्तैः सह समाधिगुप्तिमुनिसमीपे तपसा मोक्षं गतः । विमल-
मत्यादयो जिनदत्तार्जिकासमीपे अर्जिका जाताः ॥

[१०*२३] भावाणुरायरत्नः ।

- २४ [भावाणुरागपेमाणुरागमज्जाणुरागरत्तो वा ।
धम्माणुरागरत्तो यं होहि जिणसासणे णिच्च ॥७३७॥]

अत्र भावागुरागरक्ताख्यानम्—अवन्तीदेशोज्जयिन्या राजा धर्मपालो, राज्ञी धर्मश्री, श्रेष्ठी सागरदत्त, पत्नी सुभद्रा, पुत्रो नागदत्त । सुभद्रासमुद्रदत्तयो पुत्री प्रियङ्गुश्री । सा नागदत्तेन परिणीता प्रियङ्गुश्री । तस्या मैथुनिको नागसेनो वैर गृहीत्वा स्थित । एकदोषोपित धर्मानुरागयुक्त चैत्यालये कायोत्सर्गो स्थित नागदत्तमालोक्य नागसेनेन निज हार तस्य पादोपरि धृत्वा अय चौर इति पूकृतम् । एतदाकर्ण्यालोक्य तलारेण राज्ञ कथितम्—न चौर इति । विजानतापि राज्ञा मारणीयो भणित । नागदत्तशिर- इच्छेदार्थं खड्गो यो वाहित स हारस्तस्य कण्ठे पुष्पमालासहितो बभूव देवै साधुकारितश्च । तदतिशयदर्शनाद्धर्मपालनागदत्तौ मुनी जातौ । बहवो जिनधर्मरताश्च ॥

[९०*२४] प्रेमानुरागरक्ताख्यानम् ।

१२

विनीतदेशे साकेतानगर्या राजा सुवर्णवर्मा, राज्ञी सुवर्णश्री, इभ्य श्रेष्ठी सुमित्रो जिनशासनप्रेमानुरागरक्त पर्वरात्रौ निजगृहे कायोत्सर्गेण स्थित । एकदा देवेन परीक्षणार्थं स्त्र्यादिहरणेन परीक्षितो न चलित । देवो गगनगामिनी विद्या दत्त्वा गत । तदतिशया-ल्लोका मुनय श्रावका जाताः ॥

[९०*२५] मज्जानुरक्ताख्यानम् ।

१८

उज्जयिन्या राजा रागवुद्धि, सार्थवाहजिनदत्तवसुमित्रौ जिन-धर्मे मज्जानुरागौ श्रावकौ वाणिज्यार्थमुत्तरापथ गतौ । अवसीर-मालवरपर्वतयोर्मध्ये विलवत्यटव्या सार्थे चौरैर्गृहीते अटवी प्रविष्टौ तौ दिङ्मोहे तु जाते जिनदत्तवसुमित्रौ जिनधर्मे मज्जानुरागरक्तौ सन्यासे स्थितौ । सोमशर्मा ब्राह्मणो ऽपि तयो पार्श्वे धर्ममाकर्ण्य

सन्यासे स्थित । कीटकामर्षटोपसर्ग समाध्यास्य सौधर्मे महर्द्विको
देवो भूत्वा श्रेणिकस्याभयकुमारनामा पुत्रो जात । जिनदत्त-
३ वसुमित्रौ सौधर्मे महर्द्विकदेवौ जातौ ॥

[९०*२६] धर्मानुरागरक्ताख्यानम् ।

अवन्तीदेशोज्जयिन्या राजा धनवर्मा, राज्ञी धनश्री, पुत्रो
६ लकुचो ऽतोवमानगर्वी । कालमेघम्लेच्छेन तद्देशोपद्रवे स्वयं गत्वा
सग्रामे लकुचेन स बद्ध । तुष्टेन राज्ञा तस्य वरो दत्त । कामचार
वर याचयित्वा तेनोज्जयिनीस्त्रियो विधर्मिता । पुङ्गलश्रेष्ठिनो
९ नागधर्मा अतीव रूपवती विधर्मिता । पुङ्गलो वैरं गृहीत्वा स्थित ।
एकदोद्याने क्रीडाया मुनिपार्श्वे धर्ममाकर्ण्य लकुचो मुनिर्भूत्वा
विहृत्योज्जयिन्या महाकालवने प्रतिमायोगेन स्थित । पुङ्गलेन
१२ रात्रौ गत्वा वैराल्लोहशलाकाभिः शरीरं सर्वं सधिषु कीलितं
धर्मानुरागेण परलोकं गत ॥

[९०*२७] जिणभक्तीए ।

१५ [एक्का वि जिणे भक्ती णिहिद्धा दुक्खलक्खणासयरी ।
सोक्खाणमणताण होदि हु सा कारण परम ॥७३७*१॥]

अस्य कथा—विदेहदेशे मिथिलानगर्या राजा पद्म । स पार्षद्धि
१८ गत कालगुहाया मुनिपार्श्वे धर्ममाकर्ण्य सम्यक्त्वं गृहीत्वा पृच्छा
कृतवान्—भगवन्, किमन्यो ऽपि को ऽप्येव वक्तुं जानाति तथा
दीप्तिवाश्च । कथितं मुनिना—अङ्गदेशे चम्पाया वामुपूज्यतीर्थकरा
२१ वक्तारो दीप्तिमन्तश्च । ततो जिनभक्तिरागं प्रभाते वन्दनार्थं
गच्छतस्तस्य धन्वन्तरिविश्वानुलोमवरदेवाभ्यामुपसर्गं कृत्वा सर्व-

रुजापहारे हारो योजनघोषा भेरी च दत्ता । स च तीर्थंकर
वन्दित्वा गणधरो जात ॥

[१०*२८] दसणभट्टो भट्टो ।

३

[दसणभट्टो भट्टो ण हु भट्टो होदि चरणभट्टो हु ।

अत्र कथा—काम्पिल्यनगरे राजा ब्रह्मरथो, राज्ञी रामिल्या,
तत्पुत्रो ऽरिष्टनेमितीर्थे ब्रह्मदत्तो द्वादशसकलचक्रवर्ती । एकदा विजय-
सेनसूपकारेण भोक्तुमुपविष्टस्यात्युष्णा क्षैरेयी दत्ता । भोक्तुमसम-
र्थेन तेन हत्वा स मारित । स च मृत्वा लवणसमुद्रे रत्नद्वीपे
व्यन्तरो देवो भूत्वा विभङ्गज्ञानेन वैरं ज्ञात्वा परिव्राजकरूपेण
मृष्टकेलकादिफलानि चक्रवर्तिने दत्तवान् । तानि भक्षयित्वा तेनान्त-
पुरादिकयुक्तं तं समुद्रमध्ये नीत्वा मारणार्थमुपसर्गं कृतं । तेन
पञ्चनमस्कारान् स्मरन्तो मारयितुं न शक्यन्ते । तेन च ततस्तेन
प्रकटीभूय प्रचार्यं भणितो ब्रह्मदत्त —रे त्वा मारयामि, किंतु यदि
जिनशासनं नास्ति भणित्वा पञ्चनमस्कारानालिख्य पादेन विनाशयि-
ष्यसि तदा न मारयामि । एतस्मिन् कृते जलमध्ये तेन स मारित ।
सप्तमं नरकं गतः । मन्त्रिपुरोहितान्तपुराणि सम्यक्त्वपञ्चनम-
स्कारस्मरणात् स्वर्गं देवा बभूवुः ॥

६

९

१२

१५

[१०*२९] दसणममुयतस्स ।

१८

दसणममुयतस्स हु परिवडण णत्थि ससारे ॥७३९॥]

अत्र कथा—पाटलिपुरनगरे श्रेष्ठी जिनदत्तो, भार्या जिनदासी,
पुत्रो जिनदास सुवर्णद्वीपाद्धनमुपाज्यं व्याघुटितो योजनशतविस्तार-
प्रोहणस्थेन कालिदेवेन भणितः । भो जन, जिनमतं च नास्तीति
भणः । अन्यथा मारयामि त्वाम् । जिनदासादिभिः वर्धमानस्वामिनः

२१

- नमस्कृत्य मस्तकविन्यस्तहस्तैर्भणितम् । सर्वोत्तम जिनो जिनमत
चास्त्येव । ब्रह्मदत्तचक्रिकथा च सर्वेषां जिनदासेन कथिता । तत
३ उत्तरकुरुस्थेनासनकम्पनादनावृत्य यक्षेण चक्र मुक्तम् । तेन मुकुटे
प्रहृतो वडवामुखे पतित । कालिराक्षस श्रिया जिनदासादीनामर्घ्यो
दत्त । गृहागतेन जिनदासेनावधिज्ञानी वैरकारण पृष्टः । तेन
६ कथितमिति ॥

[९०*३०] द्वितीय दर्शनमुख्याख्यानम् ।

- लाटदेशे द्रोणीमतिपर्वतसमीपे गलगोद्रहपत्तने श्रेष्ठी जिनदत्तो,
९ भार्या जिनदत्ता, पुत्री जिनमति । द्वितीय श्रेष्ठी नागदत्तो, भार्या
नागदत्ता, पुत्रो रुद्रदत्त । रुद्रदत्तनिमित्त नागदत्तेन जिनमति
याचिता । माहेश्वरस्य न दत्ता धर्मनाशभयात् । एको धर्म इति
१२ भणित्वा नागदत्तरुद्रदत्तो समाधिगुप्तमुनिपाश्वरे मायया श्रावकौ
जातौ । ततो जिनमतिं परिणीय पुनर्महिश्वरौ जातौ । रुद्रदत्तो
भणति—त्व मदीय धर्म गृहाण । जिनमत्या भणितम्—न युक्त मे
१५ धर्मं त्यक्तुम्, त्व मदीय धर्म गृहाण । रुद्रदत्तेनापि भणितम् । न युक्त
मे शिवधर्मं त्यक्तुम् । निजनिजधर्मकथनविवादाज्ज्ञकटक्रश्च नित्य
तयो । रुद्रदत्तेन च भणितम्—वसति यासि मुनिभ्यो दान ददासि
१८ यदि तदा त्वा निद्धाटयामि । जिनमत्या भणितम्—त्वमपि यद्येवं
निजधर्मं करोषि तदाह म्रिये । गृहे निजनिजधर्मस्तयो । एकदा
२१ प्रज्वालिते जिनमत्या भणितो रुद्रदत्त—यो देवो ऽद्य रक्षति तस्य
धर्मो द्वयोरपि । एवमस्त्विति भणित्वा श्रावण कृत्वा रुद्रदत्तेन रुद्राय
अर्घ्यो दत्त । तदपि न विशेष । ततो ब्रह्मादिभ्यो ऽपि दत्ते न
२४ विशेष । ततो जिनमति पञ्चपरमेष्ठिभ्यो अर्घ्यं दत्वा पतिपुत्रवधू

समीपे कृत्वा कायोत्सर्गेण स्थिता । तत्क्षणादुपसर्गोपशान्तिरभूत् ।
तमतिशयमालोक्य रुद्रदत्तादयो बहव श्रावका जाता ॥

[९०*३१] सुद्धे सम्मत्ते अविरदो वि ।

३

[सुद्धे सम्मत्ते अविरदो वि अज्जेदि तित्थयरणामकम्म ।

जादो खु सेणिगो आगमेसि अरुहो अविरदो वि ॥७४०॥]

६

अस्य कथा—मगधदेशे राजगृहनगरे राजा श्रेणिको राज्ञी
सुप्रभा पुत्र श्रेणिक कुमार । एकदा प्रत्यन्तवासिना पूर्ववैरिणा
नागधर्मेण यो जात्यश्वो दुष्ट प्रेषित स खञ्चितो ऽतिसरति । एकदा
वाह्यालीगतो राजा तेनाश्वेन महाटवो नीत । तत्र पल्लीपतिर्यम-
दण्डो, भार्या विद्युन्मती, पुत्री तिलकावती । यमदण्डेन तिलकावत्याः
पुत्राय राज्य दातव्यमिति भणित्वा तस्मै दत्ता । राजगृहनगर स
प्रेषित । तयोश्चिलातपुत्रनामा पुत्रो जात । एकदा राज्ञा मम
बहुपुत्राणा मध्ये राजा को भविष्यतीति सचिन्त्य नैमित्तिक पृष्ट ।
कथित तेन—सिंहासनस्थो भेरो ताडयन् शुना ददत्पायस यो भोक्षते
स राजा भविष्यति । भोजनदिने परीक्षा कृता । सिंहासनभेर्यादि-
हस्त श्वभ्यो भरणादिक ददता पायस भुक्तम् । एकदाग्निदाहे
जाते हस्तिंसिंहासनच्छत्रादिक श्रेणिकेन नि सारितम् । अय योग्य
इति ज्ञात्वा राज्ञा कुक्कुरविट्टलादिदोष दत्त्वा स नि सारित ।
मध्याह्ने नन्दग्रामाग्रहारब्राह्मणैरपि स तथा नि सारित । तत्र
परिव्राजकमठिकाया भोजन कारितो विष्णुधर्म प्रतिपक्षवान् ।
दक्षिणापथे चलितस्यान्यत्कथान्तरम् ॥

९

१२

१५

१८

२१

२४

द्रविडदेशे काञ्चीपुरे राजा वसुपालो, राज्ञी वसुमती, पुत्रो वसु-
मित्रा, मन्त्री ब्राह्मण सोमशर्मा, पत्नी सोमश्री, पुत्री अभयमति ।
अय सोमशर्मा मन्त्री धर्मार्थी गङ्गादितीर्थमालोक्य व्याघुटितो
ब्राह्मणरूपधारिण श्रेणिकस्य मार्गे मिलित । भणित स श्रेणिकेन—

- माम तव स्कन्धमहमारोहामि मम स्कन्धे त्वमारोह । शीघ्र येन
गम्यते । चिन्तित तेन ग्रहिलो ऽयम् । बृहद्ग्राम उद्वस , लघुग्रामो
३ महान् यत्र भुङ्क्ते । १ महिष्य प्राणा । २ वृक्षतले छत्रिका
धृता पथि सवृता । ३ जले प्राणहिते पादयो पथि हस्ते धृते ।
४ पृष्ठ वदर्या कति कण्ठा । ५ नारी बद्धा मुक्ता वा कुट्यते ।
६ ६ मृतको मृतो जीवेन वा गच्छति । ७ शालिक्षेत्रमिद
कुटुम्बिना भक्षित भक्ष्यते भक्षितव्य वा । ८ इति मार्गे चेष्टित
कुर्वन्त बाहिरे श्रेणिक धृत्वा काञ्चीपुरे निजगृह प्रविष्टो मन्त्री ।
९ अभयमत्या स पृष्ठ — तात त्वमेकाकी गत आगतो ऽसि । कथित
तेन — आगच्छत एको रूपवान् ग्रहिलो बद्धमिलितो बाहिरे
तिष्ठति । पृष्ठ तथा — कीदृशो ग्रहिल । अस्मान्माम स्कन्धारोहणादि-
१२ कमाकर्ण्य व्याख्यान कृत्वा तथा पुरुषहस्ते स्तोकतैलखली प्रेषिते ।
तैलखली समर्प्य भाजने याचिते । तेन कर्दममध्ये गताद्वये धृते द्वे ।
कर्दममध्ये नीतस्य पादप्रक्षालनार्थं भाजने स्तोकजल दत्तम् ।
१५ वशकम्बया कर्दमापनयनेन वक्रप्रवालके दवरकप्रोतनेन तुष्टा ।
अभयमति परिणीता तेन अतिवल्लभा जाता । विलसन्त्यटव्या
जिनदत्तवसुमित्रश्रावकयो पार्श्वे धर्ममाकर्ण्य य सोमशर्मा ब्राह्मण
१८ सन्यासेन मृत्वा सौधर्मे देवो ऽभूत् स स्वर्गादित्याभयमत्याभयकुमार-
नामा पुत्रो जात । अथ वसुपालराजेन विजययात्रा गतेनैकस्तम्भ-
प्रासादमालोक्य काञ्च्या सोमशर्मस्य तदर्थं लेख प्रेषित । स च
२१ त कारयितुमजानन् व्याकुलो ऽभूत् । श्रेणिकेन स विशिष्टतर
कारित । आगतेन राज्ञा तमालोक्य तुष्टेन वसुमित्रा निजपुत्री
श्रेणिकाय दत्ता । अथ राजगृहपुरे प्रश्रेणिकश्चिलातपुत्रस्य राज्य
२४ समर्प्य निर्विण्ण प्राजाजीत् । चिलातपुत्रे सर्वान्यायरते प्रधानै
श्रेणिकस्य विनयपत्रिका प्रेषिता । सो ऽपि तामालोक्य राजगृहपुरे
पाण्डुरकुटीमागच्छेति वसुमित्राभयमती भणित्वा आगत्य चिलातपुत्रं

निर्द्धित्य राजा जात । एकदाभयकुमारेण पृष्ठा माता—क्व मे पिता ।
 कथित तया मगधदेशे राजगृहपुरे पाण्डुरकुट्या तिष्ठति । एतदाकर्ण्य
 विकल्प्य च सोऽप्येकाकी त नन्दग्राम मयाहारमायात । तत्र च ३
 श्रेणिकेन पूर्वनि सरणदोषरुष्टेन नन्दग्राम ग्रहीतु कामेन दोष स्था-
 पयितुमिच्छता राजादेश प्रेषितो यथा—बहुविद्यापारगा ब्राह्मणा
 भौ मृष्टजल वटकूप शीघ्र मे प्रेषयथ अन्यथा निग्रह करोमि । तेन ६
 कारणेन व्याकुला ब्राह्मणा अभयकुमारेण कारण पृष्ठा । तैर्यथार्थे
 कथिते धारितास्तेन भोजनादिक कुरुत [इति] । तद्वचने शिक्षा दत्त्वा
 द्वौ ब्राह्मणौ श्रेणिकपाश्वर्णे प्रेषितौ । ताभ्या विशत —देव स कूपो ९
 भणितोऽस्माभिर्न चागच्छति । रुष्टो ग्रामबाहिरे स्थित । तत्रापि
 भणितो नागच्छति । पुरुषस्य स्त्रीवशीकरणमतो देव निजपुरस्थामु-
 दुस्वरकूपिका प्रेषय तस्या पृष्ठलग्नो येनागच्छतीतीव त मत्वा राजा १२
 मौनम् १ । तथा गजे पलसख्यार्थं प्रेषिते जलेन वा हस्तिप्रमाण-
 पाषाणपलानि २ । यथा स वटकूप पूर्वदिशि स्थित पश्चिमदिशि
 कर्तव्य ग्राम पूर्वदिशि कृत ३ । मेघः प्रेषितो न दुर्बलो न बलवान् १५
 अनिचारयित्वा वृकसमीपे ध्रियते ४ । गर्गरीमध्यस्थ पाण्डुरकूष्माण्ड
 प्रेषयथ । तत्रैव सवर्धं प्रेषितम् ५ । समसारकाष्ठस्य जले अधोमूलम्
 ६ । रजोदेवरिकाया प्रतिच्छन्द याच्यते ७ । इत्यादिकृते स देशिक १८
 आगच्छतु न दिने न रात्रौ न भूमौ नाकाशे न मार्गे नामार्गे ।
 सध्याया शकटैकभागेनागत । भण्ड सिंहासनस्थ त्यक्त्वा अङ्गरक्ष-
 मध्यस्थो राजा जनानन्द दृष्ट्वा ज्ञात्वा न तद्दृष्ट्वा श्रेणिकेन २१
 सतोषान्मम पुत्रोऽयं लोकानां कथिते महोत्सव कृत अभयमति-
 वसुमित्रे आनयिते इदानीमन्यत्कथान्तरम् ।

सिन्धुदेशे विशालीपुर्या राजा कौशिक , पुत्री यशस्वती, पुत्र- २४
 श्वेटकमहाराज , सुमद्रा प्रियकारिणी सुप्रभावती मृगावती सुज्येष्ठा
 चेलिनी चन्दना एता सप्त पुत्र्य । तद्रूपालेखार्थं सुचित्रकार

- गवेषयति चेटक । काकसवर्धकिना यत स्त्रीयन्त्र कृत तेन परी-
क्ष्यन्ते चित्रकारा । पद्मावत्या अनुविद्धरूपलब्धवरश्चित्रभूतिनामा
३ चित्रकरो देशादागत्य अन्यचित्रकरगृहे प्रविष्ट काकसेन चेटक-
राजस्य दर्शित । गौरवभोजनादिक दत्तम् । रात्रौ राजकुले ता
यन्त्रस्त्रिय सहसा भङ्क्त्वा भीतचित्त साक्षादिवात्मानमवलम्बिका-
६ दिक कुड्ये प्रदर्शयद्दृश्यो बभूव । तमतिशयमालोक्य राज्ञा तस्या-
भयदान दत्तम् । चेटकसुभद्राप्रियकारिण्यादीनामनुविद्धरूपं लिखितम् ।
तेन नित्य राजा विलोकेते । चेलिन्या रूपं नागच्छति । तस्या गुह्य-
९ देशे लिखिन्यामपि [?] बिन्दुपाते रूपानुविद्धताया राजरोषं ज्ञात्वा
चेलिनीरूपं तेनानीय राजगृहनगरे श्रेणिकराजस्य दर्शितम् । तस्य
कामासक्ति । तदर्थं मभयकुमारो बहुभाण्डं गृहीत्वा गन्धवादवणि-
१२ कसार्थंवाहो भूत्वा विशाली गत । राजानं दृष्ट्वा राजकुलसमीपे
समर्थं क्रियाणकं दत्त्वा कन्याया चेटिकागमनसमये श्रेणिकरूपस्य
पूजनं प्रशसनं करोति । चेटिका कन्यानां कथयन्ति । ताश्च द्रष्टु
१५ समायाता । सुज्येष्ठाचेलिनीभ्यां रूपासक्ताभ्यां एकान्ते स भणित —
आवा गृहीत्वा गच्छ त्वम् । सुरङ्गाद्वारे निर्गमनकाले चेलिन्या सुज्येष्ठा
अतीर्षयाभरणव्याजेव वञ्चिता । ततः प्रभाते चेटकराजस्य या भगिनी
१८ यशस्वती कन्तिका तत्पाश्वे अजिका जाता । चेलिनी च तेनानीता
श्रेणिकेन परिणीता । तस्या पुत्रो वारिषेण धारिण्य पुत्रं कूणिक ।
अथ श्रेणिकचेलिन्योर्नित्यं विवादो विष्णुधर्मो जिनधर्म एव । भणिता
२१ श्रेणिकेन—भर्तारं देवतां नारीति लौकिकवचनात् तवाहमेव देव ,
मम ये देवगुरव तवापि देवगुरव । एतदाकर्ण्य तया भणितम्—
भगवतो भोजनं ददामि । निमन्त्र्यानीय गौरवेण महामण्डपे धृता ।
२४ अम्माकं व्यानस्थितानामात्मा विष्णुपदे तिष्ठतीत्युक्त्वा तेषां ध्यान-
स्थितानां तया स मण्डपो दाहितः । ते च नष्टाः । रुष्टेन राज्ञा सा
भणिता । यदि भक्तिर्नास्ति तदा किं मारणं तेषां चिन्त्यते तस्य

रोषोपशमनार्थं तया कथा कथिता । वत्सदेशे कौशम्बीनगर्या राजा
 प्रजापालो, राज्ञी यशस्विनी, श्रेष्ठी सागरदत्तो, वसुमती कलत्रम् ।
 द्वितीय श्रेष्ठी समुद्रदत्त । प्रीतिवर्धनार्थं सागरदत्तेनोक्तम्—भो ३
 समुद्रदत्त, यदि तव पुत्री तदा यो मम पुत्रो भविष्यति तदा तस्य
 दातव्या । अथवा मे पुत्री तदा तव पुत्रस्य । एव सागरदत्तवसुमत्यो
 पुत्रः सर्पो वसुमित्रनामा जात । समुद्रदत्तासमुद्रदत्तयो पुत्री नाग- ६
 दत्ता । झकटके सति सर्पेण परिणीता नागदत्ता । भोगानुभवने
 शरीरविकारमालोक्य जने विरूपक वदति सति जनन्या पृष्टा—पुत्रि
 कीदृशस्तव भर्ता । कथितं तया—दिवा सर्पो रात्रौ नवयौवनो ९
 रूपवान् पुरुष । अनुभूय दिवा पुन सर्पं पिट्टारके तिष्ठति । एत-
 त्प्रच्छन्नया दृष्ट्वा मन्त्रयित्वा समुद्रदत्तया रात्रौ पिट्टारके दग्धे
 निराश्रय स पुरुष एव स्थित । भवद्गुरूणामप्येव जीवो विष्णुपदे १२
 तिष्ठत्विति मया चिन्तितम् । इत्याकर्ण्य चित्तस्थकोपेन पापद्वि च
 गत श्रेणिक आतापस्थ यशोधरमुनिमालोक्यासु पापद्विविघ्नकारिण
 मारयामीति सचिन्त्य ये पञ्चशतकुक्कुरा मुक्ता मुने प्रदक्षिणा कृत्वा १५
 प्रणता । बाणाश्च पुष्पमाला जाता । तदा तेन सप्तमनरके त्रय-
 स्त्रिंशत्सागरोपमायुर्वद्धम् । कुक्कुरवाणाभ्या तमतिशयमालोक्य पूर्ण-
 योग त मुनि प्रणम्य तत्त्वमाकर्ण्योपशमसम्यक्त्व गृहीत्वा प्रथमनरके १८
 चतुरशीतिवर्षसहस्रमात्रमायु कृतम् । त्रिगुप्तमुनीना समीपे क्षायो-
 पशमिकसम्यक्त्व वर्धमानतीर्थकरसमीपे क्षायिकसम्यक्त्वमित्यग्रे ॥

[१०*३२] सा समत्या जिणभत्ती ।

२१

[एया वि सा समत्या जिणभत्ती दुग्गइ णिवारेदु ।
 पुण्णाणि य पूरेदु आसिद्धिपरपरसुहाण ॥*७४६॥

अत्र करकण्डुमहाराजस्य कथा —

गोपो विवेकविकलो मलिनो ऽशुचिश्च

३ राजा बभूव सगुण करकण्डुनामा ।

इष्ट्वा जिन भवहर स सरोजकेन

नित्य ततो हि जिनप विभुमर्चयामि ॥

६ अस्य वृत्तस्य कथा । तद्यथा—श्रेणिकम्य गोतमस्वामिना यथा

कथिताचार्यपरम्परयागता सा सक्षेपेण कथ्यते । अत्रेवार्यखण्डे

कुन्तलविषये तेरपुरे राजानौ नीलमहानीलौ जातौ । श्रेष्ठी

९ वसुमित्रो, भार्या वसुमती, तद्गोपालो धनदत्त । तेनैकदाटव्या

भ्रमता सरसि सहस्रदलकमल दृष्ट गृहीत च, तदा नागकन्या

प्रगटीभूय त वदति—सर्वाधिकस्येद प्रयच्छेति । तदनु सकमलेन

१२ स्वगृहमागत्य श्रेष्ठिनस्तद्वृत्तान्त निरूपितवान् । तेन राज्ञो

भाषितम् । राज्ञा गोपालेन श्रेष्ठिना च सहस्रकूटजिनालय गत्वा

जिनमभिवन्द्य सुगुप्तमुनिं च । ततो राज्ञा पृष्ठो मुनि.—क

१५ सर्वोत्कृष्ट इति । तेन जिनो निरूपित । श्रुत्वा गोपालो जिनाग्रे

स्थित्वा हे सर्वोत्कृष्ट, कमल गृहाणेति देवस्योपरि निक्षिप्य गत ॥

अत्रापरवृत्तान्त । तथा हि—श्रावस्तिपुर्या श्रेष्ठी नागदत्तो, भार्या

१८ नागदत्ता । द्विजसोमशर्मणो ऽनुरक्ता ता ज्ञात्वा श्रेष्ठी दीक्षितो दिव

गत । तस्मादागत्याङ्गदेशचम्पाया राजा वसुपालो, देवी वसुमती,

तयो पुत्रो दन्तिवाहननामा जात । एव स वसुपालो यावत्सुखेनास्ते

२१ तावत्कलिङ्गदेशे सोमशर्मा द्विजो मृत्वा नर्मदातिलकनामा हन्ती

जातो धृत्वा वसुपालाय प्रेषित । स तत्र तिष्ठति । सा नागदत्ता

मृत्वा च तामलिषनगर्या वणिग्वसुदत्तस्य भार्या नागदत्ता जाता ।

२४ सा द्वे सुते लेभे धनवती धनश्रिय च । धनवती नागानन्दपुरे

वैश्यधनदत्तधनमित्रयो पुत्रेण धनपालेन परिणीता । धनश्रीर्वत्सदेशे

कौशाम्बीपुरे वसुपालवसुमत्यो श्रेष्ठिवसुमित्रेण परिणीता । तत्ससर्गेण

जैनी बभूव । नागदत्ता पुत्रीमोहेन धनश्रीसमीप गता । तया मुनि-
समीप नीता । अणुव्रतानि गृहीतानि । ततो बृहत्पुत्री समीप गता
तया बौद्धसक्ता कृता । लब्ध्वा वारत्रयमणुव्रतानि ग्राहिता । धनवत्या ३
नाशितानि । चतुर्थे वारे दृढा बभूव । कालान्तरे मृत्वा तत्कौशाम्बी-
वसुपालवसुमत्यो पुत्री जाता । कुदिने जातेति मञ्जूषाया स्वना-
माङ्कितमुद्रिकादिभिर्निक्षिप्य यमुनाया प्रवाहिता । गङ्गा मिलित्वा ६
पद्मद्रहे पतिता । कुसुमपुरे कुसुमदत्तमालाकारेण दृष्ट्वा स्वगृह-
मानीय स्ववनिताकुसुममालाया समर्पिता । तया च पद्मद्रहे लब्धेति
पद्मावतीसज्ञया वर्धिता । युवतिर्जाता । केनचिद्दन्तिवाहनस्य ९
तत्स्वरूप कथितम् । तेन तत्र गत्वा तद्रूप दृष्ट्वा मालाकारः पृष्ट —
सत्य कथय कस्येय पुत्रीति । तेन तदग्रे निक्षिप्ता मञ्जूषा । तत्र-
स्थितनामाङ्कितमुद्रादिक वीक्ष्य तज्जाति ज्ञात्वा परिणीता । स्व- १२
पुरमानीता वल्लभा जाता । क्रियति काले गते तत्पिता स्वशिरसि
पलितमालोक्य तस्मै राज्य दत्त्वा तपसा दिव गत । पद्मावती
चतुर्थस्नानानन्तर स्ववल्लभेन सुप्ता स्वप्ने सिंहगजादित्यानद्राक्षीत् । १५
राज्ञ स्वप्ने निरूपिते तेनोक्तम्—सिहदर्शनात्प्रतापी गजदर्शनात्
क्षत्रियमुख्यो रविदर्शनात्प्रजाम्भोजसुखकर पुत्रो भविष्यतीति सतुष्टा
सुखेन स्थिता । इतस्तेरपुरे सं गोपाल सेवालद्रहे तरीतु प्रविष्ट १८
सेवालेन द्वेष्टितो मृत्वा पद्मावतीगर्भे स्थित । तन्मृति परिज्ञाय
सत्कार्यं श्रेष्ठी सुगुप्तमुनिनिकटे तपसा दिव गत । इत पद्मावत्या
दोहलको जात । कथम् । मेघाडम्बरे चपलाकुले वृष्टौ सत्या स्वय- २१
मङ्कश गृहीत्वा पुरुषवेषेण द्विप चटित्वा पृष्ठे राजान कृत्वा पत्तना-
द्विहिर्भभाव इति । तत्स्वरूपे राज्ञ कथिते तेन स्वमित्रवायुवेगखेचरेण
मेघाडम्बरादिक कारयित्वा नर्मदातिलक द्विपमलकृता राज्ञी स्वय च २४
समारुह्य परिजनेन पुरान्निर्गत । स च गजाङ्कुशमुल्लङ्घ्य पवन-
वेगेन गन्तु लग्न । सर्वो ऽपि जन स्थित । महाटव्या वृक्षशाखामादाय

अत्र करकण्डुमहाराजस्य कथा—

गोपो विवेकविकलो मलिनो ऽगुचिश्च

३ राजा वभूव सगुण करकण्डुनामा ।

इष्ट्वा जिन भवहर स सरोजकेन

नित्य ततो हि जिनप विभुमर्चयामि ॥

६ अस्य वृत्तस्य कथा । तद्यथा—श्रेणिकस्य गोतमस्वामिना यथा कथिताचार्यपरम्परयागता सा सक्षेपेण कथ्यते । अत्रेवार्यखण्डे कुन्तलविषये तेरपुरे राजानौ नीलमहानीलो जातौ । श्रेष्ठी

९ वसुमित्रो, भार्या वसुमती, तद्गोपालो धनदत्त । तेनैकदाटव्या भ्रमता सरसि सहस्रदलकमल दृष्ट गृहीत च, तदा नागकन्या प्रगटीभूय त वदति—सर्वाविकस्येद प्रयच्छेति । तदनु सकमलेन

१२ स्वगृहमागत्य श्रेष्ठिनस्तद्वृत्तान्त निरूपितवान् । तेन राज्ञो भाषितम् । राज्ञा गोपालेन श्रेष्ठिना च सहस्रकूटजिनालय गत्वा जिनमभिवन्द्य सुगुप्तमुनिं च । ततो राज्ञा पृष्ठो मुनिः—क

१५ सर्वोत्कृष्ट इति । तेन जिनो निरूपित । श्रुत्वा गोपालो जिनाग्रे स्थित्वा हे सर्वोत्कृष्ट, कमल गृहाणेति देवस्योपरि निक्षिप्य गत ॥ अत्रापरवृत्तान्त । तथा हि—श्रावस्तिपुर्या श्रेष्ठी नागदत्तो, भार्या

१८ नागदत्ता । द्विजसोमशर्मणो ऽनुरक्ता ता ज्ञात्वा श्रेष्ठी दीक्षितो दिव गत । तस्मादागत्याङ्गदेशचम्पाया राजा वसुपालो, देवी वसुमती,

२१ तावत्कलिङ्गदेशे सोमशर्मा द्विजो मृत्वा नर्मदातिलकनामा हस्ती जातो धृत्वा वसुपालाय प्रेषित । स तत्र तिष्ठति । सा नागदत्ता

२४ सा द्वे सुते लेभे धनवती वनश्रिय च । वनवती नागानन्दपुरे वैश्रधनदत्तवनमित्रयो पुत्रेण धनपालेन परिणीता । धनश्रीर्वत्सदेशे कौशाम्बीपुरे वसुपालवसुमत्यो श्रेष्ठीवसुमित्रेण परिणीता । तत्ससर्गेण

जैनी बभूव । नागदत्ता पुत्रीमोहेन धनश्रीसमीप गता । तथा मुनि-
समीप नीता । अणुव्रतानि गृहीतानि । ततो बृहत्पुत्री समीप गता
तथा बौद्धसक्ता कृता । लघ्व्या वारत्रयमणुव्रतानि ग्राहिता । धनवत्या ३
नाशितानि । चतुर्थे वारे दृढा बभूव । कालान्तरे मृत्वा तत्कौशाम्बी-
वसुपालवसुमत्यो पुत्री जाता । कुदिने जातेति मञ्जूषाया स्वना-
माङ्कितमुद्रिकादिभिर्निक्षिप्य यमुनाया प्रवाहिता । गङ्गा मिलित्वा ६
पद्मद्रहे पतिता । कुसुमपुरे कुसुमदत्तमालाकारेण दृष्ट्वा स्वगृह-
मानीय स्ववनिताकुसुममालाया समर्पिता । तथा च पद्मद्रहे लब्धेति
पद्मावतीसज्ञया वर्धिता । युवतिर्जाता । केनचिद्दन्तिवाहनस्य ९
तत्स्वरूप कथितम् । तेन तत्र गत्वा तद्रूप दृष्ट्वा मालाकार, पृष्ट —
सत्य कथय कस्येय पुत्रीति । तेन तदग्रे निक्षिप्ता मञ्जूषा । तत्र-
स्थितनामाङ्कितमुद्रादिक वीक्ष्य तज्जाति ज्ञात्वा परिणीता । स्व- १२
पुरमानीता वल्लभा जाता । कियति काले गते तत्पिता स्वशिरसि
पलितमालोक्य तस्मै राज्य दत्त्वा तपसा दिव गत । पद्मावती
चतुर्थस्तनानन्तर स्ववल्लभेन सुप्ता स्वप्ने सिंहगजादित्यानद्राक्षीत् । १५
राज्ञ स्वप्ने निरूपिते तेनोक्तम्—सिंहदर्शनात्प्रतापी गजदर्शनात्
क्षत्रियमुख्यो रविदर्शनात्प्रजाम्भोजसुखकर पुत्रो भविष्यतीति सतुष्टा
सुखेन स्थिता । इतस्तेरपुरे सं गोपाल सेवालद्रहे तरीतु प्रविष्ट १८
सेवालेन वेष्टितो मृत्वा पद्मावतीगर्भे स्थित । तन्मृति परिज्ञाय
सस्कार्यं श्रेष्ठी सुगुप्तमुनिनिकटे तपसा दिव गत । इत पद्मावत्या
दोहलको जात । कथम् । मेघाडम्बरे चपलाकुले वृष्टौ सत्या स्वय- २१
मङ्कुश गृहीत्वा पुरुषवेषेण द्विप चटित्वा पृष्ठे राजान कृत्वा पत्तना-
द्वहिर्भ्रमाव इति । तत्स्वरूपे राज्ञ कथिते तेन स्वमित्रवायुवेगखेचरेण
मेघाडम्बरादिक कारयित्वा नर्मदातिलक द्विपमलकृता राक्षी स्वय च २४
समारुह्य परिजनेन पुरान्निर्गत । स च गजाङ्कुशमुल्लङ्घ्य पवन-
वेगेन गन्तु लान । सर्वोऽपि जन स्थित । महाटव्या वृक्षशाखामादाय

- राजा स्थित । स्वपुरमागत्य हा पद्मावति तव किमभूदिति महाशोक
 कृतवान् । विबुधैः संबोधित । इतः स हस्ती नानाजनपदानुल्लङ्घ्य
 ३ दक्षिण गत्वा श्रान्तो महासरसि प्रविष्टः । जलदेवतया समुत्तार्य तटे
 उपवेशिता सा । अत्रावसरे तत्रागतेन भटनाममालाकारेण रुदन्ती
 संबोधिता । हे भगिनि एहि मदगृहमित्युक्ते तयोक्तम्—कस्त्वम् ।
 ६ तेनोक्तम्—मालिकोऽहमिति । ततो हस्तिनागपुरे स्वगृहे मद्भगिनीय-
 मिति स्थापिता । तस्मिन् क्वापि गते तद्वनितया मारिदत्तया निर्धा-
 टिता पितृवने पुत्र प्रसूता । तदा मातङ्गेन तस्या प्रणम्योक्तम्—
 ९ मत्स्वामिनी त्वमिति । तयोक्तम्—कस्त्वम् । स आह—अत्रैव
 विजयार्थं दक्षिणश्रेण्या विद्युत्प्रभपुरेशविद्युत्प्रभविद्युल्लेखयोः सुतोऽहं
 बालदेव । स्ववनिताकनकमालया दक्षिणक्रोडार्थं गच्छतो मम राम-
 १२ गिरौ वीरभट्टारकस्योपरि न गत विमानम् । क्रुद्धेन मया तस्योपसर्गं
 कृतम् । पद्मावत्या तं निवार्यं मम विद्याच्छेदं कृतम् । तदनु मया सा
 प्रणम्योपशान्तिं नीता । ततो हे स्वामिनि, मम विद्याप्रसादं कुर्वि-
 १५ त्युक्ते तयोक्तम्—हस्तिनागपुरे पितृवने यद्रक्षसि बाल तद्राज्ये तव
 विद्या सेत्स्यन्ति याहीत्युक्ते सोऽहं मातङ्गवेषेणेन रक्षन् स्थित इति ।
 तदनु सतुष्टया तस्य बालं समर्पितम् । त्वं वर्धयैनमिति । ततस्तेन
 १८ काञ्चनमालया समर्पितम् । सा च करयोः कण्डूयुक्त इति कर-
 कण्डूनामा पालयितुं लग्ना । सा पद्मावती गान्धारी या ब्रह्मचारिणी
 तामाश्रिता । तया सह गत्वा समाधिगुप्तमुनिं दीक्षां याचितवती ।
 तेनाभाणि—न दीक्षाकालं प्रवर्तते । पूर्वं वारत्रयं यद्व्रतं खण्डितं
 २१ तत्फलेन त्रिदुःखमासीत्तदुपगमे पुत्रराज्यं वीक्ष्य तेन सह तपो
 भविष्यतीत्युक्ते सतुष्टा पुत्रं विलोक्य ब्रह्मचारिणीनिकटे स्थिता ।
 स बालस्तेन सर्वकलासु कुशलं कृतम् । तौ खेचरकरकण्डू पितृवने
 २४ यावत्तिष्ठतस्तावज्जयभद्रवीरभद्रावाचार्यौ समागतौ । तत्र नर-
 कपालमुखे लोचनयोश्च वेणुत्रयमुत्पन्नमालोक्य केनचिद्यतिनोक्तम्

आचार्यं प्रति—हे नाथ किमिदं कौतुकम् । आचार्यो ज्वदत् । यो ऽत्र
 राजा भविष्यति तस्याङ्कुशच्छत्रदण्डा स्युरिति । श्रुत्वा केनचिद्विप्रे-
 णोन्मूलितास्तस्मात्करकण्डुना गृहीता । कियद्दिनेषु तत्र बलवाहनो ३
 राजा ऽपुत्रको मृत । परिवारेण विधिना हस्ती राज्ञो ज्वेपणार्थं
 प्रेषित । तेन च करकण्डुरभिपिच्य स्वशिरसि व्यवस्थापित । तत
 परिजनेन राजा कृतो बालदेवस्य विद्यासिद्धिरभूत्स त नत्वा तस्य ६
 तन्मातरं समर्प्य विजयार्थं गत । करकण्डुं प्रतिकूलानुन्मूल्य राज्य
 कुर्वन् स्थित । तत्प्रतापं श्रुत्वा दन्तिवाहनेन तदन्तिकं दूतं प्रेषित ।
 स गत्वा तं विज्ञप्तवान्—त्वया मत्स्वामिनो दन्तवाहनस्य भृत्यभावेन ९
 राज्यं कर्तव्यमिति । कुपित्वा करकण्डुनोक्तम्—रणे यद्भवति तद्भवतु
 याहीति विसर्जित । स स्वयं प्रयाणं दत्त्वा चम्पाबाह्ये स्थित ।
 दन्तिवाहनो ऽप्यतिकौतुकेन सर्वबलान्वितो निर्गत । उभयबले १२
 सनद्धे व्यूहप्रतिप्यूहक्रमेण स्थिते तदवसरे पद्मावती गत्वा स्वभर्तुं
 स्वरूपं निरूपितवती । ततो गजादुत्तीर्यं समुखमागतं पिता पुत्रो
 ऽपि । उभयोर्दर्शनं नमस्काराशीर्वादिदानं च जातम् । मातापितृभ्यां १५
 जगदाश्चर्यविभूत्या पुरं प्रविष्ट । पित्राष्टसहस्रकन्याभिः विवाहं
 स्थापित । तस्मै राज्यं समर्प्य पद्मावत्या भोगाननुभवन् स्थितो
 दन्तिवाहनः । राज्यं कुर्वन्तस्तस्य मन्त्रिभिरुक्तम्—देव त्वया चेरम- १८
 पाण्ड्यचोला साधनोया इति । ततस्तेषामुपरि स्थित्वा तदन्तिकं दूतं
 प्रेषितवान् । तेन गत्वागतेन तदौद्धत्ये विजप्ते रोपात्तत्र गत्वा युद्धावनौ
 स्थित । ते ऽपि मिलित्वागत्य महायुद्धं चक्रुः । दिनावसाने उभयबलं २१
 स्वस्थाने स्थितम् । द्वितीयदिने ऽतिरौद्रे सप्राप्ते जाते स्ववलभङ्गं
 वीक्ष्य कोपेन करकण्डुर्महायुद्धं कृत्वा त्रीनपि ववन्ध । तन्मकुटे पद-
 न्यमन् तत्र जिनबिम्बानि विलोक्य 'तस्मिन् मिच्छामि दुक्कड' इति २४
 भणित्वा यूयं जैना इत्युक्ते तैरोमिति भणिते हा हा निक्कटो ज्ह
 जैनानामुपसर्गं कृतवानिति पश्वात्तापं कृत्वा क्षमां कारित । स्वदेशं

- गच्छस्तेरसमीपे सैन्य विमुच्य स्थित । तत्र दौवारिकैरन्त प्रवे-
 शिताभ्या धाराशिवभिल्लाभ्या विज्ञप्तो राजा—देवास्मादक्षिणस्या
 ३ दिशि गव्यूत्यन्तरे पर्वतस्योपरि धाराशिव नाम पुर तिष्ठति । सहस्र-
 स्तम्भ जिनलयण च तस्योपरि पर्वतमस्तके वल्मीकम् । तद्धेतो
 हस्ती पुष्करेण जल कमल च गृहीत्वागत्य त्रि प्रदक्षिणीकृत्य जलेन
 ६ सीत्कारविन्दुभि पूजयित्वा प्रणमति । ताभ्या तुष्टि दत्त्वा तत्र गत्वा
 जिन समर्च्य वल्मीक पूजयन्त हस्तिन वीक्ष्य तत्त्वानितम् । तस्मिन्-
 तमञ्जूषामुद्धाट्य रत्नमयी पार्श्वनाथप्रतिमा वीक्ष्य हृष्ट । तल्लय-
 ९ णमगालदेवसज्ञया स्थापितवाश्च । मूलप्रतिमाग्रे ग्रन्थि विलोक्य
 विरूपका दृश्यते इति शिलाकर्मिण बभाणेमा स्फोटयेति । तेनोक्तम् ।
 जलसिरेय जलपूरो नि सरीष्यतीति । तथापि स्फोटिता । तदनु
 १२ निर्गत जलम् । राजादीना निर्गमने सदेहो ऽभूत् । ततो राजा दर्भ-
 शय्याया द्विविधसन्यासेन स्थित । नागकुमार प्रत्यक्षीभूय वक्तु
 लग्न —कालमाहात्म्येन रत्नमयप्रतिमा रक्षितु न शक्यत इति मया
 १५ जलपूर्ण लयण कृतम् । ततस्त्वया जलापनयनाग्रहो न कर्तव्य इति
 महताग्रहेण दर्भशय्याया उत्थापितो राजा । ततस्त पृच्छति स्म—
 केनेद लयण कारित, तथा वल्मीकमध्ये प्रतिमा केन स्थापितेति ।
 १८ नागकुमार प्राह—अत्रैव विजयार्थे उत्तरश्रेण्या नभस्तिलकपुरे राजा-
 नावमितवेगसुवेगौ । अत्रैवार्यखण्डजिनालयान् वन्दितुमागतौ मलय-
 गिरौ रावणकृतजिनगृहानपश्यताम् । वन्दित्वा तत्र परिभ्रमन्तौ
 २१ पार्श्वनाथप्रतिमा लुलोकाते । मञ्जूषाया निक्षिप्य गृहीत्वेमा पर्वत-
 मध्ये अत्र मञ्जूषा व्यवस्थाप्य क्वापि गतौ । आगत्य थावदुत्थाप-
 यतस्तावन्नोत्तिष्ठति मञ्जूषा । गत्वा तेरपुरे ऽवधिवोध महामुनि पृष्ट-
 २४ वन्तौ—मञ्जूषा किमिति नोत्तिष्ठतीति । तैरवादीय मञ्जूषा लयण-
 स्योपरिलयण कथयति । अय सुवेगौ आर्तध्यानेन मृत्वा गजो भूत्वा
 ता मञ्जूषा पूजयित्वा यदा करकण्डुभूपस्तामुत्पाटयिष्यति तदा

गज सन्यासेन दिव यास्यतीति । प्रतिमास्थिरत्वमवधार्येद लयण
केन कारितमिति पृष्ठो मुनि कथयति । विजयार्धदक्षिणश्रेण्या रश्मि-
नूपुरपुरे राजानौ नीलमहानीलौ जातौ । सग्रामे शत्रुभि कृतविद्या-
च्छेदावत्रोपितौ । ताविद कारितवन्तौ । विद्या प्राप्य विजयार्धं
गतौ । तपसा दिव गताविति निशम्य तौ दीक्षितौ । ज्येष्ठो ब्रह्मोत्तर
गत इतर आर्तेन हस्ती जातस्तेन देवेन सबोधित । स जातिस्मरो
भूत्वा सम्यक्त्व व्रतानि चादाय ता पूजयितु लग्न । यदा कश्चिदिमा
खनति तदा सन्यास गृह्णीया इति प्रतिपाद्य देवो दिव गत । त्वयो-
त्पादितेति स हस्ती सन्यासेन तिष्ठति । त्व पूर्वमत्रैव गोपालो
जिनपूजया राजा जातो ऽसि । इति सबोध्य नागकुमारो नागवापिका
गत । तृतीयदिने गत्वा राज्ञा तस्य हस्तिनो धर्मश्रवण कृतम् ।
सम्यक्त्वपरिणामेन तनु विसृज्य सहस्रार गतो हस्ती । करकण्डुः
स्वस्य मातुर्बालदेवस्य च नाम्ना लयणत्रय कारयित्वा प्रतिष्ठा च
तत्रैव स्वतनुजवसुपालाय स्वपद वितोर्यं स्वपित्रा चेरमादिक्षत्रियैश्च
दीक्षा बभार । पद्मावत्यपि । करकण्डुर्विशिष्ट तपो विधायायुरन्ते
सन्यासेन वितनुर्भूत्वा सहस्रार गतः । दन्तिवाहनादयः स्वस्य
पुण्यानुरूप स्वर्गलोक गताः । इति जिनपूजया गोपो ऽप्येवविधो
जज्ञे ऽन्यः किं न स्यादिति ॥

सुकोमलै सर्वसुखावबोधै. पदै. प्रभाचन्द्रकृतः प्रबन्धः ।

कल्याणकाले ऽथ जिनेश्वराणा सुरेन्द्रदन्तीव विराजते ऽसौ ॥

इति भट्टारकश्रीप्रभाचन्द्रकृत कथाकोश समाप्त ॥

[संवत् १६३८ वर्षे श्रावणशुदि ३ रवौ श्रीमूलसधे सरस्वतीगच्छे बलात्कारराणे
श्रीकुन्दकुन्दाचार्यान्वये भट्टारकश्रीपद्मनन्दिदेवास्तत्पट्टे भ० श्रीसकलकीर्ति-
देवास्तत्पट्टे भ० श्रीभुवनकीर्तिदेवास्तत्पट्टे भ० श्रीज्ञानभूषणदेवास्तत्पट्टे भ०
श्रीविजयकीर्ति देवास्तत्पट्टे भ० श्रीशुभचन्द्रदेवास्तत्पट्टे भ० श्रीसुमतिकीर्ति-
देवास्तत्पट्टे भट्टारकश्रीगुणकीर्तिगुरुपदेशात् स्वात्मपठनार्थं लिख्यापित ॥]

INDEX OF PROPER NAMES

(Only one reference is given and references are to
the Nos of Stories)

[अ]

अकम्पनाचार्य १२

अकलङ्क २

अगन्धर्व ५, ११

अगाल्देव ९०*३२

अग्नि ७३

अग्निभूति ११, ६३, ८४, ९०*४

अग्निमन्दर ६३

अग्निना ६

अङ्ग (देश) ७, २३, ६०, ९०*१९,

९०*२३, ९०*३२

अङ्गवती ७

अङ्गा ३४

अङ्गादेव ४६

अज २७

अजितनेना ६१

अजितावर्त ५१

अञ्जनचोर ६

अञ्जनमुन्दरी ६

अतिदारुण ५

अतिदल ६३

अतिमुक्त ४९

अतिवेग ५

अनन्तमती ७

अनन्तवीर्य ३, ९०*२२

अनिष्टमेन ७८

अन्ध्रदेश १९, ९०*१४, ९०*२२

अपविदेह ५९

अपराजित ५, ६५

अभयकुमार ४१, ९०*२५

अभयघोष ७४

अभयमती २३, ७४, ७६, ९०*३१

अभयवाहन ४८

अभयनेन ९

अभीर (देश) ७५

अमरुत ५१

अमरावती १३

अमित ३७

अमितप्रभ ६

अमितवेग ९०*३२

अम्बिका ४

[आ]

अयोध्या ७, २७, ३२, ३५, ५२, ५३,

आकाशगामिनी (विद्या) ६

५९, ६१, ६२, ६४, ७१, ८४,

आदर्शक ५

९०*३, ९०*१२, ९०*२१/१,

आदित्यप्रभ ५

९०*२१/३, ९०*२१/७

आदित्याभ ५

अरिष्टनेमि ५८, ६५, ७८, ९०*१४,

आनन्द ३४

९०*१७, ९०*२०

आनन्दपुर ४६

अर्जुन ९०*२१/७

आभीर ५७

अर्हदाम ५, ९०*२२

आमलकण्ठ ७८

अहदासी २३

आरावना ४

अलका ५, ४९

आरावना-प्रबन्ध ९०

अवध्या ५

[इ]

अवनिपाल १

इन्द्रदत्त ६३, ६९

अवन्ती १२, ६३, ९०*१०, ९०*१२,

इन्द्रधनु ९०*१९

९०*१५, ९०*२१/६,

इभ ५६

९०*२३, ९०*२६

इला ७१

अवमीर (पर्वत) ९०*२५

इलावर्धन ७१

अशोक ३९, ७८, ९०*९

[ई]

अशोका ३९

ईर्ष्याविती ८३

अश्वदेवी ४९

[उ]

अष्टापदगिरि ३७

उग्रसेन ४९, ९०*२२

अस्थनि (अटवी) ९०*५

उज्जयिनी १२, १४, २५, ३०, ३७,

अहिच्छत्र (नगर) १, १३, २९, ९०*८

४६, ६३, ६८, ७२, ८४, ८६,

अहिमार ८९

९०*१०, ९०*१२, ९०*१५,

अशुमती ७१

९०*२१/६, ९०*२३,

अशुमान् ७१

९०*२५, ९०*२६

उड्ड ४

[क]

उत्तरकुरु ९०*२९

उत्तरभूति ३०

उत्तरमथुरा ९

उत्तरापथ ४, ९०*११, ९०*२५

उदीर्णवलवाहन ३०

उदुम्बरकुथित ८

उद्दायन ८

उद्भगमुनि ७०

उर्विला १३

उलूखल (देश) ३७

[उ]

उशिरावर्त ३७

उष्ट्रग्रीव (पर्वत) ५८

[ऊ]

ऊड्विपय ९०*१९

ऊजयन्त ५८, ९०*१४

[ए]

एकरथ्य ४४

एकाश्चर्य ९०*२१/४

[औ]

औ ३ २४

कच्छ ८

कडारपिङ्ग ३१

कनकनगर १३

कनकप्रभा ९०*२

कनकमाला ९०*३२

कनकरथ ४१

कनकश्री ५

कनका ६

कन्तिका ४१

कपिल ७६, ८०

कपिलक्षेत्र ७६

कपिला ४६, ७६

कमल ८४

कमलश्री ७, ४६, ९०*२२

कमला ८४

करकण्ड ४२

करकण्डू ९०*३२

करवती ५

करहाटक ४

कलकल ९०*१९

कलकलेश्वर ६३

कलिङ्ग (देश) २, ९०*३२

कलिङ्गसेना ३७

कस ४९

काकदेवी ४९

काकन्दी ७४, ९०*२१/७

काकस ९०*३१

काञ्चनमाला ४२, ९०*३२

काञ्ची ४

काञ्चीपुर ७७, ९०*३१

काणा ५०

काणादेवी ९०*१४

कामधेनु ६२

कामसेना ७

काम्पिल्य २०, ३१, ४७, ५५,

९०*१९, ९०*२८

कायसुन्दरी ३०

कार्तवीर्य ६२, ८३

कार्तिकपुर ७३

कार्तिकेय ७३

कालप्रिय (पत्तन) ४२

कालमेघ ९०*२६

कालसदीव ९०*१०

कालिदेव ९०*२९

कालिराक्षम ९०*२९

कालीनागदेवी ४९

का (क) वि ८०

काशी ९०*२, ९०*९, ९०*२२

काश्यपी ३८, ६३, ८४

किन्नरपुर ७

किमचल ८९

किजल्पनामा (पत्नी) ३१

कुणालपुर ८१

कुण्डलमण्डित ७

कुण्डिनपुर ५०

कुवेरदत्त ३१, ४६

कुम्भकारकट ७९

कुम्भपुर १२

कुरुजाङ्गल ६, १२, ९०*१, ९०*१३

कुरुवश्य ४९

कुलघोष ४

कुलाल ३०

कुसुमदत्त ९०*३२

कुसुमपुर्ग ९०*३२

कुसुममाला ९०*३२

कुसुमवती ५

कुन्तलविषय ९०*३२

कूचदार ३९

कृत्तिका ७३

कृमिरागकम्बल ४६

कृष्ण ९०*१७, ९०*२०

केसरवती ५

कैलास ५९

कोटितोर्थ ९०*४

कोटी ६८

कोट्टपुर ९०*४

कोणिक ९०*३१

कोणिका २४

कोशल (देश) ८७

कोशल (पुर) ८७

कोसलगिरि ८७

कौशाम्बी १४, १५, १७, २१, ३८,

४४, ४५, ४६, ४९, ६३, ६९,

७२, ९०*७, ९०*१५,

९०*१८, ९०*३१, ९०*३२

कौशिक १६, ९०*३१

क्रौञ्च ७३

क्रौञ्चपुर ८०

[ख]

क्षीरकदम्ब २७

खण्डकमुनि ७९

खेटग्राम ७२

[ग]

गङ्गादेव ४२

गङ्गाभट ४०, ४९

गङ्गा ४६, ६७, ७०, ९०*६

गजकुमार ६५

गणधरमुनि ४१

गणधराचार्य ६३

गन्धमालिनी ५

गन्धमित्र ५३

गन्धर्वदत्त ५४

गन्धवती ४९, ६३

गन्धार (देश) ४१

गन्धिला ५

गन्वोदक-वर्ष ६३

गर्दभ २४

गरुड १३

गरुडदत्त ४८

गरुडशास्त्र ९०*१५

गर्ग ९०*१२

गलगोद्रह ९०*३०

गान्धर्वदत्ता ५४

गान्धर्वसेना ५४, ६५

गान्धर्वानीक ४६

गान्धारी ९०*३२

गिरिनगर (पुर) ९०*१४

गुणमाला ६

गुणवती ६३

गुप्ताचार्य ९

गुरुदत्त ७६

गोकर्ण (पर्वत) ४१

गोपवती ३३

गोपायन १७

गोभृङ्ग ५

गोवर्धनगिरि ४९

गोवर्धनमुनि ६८

गोविन्द (नट) ४२

गौड १०
 गौतम ९०*१०
 गौतमस्वामिन् ९०*३२
 गौरसदीप ३०
 गौरी ९

[च]

चक्रपुर ५
 चक्रायुध ५
 चक्रेश्वरी २
 चण्डप्रद्योतन ९०*१०
 चण्डवेग ७४
 चतुर्दश विद्या ६३
 चतुर्मुखमुनि ५९
 चन्दना ४१, ९०*३१
 चन्द्र १८
 चन्द्रकीर्ति ७६
 चन्द्रगुप्तराजा ६८
 चन्द्रगुहा ९०*१४
 चन्द्रचूल ५
 चन्द्रपुरी ७६
 चन्द्रप्रभ ९
 चन्द्रभूति ८७
 चन्द्रवाहन ६३
 चन्द्रवेगा ५
 चन्द्रलेखा ७६

चन्द्रवेव ५६
 चन्द्रशेखर ९
 चन्द्रश्री ८७
 चम्पा ७, २२, २३, ३७, ४६, ४८,
 ५१, ६३, ७०, ९०*१९,
 ९०*२७, ९०*३२

चाणाक्य ८०
 चाणूरमल्लदेवी ४९
 चामीकरवती ५
 चामुण्डा ७५
 चारणमुनि ९०*२२
 चारित्रभूषणमुनि १
 चारुदत्त ३७
 चित्रगुप्त २१
 चित्रभूति ९०*३१
 चित्रमाला ५
 चिलातपुत्र ९०*३१
 चिल्लातपुत्र ७७
 चेटक ४१, ९०*३१
 चेरम ९०*३२
 चेलनी ११
 चेलिनी २१, ४१, ९०*३१
 चोल ९०*३२

[ज]

जनमेजय ९०*१९
 जमदग्नि ६, ६२

जम्बूद्वीप ५९

जय २७

जयचन्द्रा ९०*१९

जयन्त ५

जयन्तगिरि ९०*१४

जयपाल १७

जयपाली २८

जयश्री १३

जयसिंह ९०

जयसेन ५३, ५९, ८९

जयसेनकुमार ३२

जयसेना ५९

जयावती ६४, ७५

जरासन्ध ४९

जलस्तम्भिनी (विद्या) ९०*७

जितशत्रु ३०, ४६, ७१, ७५,

९०*२१/३

जिनकल्पिक १४

जिनकल्पित ९०*१५

जिनदत्त ६, ४६, ४७, ४९, ८४,

९०*१५, ९०*२५, ९०*२९,

९०*३०

जिनदत्ता ५, ७२, ९०*१५,

९०*२२, ९०*३०

जिनदास ९०*१, ९०*२९

जिनदासी ९०*२९

जिनपाल १४, ७२

जिनपालकुमार ९०*१५

जिनभद्र ८४

जिनमति ९०*३०

जिनमतिका ८४

जीवक ९०*१७

जीवद्यशा ४९

जीवामारि २६

जैनी ३८

ज्येष्ठा ४१

[ट]

टक्क ४

[त]

तलिकाराष्ट्र (देश) ९०*१६

तामलित ३७, ७५, ९०*३२

तामलित १०

ताराभगवती २

तिलकावती ७७, ९०*३१

तुङ्कारी ४६

तुङ्गभद्रा ९०*२२

तुङ्गी ५८

तेरपुर ९०*३२

त्रिगुप्तमुनि ३, ९०*३१

[द]

दक्षिणकाञ्ची ४

दक्षिणमथुरा ९

दक्षिणश्रेणी ९०*३२	देवकुमार ३, ६६
दक्षिणापथ ६८, ७५, ७९, ८०, ८१, ८७, ९०*१०, ९०*२२, ९०*३१	देवगुरु ८५
दण्डक ७९	देवदत्ता ५६
दत्त ३४	देवदारु ४१
दत्तमुनि ७७	देवदास ४१
दत्ताचार्य ६१	देवरति ३२, ४२, ८५
दन्तिवाहन ९०*३२	देवागम १
दन्तुरा ९०*१४	देविला ८०
दमधर १४, ३७, ४२, ८७, ८८, ९०*१६	देवीकोट्टपुर ९०*४
दमवराचार्य २९, ३२, ४४	द्विडदेश ७७, ९०*३१
दरिद्रा १३	द्रुपद ९०*२१/७
दशपुरनगर ४	द्रोणाचार्य ५६
दशार्णदेश ४४	द्रोणीपवत ७६
दारुण ५	द्रोणीमति ७६, ९०*३०
दिग्नागाचार्य २	द्रौपदी ९०*२१/७
दिवाकरदेव ५, १३	द्वारवती ५८, ६५, ९०*१७, ९०*२०
दीपायन ३०	द्वीपायन ५८
दीर्घ २४	[ध]
दुर्मुख ४२	घनचन्द्र ४६
दुमुखराज १३	घनदत्त १९, २५, ३७, ४४, ४५, ४६, ९०*२२, ९०*३२
दुर्योधन ९०*३	घनदत्ता ४४, ४६
दृढगूर्प २५	घनदेव ४४, ४६, ८४
देवकी ४९	घनदेवी ४९

धनपति ८८

धनपाल १५, २५, ९०*१८, ९०*३२

धनमित्र ५, ३४, ४४, ४५, ४६

धनमित्रा ४४, ९०*३२

धनराज ९०*२२

धनवती २४, २५, ९०*३२

धनवर्मा ९०*२६

धनश्री ३१, ५६, ८८, ९०*७,

९०*२२, ९०*२६, ९०*३२

धनसेन ९०*७

धनसेना ४२

धनुर्वेद ५६

धन्य ७८

धन्वन्तरि ६, २२, ९०*२७

धरणितिलक ५

धरणिभूषण ६, १२

धरणेन्द्र ५

धरसेनाचाय ९०*१४

धर्म २६

धमकीर्ति ७

धर्मघोष ७०

धमरुचि ३५

धमनगर २४

धमपाल ९०*२३

धमश्री १३, ९०*२३

धमसिहराजा ८७

धमसेना ४६

धातुरस ३७

धान्यकनक १९

धान्यकर ९०*२२

धारा ९०

धाराशिव ९०*३२

धारिणी ३४

धूमसिंह ३७

धृतिपेण ५९, ९०*१०

[न]

नग्नकि ४२

नद ९०*२१/८

नदीमती ७८

नन्द ४९, ५७, ८०, ९०, ९०*३१

नन्दा ९०*९

नन्दीश्वरयात्रा ६

नन्दीश्वराष्टदिन १३

नन्दीश्वराष्टमी २

नभस्तलवल्लभ ५

नभस्तिलकपुर ९०*३२

नमि ४२

नमुचि १२

नयधर ६४

नरपाल ६

नरसिंह ३१

नर्मदा ५०, ९०*१७	पञ्चाग्निसाधन ४९
नर्मदातिलक ९०*३२	पणिक ६७
नागकुमार ९०*३२	पणिका ६७
नागदत्त १४, ४८, ९०*१५,	पणीश्वर ६७
९०*२३, ९०*३०, ९०*३२	पद्म १२, ९०*२७
नागदत्ता १४, २१, ५७, ९०*१५	पद्ममण्डल १२
९०*३०, ९०*३१, ९०*३२	पद्मरथ २२, ४२, ४६
नागधर्म १४, ९०*१५, ९०*३१	पद्मश्रा ९०*२२
नागधर्मा ९०*२६	पद्मषण्डपत्तन २८
नागपाश ५	पद्मावती १, २, ६२, ९०*२२,
नागवती ९०*१९	९०*३२
नागवसु ४८	पद्मिनीखेट (ग्राम) ३३
नागश्री १४, ६३, ९०*१५	परकच्छपत्तन ९०*१६
नागसेन ९०*२३	परथ ६८
नागानन्द ९०*३२	परशु ६२
नाभिगिरि १३	परशुराम ६२
नारद २७, ६३	पर्णलघ्वी (विद्या) ७
नासिक्य ५७	पर्वत २७
निपुणमतिविलासिनी २८	पवनवेगा १३
निर्ऋक्षणनामा ९०*२१/४	पलाशकुट ११, ९०*९
निष्कलङ्क २	पलाश (ग्राम) ३३
नील ६, ९०*३२	पल्लर ९०*२२
नृवाहन २३	पाकशासन २६
	पाञ्चाल ५४
	पाटलिपुत्र ४, १०, १६, ३९, ५४,
	८०, ८८, ९०, ९०*२९

[प]

पञ्चनमस्कार २

पाटवर्धन (हस्ती) ४९
 पाण्ड्य ९०*३२
 पात्रकेमरिन् १
 पादौण्ध मुनि ९०*१
 पारसकुलराज ४६
 पाराशर मुनि ४०
 पामुल ६५
 पिण्याकगन्ध ६, ४७
 पिप्पल ४७
 पुङ्खपरम्पराविधि ५६
 पुङ्गल ९०*२६
 पुण्डरीका ४८
 पुण्ड्रनगर ४
 पुण्ड्रवधन ६८
 पुरन्दरदेव १३
 पुरुषोत्तम मन्त्री २
 पुष्कर ७
 पुष्पचूल ५१
 पुष्पडाल ११
 पुष्पदत्ता ५१
 पुष्पदन्त १२, ९०*१४
 पूतना (विद्या) ४९
 पूतिगन्ध १३
 पूतिमुखा १३
 पूतिमुखी ५१
 पूर्णचन्द्र ५

पूर्णभद्र १५, ९०*१८
 पूर्वमालव ९०*१६
 पृथ्वीपुर ८९
 पृथ्वी ४६
 पोदनपुर ४९, ५४, ६५, ९०*११
 ९०*१३
 प्रजापाल ६, १४, १६, २१, ६४, ६७,
 ८६, ९०*१५, ९०*२१, ३,
 ९०*३१
 प्रद्योत ६३, ७२
 प्रभाचन्द्र ९०, ९०*३२
 प्रभावती ८, २९, ४१
 प्रमाणपल्ली ९०*२१/३
 प्रह्लाद १२
 प्रश्रेणिक ७७
 प्रज्ञप्तिविद्या १३
 प्रियकारिणी ५, ४१, ९०*३१
 प्रियङ्गु ५
 प्रियङ्गुश्री ९०*२३
 प्रियङ्गुसुन्दरी ३१
 प्रियदत्त ७
 प्रियदत्ता ९०*१५
 प्रियदमघर ९०*१५
 प्रियधर्म १४, ९०*१५
 प्रियधर्मा १४
 प्रियमित्र १४, ९०*१५

प्रियसेन ८७

[भ]

प्रिया ९०*३

भगीरथ ५९

प्रियङ्कर २९

भट ९०*३२

प्रियङ्गुलता ४९

भट्टा ६६

प्रियवद ९०*२२

भण्ड ७९

फाल्गुनाष्टमी २

भद्रबाहु ६८

भद्रमहिष ६१

[ब]

भद्रवट ६८

बलभद्र ४९, ५८

भद्रिलपुर ४९, ५६

बलराज १३

भरत ५२, ७६

बलबाहन ९०*३२

भरत (ग्राम) ६०

बलि १२

भर्तृमित्र ५६, ७७

बृहदारण्यक शास्त्र २७

भवसेन ९

बृहस्पति १२

भव्यश्री ५

ब्रह्मदत्त ८, २०, ९०*२१/१,

भव्यसेनाचाय ९

९०*२८

भानु ३७

ब्रह्मरथ २०, ९०*२८

भीम ७, ५५, ५९

ब्रह्मा ९, ४३

भीमदाम ५५

ब्रह्मिला ५१

भीष्म ५०

बालक ७९

भूतबलि ९०*१४

बालदेव ९०*३२

भूतरमण ५

बिलवति ९०*२५

भूतिलक (नगर) ५

विभीषण ५

भूमिगृह (नगर) ३४

बुद्धदास ७२

भूमितिलक ६

बुद्धश्री १९

भृगुकच्छ ५०

बुद्धिमती २, ९०*१९

भेरुण्ड ३७

[म]

मगध १, ६, ११, १४, १६, २१, २२,
५०, ६४, ९०*११, ९०*१५,
९०*२१/२, ९०*२१/३,
९०*३१

मगधसुन्दरी ११

मङ्गलपुर ३२

मणिकेतु ५९

मणिचन्द्र ४६

मणिभद्रा १५

मणिमाली ३

मणिवत् ४६

मथुरा १३, ४९

मदनकेतु ३

मदनवेगा २९

मदनसुन्दरी २

मदनावली ९०*१९

मधुबिन्दु ३६

मनोरमा २३, ४१, ८५

मरिचि ५२

मरुदेश ४२

मलयगिरि ९०*३२

मलयावती ९०*१०

महाकर्मप्रकृतिप्राभृत ९०*१४

महाकाल ६३, ९०*२६

महानील ९०*३२

महापद्म १२, ९०*१३

महापद्माचार्य ९०

महारुत ५९

महीघर ८०, ९०*१९

महेन्द्रराम ६२

महेश्वरपुर ४१

माघमास ९०*७

माणिभद्रा ९०*१८

मान्याखेटनगर २

मारिदत्ता ९०*३२

मालव ४

मालवर (पर्वत) ९०*२५

मित्रवती ३४, ३७, ९०*१६

मिथिला १२, २२, ४२, ७५, ८५,

९०*२७

मुण्डराज ९०*२२

मुण्डीरस्वामिपत्तन ४२

मूलस्थान ४२

मूलाराधना ४

मृगध्वज ६१

मृगावती ४१, ९०*३१

मृगी ५

मृत्तिकावती ४९

मेखलपुर ५५

मेघकूट ९

मेघदेवी ४९

मेघनिचय ४१

मेघनिनाद ४१

मेघनिबद्ध ४१

मेघपुर ५६

मेघमाला ५६

मघवती ५६

मेघसेन ५६

मेदज (मुनि) ४६

मेरुक ४२

मोरीयवश ९०*२२

मौद्गल्लगिरि ६४

[य]

यतिवृषभ ८९

यम २४

यमदण्ड १७, २६, ७५, ९०*३१

यमदण्डराज ७७

यमपाल २६

यमपाश २५, ७५

यमलार्जुना ४९

यमुना ३२, ४९, ६९, ७५, ७८, ८६,
९०*७

यमुनाचक्र ७८

यवनलिपि ९०*१०

यशस्वती ५०, ८०, ९०*३१

यशस्विनी ४१, ९०*३१

यशोदा ४९

यशोधर २१, ९०*२२, ९०*३१

यशोवर्ग ५

यशोध्वज १०

यशोभद्रा ६३

यज्ञदत्ता १३

[र]

रक्ता ३२

रञ्जोदरी ४९

रतिपेण ५९

रत्नचूल ३, ५, ३७

रत्नप्रभ ४७

रत्नमाला ५

रत्नमचयपुर २, ५९

रत्नायुध ५

रथनूपुर ९०*३२

रथनूपुर चक्रवालपुर ९०*७

रविगुप्ताचार्य २

रश्मिवेग ५

रागबुद्धि ९०*२५

राजगृह ६, ११, १४, १८, २१, २९,
३४, ४५, ६३, ७७, ९०*११,

९०*१५, ९०*२१/३,

९०*३१

राजपुर ३७

रामगिरि ९०*३२

रामदत्ता ५,२८

रामिल्या २०,९०*२८

रावण ९०*३२

रिष्टामात्य ८१

रुक्मिणी ९०*१७

रुद्र ४१

रुद्रा ४२

रुद्रदत्त ३७,७७,९०*३०

रूपिणी ५०

रेणुका ६२

रेवती ९,४९,८३

रोहिणी ३८,४६

रोहोड ७३

रौरक ८

[ल]

लकुच ९०*२६

लक्षपाक ४६

लक्ष्मी (ग्राम) ५०

लक्ष्मीधामन् ५

लक्ष्मीमती ७,१२,५०,९०*१९

लाटदेश ७६, ९०*३०

लुब्धश्रेष्ठी ४८

लोहाचार्य ४

[व]

वज्रकुमार १३

वज्रदण्ड ५

१२

वज्रायुव ५

वटगाम ६०

वत्स १४,१५,२१,९०*७,९०*१५,

९०*१८, ९०*३१, ९०*३२

वत्सपालक ११

वनराज ५

वनवासदेश ८०

वप्रा ९०*१९

वरदत्त ५९,६२,९०*२२

वरधर्मा ६,३९

वररुचि ९०

वराहग्रीव ३७

वरुण ९,८४

वरेन्द्र ९०*४

वर्धमान ११,४१,६७,९०*३१

वसन्ततिलका ४२,८४

वसन्तमाला ५६

वसन्तश्री ३७

वसन्तसेन ५६,६३

वसन्तसेना २५,३७,८४

वसु २७

वसुदत्त ९०*३२

वसुदेव ४९

वसुन्धरा ९०*२२

वसुपाल १८,४६,९०*८,९०*१२,

९०*३१, ९०*३२

वसुपाली ९०*१८	विजयसेन २०, ४६, ५३, ८३, ८४,
वसुमती २१, ९०*८, ९०*९,	९०*२८
९०*१२, ९०*३१,	विजया ५९, ७६
९०*३२	विजयार्थ ९०*१९, ९०*३२
वसुमित्र २१, ९०*१२, ९०*२५,	विदेह ९०*२७
९०*३१, ९०*३२	विद्याधर ९०*७
वसुमित्रा ९०*१८, ९०*३१	विद्याधरी २९
वसुवर्धन ७	विद्युच्चर ७५
वसुशर्मा २९	विद्युच्चौर ११, ७५, ९०*१९
वक्र ८६	विद्युज्जिह्व ४१
वाणारमी ९०*२, ९०*२२	विद्युत्प्रभ ६, ९०*७, ९०*३२
वामन १२	विद्युत्प्रभा ५, ४७
वामरथ ७५	विद्युद्दृष्ट ५
वायुभूति ६३, ९०*४	विद्युद्देगा ९०*७
वारत्रिक २९	विद्युन्मती ९०*३१
वाराणसी ४, २६, ३०, ४६, ९०*९	विद्युल्लेखा ९०*३२
वारिपेण ११, ९०*३१	विनयवती ९०*१
वासव ८	विनयधर ९०*१
वामुदेव ९, ५०, ५५, ५८, ६५,	विनीत (देश) ९०*१२,
९०*२१/१	९०*२१/१, ९०*२१/३,
वासुपूज्य ९०*२७	९०*२४
विचित्र ९०*२	विन्ध्य ५५
विचित्रपताका ९०*२	विपुलगिरि ९०*१०
विजय ५, ६६	विमलचन्द्राचार्य ३०
विजयदत्त ७६	विमलमती ९०*२२
विजयमती ५३	विमलवाहन १३, २३

विमला ४२, ८६	वृषभ ४६
विशाखदत्त ९०*२	वृषभदत्त ८८
विशाखाचार्य ६८	वृषभदास २३
विशाला ४१	वृषभदेव ५२
विशालीपुरी ९०*३१	वृषभदेवी ४९
विश्वदेवी ४२, ७६	वृषभध्वज ९०*९
विश्वभूति ४६	वृषभश्री ८८
विश्वसेन ४२, ४६, ६६	वृषभसेन ७२, ८१, ८८, ९०*१
विश्वानुलोम ६, २२, ९०*२७	वृषसेना ९०*१
विष्णु १२	वेगवती ५, ९०*१९
विष्णुकुमार १२	वेगाङ्गवती १३
विष्णुदत्त ४७, ९०*४	वेत्रवती ४४, ९०*१६
विष्णुधर्म २१, ९०*३१	वेनातट ७५, ९०*१०, ९०*१४
विष्णुमित्र ३७	वेनानदी ७५
विष्णुश्री ९०*४	वैजयन्त ५, ६६
वीतशोकपुर ३, ५, ७८	वैदिश ४
वीरदत्त ९०*१२	वैरभार ७७
वीरदत्ता ९०*१२	वैश्रवण ८१
वीरनरेश्वर ६	व्यास ४०
वीरभट्टारक ९०*३२	
वीरभद्राचार्य ४९, ९०*४, ९०*५,	
९०*३२	
वीरमती ६, ३९, ७३, ८७	
वीरवती ३४	
वीरमेन ७४, ८७, ८९, ९०*११	
वीरमेना ८९, ९०*११	
	[श]
	शकट ३८, ८०
	शकटादेवी ४९
	शकटाल ९०
	शकुनशर्मा ४९
	शङ्कर ९, ३८

शङ्खिनो ५	श्रीवर्म ३०, ९०*२१/१०
गतद्वार ९०*२१/२, ९०*२१/४	श्रीधर्माचार्य ६
शतमन्यु ९०*१९	श्रीपर्वत ९०*२२
शम्भुकुमार ५८	श्रीभूति ५, २८
शालिसिक्थ ८२	श्रीमती १२, ३०
शिवकीर्ति ९	श्रीवर्धन ३२
शिवकोटि ४	श्रीवर्म ५
शिवगुप्तवन्दक ८९	श्रीवर्मा १२
शिवनन्दी ९०*६	श्रीपेणा ५७
शिवभूति १५, २८, २९, ४६, ९०*१८	श्रुतदृष्टि ४९
शिवमन्दिर (पुर) ३७	श्रुतदेवता ९०*५
शिवशर्मा २९, ३८, ४६, ९०*२१/२	श्रुतसागरचन्द्राचार्य १२
शीतलस्वामिन् ७३	श्रुतसागरमुनि १२
शुभ ८५	श्रेणिक ११, २१, २९, ४१, ४६,
शुभतुङ्ग २	९०*१०, ९०*३१
शूरसेन ३७, ९०*१६	श्वेतराम ६२
शूरसेना ९०*१६	श्वेतसदीव ९०*१०
शौरिपुर ४९	[प]
श्रावस्ती ३०, ८९, ९०*३२	पष्ठाष्टमी ६६
श्रीकान्ता ३०, ८८	[स]
श्रीकीर्ति ११	सगरचक्रवर्ती ५९
श्रीकुमार ५७	सती ३५
श्रीदत्त ५, ७१	सत्यवती ४०, ४१
श्रीदेवी ६८, ९०*३	सत्यधर ४१
श्रीघर ५, ९०*२२ ०	सनत्कुमार ३, ६६
श्रीधरा ५	

सप्तभङ्गी २	सागरसेन ५३
सप्तव्यसन २६	सात्यकि ४१
सप्रभा ६४	सिद्धपुर ९०*१३
समन्तभद्रस्वामी ४	सिद्धार्थ ६१, ६४, ९०*१
समाधिगुप्त २३, ४१, ५०, ९०*२२, ९०*३०, ९०*३२	सिन्धु ४
समुद्रदत्त ५, १७, २१, २८, ३७, ६९, ९०*२३, ९०*३१	सिन्धुतट ९०*१९
समुद्रदत्ता १३, २१	सिन्धुदेवी ९०*१९
समुद्रविजय ४९, ५९	सिन्धुदेश ४१, ९०*१९, ९०*३१
सरयू ५३	सिन्धुनद ९०*१९
सर्वहित ९०*२२	सिन्धुमती ९०*१९
सर्वोपाध्याय ९०*३	सिन्धुविषय ४८
सर्वोपधोमुनि २६	सिन्धुसागर ४८
सहदेवी ६६	सिंह ६०, ९०*११
सहस्रजट ६	सिंहचन्द्र ५
सहस्रभट ३४, ८९, ९०*२१/१	सिंहध्वज ९०*१९
सगमदेव ६६	सिंहपुर ५, २८
सघश्री २, १९, ९०*२२	सिंहवल १२, ३३
सजयन्त ५	सिंहयश ३७
सवरीपुर ७८, ८६	सिंहरथ ४९, ९०*११
साकेतपुर ८४, ९०*२४	सिंहरथा ९०*११
सागरदत्त १३, १७, २१, २९, ४२, ४५, ४७, ५१, ५७, ६७, ९०*२१/५, ९०*२३, ९०*३१	सिंहराज ७
सागरदत्ता १७	सिंहलद्वीप ३७, ९०*१६
	सिंहवती ५
	सिंहसेन ५, २८, ३३, ४२
	सीता ३
	सीमन्धर ६१

सीमा ५	सुमति ३१, ८९
सुकान्त २३	सुमित्र ५, २८, ९०*२४
सुकुमाल ६३	सुमित्रराज ८०
सुकेतु ८४	सुमित्रा ५, १५, २८, ९०*२१/१
सुकोशल ६४	सुमित्राचार्य १३
सुगुप्तमुनि ९०*३२	सुरक्ता २७
सुघोष ५	सुरत ३५
सुज्येष्ठा ९०*३१	सुरपतिनामा ६५
सुदत्त ८४	सुरम्य (देश) ९०*११
सुदर्शन २३, ९०*२१/७	सुरावर्त ५
सुदृष्टि ८६	सुराष्ट्र (देश) ९०*१४, ९०*१७,
सुधर्म २२, २४, ६३	९०*२०
सुधर्माचार्य ५	सुरेन्द्रदत्त ६३
सुनन्द ६	सुलक्ष्मणा ५
सुनन्दा ६, ६४, ९०*९	सुवर्णखुर ९०*२२
सुन्दर ३७	सुवर्णभद्र ७६
सुन्दरी ५, ४७	सुवर्णवर्मा ९०*२४
सुप्रतिष्ठा ९०*७	सुवर्णश्रो ९०*२४
सुप्रभा ४१, ८४, ८६, ९०*३१	सुवीर १०
सुप्रभावती ९०*३१	सुवेग ५६, ९०*३२
सुवन्धु ८०	सुव्रत ५, ९, ९०*१७
सुभद्र ६३, ८४	सुव्रता ५, ७९, ८४
सुभद्रा ३३, ३७, ४१, ४७, ७७, ८४,	सुसीमा १०
९०*२३, ९०*३१	सुसुमार (ह्रद) २६
सुभूति १३	सूरचन्द्र ९०*१६
सुभीम ८३, ९०*२१/७	सूरदत्त १४, ९०*१५, ९०*१६

सूरदत्ता ९०*१६

सूरदेव ११

सूरमित्र ९०*१६

सूर्यनामा १०

सूर्यमित्र ४७, ६३

सूर्याभि ५

सूर्योदयपुर ९०*१९

सोमक १७

सोमदत्त ६, १३

सोमदत्ता ६३

सोमदेव ५०

सोमभूति ८४

सोमशर्मा ६, २९, ३८, ४६, ६३,

६८, ८४, ९०*४, ९०*१०,

९०*११, ९०*२२, ९०*२५,

९०*३१, ९०*३२

सोमश्री ५५, ९०*३१

सोमा १७, ९०*१०

सोमिल्ला ११, ३८, ४६

९०* (before) ५

सौराष्ट्र १०

स्वयम्भूरमण ८२, ९०*२१/८

स्वस्तिमती २७

[ह]

हतवात (पर्वत) ७२

हरिचन्द्र ५

हरिणशृङ्ग ५

हरिवश ९०*१७

हरिपेण ९०*१९

हल्ल ९०*२१/६

हस्तिनागपुर ६, १२, १३, ४०, ४६,

६६, ७६, ९०*१, ९०*३२

हिमशीतल (राजा) २

ह्रीमन्त (पर्वत) १३

उद्धृतपद्याना सूची

(Quotations other than those from the Bhagavati
Ārādhana found in this Prabandha)

	पृ०	तुलनार्थम्
अकालचर्या	३६	वृ क , ३२ २८
अणत्थ कि	४४	
अन्यथानुपपन्नत्व	२	
अम्हादो णत्थि भय	४४	
आलोचनै गर्हण	११३	वृ क , १५ १६
काञ्च्या नगनाटको ऽह	१३	
किं जपिण बहुणा	११४	
गवाशनाना स गिर	१२५	वृ क , ३३ ३८
गोपो विवेकविकलो	१४१	
तुव जणणी	१०७	स्वा का शुभचन्द्रस्य टीका, पृ ३०
तुह पियरो	१०७	स्वा का शुभचन्द्रस्य टीका, पृ ३०
धम्मो जयवसियरण	११४	
नाहकारवशीकृतेन	८	
पूर्व पाटलिपुत्र	१३	
प्रणम्य मोक्षप्रद	१	
वालय णिसुणसि	१०७	स्वा का शुभचन्द्रस्य टीका, पृ ३०

	पृ०	तुलनार्थम्
मइलकुचेली दुम्मणी	२८	
माताप्येका पिताप्येको	१२५	वृ क, ३३ ३७
यैराराध्य चतुर्विधा	१११	
गूद्रान्न गूद्रशुश्रूषा	१२४	वृ क, ३१ १३
षडङ्गानि चतुर्वेदा	८५	
सर्वे वेदा न तत्कुर्यु	११४	
सुकोमलै सर्व	१२२, १४७	

अशुद्धिसशोधनम्

पृष्ठम्	पङ्क्ति	शुद्धम्
१७	१३	इत्याकर्ण्योत्पन्न°
३४	१९	°मस्त्विति ।
३५	११	[१५] किल कल्प°
३६	३	३४८
३७	१०	५८९
३८	१५	भट्टो भट्टो भट्टो
३९	३	पञ्चाक्षर नमस्कारान्
३९	१५	तिष्ठाम
४०	१	°वर्चानिबन्धो
४०	६	सह भोगान्
४०	१६	सुख
४०	२१	त्रयस्त्रिंशत्सा°
४६	१७	सलप्य
५१	१	खन्यतो
५४	१	°वशतो
६५	११	°ज्जयिन्या
६६	१	कमलश्री , पुत्रा
७४	१३	देव त्वमपि
७४	१४	रुद्ध्वा
८१	९	पुण्डे
८३	३	°कार्यतिशयेन

पृष्ठम्	पङ्क्तिः	शुद्धम्
८५	२३	मीमासा न्याय°
८८	८	निर्वाण गतौ
८८	१४	ग्रहीष्यति
९२	५	प्रतीक्षेथा दर्शयामि
९२	१६-७	कृता तयो ।
९४	२	जलमज्जे
९६	२२	निर्घटय
९७	१८	[काइदि
९९	१५	पसर्ग कृत
९९	१९	१५५२॥]
१०५	१९	वि सुभूमौ
१०६	१२	प्रयागाद्
१०७	५	तथोपार्जित
१०८	१२	देवरति ससार
१२८	१२	व्याघुटता [?]
१३२	५	ससर्गात्ता
१३३	१	भावानुराग
१४१	१	कौशाम्बी
१४१	१४	आतापनस्थ
१४३	२४	अलकृत्वा
१४५	१३	व्यूहप्रतिव्यूह
१४६	११	नि सरिष्यति
१४६	१६	दर्भशय्याया
१४६	२५	सुवेगो